

# VALORA-CV

INSTRUMENT PER A LA **VALORACIÓ**  
**DE LA GRAVETAT** DE LES SITUACIONS  
DE **DESPROTECCIÓ INFANTIL**



Finançat per  
la Unió Europea  
NextGenerationEU



GOBIERNO  
DE ESPAÑA



Pla de Recuperació,  
Transformació i Resiliència



GENERALITAT  
VALENCIANA



SISTEMA PÚBLIC  
VALENCIÀ DE  
SERVEIS SOCIALS

## ASSESSORAMENT, COORDINACIÓ TÈCNICA I FORMACIÓ.

- Ignacia Arruabarrena Madariaga, Universitat del País Basc UPV/EHU.

## REVISIÓ I ADAPTACIÓ DE L'INSTRUMENT.

- Rosa J. Molero Mañes, Direcció General amb competència en infància i adolescència.
- Raquel Martínez Garay, Direcció General amb competència en infància i adolescència.
- Carlos Arenós Agut, Direcció General amb competència en infància i adolescència.
- Enrique Martínez Piera, Direcció Territorial d'Alacant.
- Pilar Pastor Aguilar, Direcció Territorial de València.
- María Jesús Fernández-Calonge, Direcció Territorial de Castelló.
- José Guerrero Oliva, Ajuntament d'Alcoi.
- Francisca Gadea Nadal, Ajuntament d'Elx.
- Vicente Ángel Barberá, Ajuntament de Xirivella.
- Salvador Almenar Cotino, Ajuntament de Mislata.
- Luisa Ortega Toledo, Ajuntament de Castelló de la Plana.

## APLICACIÓ DEL PILOTATGE VALORA-COMUNITAT VALENCIANA.

- Ajuntament d'Alcoi.
- Ajuntament d'Elx.
- Ajuntament de l'Alfàs del Pi.
- Ajuntament de Dolores.
- Ajuntament de Teulada.
- Ajuntament de Xirivella.
- Ajuntament de València.
- Ajuntament de Puçol.
- Ajuntament d'Aldaia.
- Ajuntament d'Aiora.
- Ajuntament de Sagunt.
- Mancomunitat de la Ribera Baixa.
- Ajuntament de Castelló de la Plana.
- Ajuntament d'Almassora.
- Ajuntament de Borriana.
- Ajuntament de la Vall d'Uixó.
- Ajuntament de Benicarló.
- Mancomunitat dels Ports.
- Direcció Territorial d'Alacant.
- Direcció Territorial de València.
- Direcció Territorial de Castelló.

©2023 Generalitat Valenciana.

Depòsit legal: V-2285-2023.

Vicepresidència segona i conselleria de Serveis Socials, Igualtat i Habitatge.

Disseny, maquetació i impressió: Estudio Numérico.

Traducció al valencià: Mari Cruz Pinar Reig.

Fons MMR - Mecanisme de Recuperació i Resiliència.  
Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030.

Finançat per la Unió Europea NextGeneration EU.

<b>Introducció</b> .....	7
<b>Glossari i aclariments terminològics</b> .....	9
<b>1. Situacions que requereixen la intervenció dels Equips d'Atenció Primària i l'Entitat Pública de Protecció a la Infància i Adolescència: Vulnerabilitat i Desprotecció</b> .....	13
1.1. <b>Situacions de vulnerabilitat</b> .....	14
1.2. <b>Situacions de desprotecció</b> .....	16
1.2.1. <b>Situacions de Risc</b> .....	16
1.2.1.1. <b>Definició i indicadors</b> .....	16
1.2.1.2. <b>Declaració de Risc</b> .....	18
1.2.2. <b>Situacions de Desemparament</b> .....	19
<b>2. Procediment general d'intervenció d'Equips d'Atenció Primària i l'Entitat Pública de Protecció en situacions de desprotecció</b> .....	23
2.1. <b>Intervenció i òrgans competents</b> .....	24
2.2. <b>Fases de la intervenció</b> .....	26
<b>3. Determinació de l'existència de desprotecció i la seua gravetat</b> .....	29
3.1. <b>Procediment</b> .....	30
3.1.1. <b>Equips d'intervenció</b> .....	30
3.1.2. <b>Recollida d'informació</b> .....	31
3.1.3. <b>Escolta al xiquet, xiqueta o adolescent</b> .....	33
3.2. <b>Components a prendre en consideració per a valorar la gravetat de la desprotecció</b> .....	36
3.2.1. <b>Avaluació del comportament parental</b> .....	36
3.2.1.1. <b>Adequació de l'exercici del rol parental: Cobertura de les necessitats del xiquet, xiqueta o adolescent i tipologies de desprotecció</b> .....	36
3.2.1.2. <b>Col·laboració amb la valoració i intervenció dels i les professionals del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials</b> .....	38
3.2.2. <b>Avaluació del dany en el xiquet, xiqueta o adolescent</b> .....	40
3.2.2.1. <b>Àrees de desenvolupament i indicadors de dany</b> .....	40
3.2.2.2. <b>Paràmetres per a l'avaluació del dany: Dany real/potencial i dany significatiu/greu</b> .....	42
3.2.3. <b>Relació entre el comportament parental i el dany en el xiquet, xiqueta o adolescent</b> .....	45
<b>4. Intervenció posterior en funció de la valoració de l'existència de desprotecció i la seua gravetat</b> .....	48
4.1. <b>Actuació quan els Equips d'Atenció Primària no puguem confirmar la desprotecció i persistisquen les sospites</b> .....	49
4.2. <b>Actuació quan existisca discrepància entre els Equips d'Atenció Primària i l'Entitat Pública de Protecció</b> .....	49
4.3. <b>Criteris per a la proposta de mesura de protecció</b> .....	49

<b>5. Instrument VALORA-CV: Guia d'aplicació i escales</b> .....	53
5.1. <b>Guia d'aplicació</b> .....	54
5.1.1. <b>Quan s'aplica l'instrument</b> .....	54
5.1.2. <b>Professionals que ho apliquen</b> .....	56
5.1.3. <b>Valoració individualitzada dels xiquets, xiquetes i adolescents</b> .....	56
5.1.4. <b>Període de temps que abasta</b> .....	56
5.1.5. <b>Nivells de gravetat, qualificació i significat</b> .....	57
5.1.6. <b>Registre de la informació</b> .....	59
5.2. <b>Escales</b> .....	61
5.2.1. <b>Tipologies de desprotecció</b> .....	61
1. <b>Negligència</b> .....	62
1.1. <b>Negligència física</b> .....	62
Alimentació.....	62
Vestit.....	64
Higiene personal.....	65
Cura de la salut física.....	66
Condicions higièniques de l'habitatge.....	68
Estabilitat de l'habitatge.....	69
Condicions d'habitabilitat de l'habitatge.....	70
1.2. <b>Negligència emocional</b> .....	71
Interacció i afecte.....	71
Atenció específica a problemes emocionals greus o necessitats especials.....	72
Normes, límits, rutines i transmissió de valors ètics....	73
1.3. <b>Negligència cognitiva</b> .....	74
Estimulació.....	74
Necessitats formatives i educatives.....	76
1.4. <b>Negligència en seguretat</b> .....	78
Seguretat física de l'habitatge i prevenció de riscos....	78
Supervisió.....	79
Protecció davant situacions de violència greu perpetrades per altres persones.....	82
2. <b>Abandó</b> .....	83
3. <b>Incapacitat parental per a la regulació i control de la             conducta del xiquet, xiqueta o adolescent</b> .....	85
4. <b>Maltractament psicològic</b> .....	87
4.1. <b>Maltractament emocional</b> .....	87
4.2. <b>Exposició a violència de gènere</b> .....	90
4.3. <b>Exposició a altres tipologies de violència en la família</b> ....	91
4.4. <b>Implicació en conflictes entre figures parentals o                 amb altres familiars significatius</b> .....	92
4.5. <b>Amenaces d'agressió física</b> .....	94

5. <a href="#">Maltractament físic</a> .....	95
5.1. <a href="#">Agressió física</a> .....	96
5.2. <a href="#">Administració de drogues, alcohol o fàrmacs</a> .....	97
5.3. <a href="#">Privació deliberada de menjar i aigua</a> .....	98
5.4. <a href="#">Confinament o restricció física</a> .....	99
5.5. <a href="#">Síndrome de Münchhausen per poders</a> .....	100
6. <a href="#">Violència sexual</a> .....	101
7. <a href="#">Maltractament prenatal</a> .....	103
8. <a href="#">Altres tipologies</a> .....	104
8.1. <a href="#">Mendicitat</a> .....	104
8.2. <a href="#">Explotació domèstica i laboral</a> .....	105
8.3. <a href="#">Corrupció</a> .....	106
8.4. <a href="#">Expulsió o negació de l'entrada al domicili</a> .....	108
5.2.2. <a href="#">Altres situacions que constitueixen gravetat molt elevada</a> .....	109
A. <a href="#">Risc de maltractament prenatal</a> .....	109
B. <a href="#">Antecedents de desprotecció greu perpetrada per les persones progenitores, tutores o guardadores</a> .....	109
C. <a href="#">Greus dificultats personals en les persones progenitores, tutores o guardadores</a> .....	110
D. <a href="#">Impossibilitat temporal o definitiva de les persones progenitores, tutores o guardadores per a complir els deures de protecció</a> .....	110
E. <a href="#">Xiquets, xiquetes i adolescents migrants sense referent familiar</a> .....	110
<b>6. <a href="#">Annexos</a></b> .....	111
6.1. <a href="#">Full-resum</a> .....	112
6.2. <a href="#">Taxonomia de necessitats bàsiques en la infància i adolescència i indicadors per a la seua avaluació</a> .....	115
6.3. <a href="#">Fonts d'informació d'interés</a> .....	130



# INTRODUCCIÓ

En general, els xiquets, xiquetes i adolescents compten amb xarxes de suport sòlides i adequades, pares i/o mares, familiars, amics i amigues que permeten en el seu procés vital anar cobrint les seues necessitats i consegüentment observen un desenvolupament personal, social i comunitari holístic i harmònic. A vegades, això no és així, i per a i per ells i elles les administracions públiques han de fer tot allò que siga necessari perquè aquests xiquets, xiquetes i adolescents gaudisquen de la seua infància, tinguen les seues necessitats cobertes i siguen ben tractats.

D'altra banda, assistim a un ajust de la consciència social respecte a la importància i atenció que ha de prestar-se a les necessitats, drets i participació de les persones menors d'edat, les diferents lleis reguladores de la matèria han anat reflectint aquests canvis socials dotant de competències i responsabilitats tant a la ciutadania en general, com a les persones professionals i poders públics en la tasca de protecció a la infància i adolescència.

Així, amb les reformes operades en 2015 de la Llei orgànica 1/1996, de Protecció Jurídica del Menor, d'ara en avant LOPJM, es va establir un canvi de paradigma que suposava una autèntica revolució en considerar el suprem interès de la persona menor d'edat com la bastimentada bàsica de tota la normativa i el reconeixement dels seus drets, entre els quals destacarem el de la participació en tot allò que els afecte i el dret que els assisteix a ser escoltats i escoltades.

No obstant això, assenyalarem de gran interès la regulació de les situacions de risc establida en la LOPJM, ja que per primera vegada s'incorpora una definició d'aquesta, establint uns indicadors mínims i necessaris per a la seua avaluació, així com la intervenció administrativa a través de l'eina del projecte d'intervenció social i educatiu familiar (PISEF) que haurà d'anar orientada a disminuir els indicadors de risc i a promoure mesures de protecció i preservació de l'entorn familiar.

Quan existeix una falta de col·laboració activa per part de les persones progenitores en la consecució dels objectius establits en el PISEF, això donarà lloc a la declaració de la situació de risc mitjançant resolució administrativa motuada per part de l'administració competent en la qual s'han de precisar les mesures de protecció.

D'altra banda, i, d'acord amb el caràcter gradual de les intervencions administratives de protecció a la infància i adolescència, quan s'estime que existeix una situació de desprotecció que pot requerir la separació de la persona menor d'edat del seu àmbit familiar o quan conclòs el PISEF no s'hagen aconseguit canvis i es constata que existeix una situació de desprotecció, l'administració competent podrà proposar la declaració de desemparament i l'assumpció de la tutela per part de l'entitat pública.

La LOPJM introdueix en aquest sentit en el seu article 18.2 i respecte a la situació de desemparament com a principal novetat, la d'enumerar els supòsits en què es pot declarar, situacions que són greument perjudicials per a la persona menor d'edat i en les quals la intervenció administrativa requereix la separació d'aquesta del seu nucli familiar.

Una altra fita legal significativa en matèria de protecció als xiquets i xiquetes ha sigut l'aprovació de la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i adolescència enfront de la violència, d'ara en avant, LOPIVI, que ha establert un enfocament integral en la prevenció i lluita contra aquesta, imposant el principi de bon tracte al xiquet, xiqueta i adolescent per a garantir el seu desenvolupament holístic, el reforç al seu dret a ser escoltat, regulant l'obligatorietat de realitzar la prova preconstituïda, quan la persona siga menor de 14 anys o amb discapacitat, entre altres importants avanços entre els quals també destaca l'obligació o deure per a tota la ciutadania de comunicació quan s'advertisquen indicis de violència exercida sobre una persona menor d'edat, i per descomptat, de comunicació qualificada per als qui per raó de la seua activitat professional, càrrec o professió té encomanada l'assistència a persones menors d'edat.

Quant a la legislació autonòmica en matèria de protecció a la infància i adolescència, és necessari esmentar la Llei 26/2018, de 21 de desembre, de drets i garanties de la infància i adolescència, una llei en el procés d'elaboració de la qual van participar per primera vegada els seus protagonistes, els xiquets, xiquetes i adolescents i en l'article de les quals 100.5 s'estableix que "la Generalitat posarà a la disposició de les entitats locals un protocol de detecció, valoració i intervenció en situacions de risc que garantisca la unitat en l'exercici de l'acció protectora en tot el territori", la qual cosa obeeix a la necessitat manifestada per les persones professionals de comptar amb eines objectives que permeten i faciliten la presa de decisions en l'àmbit de protecció de la infància i adolescència.

D'aquesta manera, naix el VALORA-CV, com una eina l'objectiu de la qual pretén la valoració de la gravetat de les situacions de desprotecció de la infància de manera objectiva i la seua utilització està destinada a les persones professionals del Sistema Públic de Serveis Socials, això és, els Equips d'Atenció Primària i de l'Entitat Pública de Protecció a la Infància i Adolescència.

El VALORA-CV és per tant una eina que s'ha basat en la versió original elaborada en la Comunitat Autònoma del País Basc i la primera versió del qual va comptar amb una extensa revisió bibliogràfica i documental, així com diversos estudis sobre el seu funcionament. La seua revisió i adaptació per a la Comunitat Valenciana ha incorporat millores posteriors de l'instrument després de la seua aplicació en la Comunitat Autònoma del País Basc, així com de la revisió i adaptació en altres Comunitats com Múrcia, Andalusia, Extremadura, Galícia i Madrid. Així doncs, la versió actual d'aquest instrument incorpora, a més d'una base conceptual sòlida i actualitzada, l'experiència i saber d'un gran nombre de persones professionals, entre elles també d'Equips d'Atenció Primària i de l'Entitat Pública de Protecció de la Comunitat Valenciana.

La revisió i proposta d'adaptació de l'instrument va ser duta a terme entre octubre 2022 i març 2023 per un Grup de Treball compost per persones professionals expertes en la matèria i que va comptar amb el suport tècnic d'un equip de la Facultat de Psicologia de la Universitat del País Basc UPV/EHU. Prèviament, s'havia realitzat un estudi sobre les necessitats, dificultats, possibilitats, temporalització i metodologia de treball, revisió bibliogràfica i normativa entre altres qüestions.

La proposta elaborada per aquest Grup de Treball va ser presentada i sotmesa a pilotatge entre març i maig 2023 pels equips professionals d'Atenció Primària de 18 municipis de la Comunitat Valenciana, per al que van rebre una formació prèvia. Una vegada finalitzat el pilotatge, la valoració i aportacions de les persones professionals i equips participants van ser analitzats pel Grup de Treball i, en la seua major part, incorporats en la seua versió final. En la fase de pilotatge es va dur a terme un estudi en tres moments diferents. Es van utilitzar vinyetes, situacions breus on calia prendre decisions respecte a la gravetat de la situació descrita. Els resultats de l'estudi van evidenciar la utilitat de l'instrument per a la consecució dels seus objectius, constatant-se un efecte significatiu en l'increment del nivell d'acord entre professionals en la qualificació del nivell de gravetat de les situacions de desprotecció infantil.

El VALORA-CV s'insereix dins d'un determinat procediment d'intervenció, estructurat en fases - recepció, investigació, avaluació, disseny del pla d'intervenció, posada en marxa i revaluació permanent del pla, i fi de la intervenció i tancament de l'expedient-, podent aplicar-se i ser d'utilitat en diverses d'elles. Es presenta com una eina que, igual que altres instruments tècnics, ha de ser utilitzada com a orientació, fonament i suport al judici professional, mai com a substitut d'aquest.

El VALORA-CV s'estructura en cinc apartats, complementats amb una sèrie d'Annexos. En el primer apartat es descriuen les situacions concretes que requereixen la intervenció dels Equips d'Atenció Primària i l'Entitat Pública de Protecció. El segon apartat desenvolupa el procediment general d'intervenció d'aquests serveis en situacions de desprotecció. Seguidament es descriuen els aspectes a prendre en consideració per a una efectiva avaluació de la gravetat de la desprotecció. El quart apartat es completa amb l'exposició de la posterior intervenció en funció de la valoració de l'existència de desprotecció i la seua gravetat, i el cinquè i últim apartat inclou la guia d'aplicació del VALORA-CV, així com les escales que ho conformen.

Així, perquè la Comunitat Valenciana gràcies al compromís polític i a l'esforç, coneixement i tenacitat de moltes persones professionals que han entregat el seu temps i lloc a disposició la seua experiència, disposa d'una eina molt esperada i que permet treballar amb seguretat, que utilitza un llenguatge inclusiu, conceptes consensuats, una eina viva que s'anirà adaptant a les necessitats i que queda emparada sota la premissa dels drets de la infància i adolescència i del seu interès superior.



# GLOSSARI I ACLARIMENTS TERMINOLÒGICS

## Glossari

### • Violència

D'acord amb el que s'estableix en l'art. 1 de la [Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència](#):

"A l'efecte d'aquesta llei, s'entén per violència tota acció, omissió o tracte negligent que priva a les persones menors d'edat dels seus drets i benestar, que amenaça o interfereix el seu ordenat desenvolupament físic, psíquic o social, amb independència de la seua forma i mitjà de comissió, inclosa la realitzada a través de les tecnologies de la informació i la comunicació, especialment la violència digital.

En qualsevol cas, s'entendrà per violència el maltractament físic, psicològic o emocional, els càstigs físics, humiliants o denigrants, el descuit o tracte negligent, les amenaces, injúries i calúmnies, l'explotació, incloent-hi la violència sexual, la corrupció, la pornografia infantil, la prostitució, l'assetjament escolar, l'assetjament sexual, el ciberassetjament, la violència de gènere, la mutilació genital, el tràfic d'éssers humans amb qualsevol fi, el matrimoni forçat, el matrimoni infantil, l'accés no sol·licitat a pornografia, l'extorsió sexual, la difusió pública de dades privades així com la presència de qualsevol comportament violent en el seu àmbit familiar."

### • Investigació-Avaluació-Valoració

#### Investigació

Recollida d'informació duta a terme pels i les professionals i equips de SPVSS dirigida a confirmar o refutar la sospita d'una possible situació de desprotecció. En cas de confirmarse, la investigació haurà de valorar la gravetat de la desprotecció i si el **XXA** està corrent perill i pot ser necessària una actuació protectora d'urgència.

La investigació s'ha de dur a terme sempre que hi haja sospites d'una possible desprotecció, la qual cosa pot succeir tant quan el cas arriba a coneixement del SPVSS per primera vegada com en qualsevol altre moment del procés d'intervenció. Pot tindre caràcter urgent o ordinari. Per a més detall, vegeu apartat sobre [Fases de la intervenció](#).

#### Avaluació

Recollida d'informació duta a terme pels i les professionals i equips de SPVSS en casos amb indicadors confirmats de desprotecció, dirigida a conèixer en profunditat la història prèvia i situació actual del **XXA**, la seua família i el seu entorn així com el funcionament familiar, per a identificar els factors, necessitats o problemes implicats en la gènesi o manteniment de la desprotecció, així com els aspectes positius o factors protectors en els quals podrà secundar-se la intervenció. Això servirà per a dissenyar un pla d'intervenció dirigit a corregir la situació de desprotecció.

En l'avaluació ha de valorar-se també la capacitat o disposició dels membres de la família -particularment de les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA**- a col·laborar amb el pla d'intervenció proposat pels i les professionals i equips del SPVSS, i el pronòstic respecte a la resolució de les seues dificultats i la capacitat parental. Per a més detall, vegeu apartat sobre [Fases de la intervenció](#).

#### Valoració

Acció i efecte de valorar (RAE). Terme genèric utilitzat per a referir-se a la conclusió o conclusions extretes del procés d'anàlisi de determinada informació.

Les valoracions realitzades pels professionals i equips del SPVSS al llarg de la seua intervenció en situacions de desprotecció o possible desprotecció són múltiples, incloent-hi, per exemple, la valoració de la gravetat de la desprotecció, de si és necessari adoptar una mesura de protecció, de la situació personal d'un **XXA**, de l'adequació d'una persona o família per a l'acolliment, del recurs idoni a aplicar, dels resultats d'una determinada actuació, o de la pertinència de conducta a l'inici o fi de la seua intervenció. La valoració ha de concloure sempre amb una proposta.

## • Indicadors de Risc-Situació de Risc-Declaració de Risc

### Indicadors de Risc (XXA amb indicadors de Risc)

S'utilitzarà aquesta expressió per a referir-se a casos on s'aprecien indicadors de Risc (art. 17.2 de la [L.O. 1/1996](#)), però no s'ha dut a terme encara una valoració tècnica formal per part dels i les professionals i equips de SPVSS que concloua si efectivament existeix una Situació de Risc en els termes recollits en art. 17.1 de la [L.O. 1/1996](#) i, en conseqüència, s'haja elaborat i posat en marxa un projecte d'intervenció social i educatiu familiar.

### Situació de Risc (XXA en Situació de Risc) ([link](#))

S'utilitzarà aquesta expressió per a referir-se a casos on hi ha hagut una valoració tècnica formal per part dels i les professionals i equips de SPVSS que ha conclòs que existeix una Situació de Risc en els termes recollits en art. 17.1 de la [L.O. 1/1996](#) i, en conseqüència, s'ha elaborat i posat en marxa un projecte d'intervenció social i educatiu familiar seguint el que s'estableix en l'art. 17.4 de la citada llei: "a causa de circumstàncies, mancances o conflictes familiars, socials o educatius, la persona menor d'edat es veja perjudicada en el seu desenvolupament personal, familiar, social o educatiu, en el seu benestar o en els seus drets de manera que, sense aconseguir l'entitat, intensitat o persistència que fonamentarien la seua declaració de situació de desemparament i l'assumpció de la tutela per ministeri de la llei, siga precisa la intervenció de l'administració pública competent, per a eliminar, reduir o compensar les dificultats o inadaptació que l'afecten i evitar el seu desemparament i exclusió social, sense haver de ser separat del seu entorn familiar".

### Declaració de Risc (XXA amb Declaració de Risc) ([link](#))

Resolució administrativa dictada en aquelles Situacions de Risc en què no existeix col·laboració efectiva per part de les persones progenitores, tutores o guardadores amb el projecte d'intervenció social i educatiu familiar proposat pels Equips d'Atenció Primària (art. 17.5 i 17.6 [L.O. 1/1996](#)).

## • Situacions de Desemparament – Incompliment-Impossible-Inadequat exercici dels deures de protecció

Segons els articles 172 Codi Civil i 18 [L.O. 1/1996](#), en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència, les situacions de Desemparament es defineixen com aquelles en les quals es produeix un "incompliment, un impossible o un inadequat exercici dels deures de protecció establits per les lleis per a la guarda de les persones menors d'edat, quan aquests queden privats de la necessària assistència moral o material".

L'incompliment **de l'exercici dels deures de protecció** implica l'abandó complet -siga permanent, indefinit o transitori- per part de les persones progenitores, tutores o guardadores de l'exercici d'un o diversos d'aquests deures, sense estar impossibilitats per a fer-ho per causa de força major.

L'impossible **compliment de l'exercici dels deures de protecció** implica l'existència de causes de força major, això és, no controlables, que impossibiliten a les persones progenitores, tutores o guardadores l'exercici dels deures de protecció (per exemple, defunció, empresonament, malaltia física, mental o addicció incapacitant).

L'inadequat **exercici dels deures de protecció** implica la presència d'alguna tipologia de desprotecció, és a dir, comportaments inadequats de les persones progenitores, tutores o guardadores -siguen per acció o omissió, o siguen de caràcter físic, psicològic i/o sexual)- que provoquen un dany greu en el **XXA** o li col·loquen en greu risc de patir-ho.

Es produirà el Desemparament quan el **XXA** quede privat de la necessària assistència moral o material a conseqüència d'alguna de les situacions anteriors, la qual cosa implica absència de factors compensadors suficients en el seu entorn natural.

## • Situacions de Vulnerabilitat ([link](#))

Circumstàncies en les quals, no havent-hi un inadequat o impossible exercici dels deures de protecció, existeixen dèficits lleus en l'exercici del rol parental o circumstàncies, mancances o conflictes familiars, socials o educatius fora del control de les persones progenitores, tutores o guardadores que estan perjudicant o poden perjudicar el desenvolupament del **XXA** i que poden requerir una intervenció de suport o compensadora.

Inclou (a) models de tracte, relació i criança que, sense arribar a constituir violència o desprotecció perquè no han provocat ni necessàriament col·loquen al **XXA** en risc de patir un dany significatiu, no són idonis o són poc respectuosos cap als seus drets i necessitats, podent limitar el seu desenvolupament potencial, (b) violència, maltractament o desatenció perpetrada per persones diferents de les persones progenitores, tutores o guardadores, (c) circumstàncies socials i ambientals adverses que estan exercint o poden exercir un dany significatiu en el desenvolupament del **XXA**, i (d) factors de risc per a l'exercici parental que es preveu poden afectar negativament o limitar la capacitat de les persones progenitores, tutores o guardadores per a proporcionar una cura i atenció adequades al **XXA** i provocar l'aparició en un futur pròxim d'una situació de desprotecció. Les situacions de Vulnerabilitat requereixen una valoració individualitzada, perquè algunes d'elles poden presentar un nivell de gravetat elevat i requerir una intervenció prioritària i fins i tot urgent.

### Risc prenatal

Comprén segons l'article 19.7 de la LO 1/1996 (en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i adolescència) aquelles situacions en què "la falta de cura física de la dona gestant o el consum abusiu de substàncies amb potencial addictiu, així com qualsevol altra acció pròpia de la dona o de tercers tolerada per aquesta, perjudique el normal desenvolupament o pugui provocar malalties o anomalies físiques, mentals o sensorials al noutat". D'acord amb aquest mateix article, "L'administració pública competent per a intervindre en la situació de risc adoptarà, en col·laboració amb els serveis de salut corresponents, les mesures adequades de prevenció, intervenció i seguiment, de les situacions de possible risc prenatal, a l'efecte d'evitar amb posterioritat una eventual declaració de situació de risc o desemparament del noutat. (...) Els serveis de salut i el personal sanitari hauran de notificar aquesta situació a l'administració pública competent, així com al Ministeri Fiscal. Després del naixement es mantindrà la intervenció amb el menor i la seua unitat familiar perquè, si fora necessari, es declare la situació de risc o desemparament del menor per a la seua adequada protecció".

En l'instrument Valora-CV, el Risc Prenatal es defineix com a situació de "Vulnerabilitat".

### Risc de maltractament prenatal

Comprén les situacions de Risc Prenatal de major gravetat, on podria ser necessària l'adopció d'una mesura de protecció després del naixement del bebé. Inclou circumstàncies en les quals hi ha una valoració mèdica o notificació que indica que l'abús de drogues, alcohol o fàrmacs per part de la persona gestant o la falta greu de cures mèdiques o sanitàries durant l'embaràs està provocant lesions greus en el bebé o el col·loca clarament en risc de malalties o anomalies físiques, mentals o sensorials severes, i no s'ha modificat aquest comportament malgrat les indicacions professionals realitzades en aquest sentit. Aquestes situacions reben una qualificació de particular gravetat en el Valora-CV, trobant-se incloses en l'escala "Altres situacions que constitueixen gravetat molt elevada".

El risc de maltractament prenatal inclou també absència de seguiment ginecològic de l'embaràs, tant en embarassos mèdicament qualificats de risc per al bebé (gravetat molt elevada) com en embarassos sense tal qualificació (gravetat elevada).

## • Factors de risc-Factors protectors-Resiliència

### Factors de risc

Són condicions, circumstàncies o atributs que contribueixen a l'aparició o empitjorament de problemes o situacions negatives. Els factors de risc poden ser o no causa directa del problema o situació negativa. Es poden trobar en diferents nivells (individual, familiar i social) i interactuen entre si. En les situacions de Risc i Desempa-

rament són factors de risc significatius, entre altres, la precarietat econòmica, els problemes psicològics significatius o consum abusiu de drogues o alcohol per part de les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA**, l'elevat nivell d'estrés familiar, o l'aïllament social.

#### Factors protectors

Els factors protectors són atributs -habilitats, recursos o fortaleses- que incrementen la capacitat d'una persona per a fer front a factors de risc, reduint o neutralitzant el potencial impacte negatiu d'aquests. Igual que els factors de risc, es poden trobar en diferents nivells (individual, familiar i social) i interactuen entre si. En les situacions de Risc i Desemparament són factors protectors significatius, entre altres, la disposició d'almenys una figura adulta de vinculació estable i positiva per al **XXA**, la disposició per part del **XXA** d'habilitats adaptatives i sentiment d'autoeficàcia, o la disposició d'un entorn educatiu positiu.

#### Resiliència

Segons la RAE, "capacitat d'adaptació d'un ésser viu enfront d'un agent pertorbador o un estat o situació adversos". La resiliència es defineix com la capacitat d'una persona per a mantindre un funcionament positiu i adaptatiu malgrat l'experimentació de situacions adverses significatives o factors de risc. La resiliència és fruit del balanç i efecte dels factors protectors que la persona posseeix o li envolten. No es defineix, per tant, com una característica individual immutable i intrínseca, sinó com a resultat de l'efecte dels factors protectors (National Scientific Council on the Developing Child. (2015). Supportive Relationships and Active Skill-Building Strengthen the Foundations of Resilience: Working Paper 13.

<https://harvardcenter.wpenginepowered.com/wp-content/uploads/2015/05/the-scienceof-resilience2.pdf>

### • Aclariments terminològics

En aquest document, s'utilitzarà el terme "**Risc**" amb majúscula per a referir-se específicament a les situacions així descrites en l'article 17.1 de la [L.O. 1/1996](#), en la redacció donada per la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència (per a més detall, vegeu [link](#)). Quan s'utilitze "**risc**" amb minúscula se li dotarà del significat atorgat per la RAE: "Contingència o proximitat d'un dany" (probabilitat d'ocurrència d'un esdeveniment negatiu).

#### Acrònims:

**XXA** - Xiquets, xiquetes i adolescents

**EAP** - Equips d'Atenció Primària

**SPVSS** - Sistema Públic Valencià de Serveis Socials

**PISEF** - Pla d'Intervenció Social i Educatiu Familiar

**LOPIVI** - Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència

# 1

**Situacions que requereixen la intervenció dels Equips d'Atenció Primària i l'Entitat Pública de Protecció a la Infància i Adolescència: Vulnerabilitat i Desprotecció**

## 1. SITUACIONS QUE REQUEREIXEN LA INTERVENCIÓ DELS EQUIPS D'ATENCIÓ PRIMÀRIA I L'ENTITAT PÚBLICA DE PROTECCIÓ A LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA: VULNERABILITAT I DESPROTECCIÓ

Tots els xiquets, xiquetes i adolescents han de comptar amb les condicions, mitjans i serveis bàsics que els permeten exercir els seus drets, gaudir de benestar i desenvolupar-se plenament com a persones en un entorn equitatiu i segur en el qual puguen desenvolupar les seues capacitats i potencial. I tot això en el marc d'una societat igualitària i inclusiva que garantisca la igualtat de drets i oportunitats des de la primera infància, per a això serà necessari, entre altres, proporcionar recursos de suport i compensatoris per a aquells **XXA** que puguen trobar-se en situació d'especial dificultat, com els **XXA** de llars familiars amb especials dificultats de cura, en risc de pobresa o exclusió social, amb discapacitat, d'origen migrant, en conflicte amb la llei, o sol·licitants d'asil, protecció o refugiats/as per provindre de països en conflicte<sup>1</sup>.

Les situacions que poden perjudicar el desenvolupament d'un xiquet, xiqueta o adolescent poden ser molt diverses i requerir a vegades la intervenció del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials (SPVSS) per a exercir funcions de protecció, suport, compensació i reparació. Determinar l'origen, **nivell d'intensitat i impacte en el XXA** d'aquestes situacions són les primeres qüestions a valorar quan el cas arriba a coneixement dels Equips d'Atenció Primària o de l'Entitat Pública de Protecció, perquè d'ací derivaran **itineraris diferenciats d'intervenció**. Així, es distingeixen::

- 1.1. Situacions de vulnerabilitat
- 1.2. Situacions de desprotecció
  - 1.2.1. Risc
  - 1.2.2. Desempament

### 1.1. Situacions de vulnerabilitat

Impliquen circumstàncies en les quals, no havent-hi un inadequat o impossible exercici dels deures de protecció per part de les persones progenitores, tutores o guardadores, existeixen (1) **dèficits lleus en l'exercici del rol parental, o (2) circumstàncies, mancances o conflictes familiars, socials o educatius fora del control de les persones progenitores, tutores o guardadores que estan perjudicant o poden perjudicar el desenvolupament del XXA** i que **requereixen una intervenció de protecció, suport, compensació o reparació que es pot prestar des dels serveis comunitaris i/o els EAP**. Això inclou:

**a) Models de tracte, relació i criança** que, sense arribar a constituir violència o desprotecció perquè no han provocat ni necessàriament col·loquen al **XXA** en risc de patir un dany significatiu, **no són idonis o són poc respectuosos cap als seus drets i necessitats**, podent influir negativament en el seu desenvolupament potencial. Inclouen pautes de tracte i criança manifestades per les persones progenitores, tutores o guardadores, ciutadania en general, professionals, poders públics, etc. que en moltes ocasions deriven de creences, costums o valors compartits i de fort arrelament. En l'instrument VALORA-CV, aquestes situacions estan recollides en la categoria de Vulnerabilitat (per exemple, permissivitat cap a l'ús excessiu de noves tecnologies, no consideració dels desitjos o opinió del **XXA** en decisions rellevants per a la seua vida personal, escassa atenció a les necessitats dels **XXA** en procediments judicials o administratius, exposició del **XXA** al consum habitual d'alcohol).

La intervenció en aquests casos competeix al conjunt d'administracions públiques i serveis comunitaris, incloent-hi els EAP. Aquests últims se centraran en desenvolupar, conjuntament amb altres serveis de la xarxa, programes comunitaris de promoció de la criança positiva i el bon tracte a la infància i adolescència.

**b) Violència<sup>2</sup> perpetrada per persones diferents de les persones progenitores, tutores o guardadores**, incloent-hi persones adultes, uns altres **XXA**, el dany autoinfligit, o poders públics o professionals que els representen (maltractament institucional).

La intervenció en aquests casos competeix al conjunt d'administracions públiques i serveis comunitaris, incloent-hi els EAP. La intervenció d'aquests últims es produirà quan (1) les persones progenitores, tutores, guardadores o acollidores no disposen dels mecanismes i recursos necessaris per a minimitzar o controlar la situació, i

<sup>1</sup> Per a una descripció més detallada, vegeu el "[Pla d'Acció Estatal per a la Implementació de la Garantia Infantil Europea \(2022-2030\)](https://www.mdso-cialesa2030.gob.es/derechos-sociales/infancia-yadolescencia/pdf/garantia_infantil/plan_accion_maquetado.pdf)"; [https://www.mdso-cialesa2030.gob.es/derechos-sociales/infancia-yadolescencia/pdf/garantia\\_infantil/plan\\_accion\\_maquetado.pdf](https://www.mdso-cialesa2030.gob.es/derechos-sociales/infancia-yadolescencia/pdf/garantia_infantil/plan_accion_maquetado.pdf)

<sup>2</sup> Segons definició de l'art. 1 de la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència (vegeu Glossari).



(2) els diferents dispositius institucionals que haurien d'intervindre no s'han posat en marxa o no ho estan fent de manera eficaç. Aquesta intervenció se centrarà en:

- promoure i col·laborar amb els sistemes i serveis als qui corresponga intervindre - educació, sanitat, justícia, etc., i
- proporcionar serveis de suport al **XXA** i a la família al costat de la xarxa de serveis comunitaris.

En casos excepcionals i quan siga necessari, podrà proposar-se i valorar-se la possible adopció d'una mesura de protecció.

**c) Circumstàncies socials i ambientals adverses** que estan exercint o poden exercir un dany significatiu en el desenvolupament del **XXA**. Per exemple, pobresa, entorns veïnals o comunitaris amb alts índexs de violència o delinqüència, insuficiència o falta d'accessibilitat a serveis sanitaris, educatius, etc. necessaris, marginació social.

La intervenció en aquests casos correspon al conjunt d'administracions públiques i serveis comunitaris, incloent-hi els EAP. A aquests últims els competeix:

- promoure la implicació d'altres àrees de protecció social (habitatge, salut, educació, ocupació, oci i temps lliure, etc.) que puguen proporcionar serveis de suport al **XXA** i la família, i
- facilitar l'accés del **XXA** i la família a altres serveis comunitaris o serveis de suport propis dels EAP que els permeten corregir la situació i evitar o reparar el seu impacte negatiu en el **XXA**.

**d) Factors de risc per a l'exercici parental** que es preveu poden afectar negativament o limitar la capacitat de les persones progenitores, tutores o guardadores per a proporcionar una cura i atenció adequades al **XXA** i provocar l'aparició en un futur pròxim d'una situació de desprotecció. S'inclouen, per exemple, alt nivell d'estrés, consum no incapacitant de drogues o alcohol, maternitat i paternitat adolescent, aïllament social, problemes físics, mentals o psicològics importants -encara que no incapacitants-, o antecedents de desprotecció moderada cap a uns altres **XXA**. Inclou també situacions de Risc Prenatal<sup>3</sup> i embarassos en contextos de violència de gènere, així com **XXA** amb problemes severes de salut mental -de manifestació tant externalitzada com internalitzada- l'origen o el manteniment de la qual no es troba en una situació de desprotecció.

La intervenció en aquests casos correspon al conjunt d'administracions públiques i serveis comunitaris, incloent-hi els Equips d'Atenció Primària i, en casos de major gravetat, a l'Entitat Pública de Protecció.

Les situacions de Vulnerabilitat requereixen una valoració individualitzada, perquè algunes d'elles poden presentar **un nivell de gravetat elevat i requerir una intervenció prioritària i fins i tot urgent** (per exemple, part imminent d'una dona primípara amb clara simptomatologia depressiva, conducta autolítica en el passat, sense parella i sense xarxa de suport).

*Atenció a les situacions de Vulnerabilitat: poden presentar un nivell de gravetat elevat i requerir una intervenció prioritària o urgent.*

<sup>3</sup> Definició de Risc Prenatal [EL 1/1996](#) (en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i adolescència): Art.19.7 "9. L'administració pública competent per a intervindre en la situació de risc adoptarà, en col·laboració amb els serveis de salut corresponents, les mesures adequades de prevenció, intervenció i seguiment, de les situacions de possible risc prenatal, a l'efecte d'evitar amb posterioritat una eventual declaració de situació de risc o desemparament del nounat. A tals efectes, **s'entendrà per situació de risc prenatal la falta de cura física de la dona gestant o el consum abusiu de substàncies amb potencial addictiu, així com qualsevol altra acció pròpia de la dona o de tercers tolerada per aquesta, que perjudique el normal desenvolupament o pugui provocar malalties o anomalies físiques, mentals o sensorials al nounat.** Els serveis de salut i el personal sanitari hauran de notificar aquesta situació a l'administració pública competent, així com al Ministeri Fiscal. Després del naixement es mantindrà la intervenció amb el menor i la seua unitat familiar perquè, si fora necessari, es declare la situació de risc o desemparament del menor per a la seua adequada protecció".



## 1.2. Situacions de desprotecció

Impliquen un **incompliment o inadequat o impossible exercici dels deures de protecció per part de les persones progenitores, tutores o guardadores** que suposa la no cobertura de les necessitats bàsiques del **XXA**, la qual cosa li **està provocant o es valora que és probable que li provoqu**e un dany significatiu en la seua salut, benestar o desenvolupament. En alguns casos, les persones progenitores, tutores o guardadores poden manifestar un comportament clarament inadequat cap al **XXA** (per exemple, agressió física o sexual, desatenció), mentre que en altres casos el que succeeix és que es troben impossibilitats malgrat la seua voluntat per a complir les funcions parentals (per exemple, incapacitat per a exercir les funcions d'orientació, guia i control de la conducta del **XXA** a causa del comportament extremadament disruptiu o oposicionista d'aquest).

La intervenció en aquests casos competeix al conjunt d'administracions públiques i serveis comunitaris, tenint els Equips d'Atenció Primària i l'Entitat Pública de Protecció un paper particularment rellevant. A aquests correspon intervindre:

- amb la família i el seu entorn, amb els objectius de promoure la preservació familiar, aconseguir que les persones progenitores, tutores o guardadores proporcionen una cura adequada al **XXA**, i eliminar o reduir el risc de reaparició de la desprotecció, i
- amb el **XXA**, amb l'objectiu d'assegurar el seu benestar i protecció i aconseguir la desaparició o reducció de les seqüeles derivades de la desprotecció.

*Gravetat de la desprotecció en funció del dany que la situació ha provocat o pot provocar en el **XXA**.*

Les situacions de desprotecció poden presentar diferent nivell de gravetat en funció del dany que la situació ha provocat o pot provocar en el **XXA** en les diferents àrees de desenvolupament: físic, emocional, social, cognitiu i afectiu-sexual<sup>4</sup>. D'acord amb l'instrument VALORA-CV, es distingeixen tres nivells de gravetat: moderada, elevada i molt elevada.

Les situacions de desprotecció podran constituir Risc o Desempament.

### 1.2.1. Situacions de Risc

*Situacions de Risc  
(art. 17, LO 1/1996)*

#### 1.2.1.1. Definició i indicadors

Les situacions de desprotecció constituïran Risc quan no aconseguisquen l'entitat per a declarar el Desempament, però podrien arribar a fer-ho en el futur.

D'acord amb el que s'estableix en l'article 17.1 de la [L.O. 1/1996](#), en la redacció donada per la Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència, les Situacions de Risc es defineixen com aquelles en les quals "a causa de circumstàncies, mancances o conflictes familiars, socials o educatius, la persona menor d'edat es veja perjudicada en el seu desenvolupament personal, familiar, social o educatiu, en el seu benestar o en els seus drets de manera que, sense aconseguir l'entitat, intensitat o persistència que fonamentarien la seua declaració de situació de desempament i l'assumpció de la tutela per ministeri de la Llei, siga precisa la intervenció de l'administració pública competent, per a eliminar, reduir o compensar les dificultats o inadaptació que l'afecten i evitar el seu desempament i exclusió social, sense haver de ser separat del seu entorn familiar".

<sup>4</sup> Per a una descripció més detallada dels criteris per a la valoració del dany en el **XXA**, vegeu apartat [Avaluació del dany en el xiquet, xiqueta o adolescent](#).





Segons aquest mateix article, s'entén que existeix Situació de Risc quan es done alguna o algunes de les següents **circumstàncies** i sempre que es pugui plantejar un treball de reparació o recuperabilitat sense ser necessària la separació del **XXA** de les persones progenitores, tutores o guardadores:

**Art. 17.2-** [Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil](#) (en la redacció donada per la Llei 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència).

Seràn considerats com a indicadors de risc, entre altres:

- a)** La falta d'atenció física o psíquica del xiquet, xiqueta o adolescent per part de les persones progenitores, tutores, guardadores o acollidores, que comporte un perjudici lleu per a la salut física o emocional del xiquet, xiqueta o adolescent quan s'estime, per la naturalesa o per la repetició dels episodis, la possibilitat de la seua persistència o l'agreuament dels seus efectes.
- b)** La negligència en la cura del xiquet, xiqueta o adolescent i la falta de seguiment mèdic per part de les persones progenitores, tutores, guardadores o acollidores.
- c)** L'existència d'un germà o germana declarat en situació de risc o des-empament, llevat que les circumstàncies familiars hagen canviat de manera evident.
- d)** La utilització, per part de les persones progenitores, tutores, guardadores o acollidores, del càstig habitual i desproporcionat i de pautes de correcció violentes que, sense constituir un episodi seriós o un patró crònic de violència, perjudiquen el seu desenvolupament.
- e)** L'evolució negativa dels programes d'intervenció seguits amb la família i l'obstrucció al seu desenvolupament o posada en marxa.
- f)** Les pràctiques discriminatòries, per part de les persones progenitores, tutores, guardadores o acollidores, contra els xiquets, xiquetes i adolescents que comporten un perjudici per al seu benestar i la seua salut mental i física, en particular:
  - 1º.** Les actituds discriminatòries que, per raó de gènere, edat o discapacitat, puguen augmentar les possibilitats de confinament en la llar, la falta d'accés a l'educació, les escasses oportunitats d'oci, la falta d'accés a l'art i a la vida cultural, així com qualsevol altra circumstància que, per raó de gènere, edat o discapacitat, els impedisquen gaudir dels seus drets en igualtat.
  - 2º.** La no acceptació de l'orientació sexual, identitat de gènere o les característiques sexuals de la persona menor d'edat.
- g)** El risc de patir ablació, mutilació genital femenina o qualsevol altra forma de violència en el cas de xiquetes i adolescents basades en el gènere, les promeses o acords de matrimoni forçat.
- h)** La identificació de les mares com a víctimes de tràfic.
- i)** Les xiquetes i adolescents víctimes de violència de gènere en els termes establerts en l'article 1.1 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere.
- j)** Els ingressos múltiples de xiquets, xiquetes o adolescents en diferents hospitals amb símptomes recurrents, inexplicables i/o que no es confirmen diagnòsticament.
- k)** El consum habitual de drogues tòxiques o begudes alcohòliques per les persones menors d'edat.
- l)** L'exposició del xiquet, xiqueta o adolescent a qualsevol situació de violència domèstica o de gènere.
- m)** Qualsevol altra circumstància que impliqui violència sobre les persones menors d'edat que, en cas de persistir, pugui evolucionar i derivar en el desemparament del xiquet, xiqueta o adolescent.

### 1.2.1.2. Declaració de Risc

De conformitat també amb el que es disposa en l'article 17.5 de la citada Llei, en casos de **desprotecció de gravetat moderada o elevada en els quals hi haja absència de col·laboració efectiva** de les persones progenitores, tutores o guardadores **amb el procés de valoració o amb el Projecte d'Intervenció Social, Educatiu i Familiar (PISEF) proposat pels EAP, haurà de procedir-se a la Declaració de Risc del XXA** mitjançant la corresponent resolució administrativa.

La Declaració de Risc es configura així com una mesura que pretén garantir a les persones progenitores, tutores o guardadores la informació de com han de procedir per a **evitar un augment del nivell de gravetat de la situació o una ulterior Declaració de Desempament**, i en última instància **actuar com a agent promotor de la necessària i requerida col·laboració**:

*Declaració administrativa de Risc (art. 17.5 i 17.6, LO 1/1996):*

*En situacions de desprotecció de gravetat moderada o elevada i absència de col·laboració efectiva amb el procés de valoració o amb el Projecte d'Intervenció proposat pels Equips d'Atenció Primària.*

**Art. 17.4, 17.5 i 17.6 - [Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil](#)** (en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i adolescència i la posterior modificació de la Llei 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència).

**4. La valoració de la situació de risc comportarà l'elaboració i posada en marxa d'un projecte d'intervenció social i educatiu familiar** que haurà de recollir els objectius, actuacions, recursos i previsió de terminis, promovent els factors de protecció del menor i mantenint a aquest en el seu mitjà familiar. Es procurarà la participació de les persones progenitores, tutores, guardadores o acollidores en l'elaboració del projecte. En qualsevol cas, serà sentida i tinguda en compte l'opinió d'aquests en l'intent de consensuar el projecte, que haurà de ser signat per les parts, per al que se'ls comunicarà de manera comprensible i en format accessible. També es comunicarà i consultarà amb el menor si té suficient maduresa i, en tot cas, a partir dels dotze anys.

**5. Les persones progenitores, tutores, guardadores o acollidores, dins de les seues respectives funcions, col·laboraran activament, segons la seua capacitat, en l'execució de les mesures indicades en el referit projecte. L'omissió de la col·laboració prevista en el mateix donarà lloc a la declaració de la situació de risc del menor.**

**6. La situació de risc serà declarada per l'administració pública competent** conforme al que es disposa en la legislació estatal i autonòmica aplicable mitjançant una resolució administrativa motivada, prèvia audiència a les persones progenitores, tutores, guardadores o acollidores i al menor si té suficient maduresa i, en tot cas, a partir dels dotze anys. La resolució administrativa inclourà les mesures tendents a corregir la situació de risc del menor, incloses les relatives als deures referent a les persones progenitores, tutores, guardadores o acollidores. Enfront de la resolució administrativa que declare la situació de risc del menor, es podrà interposar recurs conforme a la Llei d'Enjudiciament Civil.



Tot això queda també recollit i desenvolupat en la [Llei 26/2018, de 21 de desembre, de drets i garanties de la infància i l'adolescència](#):

**Art. 103 - [Llei 26/2018, de 21 de desembre, de drets i garanties de la infància i l'adolescència](#)**

- 1. La falta de col·laboració efectiva** de les persones obligades conforme a l'article anterior, malgrat la intervenció per a propiciar un canvi en la seua disposició, determinarà la declaració de risc de la persona protegida **quan impedisca o no permeta la consecució dels objectius del projecte d'intervenció**.
- La situació de risc es declararà mitjançant una resolució motivada de l'òrgan que tinga atribuïda la competència per les disposicions d'organització local a proposta de la comissió d'intervenció social, creada segons l'article 40 del Decret 38/2020, de 20 de març, del Consell, com a grup tècnic multidisciplinari que elevarà la proposta mitjançant informe col·legiat dels seus membres. Comptarà amb l'audiència prèvia a la persona protegida, practicada d'acord amb el que es disposa en la Llei orgànica 1/1996, i de les persones progenitores o dels qui les substituisquen en l'exercici de les funcions pròpies de la pàtria potestat. En absència de normativa de règim local que determine la seua competència, correspondrà a la persona titular de l'alcaldia.
- La declaració de risc especificarà les **accions o omissions a les quals venen obligats el pare, la mare, o les persones que exercisquen la tutela o la guarda**, de fet o de dret, de la persona protegida, per a fer efectives les mesures previstes en el **projecte d'intervenció social i educatiu familiar**, i en quin **termini**, i **advertirà expressament que el seu incompliment pot determinar la declaració de desemparament**. La declaració de risc podrà recollir mesures de suport o atenció directa a la persona protegida, previstes en el projecte, que poden emportar-se cap fins i tot sense comptar amb el consentiment dels seus representants legals.
- L'òrgan competent per a dictar la declaració de risc podrà, a proposta de l'òrgan col·legiat, **prorrogar-la** o, si ja no es donaren els pressupostos per a considerar que la persona protegida està en tal situació, **revocar-la**. La resolució revocatòria podrà establir pautes de seguiment o acompanyament professional a la persona protegida i a la seua família per a previndre riscos futurs.
- Conclòs el termini previst en la declaració de risc i en les seues pròrrogues i **esgotats tots els recursos** i, en tot cas, quan haja **transcorregut un any des de la declaració inicial, sense que s'hagen aconseguit canvis** en l'acompliment dels deures de guarda que garantisquen que el xiquet, xiqueta o adolescent compta amb la necessària assistència moral o material, l'entitat local **instarà l'òrgan competent de la Generalitat a declarar el desemparament**<sup>5</sup>.

**La resolució administrativa de Risc serà dictada per l'òrgan competent de l'entitat local a proposta dels Equips d'Atenció Primària**, d'acord amb el que s'estableix en l'article 169 de la [Llei 26/2018](#).

### 1.2.2. Situacions de Desemparament

Els articles 172 Codi Civil i 18 [L.O. 1/1996](#), en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència, defineixen les situacions de Desemparament com aquelles en les quals es produeix un "incompliment, un impossible o un inadequat exercici dels deures de protecció establits per les lleis per a la guarda de les persones menors d'edat, quan aquests queden privats de la necessària assistència moral o material<sup>6</sup>".

<sup>5</sup> La proposta de Desemparament no implicarà el cessament automàtic de la Declaració de Risc mentre no es declare el Desemparament o es revoque expressament la Declaració de Risc.

<sup>6</sup> [Llei 26/2018, de 21 de desembre, de drets i garanties de la infància i l'adolescència](#): **Art. 104.1** "Conforme al que es disposa en el Codi civil, es considerarà situació de desemparament la que es produïska de fet a causa de l'incompliment, o de l'impossible o inadequat exercici dels deures de protecció establits per les lleis per a la guarda de les persones menors d'edat, quan aquestes queden privades de la necessària assistència moral i de cures per al seu desenvolupament personal i físic. Per a determinar l'existència o no d'una situació de desemparament es tindran en compte les especificacions recollides en l'apartat segon de l'article 18 de la Llei orgànica 1/1996".

El Desempament es produeix, per tant, en situacions que suposen una amenaça per a la vida del **XXA** o li col·loquen en risc de patir una deterioració permanent de caràcter greu. Implica l'assumpció **de la tutela del xiquet, xiqueta o adolescent** per part de l'Entitat Pública competent en la matèria, i la **suspensió de la pàtria potestat** de les seues persones progenitores o de la tutela ordinària de les persones que l'ostentaren fins al moment.

*Situacions de Desempament (art. 172 CC i art. 18, LO 1/1996):*

- *Incompliment, impossible o inadequat compliment dels deures de protecció del **XXA***
- *Perjudici greu en el **XXA***
- *És necessària la separació del **XXA** de l'entorn familiar*

**Art. 18 - Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil** (en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i adolescència).

S'entendrà que existeix situació de desempament quan es done alguna o algunes de les següents circumstàncies amb la suficient gravetat que, valorades i ponderades conforme als principis de necessitat i proporcionalitat, suposen una amenaça per a la integritat física o mental del menor:

- a) L'abandó del xiquet, xiqueta o adolescent, bé perquè falten les persones a les quals per llei correspon l'exercici de la guarda, o bé perquè aquestes no vulguen o no puguen exercir-la.
- b) El transcurs del termini de guarda voluntària, bé quan els seus responsables legals es troben en condicions si es fera càrrec de la guarda de la persona menor d'edat i no vulguen assumir-la, o bé quan, desitjant assumir-la, no estiguen en condicions per a fer-ho, excepte els casos excepcionals en els quals la guarda voluntària pugua ser prorrogada més enllà del termini de dos anys.
- c) El risc per a la vida, salut i integritat física del xiquet, xiqueta o adolescent. En particular quan es produïsquen maltractaments físics greus, abusos sexuals o negligència greu en el compliment de les obligacions alimentàries i de salut per part de les persones de la unitat familiar o de tercers amb consentiment d'aquelles; també quan la persona menor d'edat siga identificada com a víctima de tràfic d'éssers humans i hi haja un conflicte d'interessos amb les persones progenitores, tutores i guardadores; o quan existisca un consum reiterat de substàncies amb potencial addictiu o l'execució d'una altra mena de conductes addictives de manera reiterada per part del xiquet, xiqueta o adolescent amb el coneixement, consentiment o la tolerància de les persones progenitores, tutores o guardadores. S'entén que existeix tal consentiment o tolerància quan no s'hagen fet els esforços necessaris per a pal·liar aquestes conductes, com la sol·licitud d'assessorament o el no haver col·laborat prou amb el tractament, una vegada conegudes les mateixes. També s'entén que existeix desempament quan es produïsquen perjudicis greus al nounat causats per maltractament prenatal.
- d) El risc per a la salut mental de la persona menor d'edat, la seua integritat moral i el desenvolupament de la seua personalitat a causa del maltractament psicològic continuat o a la falta d'atenció greu i crònica de les seues necessitats afectives o educatives per part de les persones progenitores, tutores o guardadores. Quan aquesta falta d'atenció estiga condicionada per un trastorn mental greu, per un consum habitual de substàncies amb potencial addictiu o per altres conductes addictives habituals, es valorarà com un indicador de desempament l'absència de tractament per part de persones progenitores, tutores o guardadores o la falta de col·laboració suficient durant aquest.
- e) L'incompliment o l'impossible o inadequat exercici dels deures de guarda a conseqüència de la greu deterioració de l'entorn o de les condicions de vida familiars, quan donen lloc a circumstàncies o comportaments que perjudiquen el desenvolupament de la persona menor d'edat o la seua salut mental.
- f) La inducció a la mendicitat, delinqüència o prostitució, o qualsevol altra explotació de la persona menor d'edat de similar naturalesa o gravetat.
- g) L'absència d'escolarització o falta d'assistència reiterada i no justificada adequadament al centre educatiu i la permissivitat continuada o la inducció a l'absentisme escolar durant les etapes d'escolarització obligatòria.
- h) Qualsevol altra situació greument perjudicial per al xiquet, xiqueta o adolescent que porte causa de l'incompliment o de l'impossible o inadequat exercici de la pàtria potestat, la tutela o la guarda, les conseqüències de la qual no puguin ser evitades mentre romanga en el seu entorn de convivència.



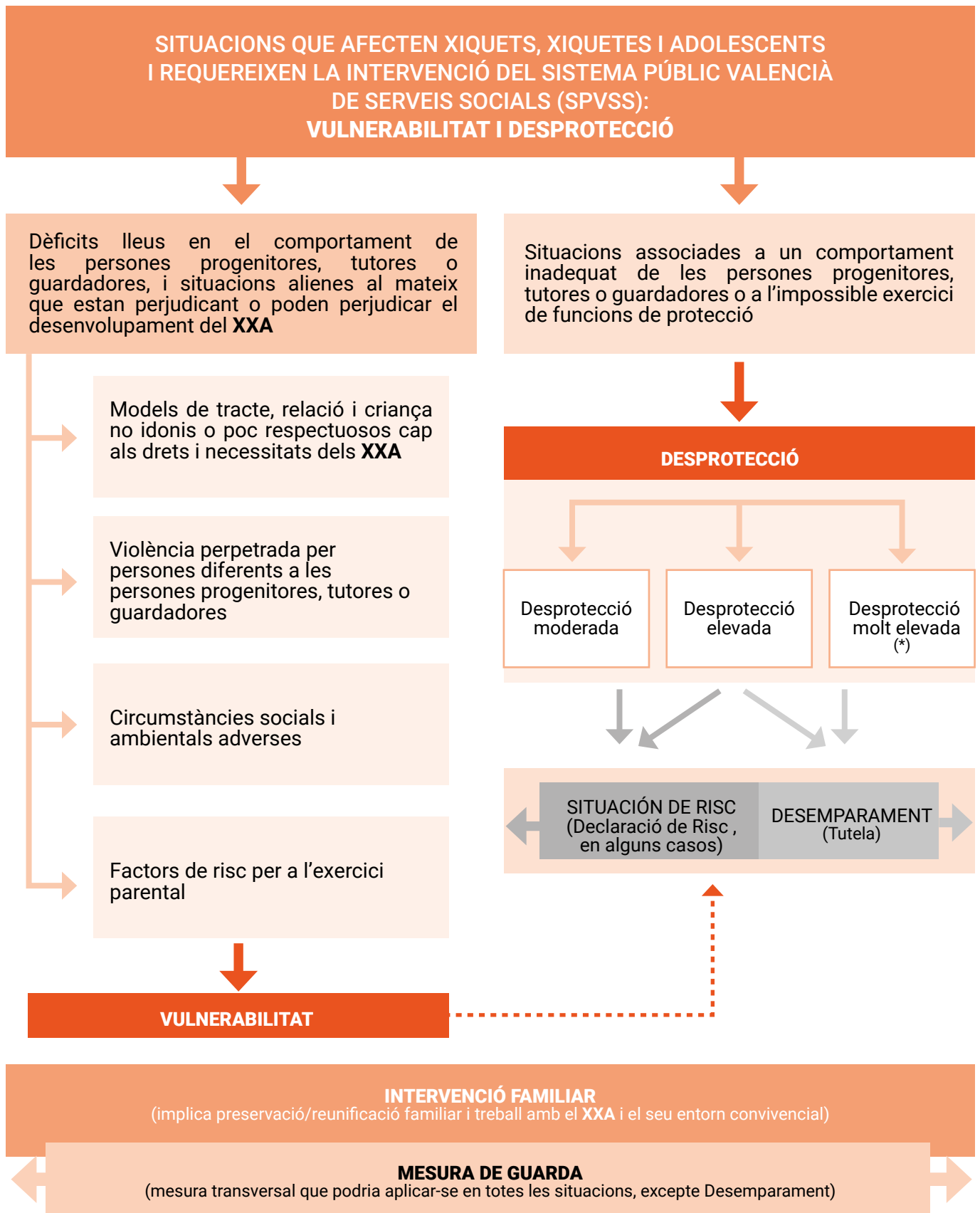
**Art. 18** - Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil (en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i adolescència).

A més de l'anterior, s'estableix que:

- i)** es considerarà un indicador de desemparament, entre altres, tindre un germà declarat en tal situació, llevat que les circumstàncies familiars hagen canviat de manera evident,
- j)** la situació de pobresa de les persones progenitores, tutors o guardadores no podrà ser tinguda en compte per a la valoració de la situació de desemparament, i
- k)** en cap cas se separarà a un menor de les seues persones progenitores per raó d'una discapacitat de la persona menor d'edat, de totes dues persones progenitores o d'una d'elles.

La **Declaració de Desemparament** correspon, per ministeri de la Llei, a l'Entitat Pública a la qual, en el respectiu territori, estiga encomanada la protecció de les persones menors d'edat, que en el cas de la Comunitat Valenciana és la **Generalitat** (art. 168, [Llei 26/2018](#)).

**1. SITUACIONS QUE REQUEREIXEN LA INTERVENCIÓ DELS EQUIPS D'ATENCIÓ PRIMÀRIA I L'ENTITAT PÚBLICA DE PROTECCIÓ A LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA: VULNERABILITAT I DESPROTECCIÓ**



(\*) Encara que en general les situacions de desprotecció de gravetat molt elevada implicaran Desemparament, a vegades no serà així (per exemple, si la mesura de separació no responguera a l'interès superior del XXA).

# 2

**Procediment general  
d'intervenció dels Equips  
d'Atenció Primària i l'Entitat  
Pública de Protecció en  
situacions de desprotecció**



## 2.1. Intervenció i òrgans competents

Els Equips d'Atenció Primària i l'Entitat Pública de Protecció desenvoluparan, conjuntament amb altres administracions públiques i serveis comunitaris, actuacions de **promoció del benestar, sensibilització, prevenció, assistència i protecció** enfront de les situacions de Desprotecció, que inclouran:

*Actuacions a desenvolupar:*

- Sensibilització social
- Promoció de la salut
- Prevenció
- Assistència i protecció

- 1** Actuacions dirigides a la població general i a poblacions en situació d'especial vulnerabilitat, amb els objectius de potenciar la **sensibilització social, promoure el benestar i la qualitat de vida** de les famílies i els xiquets, xiquetes i adolescents, i previndre l'aparició de Situacions de Risc i Desempament.
- 2** Actuacions de **suport, reparació i preservació familiar** dirigides a famílies i xiquets, xiquetes i adolescents que ja presenten algun indicador de Risc. Aquestes actuacions hauran d'iniciar-se de forma el més precoç possible i comptar amb els recursos i serveis requerits per a respondre, en el moment i amb la intensitat que es precise, a la diversitat de necessitats que poden presentar els xiquets, xiquetes i adolescents afectats i les seues famílies.
- 3** Actuacions de **protecció, reparació i reunificació familiar** dirigides a xiquets, xiquetes i adolescents que presenten indicadors de Risc o Desempament de tal severitat que fan necessària la separació temporal o permanent del seu entorn familiar per a garantir la seua seguretat i benestar, al costat d'actuacions d'integració **estable en un nucli convivencial alternatiu** quan la separació és o es preveu permanent. Aquestes actuacions hauran de comptar amb els recursos i serveis requerits per a respondre a les necessitats dels xiquets, xiquetes i adolescents afectats i dotar-los d'un entorn convivencial i figures adultes de referència i vinculació estables.

El **procediment general d'intervenció** dels Equips d'Atenció Primària i l'Entitat Pública de Protecció davant situacions de possible Risc o Desempament que arriben al seu coneixement serà el següent:

*Procediment general d'intervenció en situacions de possible Risc o Desempament*

- 1**
  - Determinació de la problemàtica que està afectant el **XXA**.
  - Confirmació de si la situació correspon ser atesa pels Equips d'Atenció Primària o l'Entitat Pública de Protecció.
  - Valoració de la necessitat de dur a terme una actuació d'urgència. En cas afirmatiu, posada en marxa de l'actuació urgent.
  - En cas precís, derivació a un altre servei.
- 2**
  - Valoració de la situació personal i sociofamiliar del **XXA**:
    - a) Identificació de les dificultats que l'afecten.
    - b) Identificació de les circumstàncies que es troben en l'origen, manteniment o agreujament d'aquestes dificultats.
    - c) Factors protectors.
  - Valoració de la gravetat de la situació que afecta el **XXA**.
- 3**
  - Disseny d'una proposta d'intervenció que reculla els objectius a aconseguir amb el **XXA**, la seua família i el seu entorn, recursos/serveis a utilitzar, activitats a dur a terme i temporalització.
  - Presentació i ajust de la proposta amb el **XXA** i les persones progenitores, tutores o guardores, així com amb altres professionals/serveis rellevants.
- 4**
  - Posada en marxa del pla d'intervenció.
  - Reavaluació permanent del pla (retorn a la fase 3).

Les valoracions i decisions adoptades al llarg d'aquest procés es duran a terme seguint els **principis ètics i d'actuació establits en la legislació vigent**. S'actuarà amb la **màxima celeritat**, sense que la situació administrativa del cas supose una demora en la prioritat de la intervenció, tot això des d'una **perspectiva integral i interdisciplinària**, fomentant el **treball coordinat i en xarxa**, i amb el **màxim respecte als drets** reconeguts dels xiquets, xiquetes i adolescents i famílies implicades.





	PROMOCIÓ DEL BENESTAR I PREVENCIÓ DEL RISC	VULNERABILITAT	DESPROTECCIÓ	
			SITUACIÓ DE RISC	SITUACIÓ DE DESEMPARAMENT
Definició – Atenció necessitats del xiquet, xiqueta o adolescent	Atenció adequada a les necessitats del <b>XXA</b> . Sense factors de vulnerabilitat.	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Models de tracte, relació i criança no idonis o poc respectuosos cap als drets dels <b>XXA</b>.</li> <li>✓ <b>XXA</b> víctimes de violència perpetrada per persones diferents de les persones progenitores, tutors o guardadores.</li> <li>✓ <b>XXA</b> que viuen en circumstàncies socials i ambientals adverses</li> <li>✓ Factors de risc per a l'exercici parental</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Inadequat compliment dels deures de protecció establits per a la guarda del <b>XXA</b> (sense presència d'indicadors de Desempament, segons art. 172 CC):               <ul style="list-style-type: none"> <li>• Gravetat moderada - Indicadors de gravetat moderada en qualsevol de les tipologies.</li> <li>• Gravetat elevada o molt elevada - Indicadors de gravetat elevada o molt elevada en qualsevol de les tipologies, sense requerir-se Declaració de Desempament.</li> </ul> </li> <li>✓ Impossible compliment dels deures de protecció establits per a la guarda del <b>XXA</b> (sense indicadors de Desempament, segons art.172CC)</li> </ul>	<p>El xiquet, xiqueta o adolescent queda privat de la necessària assistència moral o material (art. 172 CC) a causa de:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Inadequat compliment dels deures de protecció establits per a la guarda del xiquet, xiqueta o adolescent: Indicadors de gravetat elevada o molt elevada en qualsevol de les tipologies.</li> <li>✓ Impossible compliment dels deures de protecció establits per a la guarda del xiquet, xiqueta o adolescent.</li> <li>✓ Incompliment dels deures de protecció establits per a la guarda del xiquet, xiqueta o adolescent.</li> </ul>
Intervenció a desenvolupar	<p>Programes comunitaris de promoció de la salut i prevenció primària (p. ex., programes de criança positiva, bon tracte i defensa de la infància i l'adolescència; programes de seguiment de salut)</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Programes i serveis comunitaris, de suport a les famílies, inserció social, dinamització comunitària.</li> <li>✓ Programes de prevenció secundària (p. ex., servei d'atenció diürna, tallers d'habilitats parentals, programes dirigits a <b>XXA</b> amb factors de risc)</li> <li>✓ Intervencions i seguiment individual amb programes dels Equips d'Atenció Primària.</li> <li>✓ Programes de prevenció i intervenció davant la violència entre iguals i l'assetjament escolar, reforç escolar.</li> <li>✓ Programes per a la participació en grups normalitzats d'esport, oci i temps lliure, cultura, etc. dirigits a <b>XXA</b> i famílies en situació de vulnerabilitat.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Programes de Preservació Familiar.</li> <li>✓ Intervencions i seguiment individual amb programes dels Equips d'Atenció Primària.</li> </ul> <p>Quan hi haja falta de col·laboració efectiva de les persones progenitores, tutors o guardadores amb el Projecte d'Intervenció proposat pels Equips d'Atenció Primària, es valore que existeix o hi ha risc de dany significatiu o greu per al <b>XXA</b>, i que la seua situació pot agreujar-se a conseqüència d'això, es procedirà a la declaració de la Situació de Risc segons les condicions establides en la LO 1/1996 i el seu desenvolupament en la Comunitat Valenciana en la Llei 26/2018.</p>	<p>Assumpció de la tutela del xiquet, xiqueta o adolescent per ministeri de llei:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Separació temporal: Programes de reunificació familiar, recursos d'acolliment temporal (acolliment familiar o residencial) (a vegades pot adoptar-se inicialment una mesura de separació temporal i posteriorment, una vegada avançada la intervenció i aclarir-se el pronòstic, modificar-se a permanent) i serveis de suport i reparació al xiquet, xiqueta o adolescent.</li> <li>✓ Separació permanent/a llarg termini, quan s'haja descartat la reunificació a curt o mitjà termini: Recursos d'acolliment permanent (acolliment familiar, residencial, adopció) i serveis de suport i reparació al xiquet, xiqueta o adolescent / treball per a l'autonomia.</li> </ul>
Institució competent	Xarxa de serveis comunitaris	Equips d'Atenció Primària + Xarxa de serveis comunitaris	Entitat Pública de Protecció (mesura de Guarda) i Equips d'Atenció Primària + Xarxa de serveis comunitaris	Entitat Pública de Protecció i Equips d'Atenció Primària + Xarxa de serveis comunitaris

Els casos de Vulnerabilitat en què no existisca col·laboració efectiva suficient de les persones progenitores, tutors o guardadores amb el pla d'intervenció proposat pels Equips d'Atenció Primària + hi haja risc de dany significatiu o greu per al **XXA** per no cobertura de necessitats bàsiques, seran requalificats com a desprotecció segons la intensitat del dany potencial (significatiu o greu) estimat en el **XXA**.

En circumstàncies de caràcter transitori i resoluble que impossibiliten a les persones progenitores, tutors o guardadores exercir els seus deures de protecció, l'Entitat Pública de Protecció podrà assumir la Guarda del **XXA**, en les condicions establides en la LO 1/1996. L'Entitat Pública proporcionarà recursos d'acolliment temporal al **XXA**, i els Equips d'Atenció Primària recursos de suport per a aconseguir la reunificació familiar en el menor termini de temps possible.

## 2.2. Fases de la intervenció

En les situacions de desprotecció, el procediment d'intervenció del SPVSS inclou un **procés estructurat en fases diferenciades i seqüenciades** (recepció, investigació, avaluació, disseny i execució del pla d'intervenció, reavaluació permanent, fi de la intervenció), **cadascuna d'elles amb els seus objectius, metodologia i terminis de temps**. Tal diferenciació i seqüenciació de fases no ha d'entendre's de manera rígida, estàtica o més enllà del que el judici professional aconselle, perquè de fet i de manera inevitable en la realitat s'entremesclen i es combinen. El sentit de les fases és **ordenar el procés d'intervenció, assenyalant quin ha de ser l'actuació predominant o prioritària -que no exclusiva- a cada moment d'aquest procés, les preguntes a les quals cal respondre, i els terminis de temps recomanables**:

*Fases de la intervenció en situacions de desprotecció*

FASE/TASCA	PREGUNTES A RESPONDRE	UTILITAT DE L'INSTRUMENT VALORA-CV	TERMINIS DE TEMPS RECOMANABLES	QUI (LLEI 26/2018 I MOF)
RECEPCIÓ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Es tracta d'una situació l'atenció de la qual és o pot ser competència del SPVSS?</li> <li>2. És o pot ser una situació de desprotecció?</li> <li>3. En cas afirmatiu, a quin servei (Equips d'Atenció Primària o Entitat Pública de Protecció) correspon l'atenció inicial?</li> <li>4. Amb quin nivell de prioritat cal actuar?</li> </ol>	<p>L'instrument tipifica quin tipus de situacions poden constituir desprotecció (tipologies).</p> <p>Proporciona també indicadors de desprotecció de gravetat elevada i molt elevada. La presència d'aquests indicadors constitueix una variable rellevant per a determinar la prioritat i urgència en l'actuació.</p>	<b>Immediat</b>	Equips d'Atenció Primària (EAP) + Entitat Pública de Protecció, en casos d'urgència que els són notificats directament <sup>7</sup>
INVESTIGACIÓ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Hi ha desprotecció?</li> <li>2. En cas afirmatiu, quina és la seua gravetat?</li> <li>3. Està o pot estar el xiquet, xiqueta o adolescent corrent perill?, és necessària una actuació protectora d'urgència?</li> <li>4. Necessitat de mesura de protecció?</li> </ol>	L'instrument proporciona criteris per a valorar la tipologia/s de desprotecció existent/s i el seu nivell de gravetat, la qual cosa constitueix l'objectiu central de la tasca d'investigació.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Prioritat urgent: Inici immediat; finalització en <b>una setmana</b> màxim.</li> <li>• Prioritat preferent i ordinària: Realització conjunta amb l'Avaluació</li> </ul> <p>Per a més detall vegeu "<a href="#">Nivells de prioritat en la investigació</a>"</p>	Equips d'Atenció Primària (EAP) + Comissió d'Intervenció Social (CIS) + Entitat Pública de Protecció, en casos d'urgència que els han sigut notificats directament
<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; width: fit-content;">           les fases d'Investigació i Avaluació es realitzen de manera simultània.         </div> AVALUACIÓ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Causes o factors associats?</li> <li>2. Recursos propis, factors protectors en la família, xiquet, xiqueta o adolescent, entorn?</li> <li>3. Necessitats de suport i tractament?</li> <li>4. Acceptació de la intervenció per la família?, Grau?</li> <li>5. Pronòstic?</li> </ol>	L'instrument pot ser també aplicat en la fase d'Avaluació, si es detectaren possibles situacions de desprotecció no identificades o no explorades en la Investigació.	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Inici - Màxim de <b>20 dies</b> hàbils després de la Recepció</li> <li>• Fi - Prioritat preferent: <b>2 mesos</b> màxim després del seu inici; Prioritat ordinària: <b>6 mesos</b> màxim després del seu inici</li> </ul>	Equips d'Atenció Primària (EAP) + Comissió d'Intervenció Social (CIS)

<sup>7</sup> Veure art. 105.4 [Llei 26/2018, de 21 de desembre, de drets i garanties de la infància i l'adolescència](#): "4. Quan existisquen antecedents de situacions greus de desprotecció en la família, o altres indicis de perill imminent i greu per a la integritat física o psíquica de la persona protegida, es declararà el des-empament per procediment d'urgència, sense necessitat d'acord de la Comissió de Protecció de la Infància i l'Adolescència ni de practicar cap tràmit".



FASE/TASCA	PREGUNTES A RESPONDRE	UTILITAT DE L'INSTRUMENT VALORA-CV	TERMINIS DE TEMPS RECOMANABLES	QUI (LLEI 26/2018 I MOF)
DISSENY DEL PLA D'INTERVENCIÓ <sup>8</sup>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Determinació del Servei i tècnic Coordinador/a del Cas</li> <li>2. Problemes que han d'abordar-se?, objectius?, seqüenciació?</li> <li>3. Recursos?</li> <li>4. Terminis de temps per a la intervenció i la revisió?</li> </ol>		Disseny del Pla d'Intervenció: <b>1 mes</b> màxim després de la fi de l'Avaluació	Equips d'Atenció Primària (EAP)
POSADA EN MARXA I REAVALUACIÓ PERMANENT DEL PLA D'INTERVENCIÓ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Grau de consecució dels objectius?, Situació del xiquet, xiqueta o adolescent?</li> <li>2. Canvis en el Pla d'Intervenció?</li> </ol>	<p>En els casos en què s'estiga treballant per a la capacitat parental, l'instrument permet avaluar periòdicament si la desprotecció ha desaparegut o disminueix en gravetat, o, per contra, apareixen noves tipologies o augmenta la gravetat.</p> <p>En els processos de reunificació familiar, permet avaluar l'existència de desprotecció després del retorn del <b>XXA</b> o en els períodes de convivència.</p> <p>En el seguiment, permet valorar si els resultats de la intervenció es mantenen en el temps o l'evolució de les cures proporcionades al <b>XXA</b>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Almenys cada <b>6 mesos</b>; termini inferior en casos particulars.</li> <li>• Altres terminis (determinats legalment) quan hi haja mesurada de protecció.</li> </ul> <p>Veure quadre "<a href="#">Terminis de temps per a la revisió de les mesures de protecció</a>"</p>	Equips d'Atenció Primària (EAP) + Comissió d'Intervenció Social (CIS)
FI DE LA INTERVENCIÓ I TANCAMENT D'EXPEDIENT	Derivació, en el seu cas, a altres serveis	<p>Quan el motiu de la fi de la intervenció siga la finalització de la desprotecció o la reducció de la seua gravetat, l'instrument permet justificar aquesta circumstància.</p> <p>En alguns casos, l'instrument pot acompanyar a l'informe de derivació a un altre servei.</p>		Equips d'Atenció Primària (EAP) + Comissió d'Intervenció Social (CIS)

<sup>8</sup> "Projecte d'intervenció social i educatiu familiar" per a **XXA** sense mesura de protecció de Tutela o Guarda i "Pla de protecció" per a **XXA** amb mesura de protecció de Tutela o Guarda (Llei 26/2018)

### Terminis de temps per a la revisió de les mesures de protecció

(aquests terminis podran ser inferiors si les circumstàncies del cas així ho aconsellen)

MESURA DE PROTECCIÓ	TERMINI DE TEMPS PER A LA SEUA REVISIÓ
<ul style="list-style-type: none"> <li>Qualsevol mesura de protecció no permanent amb xiquets i xiquetes menors de tres anys (Art. 12.6 L.O. 1/1996)</li> </ul>	Cada <b>tres mesos</b> .
<ul style="list-style-type: none"> <li>Sense mesura de protecció (Preservació Familiar)</li> <li>Qualsevol mesura de protecció no permanent amb xiquets i xiquetes majors de tres anys (Art. 12.6 L.O. 1/1996)</li> </ul>	Cada <b>sis mesos</b> .
<ul style="list-style-type: none"> <li>Acolliments permanents (Art. 12.5 L.O. 1/1996)</li> </ul>	Primer any cada <b>sis mesos</b> i, a partir del segon any, cada <b>dotze mesos</b> .
<ul style="list-style-type: none"> <li>Ingrés en centres de protecció específics de persones menors d'edat amb problemes de conducta (Art. 32 L.O. 1/1996)</li> </ul>	Revisió cada <b>tres mesos</b> amb remissió d'informe al Jutjat i Ministeri Fiscal (Nota: El Jutjat podrà marcar altres terminis)

### Nivells de prioritat en la investigació<sup>9</sup>

PRIORITAT	CASOS EN QUÈ S'APLICA	TERMINI DE TEMPS
Urgent	<p>És necessària investigació immediata. La informació disponible indica que:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>a) Existeix o pot existir risc greu per a la salut i seguretat bàsiques del <b>XXA</b> per un comportament parental greu.</li> <li>b) Encara que la informació pot ser incompleta o confusa, fa referència a una possible situació de desprotecció de gravetat elevada o molt elevada cap a un <b>XXA</b> amb especial vulnerabilitat, com xiquets i xiquetes d'edats inferiors a sis anys, amb diversitat funcional o necessitats especials.</li> </ul>	La Investigació s'iniciarà de manera immediata a la recepció i finalitzarà al més prompte possible, en un termini màxim d' <b>una setmana</b> . Posteriorment, es durà a terme la fase d'Avaluació.
Preferent	<p>La informació disponible indica que:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>a) El xiquet, xiqueta o adolescent es troba en una situació de les descrites en el nivell Urgent, però existeixen elements protectors (personals, de l'entorn, la mateixa intervenció dels EAP) que garanteixen la seua salut i seguretat bàsiques durant el procés d'Investigació i Avaluació.</li> <li>b) Encara que la salut i seguretat bàsiques del <b>XXA</b> no es troben seriosament amenaçades, existeixen indicis raonables per a considerar que el risc podria incrementar-se en qualsevol moment (p. ex., per la presència de circumstàncies que poden provocar una situació de crisi i forta inestabilitat familiar).</li> <li>c) Encara que la salut i seguretat bàsiques del <b>XXA</b> no es troben seriosament amenaçades, en altres moments s'han produït situacions de major gravetat cap a aquest mateix <b>XXA</b> o cap a uns altres <b>XXA</b> en la família.</li> <li>d) La informació disponible no permet valorar el nivell de gravetat de la desprotecció, no podent-se descartar que pose en risc greu la salut i la seguretat bàsiques del <b>XXA</b>.</li> </ul>	La Investigació es durà a terme conjuntament amb l'Avaluació, completant-se en un màxim de <b>dos mesos</b> després de la recepció.
Ordinària	La informació disponible no fa sospitar risc per a la salut i seguretat bàsiques del <b>XXA</b> i la informació disponible indica que aquest risc no augmentarà en el temps si les condicions de la família es mantenen.	La Investigació es durà a terme conjuntament amb l'Avaluació, completant-se en un màxim de <b>sis mesos</b> després de la recepció.

<sup>9</sup> Si una vegada iniciada la Investigació amb un determinat nivell de prioritat, es tinguera coneixement d'alguna de les circumstàncies assenyalades amb prioritat superior o inferior, es procedirà a la conseqüent requalificació i ajust en els terminis.

<sup>10</sup> Segons criteris VALORA-CV

# 3

**Determinació de l'existència de desprotecció i la seua gravetat:  
Procediment i components**

### 3.1. Procediment

#### 3.1.1. Equips d'intervenció

**En la majoria de casos, la valoració inicial de l'existència de desprotecció i la seua gravetat correspondrà als Equips d'Atenció Primària.** Durant aquest procés, el servei responsable (siguen els EAP o l'Entitat Pública de Protecció) durà a terme totes aquelles **actuacions amb el cas que resulten necessàries per a assegurar la protecció i benestar del XXA<sup>11</sup> i, si és pertinent, proporcionar suport als membres de la família.**

La recollida i valoració de la informació necessària per a valorar l'existència de desprotecció i la seua gravetat requereix disposar tant en els Equips d'Atenció Primària com en l'Entitat Pública de Protecció dels mitjans tècnics necessaris, equips multidisciplinaris integrats per professionals amb formació especialitzada, una adequada coordinació entre tots dos serveis, així com la col·laboració activa de la xarxa de serveis comunitaris intervinents amb el XXA i la seua família. Aquestes condicions són també imprescindibles per a desenvolupar una intervenció preventiva o rehabilitadora eficaç.

*Valoració multidisciplinària, amb persones professionals capacitades, en xarxa, i de manera àgil.*

Els equips que duguen a terme la valoració de l'existència de desprotecció i la seua gravetat deurien<sup>12</sup>:

- Ser **multidisciplinaris<sup>13</sup>** -incloent com a mínim, professionals del Treball Social, Psicologia i Educació Social- i amb **formació específica** en drets<sup>14</sup> i protecció a la infància i adolescència.
- **Integrar** en el procés de valoració a **uns altres i altres professionals del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials que estiguen intervenint en els casos que s'estan valorant.**
- **Buscar la col·laboració activa i implicar** en el procés de valoració a la **xarxa de serveis comunitaris** que estan en relació amb el XXA i la seua família, establint sempre contacte amb els i les professionals dels àmbits sanitari i escolar, així com amb professionals d'altres serveis rellevants que estiguen intervenint amb la família, d'acord amb el deure de comunicació i col·laboració recollit en la normativa vigent.
- Completar el procés de valoració de manera **àgil**.

**La valoració de l'existència de desprotecció i la seua gravetat s'estendrà a tots els XXA de la família, independentment que s'haja iniciat per la notificació referida a un d'ells.** Es valorarà la situació de cada XXA de manera **individualitzada**. La pertinença al mateix grup familiar o l'experimentació aparent del mateix tracte o cura per part de les figures parentals no implica un impacte idèntic en tots els XXA. L'efecte de la desprotecció en el desenvolupament i benestar d'un XXA no

*Valoració individualitzada de tots els XXA de la família*

<sup>11</sup> [Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència](#). **Art. 41, Actuacions per part de Serveis Socials.**

1. "El personal funcionari que desenvolupe la seua activitat professional en els Serveis Socials, en l'exercici de les seues funcions relatives a la protecció dels xiquets, xiquetes i adolescents, tindrà la condició d'agent de l'autoritat i podrà sol·licitar en el seu àmbit geogràfic corresponent la col·laboració de les Forces i Cossos de Seguretat, dels serveis sanitaris i de qualsevol servei públic que fora necessari per a la seua intervenció.

2. Amb la finalitat de respondre de manera adequada a les situacions d'urgència que puguen presentar-se i en tant no es puga derivar el cas a l'Entitat Pública de Protecció a la infància, cada comunitat autònoma determinarà el procediment perquè els funcionaris que desenvolupen la seua activitat professional en els Serveis Socials, puguen adoptar les mesures oportunes de coordinació per a garantir la millor protecció de les persones menors d'edat víctimes de violència. (...)

3. Quan la gravetat ho requerisca, els i les professionals dels serveis socials o les Forces i Cossos de Seguretat podran acompanyar a la persona menor d'edat a un centre sanitari perquè reba l'atenció que precise, informant els seus progenitors o als qui exercisquen funcions de tutela, guarda o acolliment, llevat que se sospite que l'esmentada violència haja sigut exercida per aquests, i en aquest cas es posarà en coneixement del Ministeri Fiscal.

<sup>12</sup> S'exceptuen casos d'urgència que, ateses les circumstàncies, hagen de ser valorats per un únic professional".

<sup>13</sup> Exigència també prevista en la reforma del sistema de protecció a la Infància i l'Adolescència, art.2.5 de la Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil en la redacció donada per la Llei orgànica 8/2015.

<sup>14</sup> [Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència](#). **Art. 5, Formació.**

1. "Les administracions públiques, en l'àmbit de les seues respectives competències, promouran i garantiran una formació especialitzada, inicial i contínua en matèria de drets fonamentals de la infància i l'adolescència als i les professionals que tinguen un contacte habitual amb les persones menors d'edat. Aquesta formació comprendrà com a mínim:

- a) L'educació en la prevenció i detecció precoç de tota forma de violència a la qual es refereix aquesta llei.
- b) Les actuacions a dur a terme una vegada que s'han detectat indicis de violència.
- c) La formació específica en seguretat i ús segur i responsable d'Internet, incloent-hi qüestions relatives a l'ús intensiu i generació de trastorns conductuals.
- d) El bon tracte als xiquets, xiquetes i adolescents.
- e) La identificació dels factors de risc i d'una major exposició i vulnerabilitat davant la violència.
- f) Els mecanismes per a evitar la victimització secundària.
- g) L'impacte dels rols i estereotips de gènere en la violència que pateixen els xiquets, xiquetes i adolescents".





sols depèn del tracte o cura que rep per part de les persones que assumeixen les funcions parentals, sinó també d'una altra sèrie de factors com són la seua edat, el moment d'inici de la desprotecció, o la presència d'una altra mena de factors protectors o de vulnerabilitat. Entre aquests **factores de vulnerabilitat** es troben les **edats inferiors**<sup>15</sup>, la presència d'alguna mena de **diversitat funcional** o l'experimentació de **circumstàncies adverses, traumàtiques o victimitzacions prèvies o simultànies, particularment si han sigut continuades en el temps**.

### 3.1.2. Recollida d'informació

Les **fonts que poden proporcionar la informació requerida pels Equips d'Atenció Primària i per l'Entitat Pública de Protecció** són múltiples, incloent-hi les mateixes persones progenitores, tutores o guardadores, els **XXA** -que esdevenen en una font fonamental d'informació; el contacte amb ells i elles en el procés de valoració ha de partir de la base que són subjectes actius en tot el procediment i prioritari per a garantir la seua protecció-, altres membres de la família, i ent tants, professionals o altres persones en contacte actual o passat amb la família.

*Fonts d'informació i mètodes (entrevistes, observació, visita domiciliària, aplicació d'instruments estandarditzats)*

**Quan es dispose d'evidències o informació consistent sobre sospites fundades de desprotecció, i llevat que estiga desaconsellat o no siga possible, és preferible que les primeres persones a les quals s'accedisca directament en el procés d'investigació siguen les persones progenitores, tutores o guardadores.** Aquest primer contacte ha de servir per a informar de les característiques del procés posterior de recollida d'informació i valoració. S'ha d'informar de la necessitat de realitzar entrevistes amb totes les persones integrants de la unitat familiar, inclosos els xiquets, xiquetes i adolescents.

Per a la recollida d'informació dels membres de la família es podran utilitzar diferents mètodes, principalment l'entrevista i l'observació semiestructurada (incloent-hi l'observació de la interacció paterna-filial), que poden complementar-se amb instruments estandarditzats per a l'exploració d'aspectes específics. Sempre que siga possible, es farà almenys una visita domiciliària, especialment si hi ha sospites de negligència. En famílies biparentals s'entrevistarà a les dues figures. La recollida d'informació en casos de **sospita de violència sexual** ha de ser realitzada en tots els casos per professionals amb formació especialitzada i de manera coordinada amb instàncies judicials si estigueren intervenint i seguint els protocols vigents establits per l'Entitat Pública de Protecció.

Pel que fa a la **provisió d'informació per part d'entitats públiques i privades i professionals**, l'art. 22 quater de la [Llei 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor](#) (en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència), estableix l'obligatorietat per part d'aquestes, i en general de qualsevol persona, de facilitar a les Administracions Públiques competents la informació sobre els **XXA**, les seues persones progenitores, tutores, guardadores que els siguen requerides per a la valoració de la situació del **XXA**, sense requerir el consentiment de la persona afectada:

*Obligació legal de professionals i entitats públiques i privades de proporcionar informació als Serveis Socials, sense precisar del consentiment dels progenitors ni de la persona afectada (art. 22 quater LO 1/1996)*

<sup>15</sup> Encara que, per definició, tant la infància com l'adolescència constitueixen etapes d'especial vulnerabilitat que requereixen una particular protecció.

### 3. DETERMINACIÓ DE L'EXISTÈNCIA DE DESPROTECCIÓ I LA SEUA GRAVETAT: PROCEDIMENT I COMPONENTS

**Art. 22 quater** - [Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil](#) (en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i adolescència).

1. Per al compliment de les finalitats previstes en el capítol I del títol II d'aquesta llei (el que inclou, entre altres, verificar la situació de risc o desemparament), les Administracions Públiques competents podran procedir, **sense el consentiment de l'interessat**, a la recollida i tractament de les dades que resulten necessaris per a valorar la situació del menor, incloent-hi tant els relatius al mateix com els relacionats amb el seu entorn familiar o social.

Els professionals, les Entitats Públiques i privades i, en general, qualsevol persona facilitarà a les Administracions Públiques els informes i antecedents sobre els menors, els seus progenitors, tutors, guardadors o acollidors, que els siguin requerits per ser necessaris per a aquest fi, **sense requerir el consentiment de l'afectat**.

Atés que l'art. 22 quater es refereix a la valoració de les Situacions de Risc i Desemparament, la seua aplicació correspon tant als Equips d'Atenció Primària com a l'Entitat Pública de Protecció com a administracions públiques competents en tots dos tipus de situacions. Haurà de ser sempre un o una professional d'aquests serveis que s'identifique fefaentment i justifique la seua competència per a recaptar aquesta informació, que haurà de ser sol·licitada amb la deguda mesura, proporcionalitat i per als fins exclusius per al ús que siga requerida.

En tots els casos, **s'evitaran intromissions innecessàries en la intimitat dels XXA i les seues famílies**.

Pel que fa al tractament de dades de caràcter personal, s'actuarà d'acord amb el que s'estableix en el mateix art. 22 quater de la [Llei 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor](#) (en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència):

*Tractament de dades de caràcter personal*

**Art. 22 quater** - [Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil](#) (en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i adolescència).

2. Les entitats a les quals es refereix l'article 13 podran tractar sense consentiment de l'interessat la informació que resulte imprescindible per al compliment de les obligacions establides en aquest precepte amb l'única finalitat de posar aquestes dades en coneixement de les Administracions Públiques competents o del Ministeri Fiscal.

3. Les dades recaptades per les Administracions Públiques podran utilitzar-se exclusivament per a l'adopció de les mesures de protecció establides en la present llei, atenent en tot cas la garantia de l'interès superior del menor i només podran ser comunicats a les Administracions Públiques que hagueren d'adoptar les resolucions corresponents, al Ministeri Fiscal i als òrgans judicials.

4. Les dades podran ser igualment cedides sense consentiment de l'interessat al Ministeri Fiscal, que els tractarà per a l'exercici de les funcions establides en aquesta llei i en la normativa que li és aplicable.

5. En tot cas, el tractament de les esmentades dades quedarà sotmés al que es disposa en la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de Protecció de Dades de Caràcter Personal i les seues disposicions de desenvolupament, sent exigible la implantació de les mesures de seguretat de nivell alt previstes en aquesta normativa.

**La informació amb la qual es valore l'existència de desprotecció i la seua gravetat ha de ser completa, actualitzada i prou contrastada.** En cap cas haurà de donar-se per confirmada o refutada l'existència de desprotecció sobre la base d'informació que no complisca aquestes condicions. No obstant això, hi haurà **ocasions en què no serà possible procedir a una recollida d'informació completa** perquè, per exemple, únicament es té accés a una única font que pot estar esbiaixada i no hi ha possibilitat d'accedir a més fonts, perquè no ha sigut possible visitar el domicili familiar o tindre contacte directe amb algun membre de la família, sent això imprescindible per a obtindre o corroborar determinada

*Informació completa, actualitzada i contrastada*





informació, perquè únicament s'ha pogut disposar d'informació de fonts indirectes, o perquè els i les professionals que han proporcionat determinada informació no són especialistes en aquesta matèria i no és possible accedir a les persones especialistes que serien necessàries. Quan es produïsquen aquestes circumstàncies es posarà una **especial cura i cautela en les conclusions de la valoració, reflectint en el corresponent informe que es tracta de "sospites", "informació no prou contrastada", "sense informació suficient" o "sense informació"**.

Quan se sospite la presència d'un trastorn psicopatològic, problemes emocionals o limitacions intel·lectuals en una persona adulta o menor d'edat i no siga possible –per exemple, per la no col·laboració de la persona afectada- dur a terme una valoració o diagnòstic confirmatori amb suficient profunditat per part de professionals de la psicologia o psiquiatria, només podrà concloure's l'existència de "sospites" i així haurà de ser recollit en el corresponent informe. Encara que és recomanable, no és necessària la disposició d'un informe escrit de professionals de la xarxa pública de salut mental per a considerar confirmada alguna d'aquestes circumstàncies. La valoració dels i les professionals de la psicologia que treballen en i per als EAP és suficient, sempre que es realitze amb la profunditat requerida i les tècniques adequades, detallant tota aquella simptomatologia que detecten.

### 3.1.3. Escolta al xiquet, xiqueta o adolescent

L'atenció al **dret del XXA a ser sentit i escoltat** és recollida en diferents articles de la LO 1/1996 (en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència), entre els quals es troben els següents:

*Reconeixement legal del dret del XXA a ser sentit i escoltat*

[Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil](#) (en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i adolescència).

#### **Article 2. Interés superior del menor.**

5. Tota mesura en l'interés superior del menor haurà de ser adoptada respectant les degudes garanties del procés i, en particular:

a) **Els drets del menor a ser informat, sentit i escoltat, i a participar en el procés** d'acord amb la normativa vigent.

#### **Article 9. Dret del menor a ser sentit i escoltat.**

**El menor té dret a ser sentit i escoltat sense cap discriminació** per edat, discapacitat o qualsevol altra circumstància, tant en l'àmbit familiar com **en qualsevol procediment administratiu, judicial o de mediació en què estiga afectat i que conduïska a una decisió que incidisca en la seua esfera personal, familiar o social, tenint-se degudament en compte les seues opinions, en funció de la seua edat i maduresa**. Per a això, el menor haurà de rebre la informació que li permeta l'exercici d'aquest dret en un llenguatge comprensible, en formats accessibles i adaptats a les seues circumstàncies.

**En els procediments judicials o administratius, les compareixences o audiències del menor tindran caràcter preferent**, i es realitzaran de manera adequada a la seua situació i desenvolupament evolutiu, amb l'assistència, si fora necessari, de professionals qualificats o experts, cuidant preservar la seua intimitat i utilitzant un llenguatge que siga comprensible per a ell, en formats accessibles i adaptats a les seues circumstàncies informant-lo tant del que se li pregunta com de les conseqüències de la seua opinió, amb ple respecte a totes les garanties del procediment.

Es garantirà que el menor, quan tinga suficient maduresa, pugua exercitar aquest dret per si mateix o a través de la persona que designe perquè li represente. La maduresa haurà de valorar-se per personal especialitzat, tenint en compte tant el desenvolupament evolutiu del menor com la seua capacitat per a comprendre i avaluar l'assumpte concret a tractar en cada cas. Es considera, en tot cas, que té suficient maduresa quan tinga dotze anys complits.

Per a garantir que el menor pugua exercitar aquest dret per si mateix serà assistit, en el seu cas, per intèrprets. El menor podrà expressar la seua opinió verbalment o a través de formes no verbals de comunicació.

No obstant això, quan no siga possible o no convinga a l'interés del menor es podrà conèixer l'opinió del menor per mitjà dels seus representants legals, sempre que no tinguen interessos contraposats als seus, o a través d'altres persones que, per la seua professió o relació d'especial confiança amb ell, puguin transmetre-la objectivament.

Sempre que en via administrativa o judicial es denegue la compareixença o audiència dels menors directament o per mitjà de persona que li represente, la resolució serà motivada en l'interés superior del menor i comunicada al Ministeri Fiscal, al menor i, en el seu cas, al seu representant, indicant explícitament els recursos existents contra tal decisió. En les resolucions sobre el fons haurà de fer-se constar, si escau, el resultat de l'audiència al menor, així com la seua valoració.

Igualment ho recull la [Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència](#):

[Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència](#)

**Art. 11. Dret de les víctimes a ser escoltades:**

Els poders públics garantirán que les xiquetes, xiquets i adolescents siguen oïdes i escoltats amb totes les garanties i sense límit d'edat, assegurant, en tot cas, que aquest procés siga universalment accessible en tots els procediments administratius, judicials o d'una altra índole relacionats amb l'acreditació de la violència i la reparació de les víctimes. El dret a ser sentits dels xiquets, xiquetes i adolescents només podrà restringir-se, de manera motivada, quan siga contrari al seu interès superior.

Com s'ha indicat anteriorment, en el procés de valoració del dany, a més d'altres fonts - persones progenitores, tutores o guardadores, centre escolar, centre sanitari, etc.- es procurarà **recollir informació directament del XXA**, mantenint contacte directe amb ell o ella en **almenys dues ocasions -via observació o entrevista-** llevat que es considere que pot ser perjudicial per al mateix XXA o per circumstàncies de força major.

El contacte directe amb el XXA té com a objecte fonamental atendre el seu **dret a ser sentit i escoltat en relació al seu benestar i la cobertura de les seues necessitats bàsiques**. També han de **tindre's en compte les seues opinions respecte a les accions per a superar la possible situació de desprotecció** pel que se li donarà **participació en funció de la seua edat i maduresa en el pla d'intervenció o, si escau, en la proposta de mesura**.

*Dret del XXA a ser sentit i escoltat en els procediments administratius, judicials o de mediació que l'afecten. Participació en funció de la seua edat i maduresa en el pla d'intervenció o, en el seu cas, en la proposta de mesura.*

Aquest **dret del XXA a ser sentit i escoltat** ha de ser efectiu **tant en l'àmbit familiar com en els procediments administratius, judicials o de mediació que l'afecten**. L'article 11.1 de la LOPIVI fa responsables als poders públics de garantir "que les xiquetes, xiquets i adolescents siguen sentits i escoltats, sense límit d'edat, assegurant que aquest procés siga universalment accessible en tots els procediments administratius, judicials o d'una altra índole relacionats amb l'acreditació de violència". Aquest dret **sol podrà restringir-se, de manera motivada, quan siga contrari al seu interès superior**.

No obstant això, quan tinga suficient maduresa o els 12 anys complits, pot exercir aquest dret a ser sentit i escoltat per si mateix, o a través de la persona que designe, davant el ministeri fiscal, l'administració pública, el síndic de greuges, sol·licitar assistència legal i nomenament d'un defensor judicial per a emprendre accions judicials o administratives i presentar denúncies individuals al Comitè dels Drets de l'Infant.

L'escolta del XXA s'ha de realitzar recollint i respectant la seua voluntat de participar en el procés i **amb comunicació prèvia als qui ostenten la seua representació legal**. Aquesta comunicació prèvia **no serà necessària quan l'entrevista es produïska a iniciativa del mateix XXA, en aquells casos en els quals acudisca personalment als EAP a comunicar una situació de violència de la qual haja sigut víctima**, tal com preveu l'article 17 de la LOPIVI en el qual expressa que «els xiquets, xiquetes i adolescents que foren víctimes de violència o presencien alguna situació de violència sobre una altra persona menor d'edat, podran comunicar-ho, personalment, o a través dels seus representants legals, als serveis socials, a les Forces i Cossos de Seguretat, al Ministeri Fiscal o a l'autoritat judicial i, si escau, a l'Agència Espanyola de Protecció de Dades».

*Important conèixer quan es requereix la comunicació prèvia i autorització de les persones que ostenten la representació legal del XXA per al contacte amb ell/ella.*

Aquest precepte estableix també que «les administracions públiques establiran mecanismes de comunicació segurs, confidencials, eficaces, adaptats i accessibles, en un llenguatge que puguen comprendre, per als xiquets, xiquetes i adolescents, que podran estar acompanyats d'una persona de la seua confiança que ells mateixos designen». Per a això, es garanteix l'existència i el suport als mitjans electrònics de comunicació, com el Telèfon d'Atenció a la Infància de la Comunitat Valenciana (**116111**), per a la prevenció i detecció precoç de situacions de violència sobre els xiquets, xiquetes i adolescents.



D'aquesta manera, l'accés a un **XXA** sense el coneixement de les persones progenitores o tutores pot justificar-se quan comuniqui directament una situació de violència. També es podrà accedir a un **XXA** sense el coneixement de les persones progenitores o tutores, justificant-se en el **principi de l'“interés superior”**, quan siga estrictament **imprescindible perquè no es pot obtenir la informació per altres vies i existeix sospita que s'està produint una situació de desprotecció greu**. En aquesta última circumstància, la persona tècnica responsable, deurà immediatament informar la Fiscalia de Menors.

Quan resulte impossible o contrari a l'interés del **XXA** escoltar-lo directament, es procurarà conèixer la seua vivència de la situació a través d'altres persones que, per la seua professió o relació d'especial confiança amb ell o ella, puguen transmetre-la objectivament.

Els i les professionals del SPVSS hauran d'abstindre's d'accedir al **XXA** si existeix oposició de les persones representants legals quan el que es pretenga no siga la seua escolta sinó altres objectius específics com l'exploració del dany o la recollida d'informació concreta que interesse a la investigació. **Per a contactes amb finalitats diferents a garantir el dret de XXA a manifestar els seus desitjos, sentiments i opinions sobre la situació que s'està valorant i les possibles accions per a la seua superació, caldrà comptar amb l'autorització de les persones representants legals del XXA**. Aquesta autorització podrà obviar-se si la persona menor d'edat té 12 anys o més i manifesta el seu desig de participar en el procediment.

En casos amb sospita o indicadors de desprotecció de gravetat elevada o molt elevada, la **negativa per part de les persones progenitores o tutores a permetre l'accés dels Equips d'Atenció Primària o de l'Entitat Pública de Protecció al XXA** es considerarà un **factor de risc afegit** que poguera incrementar el nivell global de gravetat global i podria ser motiu de Declaració de Risc.

El contacte amb el **XXA** serà realitzat directament pels i les professionals dels Equips d'Atenció Primària o de l'Entitat Pública de Protecció. Per a això podran comptar amb la intermediació i suport d'altres persones o professionals que mantinguen una vinculació positiva amb el **XXA**.

Aquesta intervenció ha de garantir l'aplicació **adequada de l'enfocament de drets de la infància i adolescència**<sup>16</sup> en la seua implementació. Per a això es recomana seguir les premisses marcades en el document “Escolta-Actua-Canvia, Manual del Consell d'Europa sobre participació infantil per a professionals que treballen amb i per a xiquets”. Sobretot, és fonamental destacar:

- La informació ha de prestar-se en un llenguatge clar i comprensible, utilitzant formats accessibles i adaptats a les seues circumstàncies personals. És important que en aquesta informació s'inclouen aspectes com: els drets del xiquet, xiqueta o adolescent, la matèria o procediment concret a tractar, què s'està fent i per què, temps previstos, opcions d'acció i les seues conseqüències. Resulta fonamental transmetre la idea que les decisions no són inamovibles, i per a això cal informar de les possibilitats de revisar-les i impugnar-les, així com els mitjans per a formular queixes i reclamacions.
- Aquest suport es prestarà en un entorn segur, entenent per tal aquell que respecte els drets de l'ús xiquets, xiquetes i adolescents, i promoga un ambient protector físic, psicològic i social. Per a això, quan siga possible, es fomentaran actuacions com l'acompanyament del **XXA** per una persona de la seua confiança designada lliurement per ell o ella mateixa.
- Són les persones professionals les que hauran de preparar la participació dels xiquets, xiquetes i adolescents pensant de quina manera poden proporcionar-los l'espai i temps necessaris per a entaular una relació còmoda que possibilita la comunicació.

*L'atenció als drets del XXA en els processos d'escolta*

Quan haja hagut de procedir-se a una **separació d'urgència** i aquest contacte no s'haja pogut produir, o quan no haja sigut possible completar la valoració de la situació del **XXA** abans de l'adopció de la mesura, els equips professio-

<sup>16</sup> Estratègia d'erradicació de la violència sobre la infància i l'adolescència. Enfocament de drets de la infància: es tracta d'un marc conceptual que inclou com a objectiu la promoció, protecció i salvaguarda dels drets de xiquets, xiquetes i adolescents en tots els processos, actuacions i decisions que els afecten. Els xiquets, xiquetes i adolescents són tractats com a titulars de drets i no sols com a objecte de protecció.

nals i persones que intervinguen en el cas (p. ex., residències d'acolliment, famílies d'acolliment, equip d'intervenció familiar) col·laboraran activament amb els i les professionals dels Equips d'Atenció Primària i l'Entitat Pública de Protecció per a completar la valoració.

#### 3.2. Components a prendre en consideració per a valorar la gravetat de la desprotecció

Com s'ha assenyalat en apartats previs, les situacions de desprotecció es defineixen com aquelles en les quals es donen tres condicions:

1. hi ha hagut un **comportament parental inadequat** que suposa la **falta de cobertura de necessitats bàsiques** (físiques, emocionals, cognitives, socials o afectivessexuals) del **XXA**, que
2. ha provocat un **dany significatiu o greu en el XXA**, o li ha col·locat o li col·loca en risc greu de patir-ho,
3. sent aquest dany **atribuïble de manera directa o indirecta** al comportament parental.

1. *Comportament parental*
2. *Dany real o potencial en el XXA*
3. *Relació entre tots dos*

Per tant, per a avaluar l'existència de desprotecció i la seua gravetat s'hauran de prendre en consideració dos components: (1) el comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores cap al **XXA**, i (2) el dany que aquest comportament genera o pot generar en ell/ella. Per a concloure que existeix desprotecció caldrà també demostrar o argumentar que existeix relació entre tots dos (comportament parental – dany en el **XXA**).

La informació recollida sobre el comportament parental i el dany en el **XXA** serà analitzada d'acord amb els criteris recollits en l'instrument VALORA-CV. L'instrument orientarà també en la qualificació del nivell de gravetat de la desprotecció (moderada, elevada o molt elevada).

##### 3.2.1. Avaluació del comportament parental

L'avaluació del comportament parental inclourà dos components: (a) l'adequació de l'exercici del rol parental i la cobertura de les necessitats bàsiques del **XXA**, i (b) el grau de col·laboració de les persones progenitores, tutores o guardadores amb els i les professionals del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials.

###### 3.2.1.1. Adequació de l'exercici del rol parental: Cobertura de les necessitats del xiquet, xiqueta o adolescent i tipologies de desprotecció

Per a l'avaluació del comportament parental s'utilitzaran dos enfocaments complementaris:

- a) La revisió del **grau d'atenció i cobertura per part de les persones progenitores, tutores o guardadores a les necessitats físiques, emocionals, socials, cognitives i afectives-sexuals bàsiques del XXA**.

Per a això poden resultar d'utilitat la taxonomia de necessitats infantils recollida en l'Annex "Taxonomia de necessitats bàsiques en la infància i adolescència i indicadors per a la seua avaluació", així com les escales dels instruments d'avaluació de competències parentals ECP-12 (Hidalgo, Jiménez, Lorence i Sánchez, 2020) i Instrument per a l'avaluació de competències parentals (Rodrigo, Martín i Cabrera, 2010) dissenyades específicament per a l'avaluació de l'adequació de l'exercici del rol parental<sup>17</sup>.

- b) La **concreció dels comportaments parentals que suposen la desatenció a aquestes necessitats** i, en conseqüència, suposen o poden resultar nocius per als **XXA**. Aquests comportaments poden ser de tipus físic, psicològic o sexual i produir-se per acció o omissió, manifestant-se d'una o diverses de les següents formes (vegeu escales de l'Instrument VALORA-CV per a una descripció més detallada dels mateixos i dels seus diferents nivells de gravetat):

<sup>17</sup> [https://www2.cruzroja.es/documents/5640665/662926586/Manual+ECP-12\\_Web+definitivo.pdf/8156699d-13a1-d50f-055e-8249bb-f78033?t=1617004923515](https://www2.cruzroja.es/documents/5640665/662926586/Manual+ECP-12_Web+definitivo.pdf/8156699d-13a1-d50f-055e-8249bb-f78033?t=1617004923515);  
<http://dx.doi.org/10.6018/analeps.29.3.150981>



## COMPORTAMENTS PARENTALS QUE PODEN GENERAR UN DANY SIGNIFICATIU O GREU EN EL **XXA**: TIPOLOGIES DE DESPROTECCIÓ

1. Negligència
  - 1.1. Negligència física: Alimentació; Vestit; Higiene personal; Cura de la salut física; Condicions higièniques de l'habitatge; Estabilitat de l'habitatge; Condicions d'habitabilitat de la vivenda.
  - 1.2. Negligència emocional: Interacció i afecte; Atenció específica a problemes emocionals o necessitats especials; Normes, límits, rutines i transmissió de valors ètics.
  - 1.3. Negligència cognitiva: Estimulació; Necessitats formatives i educatives.
  - 1.4. Negligència en seguretat: Seguretat física de l'habitatge i prevenció de riscos; Supervisió; Protecció davant situacions de violència greu perpetrades per altres persones.
2. Abandó.
3. Incapacitat parental per a la regulació i control de la conducta del **XXA**.
4. Maltractament psicològic
  - 4.1. Maltractament emocional.
  - 4.2. Exposició a violència de gènere
  - 4.3. Exposició a altres tipologies de violència en la família
  - 4.4. Implicació en conflictes entre figures parentals o amb altres familiars significatius
  - 4.5. Amenaces d'agressió física
5. Maltractament físic.
  - 5.1. Agressió física.
  - 5.2. Administració de drogues, alcohol o fàrmacs.
  - 5.3. Privació deliberada de menjar i aigua.
  - 5.4. Confinament o restricció física.
  - 5.5. Síndrome de Münchhausen per poders
6. Violència sexual.
7. Maltractament prenatal.
8. Altres formes.
  - 8.1. Mendicitat
  - 8.2. Explotació domèstica i laboral
  - 8.3. Corrupció
  - 8.4. Expulsió o negació de l'entrada al domicili

És important tindre en compte que, en la majoria de casos de caràcter físic (maltractament físic, o negligència física), el realment nociu per al **XXA** és el substrat emocional negatiu que acompanya a l'agressió o desatenció física. Excepte casos extrems, les seqüeles físiques solen ser de baixa intensitat o sanen ràpidament, sent les seqüeles psicològiques les que persisteixen. En la valoració de les situacions de desprotecció de caràcter físic, sempre haurà de parar-se atenció al component emocional del comportament parental.

En general, les notificacions de sospites de desprotecció que arriben als EAP ho fan amb informació incompleta referida a la possible afectació d'una o diverses àrees concretes d'atenció al **XXA** (per exemple, atenció a necessitats mèdiques, d'alimentació, de supervisió, de control i orientació de la conducta). En tots els casos serà necessari fer una exploració global de l'atenció rebuda pel **XXA**. Cal tindre en compte que, en la majoria de casos, la desprotecció afecta diferents àrees, i no necessàriament amb el mateix nivell de gravetat en totes elles.

*No focalitzar-se exclusivament en el motiu de la notificació*

### 3. DETERMINACIÓ DE L'EXISTÈNCIA DE DESPROTECCIÓ I LA SEUA GRAVETAT: PROCEDIMENT I COMPONENTS

A més de valorar-se **totes les àrees**, es recollirà **informació i es prendran en consideració no sols les àrees deficitàries** de cura del **XXA**, sinó també aquelles en les quals rep una **cura adequada** per part de les persones progenitores, tutores o guardadores. És important no focalitzar l'atenció exclusivament en els dèficits, sinó **valorar també els aspectes positius de l'exercici del rol parental**.

*Realitzar una avaluació global, atenent també els aspectes positius de l'exercici del rol parental*

En general, les circumstàncies o factors causals o associats al comportament parental inadequat no són determinants a l'hora de valorar si existeix desprotecció i el seu nivell de gravetat; ho són posteriorment, a l'hora de decidir la intervenció a seguir. En la majoria de casos, fins i tot en els de major gravetat, les persones progenitores, tutores o guardadores no tenen intenció de provocar dany al **XXA**. En general, es veuen sotmesos a circumstàncies sobre les quals no tenen control suficient (p. ex., alcoholisme o toxicomania, trastorns psicològics, dèficits d'habilitats educatives, desconeixement de les necessitats dels **XXA**, conducta extremadament disruptiva o difícil del **XXA**) que els impedeixen exercir adequadament els seus deures de guarda.

#### 3.2.1.2. Col·laboració amb la valoració i intervenció dels i les professionals del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials (SPVSS)

Encara que el grau de col·laboració de les persones progenitores, tutores o guardadores amb els i les professionals del SPVSS no constitueix una variable rellevant per a determinar si hi ha desprotecció o no, sí que el pot ser per a determinar la seua gravetat. Aquest grau de col·laboració serà a més determinant per a la [Declaració de Risc](#). Podrà també tindre's en compte la col·laboració de la família amb altres serveis (per exemple, sanitaris o sociosanitaris, educatius), però **el rellevant per a la Declaració de Risc serà la no col·laboració tant en la valoració com en la intervenció amb els SPVSS**. La no col·laboració **només podrà concloure's quan les persones progenitores, tutores o guardadores tinguen la capacitat potencial de realitzar allò que els SPVSS els sol·liciten o proposen i no ho duen a terme per voluntat pròpia**.

*Declaració de Risc: falta de col·laboració efectiva tant en la valoració com en la intervenció amb els SPVSS*

a) Per a concloure que hi ha **absència de col·laboració efectiva en la valoració**, haurà d'acreditar-se i documentar-se degudament:

- que en la comunicació d'obertura de procediment a les persones progenitores, tutores o guardadores s'ha inclòs un **pla d'actuació per a la valoració que especifica els objectius, terminis i procediment** prevists per a aquesta, i
- que les persones progenitores, tutores o guardadores **han rebut o han sigut coneixedores d'aquesta comunicació**, que no s'ha aconseguit una col·laboració efectiva suficient per part seua **-especificant-se en què es concreta la falta de col·laboració-**, i que aquesta situació impedeix valorar la possible situació de desprotecció que afecta el **XXA**.

b) Per a concloure que hi ha **absència de col·laboració efectiva amb la intervenció**, haurà d'acreditar-se i documentar-se degudament:

- quines han sigut les actuacions professionals dutes a terme per a aconseguir aquesta col·laboració (per exemple, recursos oferits, moments en què s'han oferit, professionals que han intervingut),
- que aquestes actuacions professionals s'han dut a terme de forma continuada i des d'una posició proactiva durant **almenys sis mesos** o un període de temps inferior si així es considera en funció de la gravetat dels indicadors de desprotecció, el grau de col·laboració i el nivell de vulnerabilitat del **XXA**, i
- que les persones progenitores, tutores o guardadores **han rebut o han sigut coneixedores d'aquestes intervencions**, que no s'ha aconseguit una col·laboració efectiva suficient per part seua **-especificant-se en què es concreta la falta de col·laboració-**, i que aquesta situació impedeix corregir la situació de desprotecció que afecta el **XXA**.

*Importància d'acreditar i documentar degudament les actuacions dutes a terme amb la família i en què es concreta l'absència de col·laboració efectiva suficient.*





L'anterior suposa la demostració que els SPVSS han realitzat tots els esforços possibles dins del termini i en la forma escaient apropiats per a (1) valorar la situació del **XXA** o (2) elaborar i posar en marxa un pla d'intervenció dirigit a resoldre els problemes de la família, i que s'ha procurat en tots dos casos la participació de les persones progenitores, tutores o guardadores. I tot i que s'ha intentat en aquests termes, s'han negat a subscriure o col·laborar de manera efectiva en el pla d'actuació previst per a la valoració o la intervenció. La falta de col·laboració efectiva en la valoració es considerarà un indicador de Risc d'igual magnitud que la falta de col·laboració en la intervenció.

Per a això, s'haurà de deixar constància en el respectiu expedient del **XXA** de totes les actuacions que s'han dut a terme, havent de diligenciar cada citació o visita anunciada en la qual no s'haja pogut accedir a les persones progenitores, tutores o guardadores (incloent-hi les persones professionals que han acudit, data i hora, actuacions previstes i resultat). Les diligències hauran d'anar signades pel personal funcionari públic corresponent.

Els i les professionals de SPVSS podran utilitzar diferents estratègies per a promoure la col·laboració de les persones progenitores, tutores o guardadores i els **XXA** en la valoració i la intervenció. La utilització de tècniques motivacionals, la demostració d'una actitud respectuosa, honesta i positiva, o la col·laboració de persones o professionals pròxims a la família poden resultar particularment útils. A vegades també pot ser beneficiós el canvi de professional de referència o la intervenció de suport dels i les professionals de l'Entitat Pública de Protecció al costat dels EAP ("Col·laboració en Risc").

La valoració del grau de col·laboració de les persones progenitores, tutores o guardadores realitzarà d'acord amb els següents **criteris**:

*Criteris per a valorar el grau de col·laboració*

#### COL-LABORACIÓ EFECTIVA DE LES PERSONES PROGENITORES, TUTORES O GUARDADORES AMB ELS I LES PROFESSIONALS I EQUIPS DEL SPVSS

Nivells de consciència de problema, demanda d'ajuda i col·laboració amb la valoració / intervenció

<b>Idoni</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Proporcionen la informació que se'ls sol·licita en el procés de valoració, mostren sinceritat i permeten que els i les professionals dels SPVSS coneguen al <b>XXA</b>, li avaluen si cal, i contacten amb altres serveis o persones relacionats amb la família.</li><li>• Les persones progenitores, tutores o guardadores reconeixen les seues dificultats en la relació o cura que proporcionen al <b>XXA</b>, les seues causes, i l'efecte negatiu que està provocant en el <b>XXA</b>.</li><li>• Manifesten el seu desig de resoldre els seus problemes.</li><li>• Demanden o accepten l'ajuda dels i les professionals del SPVSS.</li><li>• Estan d'acord amb els i les professionals del SPVSS en relació a les circumstàncies familiars que han de modificar-se.</li><li>• Subscriuen el pla d'intervenció, accepten els recursos que se'ls ofereixen amb aquest objectiu i manifesten la seua intenció d'implicar-se i col·laborar de manera activa.</li><li>• No hi ha informació que faça pensar que el seu compromís no siga fiable.</li></ul>
<b>Suficient</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Proporcionen la informació que se'ls sol·licita en el procés de valoració, mostren en general sinceritat i permeten que els i les professionals dels SPVSS coneguen al <b>XXA</b>, li avaluen si cal, i contacten amb altres serveis o persones relacionats amb la família, encara que mostren reticències en alguns aspectes.</li><li>• Les persones progenitores, tutores o guardadores reconeixen algunes de les seues dificultats principals en la relació o cura que proporcionen al <b>XXA</b>, les causes d'això, i els efectes negatius que la situació està provocant en el <b>XXA</b>.</li><li>• Tenen dificultats per a reconèixer altres problemes. Encara que poden culpar al <b>XXA</b>, a terceres persones o a circumstàncies externes de les seues dificultats, reconeixen que elles també tenen una part important de responsabilitat.</li><li>• Manifesten el seu desig de resoldre els seus problemes.</li><li>• Demanden o accepten l'ajuda dels i les professionals del SPVSS.</li><li>• Estan d'acord amb els i les professionals del SPVSS en relació a les circumstàncies familiars que han de modificar-se.</li><li>• Subscriuen el pla d'intervenció, accepten els recursos que se'ls ofereixen amb aquest objectiu i manifesten la seua intenció d'implicar-se i col·laborar de manera activa, encara que poden mostrar una certa resistència i dificultat per a entendre i acceptar algunes valoracions i propostes.</li><li>• S'impliquen en la planificació de la intervenció a un nivell suficient, però no arriben a un nivell idoni. Accepten la majoria dels objectius de la intervenció, però poden no fer un ús òptim dels serveis proveïts o recomanats</li><li>• No hi ha informació que faça pensar que el seu compromís cap a la intervenció no siga fiable.</li></ul>

#### COL-LABORACIÓ EFECTIVA DE LES PERSONES PROGENITORES, TUTORES O GUARDADORES AMB ELS I LES PROFESSIONALS I EQUIPS DEL SPVSS

Nivells de consciència de problema, demanda d'ajuda i col·laboració amb la valoració / intervenció

- Insuficient**
- Mostren resistència o dificultat per a proporcionar la informació que se'ls sol·licita en el procés de valoració, oculten o no proporcionen alguna informació, i mostren resistència al fet que els i les professionals dels SPVSS coneguen al **XXA**, li avaluen si cal, o contacten amb altres serveis o persones relacionats amb la família.
  - Les persones progenitores, tutors o guardadores reconeixen algunes de les seues dificultats en la relació o cura que proporcionen al **XXA** i alguns dels efectes negatius que la situació està provocant en el **XXA**.
  - Tenen dificultats per a reconèixer alguns problemes importants que els afecten a elles i a la seua família. Tendeixen a culpar al **XXA**, a terceres persones o a circumstàncies externes dificultats.
  - Poden manifestar el seu desig de resoldre els seus problemes i demandar ajuda als i les professionals del SPVSS, però no comparteixen el diagnòstic en relació a les circumstàncies familiars que han de modificar-se.
  - Poden acceptar una intervenció sempre que no els implique a elles directament.
  - Mostren resistència o dificultat per a entendre i acceptar les valoracions i propostes dels i les professionals del SPVSS.
  - Hi ha antecedents o informació actual que fa pensar que el seu compromís cap a la intervenció no és fiable.
  - Accepten la valoració o els serveis d'intervenció verbalment, encara que es resisteixen a cooperar (de manera activa o passiva). S'impliquen mínimament.
  - La seua implicació i participació es manté únicament si els i les professionals exerceixen una supervisió i control constants i directes. Intenten manipular als i les professionals i evitar el seu control.
  - Són obertament complaents o hostils.
  - La seua implicació amb la valoració o amb la intervenció és únicament el resultat d'una pressió externa exercida per a això.

- Nul**
- Es resisteixen activa o passivament a mantindre qualsevol tipus de contacte o implicació amb els serveis. Boicotegen la valoració o la intervenció.
  - Són evasius, verbalment hostils o agredeixen físicament o amenacen de fer-ho als i les professionals. Hi ha serioses dificultats per a establir o mantindre el contacte amb elles. S'oposen obertament a participar en el procés de valoració o a seguir la intervenció proposada.
  - Les persones progenitores, tutors o guardadores neguen les seues dificultats en la relació o cura que proporcionen al **XXA** i els efectes negatius que la situació li està provocant.
  - No reconeixen els problemes que els afecten a elles i a la seua família i que estan relacionats amb la situació de desprotecció.
  - Tendeixen a culpar al **XXA**, a tercers o a circumstàncies externes de les seues dificultats.
  - No manifesten cap desig de resoldre els seus problemes ni rebre ajuda dels i les professionals del SPVSS.
  - Mostren una intensa resistència per a entendre i acceptar les valoracions i propostes dels i les professionals del SPVSS.
  - Es neguen de manera clara a cooperar amb la planificació o desenvolupament de la intervenció.

### 3.2.2. Avaluació del dany en el xiquet, xiqueta o adolescent

#### 3.2.2.1. Àrees de desenvolupament i indicadors de dany

L'impacte del comportament de les persones progenitores, tutors o guardadores en el **XXA** pot afectar les diferents **àrees** de desenvolupament -física, emocional, social, cognitiva i afectivosexual-, que a més es troben estretament interrelacionades.

*Àrees de desenvolupament: físic, emocional, social, cognitiu i afectiu-sexual*

El dany en aquestes àrees pot dificultar al **XXA** l'assoliment de les **fites evolutives** esperables a l'edat i el seu procés de creixement, així com la seua **adaptació personal** i en els diferents **àmbits** en els quals es desembolica: **familiar, social i educatiu/formatiu**.

*Impacte en les esferes personal, familiar, social i educativa / formativa*

En general, la presència de dany físic i la seua gravetat és més fàcil de detectar i avaluar que el dany en la resta d'àrees. Els símptomes de dany poden manifestar-se de molt diferents formes d'acord, entre altres, al nivell evolutiu del **XXA**. **No hi ha un patró homogeni o característic**.

*Diversitat de manifestacions, que en general són inespecífiques*





Quan es detecta dany en una àrea és fonamental avaluar en profunditat les altres, atès que, **a major dany rebut, més àrees solen veure's afectades de forma concomitant.**

La taula que es presenta a continuació presenta alguns indicadors de dany freqüents en **XXA** que pateixen desprotecció:

ÀREES DE DESENVOLUPAMENT	POSSIBLES INDICADORS DE DANY
<b>Física i (psico)motora:</b> Canvis corporals que experimenta el <b>XXA</b> : pes, talla, sentits, maduració física; motricitat global (locomoció i desenvolupament postural) i fina (prensió)	Lesions o malalties físiques Retard pondoestatural Retard en el creixement d'origen no orgànic Síntomatologia psicossomàtica Retard psicomotor Problemes de somni Problemes d'alimentació
<b>Emocional:</b> Construcció de la identitat; autoestima; seguretat i confiança en un/a mateix/a i en el món que li envolta; identificació, maneig, expressió i control d'emocions; autonomia.	Trastorns de la inclinació i la vinculació afectiva <sup>18</sup> Trauma complex, trastorn traumàtic del desenvolupament <sup>19</sup> Trastorns o simptomatologia depressiva o d'ansietat Baixa autoestima Dependència excessiva d'altres persones, falta d'autonomia Inestabilitat, labilitat emocional Hipervigilància, hiperreactivitat Síntomes de trastorn per estrès posttraumàtic Falta de control d'impulsos, ira, agressivitat, baixa tolerància a la frustració Trastorns psicopatològics Problemes de comportament Addiccions o consums Conducta regressiva Canvis bruscos de comportament Conducta autolesiva
<b>Social:</b> Capacitat per a interactuar i establir relacions interpersonals positives i sanes; capacitat per a interpretar els senyals socials d'altres persones; acompliment de diferents rols en els entorns habituals i grups de referència.	Retraïment, aïllament social, passivitat Conducta antisocial o delictiva Conducta agressiva cap a altres persones Dificultats d'adaptació social, familiar i escolar Desconfiança generalitzada cap a altres persones
<b>Cognitiva<sup>20</sup>:</b> Capacitat per a entendre el que succeeix al voltant, aprendre, memoritzar, raonar, organitzar idees i resoldre problemes; capacitat de comunicació: comprendre i utilitzar el llenguatge, ús de la comunicació no verbal.	Retard generalitzat en el desenvolupament Trastorn o retard de llenguatge Baixa capacitat d'atenció Dificultats d'aprenentatge, baix rendiment escolar
<b>Afectiu-sexual:</b> Construcció de la identitat i orientació sexual; expressió de la sexualitat i comportament sexual.	Conducta hipersexualitzada, promiscuïtat Conductes sexuals de risc Conductes sexuals intrusives cap a altres persones Rebuig a la pròpia orientació o identitat sexual Rebuig o evitació de situacions d'intimitat Altres conductes sexuals problemàtiques

<sup>18</sup> Els trastorns de la inclinació i la vinculació afectiva poden derivar de diferents circumstàncies, incloent-hi ruptures prèvies, privació afectiva intensa, experiències traumàtiques, o estils disfuncionals d'inclinació adult.

<sup>19</sup> The National Child Traumatic Stress Network (NCTSN). <https://www.nctsn.org/> Van der Kolk, B.A. (2020). El cuerpo lleva la cuenta: cerebro, mente y cuerpo en la superación del trauma (3ª ed.). Sitges Eleftheria.

<sup>20</sup> Desenvolupament cognitiu no és equivalent a aprofitament acadèmic. El desenvolupament de les capacitats cognitives influeix poderosament en el rendiment escolar, però un rendiment pobre pot estar determinat per múltiples factors, no significants necessàriament que existisca un retard o un dany cognitiu significatiu.

### 3. DETERMINACIÓ DE L'EXISTÈNCIA DE DESPROTECCIÓ I LA SEUA GRAVETAT: PROCEDIMENT I COMPONENTS

Com s'ha assenyalat en apartats previs, en el nostre context, els casos en què el **XXA** pateix o pot patir seqüeles físiques significatives a conseqüència d'una situació de desprotecció són escassos (constitueixen casos extrems o que afecten xiquets i xiquetes de poca edat). **En la majoria de les ocasions, és l'impacte en les àrees emocional, social, cognitiva o afectivosexual el que determina la gravetat de la desprotecció.**

*Dany psicològic (emocional, social, cognitiu i afectiu-sexual) com a component central i substrat comú a les diferents tipologies de desprotecció*

La presència i gravetat del dany en aquestes àrees haurà de ser **avaluada per professionals amb la requerida capacitat** a través de la metodologia i instruments aportats per les diferents disciplines professionals intervinents en la valoració<sup>21</sup>, que inclouen l'observació i l'entrevista, així com l'aplicació d'instruments **estandarditzats**. Quan s'utilitzen instruments estandarditzats s'optarà sempre per aquells que disposen de provada fiabilitat i validesa.

*Capacitació professional i eines per a l'avaluació del dany en el **XXA***

#### 3.2.2.2. Paràmetres per a l'avaluació del dany: Dany real/potencial; dany significatiu/greu

En la valoració de l'existència de desprotecció és necessari prendre en consideració la intensitat del dany en el **XXA**, perquè **únicament quan siga o pugua ser significatiu o greu i es vincule al comportament parental es conclourà en l'existència de desprotecció.**

A l'hora de valorar el dany en el **XXA** es consideraran dos paràmetres, que es combinen entre si:

- a) Dany real i potencial
- b) Dany significatiu i greu

*Paràmetres per a la valoració del dany en el **XXA**:*

- *Dany real i potencial*
- *Dany significatiu i greu*

#### Dany real i potencial

Tots dos tindran el mateix pes a l'hora de determinar si hi ha desprotecció o no i la seua gravetat.

• El **dany real** es determinarà fonamentalment a través dels símptomes o manifestacions de malestar observables o presents en el **XXA** en el moment de la valoració, i poden afectar una o diverses de les àrees de desenvolupament. En l'avaluació de dany real es poden donar dues circumstàncies:

- a) Els símptomes de dany són directament observables i mesurables en el moment de la valoració. Per exemple, lesions físiques (cremades, hematomes, eritema del bolquer, etc.), retard en el creixement, retard en el desenvolupament lingüístic, o simptomatologia depressiva o d'ansietat.
- b) Els símptomes de dany no són directament observables (ni, per tant, mesurables) en el moment de la valoració, però sabem que el dany existeix, que s'està produint donant-nos suport en l'evidència empírica i clínica disponible. Aquest és el cas, per exemple, de:
  - Xiquets, xiquetes i adolescents víctimes de violència sexual intrafamiliar o testimoni de situacions altament traumàtiques (p. ex., violència familiar d'alta intensitat) que no manifesten símptomes aparents de dany. Aquests **XXA** poden semblar ben adaptats i no manifestar símptomes evidents de malestar ni en l'àmbit personal ni en les seues relacions amb altres persones. No obstant això, hi ha evidència empírica sòlida que indica que aquest tipus de situacions són intensament i inherentment nocives i traumàtiques i produeixen un dany sever en els **XXA** víctimes.
  - Xiquets i xiquetes d'edats inferiors a sis anys que pateixen de desatenció continuada i intensa cap a les seues necessitats d'estimulació cognitiva o d'interacció i afecte, o de maltractament emocional continuat i intens.

<sup>21</sup> En l'avaluació de xiquets i xiquetes de poca edat, amb diversitat funcional o amb necessitats especials s'utilitzaran els criteris, metodologia i tècniques específiques disponibles.



- Xiquets, xiquetes i adolescents en edat d'escolarització obligatòria que no es troben escolaritzats ni reben un programa educatiu individualitzat que responga a les seues necessitats educatives, o presenten un absentisme escolar sever.
- Xiquets, xiquetes i adolescents que pateixen un rebuig extrem de les seues figures parentals, incloent-hi l'expulsió o no acceptació en el domicili familiar o la negativa a assumir la seua cura.

En aquestes circumstàncies, considerarem que el dany s'ha produït, és a dir, que hi ha un dany "real" -de major o menor intensitat- que en aquest moment es manté ocult (en alguns casos per mecanismes dissociatius, per exemple), no es manifesta (produint-se el denominat "efecte dorment", això és, el dany es produeix, però la seua manifestació emergeix amb posterioritat), o no disposem d'instruments prou precisos per a detectar-ho. La valoració d'aquests casos presenta una especial complexitat, havent de fonamentar la presència de dany "real" en el coneixement científic disponible i en les circumstàncies particulars del cas.

• El **dany potencial** es determinarà quan es valore, també d'acord amb el coneixement científic disponible i a les circumstàncies particulars del cas, i independentment de l'existència o no de dany real, que:

a) el comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores ha col·locat al **XXA** en una situació de risc evident de patir un dany, encara que aquest no s'haja produït. És el cas, per exemple, d'una parella que deixa als seus dos fills de quatre i dos anys adormits i sols en el domicili familiar a la nit durant cinc hores. Pot ser que no succeïssa res i que en retornar els xiquets continuen adormits sense haver-se despertat, però clarament han sigut col·locats en una situació de risc evident. Tenint en compte les edats dels xiquets i el temps transcorregut sense supervisió, ha de concloure's que aquests xiquets han estat en una situació de dany "potencial" greu,

o

b) si el comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores no es corregeix i es manté, pot derivar en un dany futur de major gravetat que el dany real o actual. Pensem, per exemple, en un bebé, xiquet o xiqueta de poca edat o amb necessitats especials que no rep estimulació suficient. Independentment que en el moment de la valoració s'observen o no símptomes de dany, el fet que el desenvolupament infantil siga un procés on l'adquisició de noves habilitats es basa en les prèviament consolidades, porta a concloure que no sols el desenvolupament actual del xiquet o xiqueta pot trobar-se compromés, sinó també el seu desenvolupament futur o "potencial".

### Dany significatiu i dany greu

El dany que pot patir un **XXA** en les diferents àrees de desenvolupament a conseqüència del comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores constitueix un continu. **L'existència de desprotecció es determinarà quan el nivell de dany -real o potencial- se situe en els nivells "significatiu" o "greu"**. Depenent d'aquest nivell, es qualificarà també la gravetat de la desprotecció.

*Dany significatiu i dany greu*

S'utilitzaran els següents criteris per a aquesta valoració:

## DANY SIGNIFICATIU

Es considerarà que el dany experimentat per un **XXA** a conseqüència del comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores constitueix **dany significatiu** quan es presenten **una o diverses de les següents circumstàncies**:

### Àrea física:

1. El **XXA** presenta lesions físiques o una afectació rellevant que compromet la seua salut o desenvolupament físic actual o futur, encara que no requereix atenció mèdica urgent o hospitalització i la seua vida no corre perill.
2. El **XXA** presenta lesions o malalties físiques recurrents.
3. El **XXA** presenta un problema físic, malaltia o incapacitat que, encara que no posa en risc la seua vida ni requereix atenció mèdica urgent o hospitalització, interfereix seriosament amb el seu funcionament normal i en la seua esfera social.

Àrees emocional, social, cognitiva i afectiva-sexual:

1. El **XXA** manifesta un funcionament **altament limitat o pertorbat** per a l'esperable segons la seua edat i condició en **almenys una de les àrees** de desenvolupament, **en el moment evolutiu en el qual actualment es troba**.
2. El **XXA** presenta o manifesta **dificultats o malestar no esperables** a l'edat i condició en el seu funcionament en **almenys una àrea de desenvolupament**, que **persisteixen al llarg de diferents etapes evolutives**.
3. El **XXA** presenta o manifesta **dificultats o malestar no esperables** a l'edat i condició en el seu funcionament en **almenys a dues àrees** de desenvolupament, **en el moment evolutiu en què actualment es troba**.

Les dificultats no compleixen els criteris de "dany greu".

#### DANY GREU

Es considerarà que el dany experimentat per un **XXA** a conseqüència del comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores constitueix **dany greu** quan es presenten **una o diverses de les següents circumstàncies**:

**Àrea física** (haurà de disposar-se d'informe mèdic per a la justificació de danys físics greus en el **XXA**):

1. El **XXA** presenta lesions o una malaltia física que requereixen atenció mèdica urgent o ha hagut de ser hospitalitzat per aquest motiu.
2. El **XXA** està en risc de mort o d'una deterioració permanent greu, o el seu estat de salut suposa una amenaça seriosa per a les persones que estan al seu voltant.
3. **XXA** menor de sis anys o de més edat amb alguna diversitat funcional o necessitats especials amb lesions físiques en zones vitals (cara, cap, lesions internes, anus, genitals, abdomen).

Àrees emocional, social, cognitiva i afectiva-sexual:

#### 1. Trastorn psicopatològic diagnosticat.

Valorat per professionals de la psiquiatria o psicòlegs i psicòlogues habilitats i habilitades,

o

2. **Diagnòstic de trastorn en la inclinació o la vinculació afectiva, trauma complex o trastorn traumàtic del desenvolupament**, o **síntomes** d'ansietat, depressió, retraïment o conducta rebutjable, conductes agressives o autodesestructives, o retards del desenvolupament que, d'acord amb instruments o criteris empíricament validats, es troben en el "**rang clínic**".

Valorat per professionals capacitats/as (bé dels EAP o d'altres serveis públics o privats, p. ex., educatius, sanitaris), conforme, necessàriament, a l'aplicació d'instruments d'avaluació que disposen d'índexs adequats de fiabilitat i validesa,

o

3. **Problemes de comportament o símptomes de malestar sever** que comprometen seriosament el procés de desenvolupament i adaptació personal i social del **XXA** i requereixen tractament especialitzat immediat.

Valorat per professionals capacitats/as dels EAP quan es presenten **simultàniament els cinc criteris següents**:

1. Els problemes o símptomes del **XXA** són clarament perceptibles, afecten almenys dues de les àrees de desenvolupament, i no són puntuals sinó estables en el temps -encara que han pogut ser lleus en els seus inicis i anar augmentant en intensitat-.
2. Els problemes o símptomes es manifesten en almenys un dels àmbits en què es desembolica el **XXA** (familiar, educatiu/formatiu, social).
3. Els problemes o símptomes interfereixen o limiten seriosament al **XXA** en una o diverses de les següents circumstàncies:

- el manteniment de relacions interpersonals positives i constructives amb iguals i persones adultes,
- l'assoliment de les fites evolutives, la consecució del grau d'autonomia, l'assumpció de responsabilitats o la realització d'activitats esperables a l'edat,



- la preservació de la seua pròpia seguretat i integritat o la d'altres persones,
- la preservació de la seua salut física o l'autocura de necessitats físiques bàsiques esperable a l'edat (p. ex., descans, alimentació, nivell d'activitat, salut),
- el respecte a les normes socials (és a dir, impliquen conductes antisocials).

4. El tipus o intensitat del comportament del **XXA** no correspon a l'esperable d'acord amb la seua edat, gènere i cultura.

5. Es requereix una intervenció terapèutica immediata per a establir o corregir els problemes o símptomes del **XXA**. Intervenció terapèutica significa intervenció rehabilitadora; inclou tant atenció psicoterapèutica o farmacològica com a intervencions de suport, psicoeducatives, assessorament psicològic, estimulació, etc. No implica necessàriament la intervenció directa de professionals amb el **XXA** (pot desenvolupar-se, p. ex., a través d'intervencions familiars i psicoeducatives amb les persones progenitores, tutores o guardadores per a modificar els seus patrons de relació o cura cap al **XXA**).

#### Per a valorar l'existència de dany en el **XXA** s'haurà de recollir:

1. Un **llistat complet** dels problemes o símptomes que presenta en les diferents àrees de desenvolupament (física, emocional, cognitiva, social i afectiva-sexual). S'inclouran també problemes o símptomes passats i presents que, si bé no han pogut ser greus, han sigut observables i poden ser rellevants.

- *Llistat de símptomes*
- *Moment d'inici i evolució*
- *Afectació en la vida diària del **XXA***

2. El **moment d'inici i evolució** dels problemes o símptomes principals, amb especial atenció a la seua situació en els últims sis mesos. Cal recollir informació no sols de la situació actual del **XXA**, sinó també del **moment d'inici i l'evolució en el temps (més enllà de sis mesos) dels símptomes**: si milloren, empitjoren, es mantenen estables, o presenten un altre tipus d'evolució. Aquesta informació és clau per a determinar la gravetat d'algunes tipologies. En símptomes rellevants, és important precisar la seua intensitat i donar detalls.

3. La descripció de com aquests problemes o símptomes **afecten la vida diària** del **XXA** en el moment de la valoració. És important tindre en compte que una llista de problemes o símptomes per si mateixa no és suficient per a justificar un dany significatiu o greu si no es descriu com afecten el dia a dia del **XXA**, ni com evolucionen.

#### 3.2.3. Relació entre el comportament parental i el dany en el xiquet, xiqueta o adolescent

L'establiment d'un **nexe causal entre els símptomes de dany que presenta un **XXA** i el tracte que rep per part de les persones progenitores, tutores o guardadores** és de gran dificultat, especialment per als símptomes que no són físics. En moltes ocasions, a més, no es produeix únicament una tipologia de desprotecció, sinó diverses de manera simultània. Quan les tipologies són de caràcter físic, pot ser més fàcil diferenciar les seqüeles de les unes i les altres. No obstant això, quan són de caràcter psicològic, la diferenciació és complexa o no és possible. I això succeeix perquè **el dany en el **XXA** és conseqüència de l'efecte conjunt, interactiu i acumulatiu de totes elles. Això, tanmateix, no significa que no es puguin identificar comportaments parentals amb més pes a l'hora d'explicar el dany en el **XXA**, sent molt important que el/la professional realitze una valoració integral, global, i identifique quins són els comportaments parentals -o tipologies de desprotecció- preponderants o més determinants i així els destaque en la seua valoració.**

*Dificultat per a establir la relació causal entre el comportament parental i el dany en el **XXA**. El que en general podem concloure serà que el comportament parental ha contribuït significativament a l'aparició, manteniment o agreujament del dany en el **XXA**.*

En molts casos, a més, el comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores, fins i tot tenint molta rellevància, no serà l'única causa del dany en el **XXA**, sinó una de múltiples causes que actuen de manera conjunta. Així, en sentit estricte l'única cosa que en general podrem concloure i afirmar serà que el comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores **ha contribuït significativament a l'aparició, manteniment o agreujament del dany en el XXA**.

*Rellevància de les diferents tipologies de desprotecció a l'hora d'explicar el dany en el **XXA**. Valoració integral i global.*

En la majoria de casos el nexa entre comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores i dany en el **XXA** únicament pot establir-se en forma d'hipòtesi o estimacions de probabilitat, rarament com a certes absolutes perquè entre altres raons la situació d'un **XXA** depèn de múltiples factors: passats i presents; personals, familiars i contextuals. Per això, conèixer la història del **XXA** en relació a les seues experiències vitals actuals i prèvies (particularment experiències adverses, incloent-hi situacions de desprotecció ocorregudes en el passat) i al seu procés de desenvolupament i símptomes de dany, permetrà una major solidesa en les hipòtesis o estimacions sobre la connexió entre els símptomes de dany i el comportament parental.

Quan siguen formulades, aquestes **hipòtesis o estimacions** hauran de ser **degudament argumentades** i secundar-se en el coneixement científic actualment disponible sobre les conseqüències de les situacions de desprotecció en el desenvolupament infantil i adolescent. Els mateixos criteris hauran d'aplicar-se quan es formulen prediccions de futur en relació al dany potencial que una determinada situació pot produir en el desenvolupament i benestar d'un **XXA**.

Finalment, és important també tindre en compte que **en valorar el dany real o potencial en el XXA s'està incloent també implícitament l'efecte d'altres factors de vulnerabilitat i factors de protecció** del mateix **XXA** i del seu entorn. Això explica per què el mateix comportament parental pot tindre un impacte més nociu en un determinat **XXA** i menys en un altre, variant per tant la consideració del seu nivell de gravetat.

*En valorar el dany real o potencial s'està incloent implícitament l'efecte d'altres factors de vulnerabilitat i dels factors de protecció del mateix **XXA** i del seu entorn.*

a) Entre els **factores de vulnerabilitat** que se sap que exacerben o afavoreixen la materialització del potencial efecte negatiu de la desprotecció en el **XXA**, es troben els següents:

- **XXA** de poca edat (nounats o edats inferiors a sis anys).
- Presència de diversitat funcional o dependència reconegudes.
- Malalties físiques, mentals o sensorials, o patologia greu fins i tot sense valorar.
- Història prèvia d'experiències adverses (per exemple, addiccions o problemes significatius de salut mental en les figures parentals; pèrdua traumàtica de figures d'inclinació significatives; privació afectiva).
- Història prèvia de desprotecció o victimització extrafamiliar.
- Polivictimització.
- Cronicitat de la desprotecció.
- Inexistència de figures adultes estables amb les quals establir un vincle d'inclinació segura.

22 Afifi, T.O. & MacMillan, H.L. (2011). Resilience following Child Maltreatment: A Review of Protective Factors. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 56(5), 266-272. Austin, A.E., Lesak, A.M. & Shanahan, M.E. (2020) Risk and Protective Factors for Child Maltreatment: a Review. *Current Epidemiology Reports*, 7, 334-342. <https://doi.org/10.1007/s40471-020-00252-3>  
Development Services Group, Inc., & Child Welfare Information Gateway (2015). Promoting protective factors for victims of child abuse and neglect: A guide for practitioners. U.S. Department of Health and Human Services, Administration on Children, Youth and Families, Children's Bureau. <https://www.childwelfare.gov/pubs/factsheets/victimscan/>



b) Entre els **factors de protecció** que poden minorar o contrarestar el potencial efecte negatiu de la desprotecció i d'altres circumstàncies familiars adverses en el **XXA**, es troben els següents<sup>22</sup>:

CARACTERÍSTIQUES INDIVIDUALS DEL <b>XXA</b>	RELACIÓ AMB PERSONES DE L'ENTORN	CARACTERÍSTIQUES DE L'ENTORN
<ul style="list-style-type: none"><li>• Sentiment d'autoeficàcia, de capacitat per a controlar el que succeeix al seu voltant.</li><li>• Habilitats adaptatives: capacitat de comunicació, per a la presa de decisions i resolució de problemes, habilitats socials, d'autocura i d'aprenentatge.</li><li>• Capacitat d'autoregulació emocional i cognitiva.</li><li>• Autoestima.</li><li>• Estabilitat emocional.</li><li>• Implicació en activitats positives (p. ex., en el centre escolar, esportives)</li><li>• Religiositat<sup>23</sup>.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Almenys una persona progenitora, tutora o guardadora amb la qual el <b>XXA</b> pot establir un vincle d'inclinació segura.</li><li>• Almenys una persona progenitora, tutora o guardadora amb competències parentals adequades.</li><li>• Almenys una persona progenitora, tutora o guardadora amb nivell de benestar psicològic adequat i amb xarxa de suport.</li><li>• Figures adultes de vinculació positives en entorn pròxim.</li><li>• Relació positiva amb iguals.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Entorn de convivència estable.</li><li>• Entorn i clima educatiu positiu.</li><li>• Entorn comunitari (veïnat) cohesionat.</li><li>• Disponibilitat de recursos i serveis comunitaris.</li></ul>

La combinació i interacció d'aquests factors protectors afavorirà la **resiliència** del **XXA**, és a dir, la seua capacitat per a mantindre un funcionament positiu i adaptatiu malgrat l'experimentació de situacions adverses significatives<sup>24</sup>. La consideració d'aquests factors és imprescindible per a entendre i explicar els símptomes de dany del **XXA**, així com per a fer una estimació del dany potencial que pot patir.

*Imprescindible considerar no sols els factors de vulnerabilitat, sinó també els factors protectors per a explicar el dany real en el **XXA** i estimar el dany potencial.*

<sup>23</sup> Religiositat respectuosa amb els drets de la infància

<sup>24</sup> La resiliència no es defineix, per tant, com una característica individual del **XXA**, immutable i intrínseca, sinó com a resultat de l'efecte dels factors protectors. Scientific Council on the Developing Child. (2015). Supportive Relationships and Active Skill-Building Strengthen the Foundations of Resilience: Working Paper 13. <https://harvardcenter.wpenginepowered.com/wp-content/uploads/2015/05/The-Science-of-Resilience2.pdf>



# 4

**Intervenció posterior en funció de la valoració de l'existència de desprotecció i la seua gravetat**



Els Equips d'Atenció Primària i l'Entitat Pública de Protecció hauran de disposar de recursos suficients, flexibles i diversificats, de manera que cada **XXA** i la seua família puguen rebre els serveis que necessiten, en el moment i amb la intensitat que precisen. La provisió de recursos de suport en els casos de desprotecció moderada tindrà tanta importància com en els de major gravetat o amb mesura de protecció, podent suposar un nivell de complexitat i dificultat similar a ells.

#### 4.1. Actuació quan els Equips d'Atenció Primària no puguen confirmar la desprotecció i persistisquen les sospites

Quan únicament s'hagen pogut **constatar indicadors de desprotecció moderada, però existisquen sospites de major gravetat**, el cas romandrà sota l'atenció dels EAP fins que les sospites es confirmen. S'exceptuen les **sospites fundades de violència sexual**, amb les quals s'actuarà d'acord amb els protocols existents per a aquests supòsits, comunicant els fets davant la Fiscalia de Menors i, si escau, el Jutjat o l'Autoritat Policial, sense perjudici de posar-los en coneixement de l'Entitat Pública de Protecció (art. 13 LO 1/1996, en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència).

Igualment, seran objecte de tractament especial aquells casos en els quals **existint sospites fundades d'una situació de desprotecció de gravetat molt elevada concórreguen circumstàncies que dificulten validar aquesta situació i hi haja elements que facen preveure un risc imminent per a la integritat física del XXA que poden requerir la posada en marxa de mesures immediates de protecció, sense haver pogut avançar en el procés de validació**. En aquests casos, els EAP justificaran aquesta situació especial i valoraran amb l'Entitat Pública de Protecció la possible necessitat d'una mesura provisional urgent que permeta després completar la informació ja amb el **XXA** protegit.

#### 4.2. Actuació quan existisca discrepància entre els Equips d'Atenció Primària i l'Entitat Pública de Protecció

Quan existisca discrepància entre els EAP i l'Entitat Pública de Protecció sobre l'existència de desprotecció o la seua gravetat, tots dos serveis mantindran les reunions i contactes que siguin necessaris fins a arribar a un acord.

S'actuarà igualment seguint el que s'estableix en l'article 17.8 de la [L.O. 1/1996](#):

"En els supòsits en què l'administració pública competent per a apreciar i intervindre en la situació de risc estime que existeix una situació de desprotecció que pot requerir la separació del menor del seu àmbit familiar o quan, conclòs el període previst en el projecte d'intervenció o Conveni, no s'hagen aconseguit canvis en l'acompliment dels deures de guarda que garantisquen que el menor compta amb la necessària assistència moral o material, ho posarà en coneixement de l'Entitat Pública a fi que valore la procedència de declarar la situació de desemparament, comunicant-ho al Ministeri Fiscal.

Quan l'Entitat Pública considere que no procedeix declarar la situació de desemparament, malgrat la proposta en tal sentit formulada per l'administració pública competent per a apreciar la situació de risc, ho posarà en coneixement de l'administració pública que haja intervingut en la situació de risc i del Ministeri Fiscal. Aquest últim farà una supervisió de la situació del menor, podent per a això recaptar la col·laboració dels centres escolars i els serveis socials, sanitaris o qualsevol altres".

#### 4.3. Criteris per a la proposta de mesura de protecció

La proposta de mesura de protecció -Tutela o Guarda- serà realitzada en qualsevol moment del procés d'intervenció, sempre que es considere necessària.

## 4. INTERVENCIÓ POSTERIOR EN FUNCIÓ DE LA VALORACIÓ DE L'EXISTÈNCIA DE DESPROTECCIÓ I LA SEUA GRAVETAT

Per a valorar la pertinència de procedir a la Declaració de **Desempament d'un XXA** i assumir la seua Tutela, es prendran en consideració les següents circumstàncies:

CIRCUMSTÀNCIES A VALORAR PER A LA PROPOSTA DE LA DECLARACIÓ DE DESEMPARAMENT	CIRCUMSTÀNCIES ADDICIONALS A CONSIDERAR PER A LA PROPOSTA DE MESURA DE PROTECCIÓ DE CARÀCTER URGENT
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Presència d'indicadors de desprotecció de gravetat elevada o molt elevada (segons instrument Valora-CV).</li> <li>• Existència de circumstàncies a l'entorn del <b>XXA</b> que no són controlables i suposen un perill a curt termini per a la seua vida o integritat bàsiques.</li> <li>• Presència de característiques del mateix <b>XXA</b> que li col·loquen en situació d'especial vulnerabilitat; p. ex., edat, necessitats especials, implicació en conductes d'alt risc autoinfligides o autolesives.</li> <li>• Absència o insuficiència de col·laboració efectiva de la família amb els i les professionals dels Equips d'Atenció Primària i l'Entitat Pública de Protecció, d'acord amb els criteris assenyalats en l'apartat "<a href="#">Col·laboració amb la valoració i intervenció dels i les professionals del Sistema Públic Valencià de Serveis Socials</a>".</li> <li>• Pronòstic negatiu de capacitació parental o de modificació de les circumstàncies familiars associades a l'aparició o manteniment de la desprotecció a curt o mitjà termini.</li> <li>• Absència de factors de protecció capaços de contrarestar el dany que la situació de desprotecció ha provocat o pot provocar en el <b>XXA</b>.</li> <li>• Impossibilitat de dur a terme un treball de capacitació parental amb una mesura de Guarda temporal.</li> <li>• Balanç positiu dels efectes de la mesura en la situació del <b>XXA</b> (beneficis vs. riscos/perjudicis)</li> <li>• En casos d'adolescents, acceptació de la mesura per part seua.</li> </ul>	<p><b>La vida o integritat bàsiques del XXA es troben en perill greu i imminent i no és possible controlar la situació mantenint al XXA en el seu entorn familiar.</b></p>

Serà pertinent **proposar la Declaració de Desempament** d'un **XXA** quan quede justificada l'existència de les següents circumstàncies (es requereix la presència de totes elles):

- a) El **XXA** es veu afectat per una situació de desprotecció de gravetat molt elevada, i excepcionalment també gravetat elevada, i els recursos d'intervenció disponibles en els EAP i la xarxa comunitària són insuficients per a garantir el manteniment en la seua família sense risc per a la seua vida, salut, integritat física i seguretat bàsica, o  
El **XXA** es veu afectat per una situació de desprotecció de gravetat molt elevada, elevada o hi ha hagut una Declaració administrativa de Risc, i després de dotze mesos d'intervenció proactiva, continuada i prou intensiva dels EAP, no s'ha produït una disminució del nivell de gravetat de la desprotecció, és a dir, no s'han produït canvis significatius en el comportament parental i el dany en el xiquet, xiqueta o adolescent persisteix o s'ha incrementat, i no es disposa d'altres recursos d'intervenció dirigits a la preservació familiar que es preveja puguen modificar la situació familiar.
- b) Es preveu una evolució negativa en la situació del **XXA** si es manté en el seu entorn familiar en les condicions existents.
- c) La mesura de protecció pot dur-se a terme en condicions tals que els seus possibles riscos o perjudicis sobre el **XXA** siguem minimitzats o controlats, i els seus beneficis resulten clarament superiors als seus riscos o perjudicis.
- d) Quan es tracte d'adolescents, i excepte en casos d'extrema gravetat, s'ha treballat amb ells i elles l'acceptació de la mesura.
- e) La mesura de protecció és l'única intervenció possible que permet assegurar el benestar del **XXA**.
- f) No és possible o no es considera apropiat dur a terme un treball de capacitació parental amb una mesura de Guarda temporal en atenció a les circumstàncies que concorren en el cas concret.



Respecte a la mesura de **Guarda, podrà proposar-se tant en situacions de Vulnerabilitat com Desprotecció** (excepte si existira Desempament) quan es produïsquen circumstàncies de caràcter transitori i resoluble que impossibiliten a les persones progenitores, tutores o guardadores exercir els seus deures de protecció. En aquests casos, l'Entitat Pública de Protecció podrà assumir la Guarda temporal del xiquet, xiqueta o adolescent, en les condicions establides en la LO [1/1996](#) (Art. 19, en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència):

Art. 19. Guarda de menors.

1. "A més de la guarda dels menors tutelats per trobar-se en situació de desempament, l'Entitat Pública haurà d'assumir la guarda en els termes previstos en l'article 172 bis del Codi Civil, quan els progenitors o tutors no puguen cuidar d'un menor per circumstàncies greus i transitòries o quan així ho acorde el Jutge en els casos en què legalment procedisca.
2. La guarda voluntària tindrà una duració màxima de dos anys, llevat que l'interés superior del menor aconselle, excepcionalment, la pròrroga de la mesura per la previsible reintegració familiar en un termini breu de temps. En aquests supòsits de guarda voluntària serà necessari el compromís de la família de sotmetre's, en el seu cas, a la intervenció professional".

Article 19 bis. Disposicions comunes a la guarda i tutela.

1. "Quan l'Entitat Pública assumisca la tutela o guarda del menor elaborará un pla individualitzat de protecció que establirà els objectius, la previsió i el termini de les mesures d'intervenció a adoptar amb la seua família d'origen, inclòs, si escau, el programa de reintegració familiar".

#### CIRCUMSTÀNCIES A VALORAR PER A LA PROPOSTA DE MESURA DE GUARDA VOLUNTÀRIA

- Concurrencia de circumstàncies greus, transitòries i resolubles degudament acreditades que impedeixen a les persones progenitores, tutores o guardadores exercir els seus deures de protecció. En cas de no adoptar-se la mesura de Guarda, el **XXA** quedaria en situació de desprotecció de gravetat elevada o molt elevada (segons instrument Valora-CV).
- Existència de col·laboració per part de les persones progenitores, tutores o guardadores amb el pla d'intervenció proposat pels Equips d'Atenció Primària.
- Pronòstic favorable per a dur a terme un treball de capacitació parental o de modificació de les circumstàncies que van motivar la guarda, en un termini de temps ajustat al qual s'estableix a la llei i concorde a les necessitats del **XXA**.  
O
- Fins i tot donant-se algunes de les circumstàncies que pogueren comportar la Declaració de Desempament i l'assumpció de la Tutela del **XXA**, es valora que la mesura de Guarda generarà més beneficis per al **XXA** i per a la intervenció.

Així mateix, d'acord amb l'Art. 14 de la [LO 1/1996](#), en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència, l'Entitat Pública de Protecció procedirà a assumir la **Guarda Provisional** del **XXA** quan:

#### Article 14. Atenció immediata.

“Les autoritats i serveis públics tindran l'obligació de prestar l'atenció immediata que precise qualsevol menor, d'actuar si correspon al seu àmbit de competències o de donar trasllat en un altre cas a l'òrgan competent i de posar els fets en coneixement dels representants legals del menor o, quan siga necessari, de l'Entitat Pública i del Ministeri Fiscal.

L'Entitat Pública podrà assumir, en compliment de l'obligació de prestar l'atenció immediata, la guarda provisional d'un menor prevista en l'article 172.4 del Codi Civil, que serà comunicada al Ministeri Fiscal, procedint simultàniament a practicar les diligències precises per a identificar al menor, investigar les seues circumstàncies i constatar, si escau, la situació real de desemparament”.

#### CIRCUMSTÀNCIES A VALORAR PER A LA PROPOSTA DE MESURA DE GUARDA PROVISIONAL

- És necessari prestar assistència immediata al **XXA** i la informació disponible no és suficient per a identificar-lo o per a conèixer les seues circumstàncies i constatar l'existència d'una situació real de desemparament.
- Inclou a **XXA** migrants sense referent familiar.

# 5

## **Instrument Valora-CV: Guia d'aplicació i escales**

### 5.1. Guia d'aplicació

#### 5.1.1. Quan s'aplica l'instrument

L'instrument ha sigut dissenyat per a ser aplicat tant en famílies biològiques i adoptives com en famílies acollidores, guardadores o famílies en les quals les persones adultes ostenten la tutela del **XXA**.

Com s'ha assenyalat en apartats previs (vegeu [Fases de la intervenció en situacions de desprotecció](#)), pot aplicar-se en diferents moments **del procés d'intervenció** en situacions de desprotecció, **des de la recepció fins a la finalització de la intervenció del SPVSS i el tancament d'expedient**. Fonamentalment, ha de ser utilitzat:

1. En els **moments immediatament posteriors a la detecció o recepció** d'una notificació d'una possible situació de desprotecció. En aquests moments, els Equips d'Atenció Primària -i, en alguns casos, l'Entitat Pública de Protecció- han de dur a terme una primera apreciació -de caràcter ràpid- de si poguera haver-hi una situació de desprotecció i, en cas afirmatiu, la seua gravetat aparent per a actuar de manera urgent si fora necessari. Encara que no cal procedir a una aplicació formal i completa de l'instrument, els criteris en ell recollits s'aplicaran per a prendre les decisions corresponents a aquesta fase.
2. En la **fase d'investigació**, on es recopila i completa la informació obtinguda en la detecció o la recepció de la notificació amb el propòsit, entre altres, (1) d'identificar de manera precisa la tipologia o tipologies de desprotecció presents en el cas i (2) valorar la seua gravetat. La tasca d'investigació és duta a terme en general pels EAP, excepte els casos que ja des de la detecció o recepció romanen en l'Entitat Pública de Protecció per la seua gravetat o urgència. En aquesta fase del procés d'intervenció es requereix procedir a una aplicació formal i completa de l'instrument.
3. En la **fase d'avaluació**, si fora necessari completar la informació o la valoració realitzada en la fase d'investigació.
4. Al llarg del **procés d'intervenció** amb els casos de desprotecció, quan el **XXA roman en el domicili familiar**. En aquests casos, és aconsellable procedir a l'aplicació formal i completa de l'instrument de manera periòdica, coincidint amb els moments establits per a la revaluació del PISEF o en qualsevol altre moment en què resulte rellevant valorar si s'han produït canvis en el nivell de gravetat de la desprotecció.
5. En la posada en marxa de **processos de reintegració familiar**, per a valorar la cura i tracte rebuts pel **XXA** en el domicili familiar i constatar la no reaparició de situacions de desprotecció. L'instrument s'aplicarà en tantes ocasions com resulte necessari, coincidint amb els moments establits per a la revaluació del Pla Individualitzat de Protecció o en qualsevol altre moment en què resulte rellevant.

#### *Moments d'aplicació de l'instrument:*

- *Després de la detecció o recepció de la notificació.*
- *En la investigació o avaluació.*
- *Al llarg del procés d'intervenció en preservació familiar.*
- *En els processos de reintegració familiar.*





FASE/TASCA	UTILITAT I APLICACIÓ DE L'INSTRUMENT VALORA-CV
<p><b>Recepció</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Es tracta d'una situació l'atenció de la qual és o pot ser competència del SPVSS?</li><li>2. És o pot ser desprotecció?</li><li>3. En cas afirmatiu, a quin servei (Equips d'Atenció Primària o Entitat Pública de Protecció) correspon l'atenció inicial?</li><li>4. Amb quin nivell de prioritat cal actuar?</li></ol>	<p>L'instrument tipifica quin tipus de situacions poden constituir desprotecció (tipologies).</p> <p>Proporciona també indicadors de desprotecció de gravetat elevada i molt elevada. La presència d'aquests indicadors constitueix una variable rellevant per a determinar la prioritat i urgència en l'actuació.</p> <p><b>En aquesta fase, s'utilitzarà l'Instrument com a referència. Les seues conclusions i justificació s'incorporaran en el corresponent informe.</b></p>
<p><b>Investigació</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Hi ha desprotecció?</li><li>2. En cas afirmatiu, quina és la seua gravetat?</li><li>3. Està o pot estar el xiquet, xiqueta o adolescent corrent perill?, és necessària una actuació protectora d'urgència?</li><li>4. Necessitat de mesura de protecció?</li></ol>	<p>L'instrument proporciona criteris per a valorar la tipologia/s de desprotecció existent i el seu nivell de gravetat, la qual cosa constitueix l'objectiu central de la tasca d'Investigació.</p> <p><b>Quan hi haja indicis de desprotecció (siga com siga el nivell de gravetat) ha d'aplicar-se l'instrument complet. Les conclusions de l'instrument i la seua justificació s'integraran en el corresponent informe. S'emplenarà el Full-Resum individualitzada per a cada XXA.</b></p> <p><b>En casos amb indicis de Vulnerabilitat, l'instrument s'utilitzarà com a referència.</b></p>
<p><b>Avaluació</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Causes o factors associats?</li><li>2. Recursos propis, factors protectors en la família, xiquet, xiqueta o adolescent, entorn?</li><li>3. Necessitats de suport i tractament?</li><li>4. Acceptació de la intervenció per la família?, Grau?</li><li>5. Pronòstic?</li></ol>	<p>L'instrument pot ser també aplicat en la fase d'Avaluació, si es detectaren possibles situacions de desprotecció no identificades o no explorades en la Investigació.</p> <p><b>Les conclusions de l'instrument i la seua justificació s'incorporaran en el corresponent informe. Si és pertinent, s'emplenarà un nou Full-Resum individualitzada.</b></p>
<p><b>Disseny del Pla d'Intervenció</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Determinació del Servei i tècnic Coordinador/a del Cas</li><li>2. Problemes que han d'abordar-se?, objectius?, seqüenciació?</li><li>3. Recursos?</li><li>4. Terminis de temps per a la intervenció i la revisió?</li></ol>	
<p><b>Posada en marxa i reavaluació permanent del Pla d'Intervenció</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Grau de consecució dels objectius?, Situació del xiquet, xiqueta o adolescent?</li><li>2. Canvis en el Pla d'Intervenció?</li></ol>	<p>En els casos en què s'estiga treballant per a la preservació familiar, l'instrument permet avaluar periòdicament si la desprotecció ha desaparegut o disminueix en gravetat, o, per contra, apareixen noves tipologies o augmenta la gravetat.</p> <p>En els processos de reunificació familiar, permet avaluar l'existència de desprotecció després del retorn del <b>XXA</b> o en els períodes de convivència.</p> <p>En el seguiment, permet valorar si els resultats de la intervenció es mantenen en el temps o l'evolució de les cures proporcionades al <b>XXA</b>.</p> <p><b>En el moment de la reavaluació formal del cas, les conclusions de l'instrument i la seua justificació s'integraran en el corresponent informe. S'emplenarà el Full-Resum individualitzat per a cada XXA.</b></p>
<p><b>Fi de la intervenció i Tancament d'expedient</b></p> <p>Derivació, si escau, a altres serveis</p>	<p>Quan el motiu de la fi de la intervenció siga la desaparició de la desprotecció o la disminució de la seua gravetat, l'instrument permet justificar aquesta circumstància.</p> <p>En alguns casos, l'instrument pot acompanyar a l'informe de derivació a un altre servei.</p> <p><b>Les conclusions de l'instrument i la seua justificació s'integraran en el corresponent informe. Si fora pertinent, s'emplenarà el Full-Resum individualitzat per a cada XXA.</b></p>

### 5.1.2. Professionals que ho apliquen

L'instrument està dissenyat per a ser utilitzat pels equips tècnics del SPVSS. **En la majoria de casos, la valoració inicial de l'existència de desprotecció i la seua gravetat correspondrà als Equips d'Atenció Primària**, encara que hi haurà casos que per les seues característiques especials o per l'apreciació d'una evident situació de Desemparament que requereixen una intervenció de protecció d'urgència, seran derivats i valorats per l'Entitat Pública de Protecció.

*Utilització per Equips d'Atenció Primària i Entitat Pública de Protecció*

L'instrument pot ser utilitzat i aplicat per professionals de les **diferents disciplines** que treballen en aquests serveis, fonamentalment Treball Social, Psicologia i Educació Social. La seua aplicació requereix, en primer lloc, recollir informació i, en segon lloc, procedir a la seua valoració. Si bé la responsabilitat de la recollida de la informació requerida per l'instrument pot ser assignada a un/a professional concret -que podrà comptar amb el suport d'altres/as professionals del seu equip quan siga necessari-, l'anàlisi i valoració de la mateixa sempre hauria de realitzar-se **en equip amb un enfocament interdisciplinari**.

*Conclusions de l'instrument en equip*

### 5.1.3. Valoració individualitzada dels xiquets, xiquetes i adolescents

**Com s'ha assenyalat en apartats previs, la valoració de l'existència de desprotecció i la seua gravetat s'estendrà a tots els XXA de la família, independentment que s'haja iniciat per la notificació referida a un d'ells.** Es valorarà la situació de cada **XXA** de manera **individualitzada**.

*Valoració individualitzada de cadascun dels XXA de la família*

Es prestarà especial atenció a **XXA amb diversitat funcional o malalties físiques, psíquiques o sensorials** per la seua major vulnerabilitat a patir desprotecció, a patir seqüeles negatives a conseqüència d'això, i al fet que les seqüeles revisten major gravetat. Per aquests motius, la seua situació haurà de valorar-se amb especial sensibilitat i meticulositat tant en relació a la presència de símptomes de dany -que poden aparèixer emmascarats o resultar menys evidents- com al risc incrementat que tal dany es produísca i siga de caràcter greu.

### 5.1.4. Període de temps que abasta

L'instrument ha de ser aplicat per a valorar la gravetat de la desprotecció que està afectant un **XXA** en els **últims sis mesos**.

Per descomptat, es recollirà informació i es tindrà en compte l'evolució **de la desprotecció des de la seua aparició**, així com **situacions de desprotecció que pogueren haver-se produït en el passat però no existisquen en el moment de la valoració, però aquestes últimes no seran qualificades de "desprotecció actual"**, encara que les seues seqüeles en el **XXA** puguen persistir. Conèixer l'existència prèvia de situacions de desprotecció en una família és important en molts sentits -per a elaborar el pronòstic sobre les possibilitats de capacitació parental, per a entendre l'origen dels problemes o dificultats del **XXA**, etc.- i, si és rellevant, haurà de ser recollit en l'informe. Però aquesta circumstància no ha d'influir en la valoració sobre l'existència o no d'una situació de desprotecció i de la seua gravetat en un altre moment diferent.

*Avaluació dels últims 6 mesos, encara que és important conèixer la història prèvia de desprotecció i la seua cronicitat*

Igual que les circumstàncies d'una família poden canviar, la gravetat de la desprotecció també pot variar al llarg del temps. Els canvis poden produir-se bé per la intervenció dels Equips d'Atenció Primària o l'Entitat Pública de Protecció, o bé per la mateixa evolució de la família del **XXA** i de l'entorn. Això implica que, independentment del tipus d'intervenció duta a terme per aquests serveis, qualsevol família en la qual es detecte una situació d'aquesta índole, haurà de ser objecte d'avaluació **continuada** quant a la situació dels **XXA** fins a garantir que les cures i atenció rebudes per aquesta és adequada i els canvis siguem prou estables.

*Importància de l'avaluació continuada de l'evolució dels indicadors de desprotecció*



### 5.1.5. Nivells de gravetat, qualificació i significat

En termes generals, la **gravetat de la desprotecció** es determina **(a) per les característiques del comportament de les persones progenitores, tutors o guardadores** (p. ex., tipus, intensitat, freqüència), i **sobretot per (b) l'impacte que aquest comportament té o pot tindre sobre la salut, benestar i desenvolupament del XXA**. Com ja s'ha assenyalat prèviament, l'impacte del comportament parental en el **XXA** depèn de múltiples factors, incloent-hi les característiques pròpies del **XXA** i la seua història prèvia, d'ací la rellevància d'una valoració individualitzada.

*Components a valorar: comportament parental i dany en el XXA.  
Rellevància del dany o impacte - real o potencial- en el XXA.*

A vegades, l'instrument no requereix informació sobre l'impacte en el **XXA** (p. ex., en determinades situacions de violència sexual o negligència psicològica intensa a **XXA** menors de sis anys). En aquests casos **no es requereix justificació explícita de dany real o potencial per a la qualificació de la gravetat**, perquè l'evidència empírica i clínica disponible avala que aquest dany s'està produint.

Per a cada **tipologia de desprotecció**, l'instrument descriu indicadors de **nivells de gravetat moderada, elevada i molt elevada** (excepte excepcions en les quals no es contempla l'existència d'algun nivell de gravetat). Per a facilitar el seu ús, l'instrument recull també situacions que impliquen **dèficits lleus en l'atenció al XXA** que, encara que no impliquen desprotecció, sí que constitueixen vulnerabilitat.

*Descripció de les diferents tipologies de desprotecció i indicadors de gravetat per a cadascuna d'elles.*

L'instrument proporciona indicadors o descriptors de cada nivell de gravetat en cada tipologia. Atés que no és possible reflectir tota la casuística de circumstàncies que poden presentar-se, **les situacions o indicadors que no estiguen descrits en cap nivell de gravetat hauran de classificar-se en aquell nivell que resulte similar**.

Els indicadors o descriptors inclosos en cada nivell de gravetat es recullen en un paràgraf. Aquest paràgraf està compost per **diferents frases que pretenen, en conjunt, descriure una determinada situació o un tipus de relació familiar**.

Per a qualificar un nivell de gravetat no necessàriament han de presentar-se totes i cadascuna de les frases recollides en aquests paràgrafs ni de manera literal; és suficient que es presenten una part substancial d'elles i que el tipus de situació descrita en el paràgraf reflectisca, s'ajuste o siga similar al que succeeix en el cas avaluat. En les escales de Negligència Emocional i Maltractament Psicològic, l'instrument indica mitjançant una **"1"** (majúscula i subratllat) les situacions en les quals s'exigeix la presència simultània de diversos indicadors per a qualificar un determinat nivell de gravetat.

*Interpretació dels indicadors o descriptors dels nivells de gravetat*

Quan **la mateixa conducta o situació pugui incloure's en diverses tipologies o escales**, es qualificarà **únicament en una d'elles**: en aquella que presente un **major nivell de gravetat o que represente millor els aspectes essencials del que succeeix en el cas que s'està valorant**. Si les diferents escales presentaren idèntic nivell de gravetat, es qualificarà en l'escala els **indicadors de la qual siguen més rellevants**.

*No qualificar la mateixa conducta o situació en diverses escales*

En determinades tipologies, els nivells de gravetat prenen en consideració l'edat **cronològica** del **XXA**, establint **intervalls** sobre la base de la **diferenciació genèrica d'etapes evolutives**: (1) edat inferior a sis anys, (2) entre sis i dotze anys, i (3) tretze anys o més (adolescència). La qualificació del nivell de gravetat ha de realitzar-se respectant aquests intervals.

Una vegada valorats els indicadors de cada tipologia, ha de realitzar-se una valoració global del nivell de gravetat de la desprotecció: **SENSE RISC, VULNERABILITAT, DESPROTECCIÓ DE GRAVETAT MODERADA, DESPROTECCIÓ DE GRAVETAT ELEVADA, O DESPROTECCIÓ DE GRAVETAT MOLT ELEVADA**. Això es realitzarà en funció de dos paràmetres:

*Una vegada valorats els indicadors de cada tipologia, ha de realitzar-se una valoració global del nivell de gravetat de la desprotecció*

**1º. El nivell màxim de gravetat identificat en qualsevol de les tipologies.** Excepte excepcions degudament argumentades, la presència simultània de diverses tipologies amb un mateix nivell de gravetat no suposarà un increment del nivell de gravetat global del cas.

S'exceptuen els **casos amb indicadors de gravetat moderada en els quals concórreguen les tres circumstàncies següents de manera simultània:**

- a) els indicadors s'acosten a gravetat elevada,
- b) es constata que els EAP no seran capaços de corregir la situació, i
- c) a conseqüència de l'anterior, s'estableix un pronòstic clar que el dany real o potencial en el **XXA** s'incrementarà i arribar a greu.

**2º. Factors de vulnerabilitat, protecció o altres circumstàncies particulars** presents en el cas concret que, considerats de manera global, aconsellen modificar la valoració derivada del paràmetre anterior. **En general, els factors de vulnerabilitat o protecció ja hauran sigut tinguts en compte en valorar el dany potencial** -i, per tant, en determinar el nivell de gravetat de les tipologies presents en el cas-. Per això, aquest ajust o modificació deurà ser **excepcional**, quan el judici clínic així ho recomane, i haurà de quedar degudament argumentat en el corresponent informe.





És important tindre en compte que les situacions de desprotecció de gravetat moderada, elevada i molt elevada impliquen l'existència d'un [dany significatiu-real o potencial](#) en el benestar i desenvolupament del **XXA**. En aquest sentit, **si bé els casos on es presenten indicadors de gravetat moderada impliquen un dany menor que aquells amb indicadors de gravetat elevada o molt elevada, no són en cap cas menys preocupants ni impliquen una menor necessitat d'intervenció.**

*Atenció a les situacions amb indicadors de desprotecció de gravetat moderada.*

D'altra banda, **cadascun dels diferents nivells de gravetat constitueix un continu on s'inclouen situacions diverses que poden acostar-se més o menys a cadascun dels seus extrems.** Això significa, per exemple, que en el nivell de gravetat moderada poden incloure's casos que s'acosten més a Vulnerabilitat i altres casos que s'acosten més a gravetat elevada. El mateix succeeix en la resta de nivells.

*Cada nivell de gravetat constitueix un continu on s'inclouen situacions diverses que poden acostar-se més a un o a un altre dels seus extrems.*

**Gravetat de la desprotecció no és sinònim de gravetat dels problemes presents en la família ni de dificultat en relació al seu abordatge**, encara que hi ha una associació entre la gravetat del dany infligit al **XXA** i el número i severitat de problemes en la família (dificultats personals en les figures parentals, dèficits d'habilitats parentals, abús de drogues o alcohol, aïllament social, dificultats econòmiques i laborals, etc.). **La gravetat de la desprotecció s'avalua fonamentalment en funció de l'impacte que el comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores té o pot tindre en el **XXA**, no en funció del número o gravetat dels problemes que afecten la família.**

*La gravetat de la desprotecció s'avalua fonamentalment en funció de l'impacte que el comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores té o pot tindre en el **XXA**, no en funció del número o gravetat dels problemes que afecten la família.*

En general, les circumstàncies o factors causals o associats a la desprotecció no són determinants a l'hora de valorar si existeix desprotecció i el seu nivell de gravetat; ho són posteriorment, a l'hora de decidir la intervenció a seguir. En la majoria dels casos de desprotecció de gravetat moderada, elevada o molt elevada, les persones progenitores, tutores o guardadores no tenen intenció de provocar dany al **XXA** amb el seu comportament o actitud. En la seua majoria es veuen sotmesos a circumstàncies sobre les quals no tenen control suficient (p. ex., alcoholisme o toxicomania, trastorns psicològics, dèficits d'habilitats educatives, desconeixement de les necessitats dels **XXA**) que els impedeixen exercir adequadament els seus deures de guarda. No obstant això, les dificultats existents en la família i les seues possibilitats d'abordatge sí que són rellevants per als processos de **presa de decisió** que es posen en marxa una vegada valorada la gravetat de la desprotecció.

L'instrument inclou en la seua part final cinc situacions particulars "**Altres situacions específiques que impliquen gravetat elevada -"Risc prenatal greu", "Antecedents de desprotecció greu perpetrada per les persones progenitores, tutores o guardadores", "Greus dificultats personals en les persones progenitores, tutores o guardadores", "Impossibilitat temporal o definitiva de les persones progenitores, tutores o guardadores per a complir els deures de protecció" i "Xiquets, xiquetes o adolescents migrants sense referent familiar"**- que, de trobar-se presents en les condicions recollides en l'instrument, impliquen de manera automàtica la qualificació global del nivell de gravetat del cas com a **molt elevada**. Aquestes situacions particulars poden presentar-se simultàniament a una o diverses tipologies de desprotecció o de forma aïllada.

*Situacions particulars que impliquen gravetat elevada o molt elevada.*

### 5.1.6. Registre de la informació

Després de l'aplicació de l'instrument Valora-CV, la informació recaptada i les seues conclusions es recolliran en el corresponent Full-Resum, que s'emplenarà de manera individualitzada per a cada **XXA** i acompanyarà a l'informe descriptiu que en cada cas s'elabore.

*Emplenament del Full- Resum i integració de la informació en informe descriptiu.*

Com s'ha assenyalat anteriorment, en la valoració s'ha de fer una revisió del grau d'atenció i **cobertura a les necessitats físiques, emocionals, socials, cognitives i afectives-sexuals bàsiques del XXA**. Es recolliran **indicadors concrets**, seguint els proporcionats en l'instrument VALORA-CV (tinga's en compte que no es tracta de transcriure de manera literal els indicadors o descriptors de l'instrument, sinó utilitzar-los com a ajuda o model per a descriure el que succeeix en el cas concret que s'està valorant). Es recollirà **informació no sols de les àrees deficitàries** de cura del **XXA**, sinó també d'aquelles en les quals **la cura és adequada**. Es valorarà en segon lloc l'impacte negatiu que els dèficits en la cura rebuda pel **XXA** li han causat o potencialment poden causar-li.

*Descripció de les àrees deficitàries i adequades d'atenció a les necessitats del XXA.*

Encara que la valoració de l'existència de desprotecció i la seua gravetat se centrarà en els **últims sis mesos**, si es considera rellevant, podrà incloure's informació sobre la història **de cures proporcionades al XXA en el passat**.

La valoració conclourà amb una **valoració diagnòstica interdisciplinària, integral i global de la situació del XXA**, que justificarà la proposta d'intervenció. Tal com s'ha assenyalat en apartats previs, si bé la responsabilitat de la recollida de la informació requerida per l'instrument correspondrà a un/a professional concret -que comptarà amb el suport d'altres/as professionals del seu equip quan siga necessari-, l'anàlisi i **valoració de la mateixa sempre hauria de realitzar-se en equip i amb un enfocament interdisciplinari**. L'informe resultant haurà d'incloure la identificació dels i les professionals participants en la valoració.

Quan, d'acord amb les circumstàncies del cas, els EAP vagen a proposar [mesura de protecció](#), elaboraran el corresponent **informe descriptiu**, que integrarà la informació de tots els **XXA** de la família i adjuntarà els fulls-resum de cadascun d'ells.

*Elaboració d'informe quan es vaja a procedir a la derivació a un altre servei o a realitzar proposta de mesura protecció*

Els informes seran clars, precisos i rigorosos. En la seua redacció es prioritzarà el respecte a les persones, es reconixeran les limitacions que pugui tindre la informació recaptada (p. ex., validesa restringida al moment en què s'ha recollit), i s'evitaran les etiquetes devaluadores i discriminatòries, així com la utilització de terminologia o expressions no admeses, no recomanables o que puguin ser inadequadament utilitzades en altres contextos.





## 5.2. Escales

### 5.2.1. TIPOLOGIES DE DESPROTECCIÓ

1. Negligència.
  - 1.1. Negligència física (pp. 62-70)  
Alimentació; Vestit; Higiene personal; Cura de la salut física; Condicions higièniques de l'habitatge; Estabilitat de l'habitatge; Condicions d'habitabilitat de la vivenda
  - 1.2. Negligència emocional (pp. 71-73)  
Interacció i afecte; Atenció específica a problemes emocionals greus o necessitats especials; Normes, límits, rutines i transmissió de valors ètics
  - 1.3. Negligència cognitiva (pp. 74-77)  
Estimulació; Necessitats formatives i educatives
  - 1.4. Negligència en seguretat (pp. 78-82)  
Seguretat física de l'habitatge i prevenció de riscos; Supervisió; Protecció davant situacions de violència greu perpetrades per altres persones
2. Abandó (pp. 83-84)
3. Incapacitat parental per a la regulació i control de la conducta del xiquet, xiqueta o adolescent (pp. 85-86)
4. Maltractament psicològic (pp. 87-94)
  - 4.1. Maltractament emocional
  - 4.2. Exposició a violència de gènere
  - 4.3. Exposició a altres tipologies de violència en la família
  - 4.4. Implicació en conflictes entre figures parentals o amb altres familiars significatius
  - 4.5. Amenaces d'agressió física
5. Maltractament físic (pp. 95-100)
  - 5.1. Agressió física
  - 5.2. Administració de drogues, alcohol o fàrmacs
  - 5.3. Privació deliberada de menjar i aigua
  - 5.4. Confinament o restricció física
  - 5.5. Síndrome de Münchhausen per poders
6. Violència sexual (pp. 101-102)
7. Maltractament prenatal (pp. 103)
8. Altres tipologies (pp. 104-108)
  - 8.1. Mendicitat
  - 8.2. Explotació domèstica i laboral
  - 8.3. Corrupció
  - 8.4. Expulsió o negació de l'entrada al domicili

### 5.2.2. ALTRES SITUACIONS QUE CONSTITUEIXEN GRAVETAT MOLT ELEVADA<sup>25</sup>

- A. Risc de maltractament prenatal (pp. 109)
- B. Antecedents de desprotecció greu perpetrada per les persones progenitores, tutores o guardadores (pp. 109)
- C. Greus dificultats personals en les persones progenitores, tutores o guardadores (pp. 110)
- D. Impossibilitat temporal o definitiva de les persones progenitores, tutores o guardadores per a complir els deures de protecció (pp. 110)
- E. Xiquets, xiquetes i adolescents migrants sense referent familiar (pp. 110)

<sup>25</sup> Inclou situacions en les quals, independentment que existisca o no alguna de les tipologies de desprotecció anteriorment assenyalades, es presenten una sèrie de circumstàncies de caràcter extrem que impliquen un seriós perill per a la vida o integritat bàsiques del xiquet, xiqueta o adolescent, no existint elements suficients de control en l'entorn familiar. La presència d'aquestes circumstàncies suposarà automàticament la qualificació de la gravetat del cas com a elevada o molt elevada. La intervenció correspondrà als Equips d'Atenció Primària, que hauran de valorar si el xiquet, xiqueta o adolescent pot romandre en el domicili familiar amb mesures de reducció del risc o si pot ser necessari adoptar una mesura de protecció (tutela o guarda).



## 1. NEGLIGÈNCIA

El xiquet, xiqueta o adolescent ha patit un dany en les àrees física, emocional, social, cognitiva o afectiva-sexual o hi ha risc que ho patisca a conseqüència de la incapacitat<sup>26</sup> de les persones progenitores, tutores o guardadores de proporcionar-li una atenció adequada a les seues necessitats físiques, de seguretat, cognitives i emocionals

### 1.1. NEGLIGÈNCIA FÍSICA

- ▶ La forma en què les persones progenitores, tutores o guardadores del xiquet, xiqueta o adolescent atenen les seues necessitats de cures físiques només constituirà desprotecció si provoca o pot provocar un dany significatiu al xiquet, xiqueta o adolescent. En determinades escales i per a determinats nivells de gravetat es requereix un dictamen mèdic. Aquest resulta especialment important quan es valoren situacions que impliquen la utilització d'hàbits minoritaris d'alimentació, medicines alternatives, etc.

### ALIMENTACIÓ (menjar i beguda)

- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix sobre la base de (1) la severitat de les deficiències observades en l'atenció a les necessitats d'alimentació del xiquet, xiqueta o adolescent, i (2) el seu impacte en la seua salut o desenvolupament físic.

#### 1. Gravetat molt elevada

- El **XXA** està **greument desnodrit o deshidratat** (greu pèrdua de pes, anèmia, etc.) i necessita **hospitalització** per aquest motiu.
- El **XXA** ha patit una **intoxicació** (febre, vòmits, etc.) per haver-li proporcionat o haver-li deixat menjar aliments que no són de consum humà o en mal estat i necessita **hospitalització** per aquest motiu. La provisió o disposició a la casa d'aliments d'aquestes característiques és una pauta **freqüent o habitual** en la família.
- Segons valoració mèdica, l'excés i **inadequació de l'alimentació** proporcionada al **XXA** és una de les raons determinants de la seua obesitat i aquesta situació ha provocat en el **XXA** altres problemes greus de salut que han requerit la seua **hospitalització**.
- **Bebé** al qual es deixen de donar preses o se li dona llet diluïda de manera regular, amb **síntomes de desnutrició o deshidratació** –encara que només requerisca dieta de rehabilitació i no es requerisca hospitalització–.

#### 2. Gravetat elevada

- El **XXA** pateix alguns **síntomes clínics de desnutrició, deshidratació, intoxicació** o presenta un **sobrepès excessiu** a causa de la inadequació de l'alimentació proporcionada per les persones progenitores, tutores o guardadores. Necessita **atenció mèdica i/o dieta de rehabilitació**, però no hi ha necessitat d'hospitalització per aquests motius. Aquestes circumstàncies suposen, segons valoració mèdica, un **risc seriós per a la seua salut** –encara que no per a la seua vida- si no es corregeixen.
- **Bebé** al qual es dona pit o un altre tipus d'alimentació i requeriria –segons **valoració mèdica**- prendre **llet o suplementos nutritius** que **no se li proporcionen**.

#### 3. Gravetat moderada

- El **XXA** rep una **alimentació insuficient en quantitat o inadequada quant a aportacions nutritives**, però no pateix cap **malaltia** per això **ni afectació rellevant en la seua salut i desenvolupament pondoestatural i físic**. No és l'habitual, però amb freqüència no se li proporciona almenys un menjar prou nutritiu al dia. La **necessitat de corregir la dieta** és clara, existint una **recomanació mèdica explícita** en aquest sentit. Exemples: xiquet o xiqueta (no bebé) o adolescent a qui no se li donen alguns menjars; hi ha poc menjar disponible a la casa i el **XXA** pot haver robat o demanat menjar fora; poden proporcionar-se-li aliments no apropiats a l'edat; alimentació basada en excés en productes nutritivament inadequats.

#### 4. Lleu

- **Menjars irregulars i sovint ni tan sols preparades**, però normalment es proporciona **un menjar prou nutritiu al dia**. De tant en tant se salten alguns menjars.
- Alimentació **suficient** però una mica **desequilibrada des del punt de vista nutritiu**.
- És freqüent que el **XXA** agafe el menjar per si mateix, però a **vegades només hi ha menjar nutritivament inadequat o en quantitats insuficients**.

Encara que es donen una o diverses d'aquestes circumstàncies, no han produït **cap repercussió negativa significativa segons dictamen mèdic en l'estat i indicadors de salut del XXA**. És **aconsellable un canvi en la dieta o hàbits alimentosos**.

#### 5. No present

- Es proporciona al **XXA** una alimentació adequada en quantitat, regular i apropiada a l'edat que normalment cobreix els requisits nutritius bàsics.



## VESTIT

- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix sobre la base de (1) la severitat de les deficiències observades en l'atenció a les necessitats del xiquet, xiqueta o adolescent de disposar un vestuari suficient, en bones condicions i adequat al temps atmosfèric, i (2) l'impacte que tenen o pot tindre en la seua salut i en la seua participació en activitats quotidianes.
- ▶ En aquesta tipologia no hi ha qualificació de gravetat molt elevada o elevada.

### 1. Gravetat moderada

- Al **XXA** li **falten moltes peces de vestir bàsiques i essencials**. Hi ha tan poca roba, o tan poca roba adequada, que **a vegades no pot realitzar activitats normals i necessàries** (per exemple, eixir al carrer, al col·legi). A vegades la roba és **insuficient o inapropiada per a protegir-lo dels fenòmens atmosfèrics**. Les persones progenitores, tutores o guardadores no proporcionen la roba adequada al **XXA** una vegada que disposen de recursos per a això.

### 2. Lleu

- Al **XXA** li **falten una o dues peces de vestir essencials**, o algunes d'elles estan en tan **males condicions** que no hauria de posar-li-les. Se les arregla adaptant les robes que té (per exemple, posant-se algun jersei més en comptes d'un abric).
  - El **XXA** pot anar **vestit de manera inadequada** a algunes de les seues activitats normals i necessàries (per exemple, el col·legi), **però pot participar adequadament**.
- En qualsevol d'aquests casos, **la roba protegeix el XXA dels fenòmens atmosfèrics**.

### 3. No present

- El **XXA** té la roba essencial, però pot ser que tinga poca roba per a canviar-se o que li falten algunes peces apropiades a l'estació. Les robes poden veure's usades i sovint sargides, però no descosides, esquinçades o brutes. Pot ser que algunes robes no li senten bé (per exemple, malament la llargada de les mànegues, sense poder-se lligar els botons)
- El **XXA** té totes les peces de roba essencials. La roba és apropiada per a l'hora, lloc i temps atmosfèric. Té roba adequada per a l'estació de l'any (gavardina, guants, peces lleugeres). El canvi de roba és suficient per a anar arreglat o arreglada i net o neta. La roba no és necessàriament nova, però està en bones condicions i li senta adequadament.

## HIGIENE PERSONAL

- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix sobre la base de (1) la severitat de les deficiències observades en l'atenció a les necessitats del xiquet, xiqueta o adolescent en relació a la seua higiene personal, (2) el grau en què això afecta o pot afectar la seua salut, i (3) el grau en què això afecta a la seua relació amb iguals i amb altres persones.
- ▶ En aquesta tipologia no hi ha qualificació de gravetat molt elevada.

### 1. Gravetat elevada

- Hi ha una **falta d'higiene molt notòria** (per exemple, el **XXA** no s'ha banyat o dutxat en almenys diverses setmanes, greu desatenció a la salut bucodental, bebé al qual habitual o sovint no es canvien els bolquers amb la regularitat necessària). Això ha provocat que el **XXA patisca una malaltia o trastorn físic que requereix tractament mèdic**, o hi ha hagut **queixes d'altres persones** (per exemple, col·legi) sobre la seua higiene. Els seus companys i companyes no juguen ni volen estar prop d'ell o ella i pateix un **fort rebuig social** per aquest motiu que provoca **absència o greu restricció de relacions amb iguals**.

### 2. Gravetat moderada

- Hi ha una **falta d'higiene molt notòria** (per exemple, el **XXA** no s'ha banyat o dutxat en almenys diverses setmanes, acomiada una forta olor corporal o bucal, té les dents cobertes de carrall, groguencs o amb taques, porta la roba bruta i amb taques que probablement no es poden llevar, cabells amb restes de menjar o femta), encara que el **XXA no pateix cap malaltia ni trastorn físic** a conseqüència d'això. Hi ha hagut **queixes d'altres persones** (per exemple, col·legi) sobre la higiene del **XXA**. Encara que aquesta situació **no ha provocat una absència o greu restricció en la relació amb iguals**, ha tingut **algunes repercussions negatives** (alguna restricció) a aquest nivell.

### 3. Lleu

- **Habitualment** el **XXA** no es llava, banya o dutxa amb regularitat encara que ho necessite, té els cabells visiblement bruts, pot ser que desprenga olor corporal o tinga mal alé, la roba està bastant bruta i no es canvia durant diversos dies. Però això **no li ha provocat cap malaltia ni trastorn físic, ni provoca rebuig o absència o restricció de relacions amb iguals**.
- **Ocasionalment** el **XXA** no es llava, banya o dutxa encara que ho necessite, té els cabells visiblement bruts o despentinat, pot ser que acomiade olor corporal o tinga mal alé, la roba està bastant bruta i no es canvia. Però això **no li ha provocat cap malaltia ni trastorn físic, ni provoca rebuig i absència o restricció de relacions amb iguals**.

### 4. No present

- El **XXA** es llava, banya o dutxa diàriament o cada dos o tres dies. Té els cabells pentinats i nets. Es canvia de roba amb regularitat, encara que no estiga exteriorment bruta. Es posa roba interior neta tots els dies.



## CURA DE LA SALUT FÍSICA (salut i descans)

- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix sobre la base de (1) la severitat de les deficiències observades en l'atenció a les necessitats higienicosanitàries i de descans del xiquet, xiqueta o adolescent (s'inclouen cures durant l'embaràs), i (2) l'impacte que tenen o poden tindre en la seua salut, en la de les persones que estan al seu voltant i en el seu rendiment.

### 1. Gravetat molt elevada

- El **XXA** no ha sigut emportat a tractament mèdic per una lesió, ferida, malaltia -congenita o no- o incapacitat, ha sigut portat amb una demora excessiva, o l'han portat (bé per pròpia iniciativa de les persones progenitores, tutores o guardadores o bé seguint les indicacions de professionals de la salut o del centre educatiu) però no s'accepta o no se segueix el tractament mèdic prescrit de manera adequada. **Si es deixa sense tractar de manera adequada, el problema suposa una amenaça per a la vida del XXA, li provocarà una deterioració permanent de caràcter greu o constitueix una amenaça seriosa per a la salut de les persones que estan al seu voltant.**
- Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA no respecten normes higièniques i sanitàries bàsiques** (p. ex., desinfecció de biberó, plats, coberts, gots, etc. després de ser utilitzats amb substàncies potencialment tòxiques, retirada d'elements infectats com a xeringues), la qual cosa implica una **seriosa amenaça per a la vida o la salut del XXA.**
- Adolescent amb conductes i pràctiques sexuals de risc i **infeccions de transmissió sexual prèvies**, on les persones progenitores, tutores o guardadores no intenten intervenir perquè adopte mesures preventives.
- Una persona que viu en el domicili familiar pateix una malaltia contagiosa de caràcter greu o, no sent greu, poguera afectar seriosament el **XXA** pel fet que presenta condicions d'especial vulnerabilitat. Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA haurien d'adoptar mesures rigoroses per a evitar el contagi, però no el fan.** Aquesta situació implica una **seriosa amenaça per a la vida o la salut del XXA.**
- **En general**, les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** no organitzen la vida diària d'aquest o aquesta i les condicions físiques de l'habitatge de manera que el **XXA** pugua descansar i dormir prou per a la seua edat i necessitats. Aquesta situació li ha provocat **problemes greus de salut que suposen una amenaça per a la seua vida, seriosos trastorns de somni o una deterioració permanent greu que requereixen tractament especialitzat immediat i/o hospitalització.**

### 2. Gravetat elevada

- El **XXA** té una malaltia o incapacitat –congenita o no- que interfereix seriosament amb el seu funcionament normal. No s'han demanat ni cures mèdiques ni un examen exploratori, s'han demanat però amb una demora excessiva, o havent-se demanat (bé per pròpia iniciativa de les persones progenitores, tutores o guardadores o bé seguint indicacions de professionals de la salut o del centre educatiu) no se segueix el tractament prescrit de la forma adequada. Amb tractament, el problema podria corregir-se o almenys controlar-se. No obstant això, **sense un tractament adequat la malaltia o incapacitat empitjorarà (encara que no amenaça la vida del XXA).**
- Inclou situacions en què un **XXA** ha tingut alguns **síntomes físics seriosos (per exemple, dolor intens o senyals de malaltia contagiosa greu que no amenacen la seua vida)** durant algun temps, però no se li ha emportat al metge, se li ha portat massa tard o se li ha portat però no s'han seguit les seues indicacions.
- Adolescent amb conductes i pràctiques sexuals de risc, on les persones progenitores, tutores o guardadores no intenten intervenir perquè adopte mesures preventives, la qual cosa el que implica un **risc elevat d'infeccions de transmissió sexual.**
- **Habitualment o de manera freqüent** les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** no organitzen la vida diària d'aquest o aquesta i les condicions físiques de l'habitatge de manera que el **XXA** pugua descansar i dormir prou per a la seua edat i necessitats. Aquesta situació li ha provocat **problemes significatius de salut o trastorns de somni que requereixen ser corregits però no requereixen tractament especialitzat immediat i/o hospitalització, ni col·loquen al XXA en risc de patir una malaltia greu.**

### 3. Gravetat moderada

- **Bebé sa<sup>27</sup>**, sense antecedents ni indicadors de problemes físics, que no és portat als controls mèdics rutinaris, **sense seguiment pediàtric.**
- El **XXA** no està rebent cures mèdiques per una lesió, ferida o malaltia que normalment hauria de rebre tractament, ha sigut portat amb excessiva demora al metge o, l'han portat (bé per pròpia iniciativa de les persones progenitores, tutores o guardadores o bé seguint indicacions de professionals de la salut o del centre educatiu), però el tractament no se segueix de manera adequada. **L'estat del XXA probablement millorarà per si sol fins i tot sense cures mèdiques. No obstant això, el tractament reduiria el risc de complicacions, alleujaria el dolor, acceleraria la curació o reduiria el risc de contagi.**
- **XXA** al qual es col·loca amb freqüència en entorns tòxics per **elevada concentració de fum de marihuana.**
- És habitual que, quan alguna de les persones que viuen en el domicili familiar presenta alguna malaltia contagiosa, les persones progenitores, tutores o guardadores **no adopten les mesures higièniques i sanitàries necessàries per a evitar o reduir la probabilitat de contagi.** El **XXA** ha estat **malalt en diverses ocasions** per aquest motiu, requerint repòs o tractament mèdic, encara que no hospitalització. Aquesta situació **no ha suposat una amenaça seriosa per a la vida o salut del XXA.**
- Els hàbits o horaris familiars establits per les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** no permeten que **descanse o dorma** prou per a la seua edat i necessitats particulars. A conseqüència d'això, el **XXA** presenta **cansament manifest** acompanyat de **pertorbacions comportamentals** (per exemple, irritabilitat, passivitat, dificultats de concentració). Si està en edat escolar, s'observa **afectació en el seu rendiment acadèmic.**

#### 4. Llieu

- El **XXA** no té necessitats mèdiques sense atendre que pogueren necessitar tractament mèdic. Però **haurien de millorar les cures sanitàries preventives** (per exemple, cura dental, prevenció o tractament de paràsits). Quan el **XXA** està baix tractament mèdic, les indicacions se segueixen de manera adequada.
- A vegades no justificades, les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** no organitzen la vida diària d'aquest o aquesta i les condicions físiques de l'habitatge de manera que el **XXA** pugui descansar i dormir prou per a la seua edat i necessitats. Això no ha provocat cap seqüela negativa en el **XXA** pel que fa a la salut, encara que en aquestes ocasions se li ha observat amb **cansament, somni i dificultats d'atenció i concentració**.

#### 5. No present

- El **XXA** no té ferides, malalties o incapacitats que pogueren necessitar tractament mèdic. Se li porta ràpidament a reconeixement mèdic quan apareixen símptomes d'alguna malaltia i les indicacions mèdiques se segueixen de manera adequada. Rep cures sanitàries preventives adequades per a la seua edat.
- Les persones progenitores, tutores o guardadores adopten les mesures preventives necessàries per a evitar o reduir al màxim les possibilitats de contagi quan alguna persona que viu en el domicili familiar pateix una malaltia d'aquest tipus.

**Nota:** El seguiment pediàtric i la vacunació no són de caràcter obligatori; únicament constitueixen recomanacions. No obstant això, quan es tracte de **XXA** amb condicions d'especial vulnerabilitat als qui l'absència de seguiment pediàtric o vacunació supose, segons criteri mèdic, una amenaça seriosa per a la seua vida o salut, es qualificarà el nivell de gravetat que més s'acoste a la situació del **XXA** que s'està valorant.



## CONDICIONS HIGIÈNIQUES DE L'HABITATGE

- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix sobre la base de (1) la severitat de les deficiències observades en les condicions higièniques de l'habitatge, i (2) l'impacte que tenen o poden tindre en la salut del xiquet, xiqueta o adolescent. Es té en compte també la disposició de les persones progenitores, tutores o guardadores del xiquet, xiqueta o adolescent a corregir la situació.

### 1. Gravetat molt elevada

- Casa extremadament bruta, es donen **diverses condicions de falta greu d'higiene**<sup>28</sup> que suposen un **seriós perill per a la salut del XXA**. Pot ser que algun dels **XXA** haja emmalaltit per aquest motiu (per exemple, trastorn intestinal, intoxicació), requerint tractament mèdic.

### 2. Gravetat elevada

- Es donen **diverses condicions de falta greu d'higiene**, però **no suposen un seriós perill per a la salut del XXA**. Cap dels xiquets, xiquetes i adolescents ha emmalaltit ni requerit tractament mèdic a conseqüència d'això.
- Es donen les **circumstàncies assenyalades com a "gravetat moderada"** i les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA no han respost a les indicacions dels Serveis Socials de corregir la situació**.

### 3. Gravetat moderada

- Hi ha **molta brutícia** en l'habitatge, però **no presència generalitzada de deixalles orgàniques en estat de descomposició**. Exemples: la catifa, moqueta i rajoles estan brutes, la catifa fa olor; hi ha pols i brutícia pertot arreu i acumulada a les cantonades; la casa fa olor d'humitat i podrit; el bany té una forta olor a brut; algunes cantonades o habitacions s'utilitzen per a amuntegar porqueries o andròmines; els plats només es llaven quan no queda cap net; hi ha **menjar perible fora del frigorífic i a vegades desbaratada**; durant el dia poden veure's insectes pel sòl, pot ser que hi haja ratolins (no rates); les parets, portes i instal·lacions del bany estan descolorides i amb taques de brutícia i greix; la roba blanca s'utilitza encara que estiga bruta (encara que sense restes d'orina, femta o deixalles orgàniques). Pot ser que hi haja una certa **acumulació de fem** perquè no es trau amb la freqüència necessària, però està **en bosses**. Aquesta és una **situació habitual**, encara que **cap dels xiquets, xiquetes i adolescents ha emmalaltit o ha requerit tractament mèdic a conseqüència d'això**.

### 4. Lleu

- La casa està **desordenada, polsosa**; pot ser que les coses estiguen escampades pertot arreu i hi haja restes visibles de brutícia en portes, finestres, sòl, etc., però **no hi ha piles de fem i els productes peribles es guarden en el frigorífic**. Aquesta situació pot ser **ocasional o habitual**, però **cap dels xiquets, xiquetes i adolescents ha emmalaltit o requerit tractament mèdic a conseqüència d'això ni la situació suposa un risc per a la seua salut**.

### 5. No present

- La casa està generalment neta i ordenada; la catifa, moquetes i sòl s'agranen sovint i es netegen quan és necessari (encara que pot haver-hi una mica de pelussa, fils i trossos de paper); es lleva la pols regularment (no hi ha més que una fina capa de pols damunt dels mobles); olors agradables o neutres; la casa està ordenada (però pot haver-hi objectes d'ús diari desordenats, abrics sense penjar); el fem es recull en un recipient adequat; els plats es freguen o almenys es posen en la pica després de cada menjar; els aliments es guarden adequadament; la roba blanca està neta, sense restes orgàniques ni bestioles.

**28 Falta greu d'higiene:** La falta greu d'higiene inclou fonamentalment l'acumulació en l'habitatge de residus orgànics en estat de descomposició que, en general, s'associa a la presència d'insectes, paràsits i/o rosegadors. També s'inclouen situacions en les quals la falta d'higiene provoca l'aparició de plagues no controlades d'insectes, paràsits o un altre tipus d'animals que poden transmetre malalties o causar lesions serioses als xiquets, xiquetes i adolescents. **Exemples de condicions de falta greu d'higiene:** Moqueta, catifes, parets, portes, sòls, banys i parament domèstic (plats, roba de llit, etc.) amb gran quantitat de restes de menjar, desaprofitaments o deixalles incrustades; gruixuda capa de brutícia o greix pertot arreu i acumulada a les cantonades; paràsits, insectes o rates; mobles o matalassos xopats en orina, excrements en el sòl; menjar podrit que no es retira; fem desbordat o acumulat en diferents parts de la casa; olors intolerables (orina, femta, deixalles); desaprofitaments humans o animals.



## ESTABILITAT DE L'HABITATGE

- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix sobre la base de (1) la disposició per part del **XXA** d'un habitatge, i (2) el grau en què la inestabilitat en l'habitatge li dificulta l'establiment i manteniment de vincles estables amb iguals o amb altres persones adultes fora del nucli familiar.

### 1. Gravetat molt elevada

- **La família no disposa d'habitatge, l'ha perdut o està a punt de perdre'l** per desnonament o impagament de la renda i no tenen un lloc alternatiu al qual anar o el lloc al qual poden anar no compta amb les condicions mínimes d'habitabilitat. **Les administracions públiques competents han realitzat les gestions necessàries per a ajudar la família a disposar d'un allotjament en condicions adequades, però no ha sigut possible**<sup>29</sup>.

### 2. Gravetat elevada

- **La família no disposa d'habitatge, l'ha perdut o està a punt de perdre'l** per desnonament o impagament de la renda i no tenen un lloc alternatiu al que anar o el lloc al qual poden anar no compta amb les condicions mínimes d'habitabilitat.

### 3. Gravetat moderada

- **La família té canvis de domicili i entorn continus, no planificats i bruscos per dificultats per al pagament de la renda o circumstàncies de vulnerabilitat social.** Pot ser que les persones progenitores, tutores o guardadores **hagen rebutjat o hagen fet un ús inapropiat de les ajudes econòmiques o habitatges que se'ls han oferit des de les administracions públiques.** Aquesta situació **impedeix al XXA crear o mantindre vincles estables amb iguals o amb altres persones adultes fora del seu nucli familiar.** El **XXA** es veu obligat a **processos repetits de pèrdues i reajustaments.** Cada vegada que es traslladen d'habitatge i entorn, el **XXA** no sap quant temps romandran allí.

### 4. Lleu

- La família s'ha vist **obligada a canviar de domicili per dificultats per al pagament de la renda o circumstàncies de vulnerabilitat social,** però amb els seus recursos propis, la seua xarxa de suport i la intervenció de les administracions públiques competents, **ha pogut aconseguir un habitatge estable** -arrendat o en propietat-.

### 5. No present

- La família disposa d'habitatge estable –arrendat o en propietat-.

<sup>29</sup> Davant famílies l'única problemàtica de les quals en relació a l'atenció i cura dels xiquets, xiquetes i adolescents siguen les dificultats materials, i concretament la manca d'habitatge, la seua pèrdua imminent o la no disponibilitat d'habitatge en condicions mínimament adequades, les administracions públiques competents duran a terme les actuacions oportunes per a promoure l'accés d'aquestes famílies a un allotjament temporal –bé a través de la seua pròpia xarxa natural de suport o a través dels recursos de l'administració pública- que permeta la preservació de la unitat familiar i gestionaran els suports necessaris perquè la família pugui arribar a disposar d'un habitatge estable les condicions del qual asseguruen el benestar dels xiquets, xiquetes i adolescents. Només quan no siga possible aconseguir aquest allotjament, estarà justificada la valoració de l'existència de desprotecció de gravetat molt elevada i la consegüent intervenció de l'Entitat Pública de Protecció. Aquesta última valorarà llavors la pertinència d'assumir la guarda del xiquet, xiqueta o adolescent, entenent-la com una mesura temporal dirigida a evitar que els **XXA** patisquen un dany sever. La duració d'aquesta mesura serà limitada i restringida al temps necessari per a resoldre els problemes materials i d'habitatge de la família. Per a això, els Equips d'Atenció Primària i l'Entitat Pública de Protecció treballaran de manera coordinada no sols amb els seus propis recursos, sinó amb els que puguin obtenir-se de la xarxa natural de suport de la família i dels dependents d'altres sectors de l'administració pública competents en la matèria.



## CONDICIONS D'HABITABILITAT DE L'HABITATGE

- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix sobre la base de (1) la disposició per part del xiquet, xiqueta o adolescent d'un habitatge amb unes mínimes condicions d'espai i habitabilitat, i (2) el grau en què les persones progenitores, tutores o guardadores tenen consciència de la importància d'això i mostren un comportament responsable en aquest sentit.

### 1. Gravetat elevada

- La família viu en una tenda de campanya, furgoneta, cotxe, caravana, edifici en estat molt precari o similar que no disposa de l'equipament i serveis mínims quant a aigua corrent, calefacció, electricitat, equipament per a cuinar, espai i/o elements per a la higiene personal (WC). Pot ser que es tracte d'un habitatge ocupat o compartit amb altres famílies o persones, que poden ser desconegudes. Pot ser que no hi haja espai perquè la família dispose de moments d'intimitat i interacció relaxada. El **XXA** no disposa d'un espai propi que li proporcione una mínima intimitat o espai/equipament per a fer les seues tasques escolars. **La família viu habitualment en aquesta mena de condicions i han rebutjat o han fet un ús inapropiat de les ajudes econòmiques o habitatges que se'ls han oferit des de les administracions públiques. Pot haver-hi freqüents canvis d'ubicació o domicili, però sempre en condicions similars.**

### 2. Gravetat moderada

- **IDEM AI PRIMER EPÍGRAF DE GRAVETAT ELEVADA:** La família viu en una tenda de campanya, furgoneta, cotxe, caravana, edifici en estat molt precari o similar que no disposa de l'equipament i serveis mínims quant a aigua corrent, calefacció, electricitat, equipament per a cuinar, espai i/o elements per a la higiene personal (WC). Pot ser que es tracte d'un habitatge ocupat o compartit amb altres famílies o persones, que poden ser desconegudes. Pot ser que no hi haja espai perquè la família dispose de moments d'intimitat i interacció relaxada. El **XXA** no disposa d'un espai propi que li proporcione una mínima intimitat o espai/equipament per a fer les seues tasques escolars. **Les persones progenitores, tutores o guardadores del XXA accepten l'ajuda de les administracions públiques per a disposar d'un allotjament en millors condicions.**

### 3. Lleu

- L'habitatge compta amb l'equipament **bàsic** –encara que pot haver-hi dèficits lleus-, però **no disposa de condicions adequades perquè el XXA tinga intimitat quan la necessita o espai/equipament per a fer les seues tasques escolars.**

### 4. No present

- La família disposa d'habitatge amb espai i equipament bàsic suficient per a les seues necessitats i en bones condicions de funcionament. El **XXA** disposa d'intimitat suficient i espai/equipament per a fer les seues tasques escolars.

## 1.2. NEGLIGÈNCIA EMOCIONAL

Implica desatenció a les necessitats d'interacció i afecte, guia i orientació del xiquet, xiqueta o adolescent, i el rebuig o retard en la provisió d'atenció psicològica o psiquiàtrica a problemes emocionals greus en el xiquet, xiqueta o adolescent o necessitats especials

- ▶ Es qualificarà el nivell de gravetat que més s'assembla a la situació actual del xiquet, xiqueta o adolescent la situació de la qual està sent avaluada.
- ▶ Per a la descripció d'indicadors de dany i criteris per a valorar dany significatiu o greu, vegeu apartat corresponent del document general.

### SITUACIONS QUE IMPLIQUEN GRAVETAT MOLT ELEVADA, ELEVADA I MODERADA

#### INTERACCIÓ I AFECTE

- ▶ La gravetat de la negligència en relació a aquesta mena de necessitats es determina en funció de (1) la intensitat i freqüència del comportament negligent de les persones progenitores, tutores o guardadores del xiquet, xiqueta o adolescent, (2) l'edat del xiquet, xiqueta o adolescent, i (3) la gravetat de les seqüeles en el xiquet, xiqueta o adolescent.

##### 1. Gravetat molt elevada

- Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA ignoren els seus intents i necessitats d'interactuar** (absència d'expressió d'afecte, compte, i amor cap al **XXA**) i no reflecteixen **cap o escassa emoció en les interaccions** amb ell o ella<sup>30</sup>. **Els moments d'interacció adequada o atenció a les necessitats emocionals del XXA són inexistent, esporàdics o escassos.** Els intents del **XXA** per obtenir l'atenció de les persones progenitores, tutores o guardadores poden acabar en hostilitat. **Mai o rarament estan disponibles** per a ajudar al **XXA** quan ho necessita o quan requereix guia o orientació. Tendeixen a no parar atenció o a mostrar-se indiferents davant els seus intents per conversar o incorporar-los a les seues activitats. **!**

Aquesta situació es produeix de manera **continuada, intensa i clarament perceptible, caracteritzant la relació** entre les figures parentals i el **XXA**. **!**

**No hi ha figures alternatives en l'entorn familiar** que proporcionen una atenció adequada a les seues necessitats d'interacció i afecte i compensen aquests dèficits. **!**

- **En xiquets i xiquetes majors de sis anys i adolescents:** El **XXA pateix un dany greu** (que pot manifestar-se, entre altres, en trastorns de la inclinació i en la vinculació afectiva), i hi ha dades raonables per a pensar que és conseqüència del patró de negligència de les persones progenitores, tutores o guardadores. La valoració de la gravetat és independent que les persones progenitores, tutores o guardadores busquen o accedisquen al fet que el **XXA** reba atenció psicològica o psiquiàtrica.  
**En xiquets i xiquetes menors de sis anys:** La gravetat es qualificarà de molt elevada **independentment que el xiquet o xiqueta mostre o no símptomes de dany o retard en el desenvolupament de caràcter greu.**

##### 2. Gravetat elevada

- Es donen les **circumstàncies descrites com a "gravetat molt elevada" cap a un xiquet o xiqueta major de sis anys o un o una adolescent** però, encara que el **XXA** presenta **símptomes de dany** (que pot manifestar-se, entre altres, en problemes en la inclinació i en la vinculació afectiva), **no són de caràcter greu.** No obstant això, aquests símptomes **no sols no milloren, sinó que evolucionen cap a una major gravetat** i hi ha dades raonables per a pensar que són **conseqüència del patró de negligència** de les persones progenitores, tutores o guardadores. La valoració de la gravetat és independent que les persones progenitores, tutores o guardadores busquen o accedisquen al fet que el **XXA** reba atenció psicològica o psiquiàtrica.

**O**

- Es donen les **circumstàncies descrites com a "gravetat moderada" en relació al comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores i a l'absència de figures alternatives en l'entorn familiar que compensen els seus dèficits** (vegeu els dos primers epígrafs). Encara que la situació no és extrema, el **XXA** pateix un **dany greu** (que pot manifestar-se, entre altres, en trastorns de la inclinació i en la vinculació afectiva), i hi ha dades raonables per a pensar que és conseqüència del patró de negligència de les persones progenitores, tutores o guardadores. La valoració de la gravetat és independent que les persones progenitores, tutores o guardadores busquen o accedisquen al fet que el **XXA** reba atenció psicològica o psiquiàtrica.

<sup>30</sup> Inclou:

- Falta total d'implicació respecte al xiquet, xiqueta o adolescent, bé per incapacitat o per falta de motivació.
- Interactuar només quan és absolutament necessari.
- Absència total d'expressions d'afecte, compte, i amor cap al xiquet, xiqueta o adolescent.



### 3. Gravatat moderada

- **De manera freqüent**, les persones progenitores, tutors o guardadores del **XXA ignoren els seus intents i necessitats d'interactuar** (absència d'expressió d'afecte, compte, i amor cap al **XXA**) i no reflecteixen **cap o escassa emoció en les interaccions** amb ell o ella. És també **freqüent que no estiguen disponibles** per a ajudar al **XXA** quan ho necessita o quan requereix guia o orientació. No obstant això, aquesta situació **s'alterna amb períodes o moments en què la interacció és adequada. !**  
**No hi ha figures alternatives en l'entorn familiar** que proporcionen una atenció adequada a les necessitats emocionals del **XXA** i **compensen aquests dèficits. !**  
 El **XXA** es troba en una situació de **risc de patir un dany greu** i hi ha dades raonables per a pensar que aquest risc és **conseqüència del patró de negligència** de les persones progenitores, tutors o guardadores. El **XXA** pot presentar conductes problemàtiques de caràcter no sever; aquestes conductes poden constituir estratègies per a obtenir atenció.

## ATENCIÓ ESPECÍFICA A PROBLEMES EMOCIONALS GREUS O NECESSITATS ESPECIALS

- ▶ La gravetat de la negligència en relació a aquesta mena de necessitats es determina en funció de (1) la presència de desatenció clara per part de les persones progenitores, tutors o guardadores a la necessitat del xiquet, xiqueta o adolescent de rebre tractament psicològic o psiquiàtric per la presència de problemes emocionals **greus o necessitats especials diagnosticades**, i (2) la severitat de tals problemes.
- ▶ En aquesta tipologia no hi ha qualificació de gravetat moderada.

### 1. Gravatat molt elevada

- Les persones progenitores, tutors o guardadores rebutgen, s'inhibeixen o actuen amb un greu retard en la cerca de tractament psicològic o psiquiàtric o atenció especialitzada per a **problemes emocionals, necessitats especials o trastorns del desenvolupament diagnosticats de gravetat extrema** en el **XXA** que **posen en risc la seua vida** (p. ex., depressió severa, intent de suïcidi, un altre problema emocional o necessitat especial que amenaça la vida) o suposen un risc seriós d'incapacitat permanent, que requereixen **tractament imprescindible i urgent**. O no compleixen o són notòriament inconsistents en el seguiment de les indicacions dels o les professionals que estan proporcionant tractament al **XXA**. Els problemes del **XXA** poden tindre o no el seu origen en el tracte rebut en la família.

### 2. Gravatat elevada

- Les persones progenitores, tutors o guardadores rebutgen, s'inhibeixen o actuen amb un greu retard en la cerca de tractament psicològic o psiquiàtric o atenció especialitzada per a **problemes emocionals greus, o necessitats especials o trastorns del desenvolupament diagnosticats** en el **XXA** que, encara que **no posen en risc la seua vida ni li col·loquen en risc d'una incapacitat permanent**, requereixen **tractament imprescindible**. O no compleixen o són notòriament inconsistents en el seguiment de les indicacions dels o les professionals que estan proporcionant tractament al **XXA**. Els problemes del **XXA** poden tindre o no el seu origen en el tracte rebut en la família.

## NORMES, LÍMITS, RUTINES I TRANSMISSIÓ DE VALORS ÈTICS<sup>31</sup>

- ▶ La gravetat de la negligència en relació a aquesta mena de necessitats es determina en funció de (1) el grau de desatenció per part de les persones progenitores, tutores o guardadores a aquesta mena de necessitats del xiquet, xiqueta o adolescent, i (2) la presència de problemes comportamentals o d'adaptació personal, familiar i/o social en el xiquet, xiqueta o adolescent o el risc que tals problemes apareguen en el futur pròxim.
- ▶ En aquesta escala es considerarà l'ajust de les normes, límits i rutines a les necessitats particulars de cada xiquet, xiqueta o adolescent derivades de les seues circumstàncies específiques (p. ex., edat, necessitats especials, autonomia).
- ▶ Quan aquesta escala quina associada a les situacions descrites en l'escala d'"Incapacitat parental per a la regulació i control de la conducta del xiquet, xiqueta o adolescent", es qualificarà exclusivament en aquesta última. No obstant això, si els problemes de conducta del xiquet, xiqueta o adolescent tingueren el seu origen o estigueren fortament associats a negligència de gravetat moderada, elevada o molt elevada en normes, límits, rutines o transmissió de valors ètics bé en el passat o en el moment actual, es farà referència a això en l'informe del cas.

### 1. Gravetat molt elevada

- Les persones progenitores, tutores o guardadores **s'inhibeixen totalment** en la seua funció de posar límits i/o orientar adequadament la conducta del **XXA**. L'absència de límits, normes o rutines ajustades a les necessitats particulars del **XXA** és **absoluta i continuada**. **No hi ha transmissió de normes de comportament i valors ètics.** **1**  
El **XXA** presenta **greus problemes comportamentals o d'adaptació** personal, familiar i/o social que són conseqüència d'aquesta situació o es veuen reforçats per ella.

### 2. Gravetat elevada

- Les persones progenitores, tutores o guardadores **rarament** posen límits i normes i/o orienten adequadament la conducta del **XXA**, o les normes, límits o rutines són **clarament inapropiats i nocius** per a les necessitats particulars del **XXA** per la seua **excessiva restricció o laxitud**, que pot anar **acompanyada d'inconsistència**. **No hi ha transmissió de normes de comportament i valors ètics.** **1**  
El **XXA** presenta **greus problemes comportamentals o d'adaptació** personal, familiar i/o social que són conseqüència d'aquesta situació o es veuen reforçats per ella.

### 3. Gravetat moderada

- Les persones progenitores, tutores o guardadores **rarament** posen límits i normes i/o orienten adequadament la conducta del **XXA** o les normes, límits i rutines són **amb freqüència clarament inapropiats** per a les necessitats particulars del **XXA** per la seua **excessiva restricció o laxitud**, que pot anar **acompanyada d'inconsistència**. **1**  
El **XXA** presenta **problemes de comportament o adaptació** personal, familiar i/o social que es valora poden agreujar-se a conseqüència d'aquesta situació, o es considera molt probable que tals problemes apareguen en el futur pròxim.

## SITUACIONS LLEUS O ABSÈNCIA DE DESPROTECCIÓ (DESCRIPCIÓ GENÈRICA PER A NECESSITATS EMOCIONALS)

### 4. Lleu

- Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** presten una **atenció insuficient a algunes de les seues necessitats emocionals** (afectives, de comunicació, de guia i orientació, límits a la conducta, rutines i predictibilitat en l'entorn, transmissió de normes de comportament i valors ètics). **A vegades es relacionen amb el XXA quan tenen temps, prioritant de manera freqüent les seues pròpies necessitats** a les del **XXA**. Implica **conductes socialment tolerades** (p. ex., interacció i comunicació quotidiana limitada amb el **XXA**, excessiva delegació de la seua cura en terceres persones) que, encara que no han provocat símptomes de dany o retard en el desenvolupament en el **XXA**, impliquen **mancances perjudicials per al seu desenvolupament òptim** que podrien derivar en el futur en problemes emocionals i comportamentals.

### 5. No present

- Encara que ocasionalment pugua haver-hi elements negatius en la relació de les persones progenitores, tutores o guardadores cap al **XXA** i es produïsquen algunes de les conductes qualificades de a negligència cap a les necessitats emocionals, són de baixa intensitat i esporàdiques. La interacció entre les figures parentals i el **XXA** es caracteritza pel coneixement, presa en consideració i atenció adequada a les seues necessitats emocionals.



## 1.3. NEGLIGÈNCIA COGNITIVA

### ESTIMULACIÓ

- ▶ La gravetat de la negligència en relació a aquesta mena de necessitats es determina en funció de (1) la intensitat i freqüència del comportament negligent de les persones progenitores, tutores o guardadores del xiquet, xiqueta o adolescent, (2) l'edat del xiquet, xiqueta o adolescent, i (3) la gravetat de les seqüeles en el xiquet, xiqueta o adolescent.

#### 1. Gravetat molt elevada

- Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA no li proporcionen experiències enriquidores o educatives fora de l'àmbit escolar** dirigides a desenvolupar les seues habilitats cognitives o respondre a les seues necessitats d'estimulació i aprenentatge. **Interfereixen amb els intents del XXA per aconseguir assoliments evolutivament normals o mostren molt poc interès** per això (p. ex., tindre al xiquet o xiqueta en el bressol durant pràcticament tot el temps, no promoure el desenvolupament del llenguatge o de les seues capacitats físiques o intel·lectuals, no proporcionar-li instruments de joc o aprenentatge apropiats a l'edat, no reconèixer la necessitat del **XXA** de jugar o realitzar activitats lúdiques, no respondre a les seues preguntes, no presentar-li estímuls nous). **Normalment prefereixen que s'entretenga sol** o sola amb joguets, jocs, dispositius electrònics, televisió o similar. La **comunicació és monosil·làbica o molt limitada o és de naturalesa correctiva** (destacar els errors) en lloc de ser constructiva (raonar i mostrar el camí adequat). **!** Aquesta situació es produeix de manera **continuada, intensa i clarament perceptible, caracteritzant la relació** entre les figures parentals i el **XXA. !** **No hi ha figures alternatives** en l'entorn familiar que proporcionen una atenció adequada a les seues necessitats d'estimulació i compensen aquests dèficits. **!**
- **En xiquets i xiquetes majors de sis anys i adolescents:** El **XXA** pateix un dany **greu** i hi ha dades raonables per a pensar que és **conseqüència del patró de negligència** de les persones progenitores, tutores o guardadores. La valoració de la gravetat és independent que les persones progenitores, tutores o guardadores busquen o accedisquen al fet que el **XXA** reba atenció psicològica o psiquiàtrica.  
**En xiquets i xiquetes menors de sis anys:** La gravetat es qualificarà de molt elevada **independentment que el xiquet o xiqueta mostre o no símptomes de dany o retard en el desenvolupament de caràcter greu.**

#### 2. Gravetat elevada

- Es donen les **circumstàncies descrites com a "gravetat molt elevada" cap a un xiquet o xiqueta major de sis anys o un o una adolescent**, però, encara que el **XXA** presenta **símptomes de dany, no són de caràcter greu**. No obstant això, aquests símptomes **no sols no milloren, sinó que evolucionen cap a una major gravetat** i hi ha dades raonables per a pensar que són **conseqüència del patró de negligència** de les persones progenitores, tutores o guardadores. La valoració de la gravetat és independent que Les persones progenitores, tutores o guardadores busquen o accedisquen al fet que el **XXA** reba atenció psicològica o psiquiàtrica. **O**
- **Es donen les circumstàncies descrites com a "gravetat moderada" en relació al comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores i a l'absència de figures alternatives en l'entorn familiar que compensen els seus dèficits** (vegeu els dos primers epígrafs). Encara que la situació no és extrema, el **XXA** pateix un **dany greu** i hi ha dades raonables per a pensar que és **conseqüència del patró de negligència** de les persones progenitores, tutores o guardadores. La valoració de la gravetat és independent que les persones progenitores, tutores o guardadores busquen o accedisquen al fet que el **XXA** reba atenció psicològica o psiquiàtrica

#### 3. Gravetat moderada

- Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA no li proporcionen de forma prou consistent experiències enriquidores o educatives fora de l'àmbit escolar** dirigides a desenvolupar les seues habilitats cognitives o respondre a les seues necessitats d'estimulació i aprenentatge. **Mostren poca iniciativa en què el XXA aconseguisca assoliments evolutivament normals**, encara que **permeten les seues iniciatives**. Normalment, prefereixen que aprenga o s'entretenga sol o sola amb joguets, jocs, dispositius electrònics, televisió o similar. Li deixen veure qualsevol programa en la televisió o jugar amb qualsevol videojoc, encara que poden desaprovar-lo verbalment. Concedeixen poca importància al joc o a les activitats lúdiques; **rarament juguen o comparteixen aquest o un altre tipus d'activitats amb el XXA, però li permeten fer-ho**. Hi ha una certa restricció a l'espontaneïtat. Permeten que el **XXA** es desenvolupe amb una mínima guia per part seua. **La comunicació és limitada** i depèn en general de l'estat d'humor de les persones progenitores, tutores o guardadores. No hi ha una atenció consistent i suficient a les necessitats d'estimulació i aprenentatge del **XXA. !**
- Aquesta situació es produeix de manera **freqüent, encara que s'alterna amb moments d'interacció adequada. !** **No hi ha figures alternatives** en l'entorn familiar que proporcionen una atenció adequada a aquestes necessitats i **compensen aquests dèficits. !** El **XXA** es troba en una situació de **risc de patir un dany o un retard en el desenvolupament greus** i hi ha dades raonables per a pensar que aquest risc és **conseqüència del patró de negligència** de les persones progenitores, tutores o guardadores.

#### 4. Lleu

- Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA no li proporcionen de forma prou consistent experiències enriquidores o educatives fora de l'àmbit escolar** dirigides a desenvolupar les seues habilitats cognitives o respondre a les seues necessitats d'estimulació i aprenentatge. **Mostren poca iniciativa**. Normalment prefereixen que s'entretenga sol o sola amb joguets, televisió, dispositius electrònics o similar. Li deixen jugar a qualsevol videojoc o veure qualsevol programa en la televisió o internet, encara que poden desaprovar-ho verbalment. Concedeixen poca importància al joc o a les activitats lúdiques; **rarament juguen o comparteixen aquest tipus d'activitats amb el XXA, però li permeten fer-ho**. No hi ha una atenció consistent a les necessitats d'estimulació i aprenentatge del **XXA** en la llar. Implica **conductes socialment tolerades** (p. ex., interacció i comunicació quotidiana limitada amb el **XXA**, excessiva delegació de la seua estimulació en terceres persones).
- No obstant això, a causa del paper d'altres agents dins o fora de la família o a una altra mena de factors compensadors, **això no ha provocat ni es preveu que provoqe símptomes de dany o retard en el desenvolupament significatius en el XXA**.

#### 5. No present

- Encara que es produïsqen algunes de les conductes qualificades de a negligència cap a les necessitats d'estimulació, són de baixa intensitat i esporàdiques. La interacció entre les figures parentals i el **XXA** es caracteritza pel coneixement, presa en consideració i atenció adequada a les seues necessitats d'estimulació<sup>32</sup>.





## NECESSITATS FORMATIVES I EDUCATIVES

- ▶ Aquesta escala s'aplica **exclusivament** a edats d'escolarització obligatòria (6-16 anys).
  - ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
  - ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix sobre la base de (1) el grau d'atenció i supervisió de les persones progenitores, tutores o guardadores cap a les necessitats formatives del xiquet, xiqueta o adolescent, i (2) la seua resposta davant els problemes que aquest o aquesta pot presentar a aquest nivell i a les demandes i orientacions del centre escolar.
  - ▶ Segons l'art. Art. 18 c) [Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor](#), en redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol de modificació de sistema de protecció a la infància i l'adolescència, és indicador de desemparament: g) L'absència d'escolarització o falta d'assistència reiterada i no justificada adequadament al centre educatiu i la permissivitat continuada o la inducció a l'absentisme escolar durant les etapes d'escolarització obligatòria.
  - ▶ La [Resolució de 29 de setembre de 2021, de la directora general d'Inclusió Educativa, per la qual s'estableix el protocol d'actuació davant situacions d'absentisme escolar en els centres educatius sostinguts amb fons públics de la Comunitat Valenciana que imparteixen ensenyaments obligatoris i Formació Professional Bàsica](#) [2021/11082] defineix:
    - **Absentisme escolar:** la falta d'assistència no justificada, ocasional, freqüent o total d'un alumne o alumna al centre educatiu en les etapes d'Educació Primària, Educació Secundària Obligatòria i Formació Professional Bàsica, siga per voluntat pròpia o de la família o representants legals.
    - **Absentisme intermitent:** quan l'alumnat presenta un patró d'absentisme determinat que es manté al llarg del curs escolar i la suma de les faltes no justificades no comptabilitza un 15%. Dins d'aquesta mena de situació, es troben les faltes d'assistència no justificades de primeres i últimes hores, entre altres.
    - **Absentisme lleu:** quan un alumne o alumna presenta entre un 15% i un 25% de faltes no justificades mensualment. Aquesta situació determinarà l'inici del procediment d'intervenció sobre la situació d'absentisme en el centre educatiu.
    - **Absentisme greu:** entre un 25% i un 50% de faltes no justificades mensualment.
    - **Absentisme crònic:** a partir d'un 50% de faltes no justificades mensualment.
    - **Absentisme ocasional:** quan es produeixen faltes d'assistència que superen el percentatge mínim establert com a absentisme escolar durant un temps determinat, però, superat aquest període, l'assistència a classe és regular.
- Així mateix, la Resolució defineix **alumnat no escolaritzat** quan, a efectes administratius, no hi ha constància de matriculació d'un xiquet, xiqueta o adolescent en un centre educatiu, a excepció de situacions especials com la d'alumnat víctima de violència de gènere.
- ▶ Entre les causes justificades d'absentisme es troben circumstàncies relacionades amb la salut mental del **XXA** per a les quals existisca dictamen psicològic o psiquiàtric dels serveis sanitaris o educatius públics que aconselle explícitament la no assistència al centre escolar.
  - ▶ La vigent [Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació](#), després de la seua modificació per la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre (LOMLOE), contempla únicament l'educació semipresencial o a distància quan es refereix al contingut i organització de la formació professional i en l'educació de les persones adultes, no permetent, per tant, que en les etapes de l'educació bàsica (educació primària, secundària obligatòria i cicles formatius de grau bàsic) es contemple l'educació a distància o semipresencial. D'altra banda, l'article 4 del mateix text legal estableix que "L'ensenyament bàsic a la qual es refereix l'article 3.3 d'aquesta Llei és obligatòria i gratuïta per a totes les persones". Finalment, regula que l'ensenyament bàsic persegueix un doble objectiu de formació personal i de socialització, integrant de forma equilibrada totes les dimensions.

### 1. Gravetat molt elevada

- El **XXA** està en edat d'escolarització obligatòria (6-16 anys) i no està inscrit ni es preveu inscriure'l en cap centre educatiu homologat i les persones progenitores, tutores o guardadores no li proporcionen un programa educatiu individualitzat que responga a les seues necessitats educatives<sup>33</sup>.

### 2. Gravetat elevada

- **XXA** que abandona l'escolarització abans dels 16 anys, hi ha un 100% de faltes no justificades encara que es trobe matriculat o algunes temporades falta al col·legi durant diverses setmanes senceres o falta més del que assisteix. Aquesta situació es produeix sense causa que ho justifique, i és consentida, encoberta o propiciada per les persones progenitores, tutores o guardadores. El **XXA** necessita un llarg treball de recuperació per a posar-se al dia en el col·legi. Hi ha hagut moltes queixes del centre a les persones progenitores, tutores o guardadores, però no han tingut cap resultat.
- El **XXA** té dificultats serioses en el context escolar (p. ex., absentisme superior al 50%, problemes severos d'incompliment de normes, serios retard escolar, agressions o amenaces a companys i companyes) i les persones progenitores, tutores o guardadores no responen a les demandes del centre i mostren una total despreocupació respecte als problemes del **XXA** i a la seua evolució en l'entorn escolar, o són notòriament inconsistents (s'inclou absència total de suport i supervisió de les tasques escolars en casos de **XXA** amb serios retard escolar, sempre que es produísca associada a alguna de les circumstàncies assenyalades anteriorment). Pot ser que atribuïsquen al centre els problemes del **XXA**. Les dificultats del **XXA** poden derivar o estar exacerbades per freqüents - quatre o més - canvis de centre escolar (associats o no a canvis de domicili).

### 3. Gravetat moderada

- El **XXA** assisteix al col·legi de manera irregular; ha faltat entre el 10 i el 50% de les jornades escolars al mes o falta a alguna/es hora/es determinada/es del dia o a alguna/es assignatura/es concreta/es de manera constant, almenys dues vegades per setmana. Aquesta situació es produeix sense causa que ho justifique, i és consentida, encoberta o propiciada per les persones progenitores, tutores o guardadores. Això ha afectat de manera negativa al rendiment escolar del **XXA**. El col·legi s'ha queixat diverses vegades a les persones progenitores, tutores o guardadores, però no han tingut cap resultat.
- El **XXA** té dificultats significatives en el context escolar (p. ex., assistència irregular, problemes d'incompliment de normes, falta de respecte al professorat i companys i companyes, retard escolar, dificultats de concentració i atenció) i les persones progenitores, tutores o guardadores no responen de manera adequada a les demandes del centre (s'inclou la demanda de suport i supervisió pròxima a les tasques escolars). Poden manifestar preocupació, però no adopten mesures apropiades i consistents.
- El **XXA** ha tingut quatre o més canvis de centre escolar (associats o no a canvis en el domicili familiar), que han afectat negativament i de manera significativa el seu comportament, integració o rendiment escolar. Les persones progenitores, tutores o guardadores poden manifestar preocupació, però no adopten mesures apropiades i consistents.
- Adolescents majors de 16 anys que, havent acabat l'escolarització obligatòria amb escàs o nul aprofitament, no estan preparats per a un treball ni volen continuar estudiant, no tenen cap activitat formativa o laboral i no volen tindre-la, i les persones progenitores, tutores o guardadores no mostren cap preocupació per la seua situació ni intenten promoure que s'implique en alguna activitat formativa o laboral. Per a qualificar gravetat moderada el jove ha de presentar, a més, altres indicadors de desadaptació.

### 4. Lleu

- El **XXA** tendeix a faltar al col·legi més sovint que uns altres estudiants, però això no sembla haver afectat el seu rendiment escolar. En cap cas ha superat el 10% d'absències no justificades de l'horari lectiu. A vegades, les persones progenitores, tutores o guardadores no han justificat degudament aquestes absències. El col·legi s'ha queixat alguna vegada a les persones progenitores, tutores o guardadores sobre això, però no s'ha contemplat cap altra mesura.
- El **XXA** té algunes dificultats incipients de comportament, adaptació o rendiment en el centre escolar o hi ha alguns problemes amb la puntualitat, i, segons la valoració dels i les responsables escolars, les persones progenitores, tutores o guardadores haurien de treballar en relació més estreta amb el centre per a abordar-los. Les persones progenitores, tutores o guardadores no donen suficient importància a aquestes dificultats. S'inclou no donar suficient importància a la necessitat de secundar i supervisar les tasques escolars del **XXA**.
- El **XXA** ha tingut quatre o més canvis de centre escolar (associats o no a canvis en el domicili familiar), que encara que li hagen suposat un esforç d'adaptació, no han afectat de manera significativa el seu comportament, integració o rendiment escolar o únicament ha manifestat dificultats incipients en alguna d'aquestes àrees.

### 5. No present

- Pot ser que el **XXA** haja faltat diversos dies al col·legi, però no més que la majoria dels i de les estudiants i sempre de forma justificada.
- Les persones progenitores, tutores o guardadores mantenen una comunicació regular amb els i les responsables escolars, mostrant interès i donant suport a l'evolució del **XXA**. Quan hi ha hagut problemes, que poden haver sigut seriosos, han treballat de manera estreta amb el centre per a abordar-los, sent la seua resposta adequada i consistent.

<sup>33</sup> Si (1) les persones progenitores, tutores o guardadores proporcionaren un programa educatiu individualitzat al xiquet, xiqueta o adolescent que sembla respondre a les seues necessitats educatives, i (2) no hi ha altres indicadors de desprotecció, no es considerarà desprotecció. Aquests casos seran derivats a Inspecció Educativa amb còpia a Fiscalia, indicant la no apreciació d'indicadors de desprotecció i remetent-se a les competències d'Educació per a la valoració de l'adequació del programa formatiu proporcionat al xiquet, xiqueta o adolescent.



## 1.4. NEGLIGÈNCIA EN SEGURETAT

### SEGURETAT FÍSICA DE L'HABITATGE I PREVENCIÓ DE RISCOS

- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
- ▶ Veure exemples de condicions perilloses en l'habitatge al peu de pàgina<sup>34</sup>. S'inclou l'accés del xiquet, xiqueta o adolescent a substàncies addictives.
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix sobre la base de (1) la presència de dèficits de seguretat en l'habitatge, (2) la intensitat o freqüència de conductes temeràries de les persones progenitores, tutores o guardadores amb el xiquet, xiqueta o adolescent, (3) el grau d'amenaça que tals dèficits suposen per a la integritat física del xiquet, xiqueta o adolescent, i (4) el grau en què les persones progenitores, tutores o guardadores tenen consciència de la importància d'això i mostren un comportament responsable en aquest sentit.

#### 1. Gravetat molt elevada

- La família viu en una **casa en estat ruïnós** o en condicions que impliquen **perill d'esfondrament**. Aquestes condicions suposen un perill evident per a la seguretat del **XXA**, però **la família es nega a abandonar la casa malgrat haver-se'ls assenyalat l'existència d'aquest risc**.
- Hi ha **una o diverses condicions òbviament perilloses** a la casa presents des de fa temps. Hi ha un **perill evident per a la vida del XXA** i les persones adultes que viuen a la casa **no mostren consciència d'això, no han pres mesures per a resoldre-ho i no exerceixen una supervisió suficient**. Pot ser que algun **XXA** de la família haja patit algun dany o lesió física que haja requerit atenció mèdica.
- Les persones progenitores, tutores o guardadores han protagonitzat **conductes temeràries amb el XXA** (per exemple, conducció temerària, portar a un bebé en estat de completa embriaguesa o sota els efectes de drogues) que han suposat un **perill evident per a la vida d'aquest o aquesta. No mostren consciència d'això** i es valora **altament probable que tal situació pugui tornar a repetir-se**. Pot ser que algun **XXA** de la família haja patit algun dany o lesió física que haja requerit atenció mèdica.

#### 2. Gravetat elevada

- Hi ha **una o diverses condicions perilloses** a la casa presents des de fa temps. Hi ha **perill** que el **XXA** patisca un **dany seriós**; és **poc probable que pose en risc la seua vida, però podria ocórrer un accident greu**. Les persones adultes que viuen a la casa **no mostren consciència del perill que corre el XXA, no han pres mesures per a resoldre'l i en general no exerceixen una supervisió suficient**. Pot ser que algun **XXA** de la família haja patit algun dany o lesió física que ha requerit atenció mèdica.
- Les persones progenitores, tutores o guardadores han protagonitzat **freqüents conductes temeràries amb el XXA** que li han col·locat en **perill** de patir un **dany seriós**. Es valora **altament probable que tal situació pugui tornar a repetir-se**; encara que és **poc probable que pose en risc la vida del XXA, podria ocórrer un accident greu**. Les persones progenitores, tutores o guardadores **no mostren consciència d'això**. Pot ser que algun **XXA** de la família haja patit algun dany o lesió física que haja requerit atenció mèdica.

#### 3. Gravetat moderada

- Hi ha **una o diverses condicions perilloses** a la casa presents des de fa temps. Hi ha **moments** en què les persones adultes **no supervisen adequadament al XXA**, la qual cosa implica un **perill que patisca un dany seriós**; és **poc probable que pose en risc la seua vida, però podria ocórrer un accident greu**. Cap **XXA** de la família ha patit algun dany o lesió física per això.
- En **diverses ocasions**, les persones progenitores, tutores o guardadores han protagonitzat **conductes temeràries amb el XXA** que han suposat un **perill** que aquest o aquesta patisca un **dany seriós**. Es valora **probable que tal situació pugui tornar a repetir-se**; encara que és **poc probable que pose en risc la vida del XXA, podria ocórrer un accident greu**. Cap **XXA** de la família ha patit algun dany o lesió física per això.

#### 4. Lleu

- Hi ha **una o dues condicions perilloses** a la casa. La **supervisió** que exerceixen les persones adultes que viuen en el domicili és **adequada**, però existeix el **risc d'un accident domèstic que pot provocar un dany seriós** en el **XXA**. Cap **XXA** de la família ha patit dany o lesió física per això.

#### 5. No present

- No existeixen condicions perilloses òbvies a la casa.
- Les persones progenitores, tutores o guardadores no han protagonitzat conductes temeràries amb el **XXA**.

**34 Exemples de condicions perilloses:** Fuita de gas d'estufes o cuina; incendi recent en alguna habitació o en l'edifici; fuita d'aigua calenta o vapor dels radiadors; substàncies (p. ex., productes químics, drogues -cànnabis, estimulants, heroïna o altres opioides injectables-, altres substàncies addictives, fàrmacs) o objectes perillosos (armes, ganivets, tisores) en prestatgeries baixes o armaris sense tancar amb clau, davall de la pica o al descobert; finestres obertes sense protecció; finestres amb cristalls trencats o sense cristalls; escales sense protecció.

## SUPERVISIÓ

### QUADRE ORIENTATIU:

Criteris per a valorar les necessitats de supervisió d'un xiquet, xiqueta o adolescent

La responsabilitat última de la protecció, seguretat i benestar d'un xiquet, xiqueta o adolescent és de les persones que ostenten la seua pàtria potestat, tutela o guarda, independentment que siguen presents per a supervisar-lo personalment o no.

L'edat no és l'únic factor a tindre en compte per a valorar les necessitats de supervisió d'un xiquet, xiqueta o adolescent. Altres factors a considerar són el seu grau de maduresa o la presència de problemes emocionals o limitacions físiques o intel·lectuals. Els criteris orientatius recollits en el quadre següent deuran, per tant, adaptar-se en funció de la presència i severitat de limitacions que afecten l'autonomia i grau de desenvolupament del xiquet, xiqueta o adolescent.

EDAT DEL XIQUET, XIQUETA O ADOLESCENT	SOL O SOLA 2 HORES O MENYS	SOL O SOLA DE 2-4 HORES	SOL O SOLA A LA NIT A CASA	FORA DE CASA SENSE UNA PERSONA ADULTA	SOL O SOLA EN EL COTXE DURANT UN TEMPS LIMITAT	POT CUIDAR A ALTRES XIQUETS, XIQUETES O ADOLESCENTS
<b>0-4 anys</b>	NO	NO	NO	NO		
<b>5-6 anys</b>	NO	NO	NO	SÍ, en zona de joc o jardí amb accés immediat a una persona adulta (amb supervisió visual o a una distància que permeta sentir o parlar amb el xiquet/a)	SÍ, excepte si fa molt fred o calor; a la vista d'una persona adulta i lligat en la seua cadira; amb les claus llevades i el fre de mà posat	
<b>7-8 anys</b>	NO	NO	NO	SÍ, amb accés a una persona adulta	SÍ, excepte si fa molt fred o calor; amb les claus llevades i el fre de mà posat	NO
<b>9 anys</b>	SÍ, amb accés ràpid a una persona adulta (telèfon)	NO	NO			
<b>10-11 anys</b>	SÍ durant el dia	SÍ, amb accés ràpid a una persona adulta (telèfon)	NO	SÍ, amb accés a una persona adulta (en localitats xicotetes i segures, el xiquet o xiqueta pot eixir sol o sola a fer xicotets encàrrecs)	SÍ, amb les claus llevades i el fre de mà posat	
<b>12-14 anys</b>	SÍ	SÍ	NO	SÍ, amb accés a una persona adulta (en localitats xicotetes i segures, el xiquet o xiqueta pot eixir sol o sola)	SÍ	SÍ, amb instruccions clares
<b>15-17 anys</b>			SÍ	SÍ		SÍ

Sempre que s'assenyala "SÍ", les persones progenitores, tutores o guardadores del xiquet, xiqueta o adolescent han de valorar la situació concreta i prendre mesures per a previndre qualsevol incident o contratemps que pugua produir-se. Cal anar amb compte amb deixar a adolescents de 15-17 anys sense una persona adulta responsable a la nit.



- ▶ La diferència entre l'“abandó” i la “negligència en supervisió” se centra en la intenció –siga explícita o observable– de les persones progenitores, tutores o guardadores de tornar per a fer-se càrrec del xiquet, xiqueta o adolescent. En els casos d'“abandó” tal intenció no existeix, almenys a curt termini.
- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt). Es qualificarà el nivell de gravetat que més s'assembla a la situació actual del xiquet, xiqueta o adolescent.
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix sobre la base de (1) la presència i freqüència de dèficits en relació a la supervisió del xiquet, xiqueta o adolescent tant dins com fora del domicili familiar, i (2) el grau d'amenaça que tals dèficits suposen per a la seua integritat física. És **important tindre en compte les característiques particulars del xiquet, xiqueta o adolescent (edat, capacitat intel·lectual, etc.) a l'hora de considerar les seues necessitats de supervisió.**

### 1. Gravetat molt elevada

- **De manera habitual**, les persones progenitores, tutores o guardadores **no exerceixen una supervisió continuada –o no garanteixen que una altra persona competent ho faça sobre un xiquet o xiqueta menor de sis anys.** Vigilen poc al xiquet o xiqueta dins i/o fora del domicili. Pot trobar-se sense supervisió adequada en una àrea molt perillosa (p. ex., alta probabilitat que li atropelle un cotxe, caiga per una finestra o es creme) o en una àrea insegura on existeixen elements perillosos (p. ex., accés a cristalls trencats, productes químics, aparells elèctrics).
- **De manera habitual o ocasional** s'ha deixat a un **xiquet o xiqueta menor de sis anys sense supervisió durant un temps excessiu** (vegeu quadre de la pàgina anterior) **o a càrrec d'una persona no competent** (p. ex., un altre xiquet o xiqueta menor de dotze anys, un o una adolescent clarament no responsable, una persona adulta incapacitada) i les persones progenitores, tutores o guardadores no tornen o no podrien tornar abans que el xiquet o xiqueta haja tingut necessitats bàsiques sense satisfer (p. ex., rebre aliment o aigua, evitar un accident, demanar ajuda davant una emergència, anar al bany).
- S'ha deixat a un **XXA amb història d'actes perillosos o destructius greus** (p. ex., idees suïcides, comissió d'incendis) sense supervisió adequada.
- S'ha deixat a un **XXA a càrrec d'una persona amb història prèvia de violència física o sexual** cap a un altre **XXA**, sent aquesta **circumstància coneguda** per les persones progenitores, tutores o guardadores.
- En **més d'una ocasió** s'ha deixat al **XXA** en una **situació que posa en risc la seua vida** o no s'han pres les mesures preventives adequades per a allunyar-lo de perills realment greus (p. ex., xiquet o xiqueta menor de dotze anys amb armes de foc o elements realment perillosos al seu abast; xiquet o xiqueta menor de tres anys prop d'una piscina sense supervisió; bebé en la banyera sense vigilància).
- Un **xiquet o xiqueta de dotze anys o menys** s'ha **escapat** del domicili. Les persones progenitores, tutores o guardadores no saben on està o no ho saben amb seguretat i **no han dut a terme cap acció ni tenen previst fer-ho per a assegurar-se que es troba bé.**

Pot ser que el **XXA** haja patit un dany físic o haja sigut agredit o agredida per una altra persona a conseqüència d'alguna d'aquestes situacions. Existeix un risc clar que això ocorrega o que es veja sotmés o sotmesa a una situació d'estrés important.

### 2. Gravetat elevada

- **De manera habitual** es deixa a un **xiquet o xiqueta entre sis i dotze anys sense supervisió durant un temps excessiu** (vegeu quadre de la pàgina anterior) **o a càrrec d'una persona no competent** (p. ex., un altre xiquet o xiqueta xicoteta, un o una adolescent clarament no responsable, una persona adulta incapacitada). Les persones progenitores, tutores o guardadores del xiquet o xiqueta li vigilen poc dins i/o fora del domicili. Pot trobar-se sense supervisió adequada en una àrea molt perillosa (p. ex., alta probabilitat que li atropelle un cotxe, caiga per una finestra o es creme) o en una àrea insegura on existeixen elements perillosos (p. ex., accés a cristalls trencats, productes químics, aparells elèctrics). Les persones progenitores, tutores o guardadores sovint no saben on està o què està fent durant el dia, però s'asseguren que estiga en el domicili o saben on està a la nit. Hi ha xiquets o xiquetes majors o adolescents que no saben on estan les persones progenitores, tutores o guardadores a la nit o quan tornaran, encara que són capaces de demanar ajuda davant una emergència. Pot ser que el **XXA** ronde per zones desconegudes. En general, **se li fa massa responsable de la seua pròpia seguretat. Pot ser que el xiquet o xiqueta haja patit un mal físic o haja sigut agredit o agredida per una altra persona a conseqüència d'aquesta situació. Existeix un risc clar que això ocorrega o que es veja sotmés o sotmesa a una situació d'estrés important.**
- **Adolescents (13 anys o més):** Sovint l'adolescent roman fora del domicili tota la nit, **sense que les persones progenitores, tutores o guardadores sàpien on està o quan tornarà. Normalment no saben el que està fent i no fan res per a esbrinar-ho.** Mostren poc o gens d'interés per les seues activitats tant dins com fora del domicili mentre no els causen problemes. Poden dir que no poden controlar-lo o defensar la independència de l'adolescent (“ha de descobrir per si mateix o per si mateixa com és el món”). Les persones progenitores, tutores o guardadores no es pregunten sobre els diners o objectes que l'adolescent obté fora del domicili o del fet que freqüent la companyia de persones adultes desconegudes o inapropiades o altres adolescents amb seriosos problemes d'adaptació. **O** El o l'adolescent s'ha **escapat** del domicili, i les persones progenitores, tutores o guardadores no saben on està o no ho saben amb seguretat i **no han dut a terme cap acció ni tenen previst fer-ho per a assegurar-se que es troba bé.**

### 3. Gravetat moderada

- **Xiquets i xiquetes menors de sis anys:** Les persones progenitores, tutores o guardadores tenen **dificultats per a vigilar al xiquet o xiqueta en el domicili i/o fora d'ell**. És **bastant freqüent que no estiguen prou pendents d'ell o d'ella i no sàpien el que està fent**, perdent-ho del seu camp visual, encara que saben on està. El xiquet o xiqueta pot estar fent coses que no deguera. No obstant això, no ha patit cap lesió o dany físic greu per això i les persones progenitores, tutores o guardadores **podrien accedir a ell o ella en un temps raonable si hi haguera una emergència**.
- **Xiquets i xiquetes entre sis i dotze anys:** El xiquet o xiqueta juga al carrer al costat del domicili. Les persones progenitores, tutores o guardadores **poden saber on està, però no ho comproven prou sovint**. Pot dependre molt d'altres persones que estiga vigilat o vigilada. És possible que no pogueren accedir ràpidament al lloc on està jugant si fora necessari. **A vegades s'ha deixat al xiquet o xiqueta a cura d'una persona incompetent** (p. ex., un altre xiquet o xiqueta xicoteta, una persona adulta incapacitada). No obstant això, el xiquet o xiqueta mai ha patit lesions a conseqüència d'això.
- **Adolescents (13 anys o més):** L'adolescent s'implica sovint en activitats inapropiades sense que les persones progenitores, tutores o guardadores ho sàpien; **sovint no saben on està. A vegades no s'esforcen prou per a descobrir fins a on pot arribar l'adolescent o no reaccionen amb les sancions necessàries quan s'incompleixen les normes. Mostren preocupació per la situació**. Tenen dificultats per a aconseguir el respecte de l'adolescent, però no l'han perdut completament. Pot ser freqüent que li deixen sol o sola a la nit en el domicili.

### 4. Lleu

- **Xiquets i xiquetes menors de sis anys:** Encara que **no és l'habitual**, a vegades les persones progenitores, tutores o guardadores tenen **dificultats per a vigilar al xiquet o xiqueta en el domicili i/o fora d'ell**. Hi ha alguns moments en els quals no estan pendents d'ell o ella i no saben el que està fent, tenint-ho fora del seu camp visual, encara que saben on està. El xiquet o xiqueta pot estar fent coses que no deguera. No obstant això, no ha patit cap lesió o dany físic greu per això i les persones progenitores, tutores o guardadores **podrien accedir a ell o ella en un temps raonable si hi ha una emergència**.
- **Xiquets i xiquetes entre sis i dotze anys:** Les persones progenitores, tutores o guardadores tenen **dificultats per a vigilar al xiquet o xiqueta quan estan en el domicili**. No solen estar pendents d'ell o ella i no sempre saben el que està fent, però sempre saben on està. El xiquet o xiqueta està sovint fent coses que no deuria. A vegades s'implica en jocs violents. No obstant això, no ha patit cap lesió o dany físic per això i les persones progenitores, tutores o guardadores **podrien accedir a ell o ella en un temps raonable si hi ha una emergència. Es preocupen per supervisar les activitats del xiquet o xiqueta fora del domicili**.
- **Adolescents (13 anys o més):** Les persones progenitores, tutores o guardadores **posen normes a l'adolescent i generalment les fan complir**. Però l'adolescent a vegades els convenç perquè **li permeten o toleren unes certes activitats contràries al seu criteri** (per exemple, arribar al domicili massa tard, acudir a llocs dels quals no hi ha informació suficient o on no hi ha cap persona adulta que es responsabilitze d'ell o ella).

### 5. No present

- Les persones progenitores, tutores o guardadores supervisen adequadament i en el moment precís les activitats del **XXA** dins i fora del domicili. Saben on està i què està fent, amb qui està i quan tornarà. Es posen límits precisos i adequats a les seues activitats. Quan no estan, deixen al **XXA** a càrrec d'una persona adulta responsable o es tracta d'un o una adolescent prou major per a no necessitar que cap persona adulta li cuide.





## PROTECCIÓ DAVANT SITUACIONS DE VIOLÈNCIA GREU PERPETRADA PER ALTRES PERSONES

Aquesta situació només s'aplica si la persona (major o menor d'edat) que ha exercit la violència cap al xiquet, xiqueta o adolescent<sup>35</sup> ha sigut algú diferent de les persones progenitores, tutores o guardadores. S'inclou victimització en relacions de festeig.

- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt). Es qualificarà el nivell de gravetat que més s'assembla a la situació actual del xiquet, xiqueta o adolescent la situació de la qual està sent avaluada.
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix sobre la base de (1) el coneixement per part de les persones progenitores, tutores o guardadores del que li estava ocorrent al xiquet, xiqueta o adolescent, (2) la seua capacitat per a percebre els senyals que això s'estava produint, i (3) l'adequació<sup>36</sup> de la seua resposta davant la situació.
- ▶ Per a determinar si la violència perpetrada per una tercera persona ha sigut greu, es prendran com a referència els criteris de gravetat elevada o molt elevada descrits al llarg de l'instrument.
- ▶ En aquesta tipologia no hi ha qualificació Lleu.

### 1. Gravetat molt elevada

- El **XXA ha sigut objecte de violència greu per una tercera persona**. A pesar que les persones progenitores, tutores o guardadores **eren coneixedors**, van mantindre un **paper passiu sense protegir-lo** o van fingir que no sabien què estava passant. **No van prendre cap mesura per a acabar amb això o impedir que els incidents es repetiren**. Pot ser que neguen la violència i no reconeguen el perill en què es trobava el **XXA**. Pot ser que el culpen a ell o ella. No ho van denunciar ni van buscar ajuda de manera immediata.

### 2. Gravetat elevada

- El **XXA ha sigut objecte de violència greu per una tercera persona**. Les persones progenitores, tutores o guardadores **no van tindre bon judici per a previndre aquesta situació** (p. ex., aquesta tercera persona tenia un accés al **XXA** sense restriccions ni límits); **no van captar els senyals, evidents segons el judici professional, que indicaven el risc** que ocorreguera la violència. No van ser coneixedors del que passava. En conèixer l'ocorregut, hi ha algunes evidències que **van intentar detindre-la**, però no ho van aconseguir. **No van prendre mesures prou ràpides ni van limitar l'accés al XXA** de la persona responsable de la violència. Manifesten preocupació, però **no prenen un paper prou actiu o eficaç per a previndre la repetició de la violència, mostrant poca capacitat per a això**.

### 3. Gravetat moderada

- El **XXA ha sigut objecte de violència greu per una tercera persona**. Les persones progenitores, tutores o guardadores **no van tindre bon judici per a previndre aquesta situació** (p. ex., aquesta tercera persona tenia un accés al **XXA** sense restriccions ni límits); **no van captar els senyals, evidents segons el judici professional, que indicaven el risc** que ocorreguera la violència. No van ser coneixedors del que passava. **Van reaccionar ràpidament i raonablement** davant l'incident (p. ex., denunciant a la persona culpable o demanant ajuda) i **accepten l'ajuda oferida per l'administració pública**.

### 4. No present

- El **XXA** ha sigut objecte de violència greu per una tercera persona malgrat el fet que les persones progenitores, tutores o guardadores tingueren bon judici. No semblava haver-hi cap indicador previ que s'anara a donar la violència, i/o prenen precaucions raonables per a intentar protegir el **XXA** de qualsevol possible maltractament. Una vegada conegut el succeït, han restringit o han intentat controlar de manera adequada el contacte amb el **XXA** de les persones responsables de la violència. En cas de necessitar-ho, han procurat proporcionar al **XXA** l'ajuda professional apropiada.

<sup>35</sup> Les situacions de **violència sexual perpetrada per persones familiars o afins que formen part de la unitat convivencial** no hauran de ser qualificades en aquesta escala, sinó en la de **Violència sexual**.

<sup>36</sup> En aquesta escala, es valorarà exclusivament l'adequació de la resposta de les persones progenitores, tutores o guardadores per a preservar la protecció del xiquet, xiqueta o adolescent, independentment de l'eficàcia d'aquesta resposta.



## 2. ABANDÓ

- ▶ Inclou les següents situacions:
  - Les persones progenitores, tutores o guardadores del xiquet, xiqueta o adolescent li deixen sol o sola deliberadament sense intenció de tornar.
  - Han acordat amb terceres persones que aquestes assumisquen la cura del xiquet, xiqueta o adolescent, i transcorregut el temps acordat no tornen per a fer-se càrrec d'ell o ella i les terceres persones ja no poden assumir la seua cura durant més temps.
  - Deixen sovint al xiquet, xiqueta o adolescent sota la responsabilitat de diferents persones (desconegudes o poc familiars per a ell o ella) sense acordar o disposar d'un pla estable per a assegurar la seua atenció o una previsió temporal per a la delegació de la responsabilitat<sup>37</sup>.
  - Es neguen a assumir l'atenció del xiquet, xiqueta o adolescent després de la seua eixida d'un centre residencial.
- ▶ La diferència entre l'"abandó" i la "negligència en supervisió" se centra en la intenció –siga explícita o observable– de les persones progenitores, tutores o guardadores de tornar per a fer-se càrrec del xiquet, xiqueta o adolescent. En els casos d'"abandó" tal intenció no existeix, almenys a curt termini.
- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
- ▶ La gravetat d'aquesta tipologia es determina en funció de (1) la duració i la freqüència d'ocasions en què les persones progenitores, tutores o guardadores deleguen en terceres persones la cura del xiquet, xiqueta o adolescent, (2) les circumstàncies en què s'ha produït tal delegació (persones en qui es delega i preparació del xiquet, xiqueta o adolescent), i (3) la intenció de les persones progenitores, tutores o guardadores de tornar a assumir la cura del xiquet, xiqueta o adolescent.

### 1. Gravetat molt elevada

- El **XXA** ha sigut **abandonat** per les persones progenitores, tutores o guardadores **al carrer o a l'hospital i han desaparegut**.
- Hi ha constància que el **XXA** ha sigut **deixat sol o sola** per les persones progenitores, tutores o guardadores, i **no tenen intenció de tornar o de permetre que el XXA retorne al domicili**.
- El **XXA** viu de casa a casa. Les persones progenitores, tutores o guardadores **no viuen amb ell o ella des de fa un any o més**; la situació no sembla ser temporal. **No tenen contacte amb el XXA** o és **pràcticament inexistent**. **Deleguen completament** en terceres persones la cura del **XXA**. No hi ha plans clars respecte al seu futur.
- El **XXA** ha sigut deixat en un **centre residencial**. Les persones progenitores, tutores o guardadores rebutgen tornar a assumir la seua cura.
- El **XXA** és **deixat a cura d'altres persones** (inclou, per exemple, centre hospitalari) sense ser capaços d'establir un **pla definit per a fer-se càrrec de la seua cura**. Encara que no han desaparegut totalment de la vida del **XXA**, **la seua presència és breu i intermitent** (pot ser que exclusiva o majoritàriament telefònica), **no exerceixen funcions de guarda**, i, en qualsevol cas, no cobreixen les necessitats del **XXA** tenint en compte la seua edat i necessitats particulars.

### 2. Gravetat elevada

**Nombrosos canvis inesperats en les persones adultes que assumeixen la cura del XXA amb impacte emocional negatiu seriós en ell o ella:**

- El **XXA** ha experimentat **en l'últim any més de tres canvis** en les persones adultes que assumeixen la seua cura. Les persones progenitores, tutores o guardadores li han deixat **sobtdament durant llargs períodes** de temps a càrrec d'altres **persones no adequades** o amb persones que li han atés adequadament però són desconegudes o **poc familiars** per a ell o ella.
  - Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** l'han deixat **sobtdament** sense haver-lo preparat per a això. **Durant l'últim any**, el **XXA** ha viscut en **almenys tres nuclis familiars diferents** a càrrec de **persones que no són familiars ni afins**. No obstant això, les persones progenitores, tutores o guardadores **sempre han tornat per a assumir la seua cura**. El **XXA** no ha sigut abandonat o abandonada de manera definitiva.
- Aquesta situació ha provocat un intens estrès, forta alteració emocional o trastorns en la inclinació o en la vinculació afectiva en el XXA.**



### 3. Gravetat moderada

**Nombrosos canvis inesperats en les persones adultes que assumeixen la cura del XXA sense impacte emocional negatiu seriós en ell o ella:**

- Es donen les **situacions descrites en l'apartat anterior**, però el **XXA** té un desenvolupament adequat i **no mostra símptomes d'estrés, alteració emocional o trastorns de la inclinació o en la vinculació afectiva** derivats d'això.

### 4. Lleu

**En xiquets i xiquetes menors de huit anys, alguns canvis inesperats en les persones adultes que assumeixen la seua cura:**

- **Durant l'últim any**, un xiquet o xiqueta menor de huit anys ha hagut de ser atés en **almenys dues ocasions i durant un període de temps superior a un mes** per una **persona que no li cuida habitualment i no és familiar ni afí**, però les persones progenitores, tutores o guardadores **no li han abandonat de manera sobtada**. Durant la seua absència, mantenen **contacte** amb el xiquet o xiqueta. **Sempre han tornat** per a assumir la seua cura **o s'espera que ho facen en breu termini**.

### 5. No present

- Es donen les circumstàncies descrites en l'apartat anterior, però es tracta d'un xiquet o xiqueta major de huit anys o un o una adolescent.
- Hi ha constància que les figures parentals han proporcionat una cura estable al **XXA**.
- Una de les figures parentals no ha romàs de manera estable en el domicili familiar o està fora durant un període prolongat de temps (a causa de motius laborals, internament en alguna mena de centre, etc.). Pot ser que les figures parentals estiguen legalment separades, per la qual cosa la figura no custòdia només manté visites amb el **XXA**. Aquesta situació ha requerit ajustos en la vida dels membres de la família.

### 3. INCAPACITAT PARENTAL PER A LA REGULACIÓ I CONTROL DE LA CONDUCTA DEL XIQUET, XIQUETA O ADOLESCENT

- ▶ En general, aquesta tipologia implica adolescents o a xiquets o xiquetes d'edats pròximes a l'adolescència.
- ▶ Es qualificarà el nivell de gravetat que més s'assembla a la situació actual del xiquet, xiqueta o adolescent.
- ▶ La gravetat d'aquesta tipologia es determina en funció de (1) la presència i gravetat de problemes externalitzats d'adaptació personal, familiar, social o escolar del xiquet, xiqueta o adolescent, i (2) la capacitat de les persones progenitores, tutores o guardadores per a controlar i resoldre tals problemes.
- ▶ La capacitat de les persones progenitores, tutores o guardadores per a controlar la conducta d'un xiquet, xiqueta o adolescent amb comportaments problemàtics no sols depèn de la seua voluntat o les seues habilitats parentals sinó també del tipus i intensitat dels problemes del xiquet, xiqueta o adolescent. Els casos de xiquets, xiquetes o adolescents amb problemes externalitzats de caràcter greu (vegeu descripció en les categories de gravetat molt elevada i elevada) la conducta de la qual no puga ser regulada i controlada a pesar que les persones progenitores, tutores o guardadores desitgen fer-ho i mostren habilitats parentals adequades, seran qualificats de gravetat elevada o molt elevada. La implicació dels serveis socio-sanitaris en l'atenció a aquests casos resulta imprescindible, particularment quan existeixen trastorns psicopatològics o addiccions greus en el xiquet, xiqueta o adolescent (diagnosticats o en sospita).
- ▶ Aquest tipus de situacions constitueixen desprotecció perquè existeix per part de les persones progenitores, tutores o guardadores una incapacitat per a atendre les necessitats del xiquet, xiqueta o adolescent de disposar de guia i orientació a la seua conducta.
- ▶ És freqüent que els problemes del xiquet, xiqueta o adolescent tinguen el seu origen o estiguen associats a una situació de negligència passada o actual de gravetat moderada, elevada o molt elevada en normes, límits, rutines i transmissió de valors ètics (vegeu escala corresponent). Si fora així, es farà referència a això en l'informe del cas.

#### 1. Gravetat molt elevada

- **Problemes en la família:** Hi ha un **greu conflicte** entre les figures parentals i el **XXA**. Les relacions familiars són molt conflictives, hi ha hagut **amenaces d'agressions físiques** entre els membres de la família i fins i tot poden haver-se produït, hi ha **agressions verbals contínues d'alta intensitat** entre les figures parentals i el **XXA**, la **conducta del XXA és extremadament problemàtica** en el domicili. Les persones progenitores, tutores o guardadores **no poden controlar la situació**; se senten desbordades. Pot ser que rebutgen al **XXA** i li atribuïsquen la responsabilitat de tots els problemes. Pot ser que el **XXA** s'opose totalment a qualsevol mena d'intervenció i vulga eixir del domicili. **La convivència és inviable o insostenible. No hi ha possibilitat, almenys en aquest moment, de desenvolupar una intervenció de suport mantenint al XXA en el domicili donada l'oposició o falta de col·laboració d'aquest o aquesta i/o de les persones progenitores, tutores o guardadores.**
- **Problemes fora de la família:** La conducta del **XXA** és **extremadament problemàtica i no s'adapta** en l'àmbit, social i escolar. Pot haver-hi conductes delictives, agressions a uns altres **XXA** o a persones adultes, absentisme escolar, consum de drogues o alcohol, conductes de risc en l'ús de noves tecnologies (xarxes socials, dispositius electrònics, etc.) i/o conductes sexuals de risc. Les persones progenitores, tutores o guardadores es **desentenen de la seua responsabilitat** quant al control sobre el **XXA** o es manifesten **totalment incapaços** d'això; pot ser que minimitzen la importància dels problemes del **XXA** o els atribueixen a l'exterior. **Ni les persones progenitores, tutores o guardadores, ni el XXA han buscat ni accepten ajuda externa, o si han disposat d'ella no ha llançat cap resultat.**
- Pot haver-hi hagut **fugides prolongades** del domicili associades a aquestes situacions.

#### 2. Gravetat elevada

- **Problemes en la família: ÍDEM AI PRIMER EPÍGRAF DE GRAVETAT MOLT ELEVADA:** Hi ha un greu conflicte entre les figures parentals i el **XXA**. Les relacions familiars són molt conflictives, hi ha hagut **amenaces d'agressions físiques** entre els membres de la família i fins i tot poden haver-se produït, hi ha **agressions verbals contínues d'alta intensitat**, la **conducta del XXA és extremadament problemàtica** en el domicili. Les persones progenitores, tutores o guardadores **no poden controlar la situació**; se senten desbordades. La convivència és molt difícil. No obstant això, tant ells com el **XXA accepten ajuda professional per a resoldre les seues dificultats i evitar l'eixida del XXA del domicili familiar.**
- **Problemes fora de la família: ÍDEM AI PRIMER EPÍGRAF DE GRAVETAT MOLT ELEVADA:** La conducta del **XXA** és **extremadament problemàtica i no s'adapten** en l'àmbit personal, social i escolar. Pot haver-hi conductes delictives, agressions a uns altres **XXA** o a persones adultes, absentisme escolar, consum de drogues o alcohol, conductes de risc en l'ús de noves tecnologies (xarxes socials, dispositius electrònics, etc.) i/o conductes sexuals de risc. Les persones progenitores, tutores o guardadores no poden controlar la situació; se senten desbordades. No obstant això, tant ells com el **XXA accepten ajuda professional per a resoldre les seues dificultats i evitar l'eixida del XXA del domicili familiar.**
- Pot haver-hi hagut **fugides prolongades** del domicili associades a aquestes situacions.



### 3. Gravetat moderada

- **Problemes en la família:** Hi ha un **greu conflicte** entre les figures parentals i el **XXA**. Les relacions familiars són molt conflictives, hi ha **discussions i agressions verbals freqüents, no hi ha hagut agressions físiques serioses**. Pot haver-se produït alguna **amenança d'agressió** entre els membres de la família. La **conducta del XXA és molt problemàtica** en el domicili. Pot ser que hi haja hagut alguns intents de resoldre els problemes. La **convivència és difícil**, encara que hi ha **aspectes de la relació** entre les figures parentals i el **XXA** que són **positius**. Hi ha **risc que el conflicte s'aguditze**.
- **Problemes fora de la família:** El **XXA** presenta **problemes significatius d'adaptació** personal, social i/o escolar. Pot haver-hi dificultats de comportament i faltes d'assistència al centre escolar, resistència generalitzada a acatar les normes, xicotetes conductes delictives, inici de consum de drogues i/o alcohol, relacions amb persones d'entorns marginals o delictius, conductes incipients de risc en l'ús de noves tecnologies (xarxes socials, dispositius electrònics, etc.) encara que hi ha **àrees en les quals el seu funcionament és adequat**. Hi ha **vincle afectiu positiu** entre les persones progenitores, tutores o guardadores i el **XXA**. Les persones progenitores, tutores o guardadores **no poden controlar** els problemes del **XXA**. Hi ha **risc que els problemes del XXA s'aguditzen**.
- Pot haver-hi hagut alguna **fugida** del domicili associada a aquestes situacions.

### 4. Lleu

- **Problemes en la família:** Hi ha **alguns conflictes** entre les figures parentals i el **XXA**, però hi ha **aspectes importants en la seua relació** que són **positius**. Les persones progenitores, tutores o guardadores **intenten manejar aquests problemes**, encara que **amb freqüència no utilitzen estratègies adequades o no saben com fer-ho**. Hi ha hagut alguns intents per resoldre els problemes, però pot ser que no hagen tingut èxit. El **XXA** pot ser exclòs temporalment d'algunes activitats familiars o se li poden llevar alguns privilegis. Pot haver-hi **incidents de violència verbal** entre els membres de la família, encara que **no hi ha violència física**. Hi ha **risc que el conflicte s'aguditze**.
- **Problemes fora de la família:** El **XXA** presenta **alguns problemes d'adaptació** personal, social i/o escolar que són **característics o freqüents en la preadolescència i adolescència**. Les persones progenitores, tutores o guardadores intenten fer front a ells, encara que **amb freqüència les estratègies de control o disciplina que utilitzen no són adequades**. Pot haver-hi **incidents de violència verbal** entre els membres de la família, encara que **no hi ha violència física**. Hi ha **risc que els problemes del XXA s'aguditzen**.

### 5. No present

- El **XXA** presenta dificultats d'adaptació o conductes d'oposició dins i fora del domicili característiques o freqüents en la seua etapa evolutiva. Això pot provocar discussions o conflictes en la família, encara que aquesta situació no caracteritza les relacions familiars. Les persones progenitores, tutores o guardadores utilitzen en general estratègies adequades per al control i maneig de les conductes inadequades del **XXA**. En general aconsegueixen arribar a acords raonables. No hi ha violència física en els conflictes; pot haver-hi violència verbal, però és ocasional i posteriorment les persones progenitores, tutores o guardadores i el **XXA** són capaços de parlar sobre això i resoldre el conflicte. Hi ha una relació afectiva positiva en la família. En general, el **XXA** respecta les normes establides per les persones progenitores, tutores o guardadores, encara que pot mostrar-se oposicionista en un primer moment.

#### 4. MALTRACTAMENT PSICOLÒGIC

El xiquet, xiqueta o adolescent ha patit un dany greu en les àrees emocional, social, cognitiva o afectiva-sexual, o hi ha risc que ho patisca a conseqüència de les accions de les persones progenitores, tutores o guardadores. En determinats casos – vegeu tipologies d'“Exposició a situacions de violència de gènere” i “Exposició a altres tipologies de violència en la família” - inclou també les accions d'altres persones que formen part de la unitat convivencial

- ▶ Es qualificarà el nivell de gravetat que més s'assemble a la situació actual del xiquet, xiqueta o adolescent la situació del qual està sent avaluada.
- ▶ Per a la descripció d'indicadors de dany i criteris per a valorar dany significatiu o greu, vegeu apartat corresponent del document general.

#### 4.1. MALTRACTAMENT EMOCIONAL

- ▶ Es qualificarà el nivell de gravetat que més s'assemble a la situació actual del xiquet, xiqueta o adolescent.
- ▶ En general aquesta tipologia no es defineix sobre la base d'un incident aïllat –excepte si es tracta d'un incident o situació amb un alt contingut traumàtic– sinó com un **patró reiterat o continuat** de conductes negatives o d'interaccions destructives de les persones progenitores, tutores o guardadores cap al xiquet, xiqueta o adolescent que provoquen en ell o ella un dany greu o li col·loquen en risc de patir-lo.

TIPUS DE CONDUCTES

##### Rebutjar

Actes verbals o no verbals que rebutgen o degraden al **XXA**. Inclou:

- Menysprear, insultar, degradar, i altres formes no físiques de tractament hostil o rebutjant.
- Avergonyir i/o ridiculitzar al **XXA** per mostrar emocions normals, com ara afecte, dolor o tristesa.
- Triar sempre a un determinat **XXA** per a criticar-lo i castigar-lo, per a fer la majoria de les tasques domèstiques, o per a rebre menys premis.
- Humiliar-lo públicament.
- Culpar al **XXA** del suïcidi, mort, greus problemes físics o mentals d'un membre de la família, violència de parella o similars.

##### Terroritzar

Amençar al **XXA** amb un càstig extrem o un lleu però sinistre o amb abandonar-lo, amb el propòsit de crear en ell o ella una por intensa. O col·locar o amenaçar de col·locar al **XXA** o a persones o objectes als quals vol, en situacions evidentment perilloses o que li provoquen una por intensa. Inclou:

- Col·locar-lo o amenaçar-lo de col·locar-lo en circumstàncies impredecibles, caòtiques o que li provoquen una por intensa<sup>38</sup>.
- Establir cap a ell o ella unes expectatives rígides o no realistes, amb l'amenaça de pèrdua, dany o perill si aquestes expectatives no s'aconsegueixen.
- Amençar o cometre violència intensa contra el **XXA** o contra persones o objectes estimats pel **XXA**.

##### Aïllar

Negar al **XXA** les oportunitats per a satisfer les seues necessitats d'interactuar i comunicar-se amb iguals o amb altres persones adultes dins o fora de la llar. Inclou:

- Confinar al **XXA** o posar limitacions no raonables sobre la seua llibertat de moviment en el seu entorn.
- Posar-li limitacions o restriccions no raonables respecte a la relació amb iguals o altres persones adultes en la comunitat, incloent-hi falta d'accés a oportunitats d'oci i a l'art i la vida cultural.

##### Restricció de l'autonomia

Coartar o impedir al **XXA** aconseguir les cotes d'autonomia i participació adequades a la seua edat, promovent o permetent conductes evolutivament inapropiades. Inclou:

- Sobreimplicació, intrusivitat i/o dominació extrema sobre el **XXA**, sense permetre-li expressar els seus sentiments, opinions o desitjos o creant un “micromón” per a ell o ella. Inclou relacions simbiòtiques o fusionals.
- Infantilització o parentalització<sup>39</sup> del **XXA**.
- Utilització del **XXA** per a la materialització dels desitjos no complits de les persones adultes.

<sup>38</sup> Quan el xiquet, xiqueta o adolescent siga amenaçat amb una agressió física, es qualificarà en l'escala “Amenaces d'agressió física”.

<sup>39</sup> **Parentalització:** Assignació del rol parental al xiquet, xiqueta o adolescent. Implica inversió de rols i absència de límits clars entre els subsistemes parental i filial. El xiquet, xiqueta o adolescent assumeix un paper d'adult en el qual sacrifica les seues pròpies necessitats i tasques evolutives per a satisfer necessitats emocionals i de suport de les persones progenitores, tutores o guardadores.



**Sobreexigència**

Sotmetiment al **XXA** a una pressió excessiva quant als assoliments (acadèmics, físics, comportamentals, responsabilitats a assumir, etc.) a aconseguir o a les responsabilitats a assumir, estant aquests clarament per damunt de les possibilitats i capacitats del **XXA** donada la seua edat i característiques o, estant al seu abast, suposant-li un estrès molt elevat i/o greu restricció d'altres necessitats o activitats pròpies del seu estadi evolutiu. El **XXA** pot ser castigat o retirar-se-li l'afecte de les persones progenitores, tutores o guardadores per no complir les expectatives.

**Transmissió d'impredictibilitat, inestabilitat, inseguretat respecte al futur immediat**

A través de la conducta o de missatges verbals, es trasllada al **XXA** una greu inseguretat sobre aspectes fonamentals del seu futur immediat (p. ex., estabilitat de les seues figures adultes de referència, unitat del nucli familiar; **XXA** en guarda de fet que reben amenaces repetides de les persones progenitores, tutores o guardadores de ser separats d'elles). La inseguretat pot ser fundada o infundada. S'inclouen casos de Síndrome de Münchhausen per poders en els quals es transmet directament o indirectament al **XXA** el missatge continuat que la seua salut o la seua vida estan en greu perill.

**Inconsistència i impredecibilitat en la conducta**

La conducta parental es caracteritza per ser altament inconsistent i impredecible, canviant ràpidament de la cura i afecte, a la violència física, psicològica o sexual, i a la desafecció. El **XXA** no sap què esperar; no és capaç de predir quina serà la resposta i el comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores, ni si van a atendre les seues demandes i necessitats. Pot ser que el **XXA** haja desenvolupat un tipus d'inclinació desorganitzada o un altre tipus de trastorn com a resposta a aquesta situació.

**Canvis freqüents en les relacions significatives del XXA (p. ex., múltiples parelles)**

Les persones progenitores, tutores o guardadores segueixen un patró de relacions de parella múltiples i breus. Aquestes parelles conviuen en el domicili familiar amb el **XXA**. En alguns casos han pogut representar figures de vinculació significatives per al **XXA**, però la relació no ha tingut continuïtat després de la ruptura de parella. El **XXA** s'ha vist sotmés a processos repetits i no planificats de vinculació i desvinculació.

- La gravetat del maltractament emocional es determina en funció de (1) la intensitat i freqüència del comportament de maltracte de les persones progenitores, tutores o guardadores del xiquet, xiqueta o adolescent, (2) l'edat del xiquet, xiqueta o adolescent, i (3) la gravetat de les seqüeles en el xiquet, xiqueta o adolescent.

**1. Gravetat molt elevada**

- Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** han protagonitzat en presència d'aquest o aquesta un **acte extrem de maltractament emocional d'alt contingut traumàtic** (per exemple, intent de suïcidi, torturar o matar a un animal estimat pel **XXA** per a castigar-lo). El **XXA** ha patit una **por i ansietat intensa**; pot presentar **síntomes de trastorn per estrès posttraumàtic**.
- Les conductes de maltractament emocional es produeixen de manera **continuada, intensa i clarament perceptible, caracteritzant la relació** entre almenys una de les figures parentals i el **XXA**. Els moments d'interacció adequada o atenció a les necessitats emocionals i socials del **XXA** són **inexistents o esporàdics**. **! No hi ha figures alternatives** en l'entorn familiar que proporcionen una atenció adequada a aquestes necessitats i **compensen aquests dèficits**. **! En xiquets i xiquetes majors de sis anys i adolescents**: El **XXA** pateix un **dany greu** (vegeu definició) i hi ha dades raonables per a pensar que és **conseqüència de les accions** de les persones progenitores, tutores o guardadores. La valoració de la gravetat és independent que les persones progenitores, tutores o guardadores busquen o accedisquen al fet que el **XXA** reba atenció psicològica o psiquiàtrica.  
**En xiquets i xiquetes menors de sis anys**: La gravetat es qualificarà de molt elevada **independentment que el xiquet o xiqueta mostre o no símptomes de dany o retard en el desenvolupament de caràcter greu**.

## 2. Gravetat elevada

- Es donen les **circumstàncies descrites en el segon apartat de “gravetat molt elevada” cap a un xiquet o xiqueta major de sis anys o un o una adolescent**, però encara que el **XXA** presenta **síntomes de dany, no són de caràcter greu** (vegeu definició). No obstant això, aquests símptomes **no sols no milloren, sinó que evolucionen cap a una major gravetat** i hi ha dades raonables per a pensar que són conseqüència de les accions de les persones progenitores, tutores o guardadores. La valoració de la gravetat és independent que les persones progenitores, tutores o guardadores busquen o accedisquen al fet que el **XXA** reba atenció psicològica o psiquiàtrica. **O**
- Es donen les **circumstàncies descrites com a “gravetat moderada” en relació al comportament de la s persones progenitores, tutores o guardadores i a l’absència de figures alternatives en l’entorn familiar que compensen els seus dèficits** (vegeu els dos primers paràgrafs). Encara que la situació no és extrema, el **XXA** pateix un **dany greu** (vegeu definició) i hi ha dades raonables per a pensar que és conseqüència de les accions de les persones progenitores, tutores o guardadores. La valoració de la gravetat és independent que les persones progenitores, tutores o guardadores busquen o accedisquen al fet que el **XXA** reba atenció psicològica o psiquiàtrica.

## 3. Gravetat moderada

- Les conductes de maltractament emocional es produeixen de manera **repetida**, encara que s’alternen amb **períodes o moments en què la interacció és adequada. !** **No hi ha figures alternatives** en l’entorn familiar que proporcionen una atenció adequada a les necessitats emocionals i socials del **XXA** i **compensen aquests dèficits. !** El **XXA** es troba en una situació de **risc de patir un dany greu** (vegeu definició) i hi ha dades raonables per a pensar que aquest risc és **conseqüència de les accions** de les persones progenitores, tutores o guardadores. El **XXA** pot presentar conductes problemàtiques de caràcter no sever. Si la situació no es corregeix, aquestes conductes poden evolucionar cap a una major gravetat.

## 4. Lleu

- Les conductes de maltractament emocional per part de les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** es produeixen de manera **repetida**, encara que s’alternen amb **períodes o moments en què la interacció és adequada**. No obstant això, **hi ha figures alternatives** en l’entorn familiar **que proporcionen una atenció adequada a les necessitats emocionals i socials del XXA i compensen aquests dèficits**. El **XXA** **no manifesta símptomes de dany significatiu ni es valora que hi ha risc que es produísca**.

## 5. No present

- Encara que ocasionalment pugui haver-hi elements afectius negatius en la relació de les persones progenitores, tutores o guardadores cap al **XXA** i es produïsquen algunes de les conductes qualificades de maltractament emocional, són de baixa intensitat i esporàdiques. La interacció entre les figures parentals i el **XXA** es caracteritza pel coneixement, presa en consideració i atenció adequada a les seues necessitats emocionals i socials.
- Per a un llistat més ampli d’indicadors, vegeu Annex “Taxonomia de necessitats bàsiques en la infància i adolescència i indicadors per a la seua avaluació”





## 4.2. EXPOSICIÓ A VIOLÈNCIA DE GÈNERE

- ▶ Es qualificarà l'existència d'aquesta tipologia **quan s'hagen intentat o articulats tots els recursos institucionals per a la protecció de víctimes de violència de gènere i la dona víctima rebutge, no admeta o incomplisca les mesures proposades o proveïdes.**
- ▶ Es qualificarà el nivell de gravetat que més s'assemble a la situació actual del xiquet, xiqueta o adolescent la situació del qual està sent avaluada.
- ▶ La gravetat d'aquesta tipologia es determina en funció de (1) el nivell d'exposició del xiquet, xiqueta o adolescent a la situació de violència de gènere, (2) la intensitat i freqüència de la violència, i (3) la severitat del dany que tals situacions han provocat o poden provocar en el xiquet, xiqueta o adolescent.

### 1. Gravetat molt elevada

- S'ha produït l'homicidi **o assassinat** de la mare o de la dona que exerceix la tutela o guarda del **XXA** per part de la figura paterna.
- El **XXA ha sigut testimoni o ha percebut clarament almenys una agressió física molt greu** (l'agressió ha provocat lesions que han requerit ingressos hospitalaris, amenaces amb armes potencialment mortíferes, o similar) cap a la mare o la dona que exerceix la tutela o guarda del **XXA** per part de la figura paterna.
- Hi ha hagut **episodis de violència física molt greu** (l'agressió ha provocat lesions que han requerit ingressos hospitalaris, amenaces amb armes potencialment mortíferes, o similar) de la figura paterna cap a la mare o dona que exerceix la guarda o la tutela, dels quals el **XXA no ha sigut testimoni ni ha percebut clarament** i es valora que hi ha un risc elevat que tals episodis es repetisquen i posen de debò en **perill la vida o integritat física del XXA**.
- S'han produït episodis de **violència física i episodis continuats de violència verbal explícita i intensa** de la figura paterna cap a la mare o dona que exerceix la guarda o la tutela. **El XXA s'ha implicat o ha sigut implicat** en aquests episodis i ha patit un **dany físic** a conseqüència d'això.

### 2. Gravetat elevada

- S'han produït episodis de **violència física i/o episodis continuats de violència verbal explícita i intensa** de la figura paterna cap a la mare o dona que exerceix la guarda o la tutela. **El XXA ha sigut testimoni d'aquests episodis o els ha percebuts clarament i ha patit un dany greu a conseqüència d'aquesta situació.**
- La figura paterna maltractadora ha **amenaçat** a la mare o dona que exerceix la tutela o guarda **amb danyar o fer desaparèixer al XXA**.

### 3. Gravetat moderada

- Mateixa situació que "**Gravetat elevada**", però el **XXA**:
  - » No ha patit un **dany físic** a conseqüència d'aquesta situació, i
  - » Pot presentar símptomes de **dany psicològic** associats a aquesta situació que, encara que **no són de caràcter greu**, es valora que hi ha una **alta probabilitat que es presenten** en un futur pròxim si la situació no es corregeix.
- S'han produït **episodis freqüents de violència verbal** de la figura paterna cap a la mare o dona que exerceix la guarda o la tutela, **però no violència física**. El **XXA** ha sigut testimoni o ha percebut clarament alguns d'aquests episodis. Presenta **símptomes de dany** associats a aquesta situació que, encara que **no són de caràcter greu, podrien evolucionar cap a una major gravetat** si la situació no es corregeix. Malgrat això, les figures parentals mantenen **períodes o moments d'interacció adequada** amb el **XXA**.

## 4.3. EXPOSICIÓ A ALTRES TIPOLOGIES DE VIOLÈNCIA EN LA FAMÍLIA

- ▶ Es qualificarà l'existència d'aquesta tipologia únicament quan cap de les figures parentals siga capaç d'adoptar les mesures necessàries per a detindre o controlar aquesta situació i protegir el xiquet, xiqueta o adolescent allunyant-lo de la situació de violència.
- ▶ Es qualificarà el nivell de gravetat que més s'assembla a la situació actual del xiquet, xiqueta o adolescent la situació del qual està sent avaluada.
- ▶ La gravetat d'aquesta tipologia es determina en funció de (1) la intensitat i freqüència de la violència física i verbal que es produeix entre els membres de la unitat convivencial i (2) la severitat del dany que tals situacions han provocat o poden provocar en el xiquet, xiqueta o adolescent.

### 1. Gravetat molt elevada

- S'ha produït l'homicidi o **assassinat** d'algun membre de la unitat de convivència per part d'un altre membre d'aquesta.
- El **XXA ha sigut testimoni o ha percebut clarament almenys una agressió física molt greu** (l'agressió ha provocat lesions que han requerit ingressos hospitalaris, amenaces amb armes potencialment mortíferes, o similar) entre els membres de la unitat convivencial.
- Hi ha hagut **episodis de violència física molt greu** (l'agressió ha provocat lesions que han requerit ingressos hospitalaris, amenaces amb armes potencialment mortíferes, o similar) entre els membres de la unitat de convivència dels quals el **XXA no ha sigut testimoni ni ha percebut clarament** i es valora que hi ha un risc elevat que tals episodis es repetisquen i posen de debò **en perill la vida o integritat física del XXA**.
- S'han produït episodis de **violència física i episodis continuats de violència verbal explícita i intensa** entre els membres de la unitat de convivència. **El XXA s'ha implicat o ha sigut implicat** en aquests episodis i ha patit o s'ha trobat en clar risc de patir un **dany físic molt greu**<sup>40</sup> a conseqüència d'això.

### 2. Gravetat elevada

- S'han produït episodis de **violència física i episodis continuats de violència verbal explícita i intensa** entre els membres de la unitat convivencial. El **XXA ha sigut testimoni d'aquests episodis o els ha percebuts clarament**:
  - » Ha patit o s'ha trobat en clar risc de patir un **dany físic greu**<sup>41</sup> a conseqüència d'aquesta situació, i/o
  - » Presenta símptomes de dany greu (vegeu definició) i hi ha dades raonables per a pensar que són conseqüència d'aquesta situació.
- Un membre de la unitat convivencial ha **amenajat a les figures parentals amb danyar o fer desaparèixer al XXA**.

### 3. Gravetat moderada

- Mateixa situació que el **"gravetat elevada"**, però el **XXA**:
  - » No ha patit ni s'ha trobat en clar risc de patir un **dany físic greu** o molt greu a conseqüència d'aquesta situació, i
  - » Pot presentar símptomes de **dany** associats a aquesta situació que, encara que **no són de caràcter greu**, es valora que hi ha una **alta probabilitat que es presenten** en un futur pròxim si la situació no es corregeix.
- S'han produït **episodis freqüents de violència verbal** entre els membres de la unitat convivencial, però **no violència física**. El **XXA ha sigut testimoni o ha percebut clarament** alguns d'aquests episodis. Presenta **símptomes de dany** associats a aquesta situació que, encara que **no són de caràcter greu, podrien evolucionar cap a una major gravetat** si la situació no es corregeix. Malgrat això, els membres de la unitat convivencial mantenen **períodes o moments d'interacció adequada** amb el **XXA**.

### 4. Lleu

- Se han produït **diversos episodis de violència verbal** entre els membres de la unitat convivencial, però **no violència física**. El **XXA ha sigut testimoni o ha percebut clarament** algun d'aquests episodis, encara que les persones implicades **han procurat que no es produïsquen en la seua presència**. Els membres de la unitat convivencial mantenen **en general una interacció adequada** amb el **XXA**. El **XXA no presenta símptomes de dany** associats a aquesta situació ni es valora que hi ha risc que es produïska, encara que pot mostrar signes de malestar davant els episodis de violència verbal.

### 5. No present

- Els membres de la unitat convivencial resolen els seus conflictes sense utilitzar la violència física o verbal. Encara que pot haver-hi incidents aïllats de violència verbal, el **XXA no és testimoni d'ells**.

<sup>40</sup> Qualificar el dany físic molt greu segons els criteris recollits en l'escala de "Maltractament físic".

<sup>41</sup> Qualificar el dany físic greu segons els criteris recollits en l'escala de "Maltractament físic".



#### 4.4. IMPLICACIÓ DEL XIQUET, XIQUETA O ADOLESCENT EN CONFLICTES ENTRE LES FIGURES PARENTALS O AMB ALTRES FAMILIARS SIGNIFICATIUS

► **Definició:**

- Aquesta escala no s'aplicarà en casos de violència de gènere.
- S'aplica a relacions o ruptures familiars d'alta conflictivitat en les quals un o tots dos progenitors, a través de les seues conductes i actituds, impliquen activament el xiquet, xiqueta o adolescent en el conflicte amb l'altre progenitor o amb familiars significatius. Això pot produir-se de diferents formes: utilitzant -conscientment o inconscientment- al xiquet, xiqueta o adolescent per a danyar o aconseguir alguna cosa de l'altra figura parental/familiar significatiu; afeblint o interferint en la relació del xiquet, xiqueta o adolescent amb l'altra figura parental/familiar significatiu; buscant o sol·licitant explícita o implícitament l'aliança o posicionament del xiquet, xiqueta o adolescent en la disputa; utilitzant al xiquet, xiqueta o adolescent per a cobrir -de manera instrumental o emocional- les necessitats d'alguna de les figures parentals o fent-lo responsable de l'equilibri del sistema familiar; no actuant per a traure al xiquet, xiqueta o adolescent del conflicte quan aquest/a s'implica per iniciativa pròpia; utilitzant al xiquet, xiqueta o adolescent per a obtenir informació de les activitats de l'altra figura parental/familiar significatiu; utilitzant al xiquet, xiqueta o adolescent com a depositari de secrets, confidències d'alguna de les figures parentals relacionades amb la seua insatisfacció i malestar en la relació amb l'altra figura parental/familiar significatiu, la ruptura i els seus motius, informació legal, i fins i tot detalls de vivències íntimes; etc.<sup>42</sup>. A conseqüència d'això, el xiquet, xiqueta o adolescent pateix un dany emocional greu o es troba en risc de patir-lo, o veu seriosament limitada la seua capacitat per a establir o mantindre una relació adequada i positiva amb totes dues figures parentals o amb els seus familiars significatius.
- Es tracta, en general, de casos la valoració dels quals presenta una especial complexitat.
- Quan aquesta situació es produísca en el marc d'una separació o divorci contenciosos, la seua valoració i la determinació de la intervenció a seguir correspondrà a les instàncies judicials. Els Serveis Socials intervindran quan els mecanismes/recursos judicials posats en marxa no resolguen el problema.
- En aquesta mena de contextos de separació o divorci altament conflictius, els xiquets, xiquetes o adolescents poden expressar rebuig intens i fins i tot l'allunyament cap a alguna de les figures parentals. Això pot obeir a diferents causes:
  - » La primera hipòtesi a explorar és que el rebuig obeísca al comportament de la figura parental rebutjada, podent ser la continuïtat d'una relació passada difícil, poc afectuosa, o amb episodis de maltractament o violència cap al mateix xiquet, xiqueta o adolescent o cap a altres membres de la família.
  - » El xiquet, xiqueta o adolescent també pot mostrar major afinitat amb una de les figures parentals. Tal afinitat pot estar relacionada, per exemple, amb un sentiment de major proximitat per gènere o edat, característiques físiques o psicològiques, estil parental, vincle d'inclinació o interessos comuns, o amb l'absència prolongada prèvia de l'altra figura parental en la vida familiar.
  - » El rebuig també pot derivar de la pressió a la qual és sotmés el xiquet, xiqueta o adolescent -tant per la situació com per un o tots dos adults implicats- a prendre partit per una de les figures parentals o per una de les faccions o bàndols en què s'ha dividit la unitat familiar (conflicte de lleialtats o cisma familiar). D'aquesta manera, el xiquet, xiqueta o adolescent aconsegueix seguretat i una pau relativa, i finalitzar el conflicte. Pot percebre a la figura parental rebutjada com a responsable de la ruptura familiar i del sofriment de la figura parental "feble", a qui sent que ha de protegir.
  - » En altres ocasions, el xiquet, xiqueta o adolescent pot trobar-se atrapat en una relació fusional amb límits psicològics no clars amb una de les figures parentals, erigint-se protector i satisfactor de les necessitats emocionals i de dependència d'aquesta figura parental, podent arribar a la inversió de rols.
  - » Finalment, una o totes dues persones progenitores poden mostrar un patró reiterat i intens de conductes, estratègies o accions dirigides a deteriorar la relació del xiquet, xiqueta o adolescent amb l'altra persona progenitora o amb familiars significatius (instrumentalització). Això pot provocar un dany greu en el xiquet, xiqueta o adolescent i a vegades derivar en el rebuig injustificat, intens i persistent del xiquet, xiqueta o adolescent no sols cap a una de les figures parentals, sinó també a la seua família extensa. Aquest tipus de situacions existeixen -encara que no són freqüents- i no són exclusives d'un sexe determinat.

- Com s'ha assenyalat, el rebuig intens d'un xiquet, xiqueta o adolescent cap a una figura parental en contextos de separacions o divorcis altament conflictius pot obeir a múltiples causes, que hauran de ser explorades. A vegades constitueix una reacció passatgera a la separació o divorci. Però quan es prolonga sol representar una situació complexa, l'anàlisi i la valoració de la qual implica necessàriament l'avaluació de tots els membres de la família -figures parentals i xiquets, xiquetes i adolescents-. En general no és responsabilitat d'una única persona i obeeix a dinàmiques relacionals familiars disfuncionals, en molts casos presents també abans de la separació o divorci.
- ▶ Es qualificarà el nivell de gravetat que més s'assembla a la situació actual del xiquet, xiqueta o adolescent la situació de la qual està sent avaluada.
- ▶ La gravetat d'aquesta tipologia es determina en funció de (1) la intensitat del comportament de les figures parentals, i (2) el seu impacte en el xiquet, xiqueta o adolescent i en la qualitat de la seua relació amb les figures parentals/familiars significatius.

#### 1. Gravetat molt elevada

- El **XXA** és **implicat en el conflicte familiar de manera constant o extremadament intensa** per una o totes dues figures parentals. A conseqüència d'això, el xiquet presenta símptomes de **dany psicològic greu** o mostra un **rebuig extrem i injustificat cap a una de les figures parentals/familiar significatiu pertanyent al nucli de convivència**, i hi ha dades raonables per a pensar que aquests problemes són conseqüència d'aquesta situació.

#### 2. Gravetat elevada

- **Mateixa situació que "gravetat molt elevada"**, però els **símptomes de dany** que presenta el **XXA no són de caràcter greu** encara que **no sols no milloren, sinó que evolucionen cap a una major gravetat** i hi ha dades raonables per a pensar que aquests problemes són conseqüència d'aquesta situació. La situació està **dificultant seriosament l'establiment o el manteniment d'una relació o un vincle d'inclinació positiva** entre el **XXA** i alguna de les seues figures parentals/familiar significatiu pertanyent al nucli de convivència.

#### 3. Gravetat moderada

- **Mateixa situació que "gravetat molt elevada"**, però el **XXA no presenta símptomes de dany ni perturbacions en la relació o el vincle d'inclinació** amb les seues figures parentals/familiar significatiu pertanyent al nucli convivencial. Es valora que hi ha una **alta probabilitat que aquests símptomes es presenten en un futur pròxim** si la situació no es corregeix.

#### 4. Lleu

- Ocasionalment les persones progenitores, tutores o guardadores han implicat o utilitzat al **XXA** en el conflicte familiar, però això no caracteritza la seua relació. En general, mantenen una relació adequada amb el **XXA**. El **XXA** pot trobar-se a vegades davant conflicte de lleialtats, però no presenta símptomes de dany i és capaç de mantindre la relació amb totes dues figures parentals i els seus familiars significatius.

#### 5. No present

- A pesar que poguera existir conflicte, les persones progenitores, tutores o guardadores no impliquen ni utilitzen al **XXA** en aquest, mantenint-lo allunyat de les seues disputes. El **XXA** no veu dificultat el manteniment d'una relació estable i positiva amb tots dos progenitors i amb els seus familiars significatius.



## 4.5. AMENACES D'AGRESSIÓ FÍSICA

- ▶ Es qualificarà el nivell de gravetat que més s'assembla a la situació actual del xiquet, xiqueta o adolescent la situació del qual està sent avaluada.
- ▶ La gravetat d'aquesta tipologia es determina en funció de (1) la severitat del dany amb el qual s'amenaça al xiquet, xiqueta o adolescent, (2) el temor que les amenaces provoquen en el xiquet, xiqueta o adolescent, i (3) el risc que les amenaces es materialitzen.

### 1. Gravetat molt elevada

- **Amenaça directa de dany físic extremadament greu, sense dany real:** S'ha col·locat **almenys en una ocasió** al **XXA** en **situacions molt perilloses** (p. ex., a la vora d'una finestra, sobre aigua bullent) **amençant-lo de infligir-li un dany extremadament greu**. O se li ha amenaçat de matar-lo, podent haver-se utilitzat armes (ganivets, escopetes, etc.) per a això. Les amenaces s'han produït de manera premeditada o en una situació de pèrdua total de control per part de les persones progenitores, tutores o guardadores. No s'ha produït cap dany ni lesió física, però aquesta situació ha provocat en el **XXA** una **por intensa**. Es valora **possible que tals amenaces puguin repetir-se o materialitzar-se**.

### 2. Gravetat elevada

- **Amenaça verbal directa de dany físic greu, sense dany real:** En **diverses ocasions** hi ha hagut **amenaces verbals directes i específiques** de maltractament o dany cap al **XXA**. Les amenaces inclouen accions que, si es dugueren a terme, li provocarien un **dany físic important** (p. ex., amenaces de maltractament físic greu, de privació excessivament prolongada d'aigua o menjar). Les amenaces s'han produït de manera premeditada o en una situació de pèrdua total de control per part de les persones progenitores, tutores o guardadores. No s'ha produït cap dany ni lesió física, però aquesta situació ha provocat en el **XXA** una **por intensa**. Encara que no hi ha hagut cap intent de dur a terme tals amenaces, es valora **possible que puguin materialitzar-se**.

### 3. Gravetat moderada

- **Amenaça verbal implícita: No hi ha hagut amenaces directes i específiques** de maltractament o dany cap al **XXA**, encara que les persones progenitores, tutores o guardadores manifesten **sentir-se sobrepassats per ell o ella, temen poder fer-li mal, provocar un accident**, etc. (p. ex., persones adultes sota situacions d'estrès elevat o sobrepassades per la criança de xiquets i xiquetes de poca edat o amb necessitats especials). Aquestes amenaces indirectes fan pensar que hi ha un **risc que el XXA patisca un dany físic significatiu** o siga objecte de negligència. Les persones progenitores, tutores o guardadores poden o no demanar ajuda per a evitar materialitzar les seues amenaces.

### 4. Lleu

- **Amenaça verbal implícita sense valoració que es materialitze: No hi ha hagut amenaces directes i específiques** de maltractament o dany cap al **XXA** o n'hi ha hagut de manera ocasional, encara que les persones progenitores, tutores o guardadores se senten **sobrepassats per ell o ella, temen poder fer-li mal, provocar un accident**, etc. Es valora que aquestes amenaces són manifestació de la seua frustració i **no hi ha cap raó aparent que faça pensar que es materialitzaran**.

### 5. No present

- No s'han donat amenaces verbals o físiques de maltractament o dany cap al **XXA**. Les amenaces de càstig corporal de caràcter lleu (vegeu definició en la tipologia de maltractament físic) no s'han de considerar com a "amenaces de dany físic".

## 5. MALTRACTAMENT FÍSIC

Qualsevol acció no accidental per part de les persones progenitores, tutores o guardadores que provoque com a conseqüència directa dany físic extrem o malaltia en el xiquet, xiqueta o adolescent o el col·loque en greu risc de patir-ho.

### ► Definició

El maltractament físic inclou:

- Agressió física al xiquet, xiqueta o adolescent. Inclou cops (amb la mà, el puny, carxots, assots, puntades, amb objectes, etc.), espentes, pressió excessiva sobre el seu cos, cremades (per cigarrets, puros o altres objectes, immersió en líquid calent, substàncies químiques), mossegades, corts, burxades, sacsades, etc.
- Administració al xiquet, xiqueta o adolescent de drogues, alcohol o fàrmacs potencialment perillosos no prescrits ni recomanats mèdicament amb l'objectiu que no pertorbe, es mantinga adormit o adormida, o similar.
- Utilització de càstigs greument inapropiats que danyen o posen en risc la salut física del xiquet, xiqueta o adolescent o li poden generar un alt grau d'estrés<sup>43</sup>: Privació deliberada de menjar i aigua, confinament o restricció física.
- Síndrome de Münchhausen per poders. Inclou situacions en què les persones progenitores, tutores o guardadores sotmeten al xiquet, xiqueta o adolescent a repetits ingressos, exàmens i fins i tot tractaments mèdics al·legant símptomes físics patològics ficticis o generats de manera activa per ells mateixos (mitjançant inoculació de substàncies, per exemple).

### ► Qüestions particulars

- Aquesta tipologia es refereix exclusivament a aspectes de tipus físic tant en relació al comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores com en relació a les seues conseqüències en el xiquet, xiqueta o adolescent. Igual que en la resta de tipologies d'aquesta índole, **sempre haurà d'avaluar-se la presència associada d'altres tipologies de desprotecció, especialment les incloses en la categoria de "Maltractament psicològic"**.

### ► Qualificació de la gravetat

- Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
- La qualificació del nivell de gravetat del maltractament físic s'estableix fonamentalment sobre la base de la gravetat de les lesions, danye físic o repercussions en la salut que el comportament de les persones progenitores, tutores o guardadores ha provocat o ha pogut provocar en el xiquet, xiqueta o adolescent. En les situacions de "Maltractament físic - Confinament o restricció física", la qualificació de la gravetat pren també en consideració l'impacte emocional d'aquesta situació en el xiquet, xiqueta o adolescent. No obstant això, i excepte aquesta excepció, la gravetat del maltractament físic es determina en funció de les seues seqüeles físiques i de salut.
- En casos de maltractament físic, sempre haurà d'avaluar-se la presència associada d'altres tipologies de desprotecció, especialment maltractament emocional.
- La gravetat del maltractament físic no varia en funció de la intencionalitat de les persones progenitores, tutores o guardadores. No obstant això, és important valorar la intencionalitat de l'agressió (per exemple, danyar al **XXA**, controlar el seu comportament, corregir-lo) perquè serà rellevant per a determinar la intervenció a seguir.

<sup>43</sup> L'instrument únicament descriu dos tipus de situacions que impliquen càstigs físics greument inapropiats, encara que poden donar-se més situacions d'aquesta índole (per exemple, exposició prolongada del xiquet, xiqueta o adolescent a condicions climatològiques molt adverses). Si fora aquest el cas, la gravetat es qualificarà seguint els criteris assenyalats en l'escala d'"Agressió física".



## 5.1. AGRESSIÓ FÍSICA

### 1. Gravetat molt elevada

- **Utilització excessiva de la força física<sup>44</sup> que ha provocat una lesió molt greu** o ha col·locat al xiquet o xiqueta en un risc important de patir una lesió molt greu. Una lesió molt greu implica que el **XXA** requereix atenció mèdica immediata, sovint de manera urgent (p. ex., fractures ossos llargs, lesions internes, hematoma subdural, síndrome del xiquet o xiqueta sacsada –en xiquets i xiquetes menors de 24 mesos-, cremades de tercer grau, lesions oculars). S'inclou el maltractament físic derivat d'actes rituals.
- **Xiquet o xiqueta menor de sis anys, o de més edat amb diversitat funcional o necessitats especials**, amb alguna marca d'agressió física o lesió en zones vitals: cara, cap (inclou flocs de cabells arrancats), nas, genitals, pit o abdomen.

### 2. Gravetat elevada

- **Utilització excessiva de la força física que ha provocat una lesió greu** o ha col·locat al xiquet o xiqueta en un risc important de patir una lesió greu. Una lesió greu no posa en risc la vida del **XXA** i no és probable que provoque cap incapacitat encara que no es proporcione atenció mèdica (per exemple, torçades, commocions lleus, dents trencades, cremades de primer i segon grau, corts que necessiten punts de sutura, fractures d'ossos xicotets, etc.).
- **Xiquet o xiqueta menor de sis anys, o de més edat amb diversitat funcional o necessitats especials**, amb qui s'ha utilitzat la força física, provocant-li alguna marca d'agressió física o lesió en zona no vital.
- **Xiquet o xiqueta entre sis i dotze anys sense diversitat funcional ni necessitats especials**, amb qui s'ha utilitzat la força física, provocant-li alguna marca d'agressió física o lesió en zones vitals: cara, cap, nas, genitals, pit o abdomen.

### 3. Gravetat moderada

- Utilització **habitual o freqüent de la força física** que pot haver provocat **lesions superficials, no ha provocat marques ni lesions, o** ha provocat únicament **enrogiments que desapareixen ràpidament**. S'exceptuen els xiquets i xiquetes menors de tretze anys assenyalats en apartats anteriors.
- Utilització **ocasional de la força física** amb un xiquet o xiqueta **menor de sis anys, o de més edat amb diversitat funcional o necessitats especials**. S'han utilitzat càstigs inapropiats (p. ex., carxots amb la mà oberta, estirades d'orella, pessics), encara que no s'utilitza una força física excessiva i normalment s'utilitzen estratègies disciplinàries no físiques ni violentes. **No s'han provocat marques ni lesions, o únicament enrogiments que desapareixen ràpidament**.

### 4. Lleu

- Utilització **ocasional de la força física** encara que **no de manera excessiva amb xiquets o xiquetes majors de sis anys sense diversitat funcional o necessitats especials**; s'han utilitzat càstigs inapropiats (p. ex., carxots amb la mà oberta, estirades d'orella, pessics), encara que no s'utilitza una força física excessiva i normalment s'utilitzen estratègies disciplinàries no físiques ni violentes. **No s'han provocat lesions al XXA, o únicament enrogiments que desapareixen ràpidament**. El **XXA** no ha patit una lesió física **ni dolor físic considerable** i prolongat, **ni hi ha risc que patisca una lesió física**. No s'ha produït dany significatiu o greu en el **XXA**, ni es preveu que es vaja a produir en el futur a conseqüència del comportament parental, però no constitueixen patrons idonis de cura o tracte cap al **XXA**.

### 5. No present

- No s'agradeix físicament al **XXA**. S'utilitzen mètodes disciplinaris no físics, no violents (p. ex., supressió de privilegis, desaprovació verbal). Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** no permeten que uns altres li castiguen o agredisquen físicament.

<sup>44</sup> Definició de "força excessiva": La intensitat de l'agressió física provoca un dany físic considerable al xiquet, xiqueta o adolescent, és clarament desproporcionada en relació a la seua corpulència o condicions físiques, o es prolonga indugudament.



## 5.2. ADMINISTRACIÓ DE DROGUES, ALCOHOL O FÀRMACS<sup>45</sup>

### 1. Gravetat molt elevada

- **Xiquet o xiqueta menor de sis anys, o de més edat amb diversitat funcional o necessitats especials**, amb símptomes d'haver consumit drogues, alcohol o fàrmacs potencialment perillosos no prescrits ni recomanats mèdicament que han sigut administrats per les persones progenitores, tutores o guardadores amb l'objectiu que el xiquet o xiqueta no els pertorbe, es mantinga adormit o similar.

### 2. Gravetat elevada

- **XXA major de sis anys sense diversitat funcional o necessitats especials**, amb símptomes d'haver consumit drogues, alcohol o fàrmacs potencialment perillosos no prescrits ni recomanats mèdicament que han sigut administrats per les persones progenitores, tutores o guardadores amb l'objectiu que el **XXA** no els pertorbe, es mantinga adormit o similar.

### 3. No present

- ▶ Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** mai li han administrat drogues, alcohol o fàrmacs potencialment perillosos no prescrits ni recomanats mèdicament amb l'objectiu que el **XXA** no els pertorbe, es mantinga adormit o similar.



### 5.3. PRIVACIÓ DELIBERADA DE MENJAR I AIGUA<sup>46</sup>

#### 1. Gravetat molt elevada

- A conseqüència de la privació deliberada de menjar o aigua, el **XXA** està tan **greument desnodrit o deshidratat** (p. ex., important pèrdua de pes, malnutrició, deshidratació, anèmia) que **requereix ser hospitalitzat per raons mèdiques**.

#### 2. Gravetat elevada

- A causa de la privació deliberada de menjar o aigua, el **XXA** pateix **alguns símptomes físics de desnutrició o deshidratació**. La seua situació requereix **atenció mèdica i una dieta de rehabilitació. No es requereix hospitalització per raons mèdiques** (encara que pot ser que s'hospitalitze al **XXA** temporalment per la seua pròpia seguretat).
- De manera **habitual o freqüent es castiga el XXA** amb la privació deliberada de menjar o aigua. Encara que **no hi ha símptomes clínics de desnutrició o deshidratació**, el **XXA** pot passar **molta fam o set**.

#### 3. Gravetat moderada

- S'ha castigat el **XXA** amb privació deliberada de menjar o aigua. **La privació excedeix els límits culturalment acceptats**. Això ha succeït en **una o diverses ocasions**, però **no de manera freqüent o habitual**. El **XXA** mai ha mostrat símptomes clínics de desnutrició o deshidratació, encara que ha pogut passar molta fam o set.

#### 4. Risc lleu

- S'utilitza com a **estratègia disciplinària** la privació deliberada o intencional de **menjar**. Encara que el tipus de càstig utilitzat es troba **dins dels límits culturalment acceptats** (p. ex., es mana al **XXA** al llit sense sopar), s'utilitza **de forma massa freqüent o habitual. Mai es nega l'aigua**.

#### 5. No present

- Ocasionalment hi ha alguna restricció deliberada o intencional de menjar dins dels límits culturalment acceptats (p. ex., es mana al **XXA** al llit sense sopar). Mai es nega l'aigua.
- Mai es priva al **XXA** deliberadament o intencionadament de menjar i aigua quan es disposa d'ells. Això mai s'utilitza com a forma de càstig. Pot haver-hi restriccions en alguns tipus de menjar (p. ex., dolços, postres); aquesta restricció pot ser una mesura disciplinària o obeir a motius de salut, econòmics, etc.

<sup>46</sup> Aspectes a tindre en compte per a valorar aquest tipus de situacions: (1) edat del xiquet, xiqueta o adolescent i (2) duració de la situació.

## 5.4. CONFINAMENT O RESTRICCIÓ FÍSICA<sup>47</sup>

### 1. Gravetat molt elevada

- El **XXA** és confinat en una habitació durant diversos dies o més; és confinat en un espai reduït o fosc (p. ex., bany, armari) independentment del temps que estiga; no se li permet eixir al carrer durant una setmana o més; privació sensorial o col·locació en una situació que li provoca por; restricció dels moviments mitjançant enganxaments, lligams, cadenes, etc. durant un o més dies. Això ha succeït en **almenys una ocasió**. El **XXA** ha patit un **dany físic** (p. ex., ferides o cremades per lligams) a conseqüència d'aquesta situació o manifesta una **tensió o malestar emocional seriós**, o existeix **potencial perquè patisca aquest tipus de dany**.
- La **duració** del confinament o restricció física és **menor**, però s'ha produït **diverses vegades** i les persones adultes **no sempre estan prop del XXA per a supervisar-lo o oferir-li ajuda si la necessita**.
- La **duració** del confinament o restricció física és **menor**, però s'ha utilitzat amb un **xiquet o xiqueta menor de sis anys o de més edat però amb limitacions físiques, intel·lectuals o trastorns de salut mental**.

### 2. Gravetat elevada

- El confinament i/o la restricció s'utilitzen **de manera inacceptable des del punt de vista dels costums culturals** i constitueixen una pauta disciplinària **habitual o freqüent**. Per exemple, el **XXA** és confinat a la seua habitació tot el dia i tota la nit o la seua mobilitat es veu restringida físicament (amb lligams, enganxaments, etc.) però no més d'unes hores.

### 3. Gravetat moderada

- El confinament i/o la restricció s'utilitzen **de manera inacceptable des del punt de vista dels costums culturals** (per exemple, el **XXA** és confinat a la seua habitació tot el dia i tota la nit o la seua mobilitat es veu restringida físicament amb lligams, enganxaments, etc. però no més d'unes hores). La utilització d'aquestes estratègies **no és habitual o freqüent, però s'ha produït en diverses ocasions**.

### 4. Lleu

- S'utilitza el confinament en el mateix domicili habitualment per a disciplinar al **XXA**. Encara que sempre és **dins dels paràmetres culturalment acceptats** (p. ex., mantindre'l sense eixir de la seua habitació durant un temps raonable d'acord amb la seua edat o característiques o no permetre que isca a jugar o estar amb amics o amigues en tot el dia, algunes vesprades entre setmana o durant tot el cap de setmana) i **mai es restringeix la seua mobilitat lligant-lo o subjectant-lo**, s'utilitza de manera **habitual o amb excessiva freqüència**. **No s'aplica a situacions que impliquen adolescents amb comportament social d'alt risc**.

### 5. No present

- A vegades s'utilitza el confinament en el mateix domicili per a disciplinar al **XXA**, però dins dels paràmetres culturalment acceptats (p. ex., mantindre'l sense eixir de la seua habitació durant un temps raonable d'acord amb la seua edat i característiques o no permetre que isca a jugar o estar amb els amics o amigues en tot el dia, algunes vesprades entre setmana o durant tot el cap de setmana), però mai es restringeix la seua mobilitat lligant-lo o subjectant-lo. No se li col·loca en cap situació de perill físic o emocional.
- Es produeix la situació anterior de manera habitual o freqüent amb un o una adolescent amb comportament social d'alt risc.
- El **XXA** mai és tancat, lligat o confinat deliberadament com a forma de càstig.

<sup>47</sup> La qualificació del nivell de gravetat s'estableix fonamentalment sobre la base de (1) la duració i mètodes utilitzats per al confinament o la restricció física dels moviments del xiquet, xiqueta o adolescent, i (2) el dany físic i/o emocional que aquesta situació ha provocat o pot provocar en el xiquet, xiqueta o adolescent. Aspectes a tindre en compte per a valorar aquest tipus de situacions: (1) edat del xiquet, xiqueta o adolescent i (2) duració de la situació. El confinament o restricció física pot anar **acompanyat d'una absent o insuficient supervisió** al xiquet, xiqueta o adolescent. Quan succeísca això qualifique's, a **més de la gravetat del confinament o restricció**, la gravetat de la falta de supervisió d'acord amb els criteris de l'escala de Negligència en seguretat - Supervisió.



## 5.5. MALTRACTAMENT FÍSIC – Síndrome de Münchhausen per poders<sup>48</sup>

### 1. Gravetat molt elevada

- El **XXA** és sotmés a repetits ingressos, exàmens i fins i tot tractaments mèdics al·legant símptomes físics patològics ficticis o generats de manera activa per les persones progenitores, tutores o guardadores. El **XXA** ha patit o ha estat en **risc** de patir una **lesió o malaltia molt greu** (és a dir, amb necessitat d'atenció mèdica immediata).

### 2. Gravetat elevada

- Ídem a Gravetat elevada i el **XXA** ha patit o ha estat en **risc** de patir una **lesió o malaltia greu**. Una lesió greu no posa en risc la vida del **XXA** i no és probable que provoque cap incapacitat encara que no es proporcione atenció mèdica.

### 3. Gravetat moderada

- Ídem a Gravetat elevada i el **XXA no ha patit ni ha estat en risc de patir una lesió o malaltia greu o molt greu**.

### 4. No present

- Les persones progenitores, tutores o guardadores mai han al·legat símptomes físics patològics ficticis en el **XXA** o els han generats de manera activa.

<sup>48</sup> Pot constituir "Trastorn factici aplicat a un altre", segons DSM-5.

## 6. VIOLÈNCIA SEXUAL

Qualsevol classe de contacte i interacció sexual entre les persones progenitores, tutores o guardadores, o persones familiars o afins que formen part de la unitat convivencial i el xiquet, xiqueta o adolescent, en la qual aquesta persona, que posseeix una posició de poder o autoritat sobre el xiquet, xiqueta o adolescent, usa a aquest o aquesta per a la seua pròpia estimulació sexual, la del xiquet, xiqueta o adolescent o les d'altres persones<sup>49</sup>. Inclou també altres conductes que danyen o puguen danyar de manera significativa la sexualitat del xiquet, xiqueta o adolescent i el seu desenvolupament posterior<sup>50</sup>.

- ▶ Aquesta tipologia es refereix a la violència sexual perpetrada per les persones progenitores, tutores o guardadores del xiquet, xiqueta o adolescent, o per persones familiars o afins que formen part de la unitat convivencial. En els casos de violència sexual perpetrada per persones diferents de les assenyaldes, es valorarà, i si escau qualificarà, la tipologia de "Protecció davant situacions de desprotecció greu perpetrades per altres persones" (vegeu Negligència en seguretat).
- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt)<sup>51</sup>.

### 1. Gravetat molt elevada

- **Abús sàdic, ritual o amb violència física.** Abús sexual sàdic o ritual i/o utilització de la violència física durant l'activitat sexual.
- **Abús sexual amb contacte físic -amb penetració-** Abús sexual amb penetració –anal o vaginal- o contacte físic oral –amb el penis, vulva o anus-. Inclou intents de penetració.
- **Abús sexual amb contacte físic -sense penetració-** Abús sexual amb contacte físic –p. ex., tocament de pits o genitals; fer que el **XXA** es despulle davant la persona adulta; fer que el **XXA** toque o estimule les zones sexuals de la persona adulta; masturbació simultània de la persona adulta i el **XXA** -encara que sense penetració. Per a ser qualificades d'abús sexual, aquestes conductes han de tindre com a objectiu l'estimulació o gratificació sexual de la persona adulta.
- **Utilització del **XXA** per a la prostitució.** Es permet, promou o força al **XXA** perquè tinga relacions sexuals o realitze activitats de caràcter sexual amb altres persones a canvi de diners, recompenses o un altre tipus de béns.
- **Utilització del **XXA** per a activitats pornogràfiques.**
- **Mutilacions o danys físics, o intenció de causar-los, en òrgans de clar significat sexual.** Inclou mutilació del clitoris, llavis menors o majors, mutilació de mames o pressió amb objectes que impedisquen el seu creixement, o similar.
- **Sotmetiment a mètodes, programes o teràpies d'aversion, conversió o contracondicionament a un xiquet, xiqueta o adolescent LGTBI,** valorant-se que, a conseqüència d'això, el **XXA** ha desenvolupat un **trastorn sever de salut mental**.
- **De manera reiterada i intensa,** les persones progenitores, tutores o guardadores manifesten o demostren al **XXA** la seua **no acceptació de la seua orientació sexual, identitat de gènere o característiques sexuals, o de manifestacions sexuals infantils normals a la seua edat i condició**<sup>51</sup>.
  - » Aquesta situació es produeix de manera **continuada, intensa i clarament perceptible, caracteritzant la relació** entre almenys una de les figures parentals i el **XXA**. Els moments d'interacció adequada o atenció a les necessitats afectives-sexuals del **XXA** són **inexistents o esporàdics**. !
  - » **No hi ha figures alternatives** en l'entorn familiar que proporcionen una atenció adequada a aquestes necessitats i **compensen aquests dèficits**. !
  - » El **XXA** pateix un **dany greu a escala emocional o en la seua sexualitat** i hi ha dades raonables per a pensar que és **conseqüència de les accions** de les persones progenitores, tutores o guardadores. La valoració de la gravetat és independent que les persones progenitores, tutores o guardadores busquen o accedisquen al fet que el **XXA** reba atenció psicològica o psiquiàtrica.

<sup>49</sup> S'inclou tràfic de persones.

<sup>50</sup> La promoció en el xiquet, xiqueta o adolescent de sentiments d'odi i menyspreu i actituds i conductes violentes o sotmetiment cap a altres persones per raó del seu sexe, orientació sexual, identitat de gènere o característiques sexuals es qualificarà en l'escala de "Corrupció".

<sup>51</sup> Inclou, per exemple, totes les conductes definides com a maltractament emocional o negligència psicològica motivades per l'orientació afectiva-sexual, expressió o identitat de gènere o característiques sexuals del **XXA**; amenaçar al **XXA** o prohibir-li establir vincles afectius-sexuals i romàntics amb **XXA** del mateix gènere (no heterossexuals); prohibir-li relacionar-se amb persones del col·lectiu LGTBI+ o persones trans; amenaçar-lo o prohibir-li que expresse a altres persones la seua realitat com a possible pertanyent al col·lectiu trans; oposar-se al fet que accedisca a recursos públics d'acompanyament, orientació o ajuda per a l'exploració de la seua orientació afectiva-sexual i/o identitat de gènere havent-hi una orientació professional qualificada que precisa tals recursos; utilitzar deliberadament articles o pronoms no corresponents al gènere amb el qual el **XXA** s'identifica.



## 2. Gravetat elevada

- **Exhibicionisme** de la persona adulta –p. ex., exposició de genitals, masturbació– per a obtenir gratificació sexual o intentar estimular sexualment al **XXA**. Es pot haver pressionat al **XXA** perquè participara, però aquest o aquesta no ho ha fet.
- **Exposició a estímuls o activitats sexuals explícites sense implicació directa del XXA**. S'han realitzat comentaris sexualment provocatius cap a un **XXA**, se li parla de temes sexuals sense una fi educativa, se li mostren materials pornogràfics o no se li protegeix de ser exposat a activitats sexuals. No hi ha hagut un altre tipus d'aproximacions sexuals.
- **S'ha assetjat, pressionat o proposat al XXA implicar-se en activitats sexuals, però no han ocorregut.**
- **Altres activitats sexuals** –p. ex., voyeurisme–.
- **Pauta creixent de conductes sexuals qüestionables** que tenen una intenció de caràcter sexual i són percebudes pel **XXA** com a amenaçadors o inapropiades (p. ex., indiscreció de persones adultes mentre mantenen relacions sexuals, persones adultes que es banyen o comparteixen llit amb xiquets o xiquetes ja majors o adolescents havent-hi oportunitat i espai per a fer-ho de manera independent).
- **Comprometre el casament a XXA menors de 16 anys**, encara que consenten.
- Sotmetiment a **mètodes, programes i teràpies d'aversion, conversió o contracondicionament a un xiquet, xiqueta o adolescent LGTBI**. El **XXA** no ha desenvolupat un trastorn sever de salut mental a conseqüència d'això.
- Es donen les **circumstàncies descrites com a "gravetat moderada" en relació a l'acceptació per part de les persones progenitores, tutores o guardadores de l'orientació sexual, identitat de gènere, característiques o manifestacions sexuals del xiquet, xiqueta o adolescent, i a l'absència de figures alternatives en l'entorn familiar que compensen els seus dèficits**. Encara que la situació no és extrema, el xiquet, xiqueta o adolescent pateix un **dany greu en l'àmbit emocional o en la seua sexualitat** i hi ha dades raonables per a pensar que és **conseqüència de les accions** de les persones progenitores, tutores o guardadores. La valoració de la gravetat és independent que les persones progenitores, tutores o guardadores busquen o accedisquen al fet que el xiquet, xiqueta o adolescent reba atenció psicològica o psiquiàtrica.
- Xiqueta o xica adolescent de qui es coneix o sospita que les persones progenitores, tutores o guardadores tenen **intenció de sotmetre a una mutilació genital** (a Espanya o a l'estranger). **Important: Si després de ser informats** per part dels Serveis Socials de la consideració legal de la mutilació genital femenina i de les conseqüències que es derivarien d'això, les persones progenitores, tutores o guardadores de la xiqueta o adolescent **persisteixen en la seua intenció**, la gravetat del cas passarà a ser qualificada de **"molt elevada"**.

## 3. Gravetat moderada

- De manera **freqüent**, les persones progenitores, tutores o guardadores manifesten o demostren al xiquet, xiqueta o adolescent la seua **no acceptació de la seua orientació sexual, identitat de gènere o característiques sexuals**, o de **manifestacions sexuals infantils normals a la seua edat i condició**, encara que s'alternen amb **períodes o moments en què demostren acceptació cap a la seua persona**. **! No hi ha figures alternatives** en l'entorn familiar que proporcionen una atenció adequada a les necessitats afectives-sexuals del xiquet, xiqueta o adolescent i **compensen aquests dèficits**. **!**  
El xiquet, xiqueta o adolescent es troba en una situació de **risc de patir un dany greu** i hi ha dades raonables per a pensar que aquest risc és **conseqüència de les accions** de les persones progenitores, tutores o guardadores. El xiquet, xiqueta o adolescent pot presentar conductes problemàtiques de caràcter no sever. Si la situació no es corregeix, aquestes conductes poden evolucionar cap a una major gravetat.

## 4. Lleu

- **A vegades**, les persones progenitores, tutores o guardadores **realitzen manifestacions o mostren actituds de no acceptació de l'orientació sexual, identitat de gènere o característiques sexuals del xiquet, xiqueta o adolescent, o de manifestacions sexuals infantils normals a la seua edat i condició**. Ocasionalment poden realitzar manifestacions o exhibir actituds negatives cap a una altra persona a raó de la seua orientació sexual, identitat de gènere o característiques sexuals. Poden també delegar totalment en altres persones (p. ex., centre escolar) l'educació afectiva-sexual del xiquet, xiqueta o adolescent, encara que l'eduquen en la protecció de riscos. Malgrat l'anterior, la seua actitud és d'acceptació de la sexualitat del xiquet, xiqueta i adolescent i la d'altres persones. **Hi ha figures alternatives** en l'entorn familiar **que proporcionen una atenció adequada a les necessitats afectives-sexuals del xiquet, xiqueta o adolescent i compensen aquests dèficits**. El xiquet, xiqueta o adolescent **no manifesta símptomes de dany significatiu ni es valora que hi ha risc que es produísca**.
- Conductes que impliquen una **falta de respecte a la necessitat d'intimitat física del xiquet, xiqueta o adolescent** (p. ex., excessiva desinhibició en relació a qüestions d'índole sexual, persones adultes que es banyen o comparteixen llit amb xiquets o xiquetes ja majors o amb adolescents havent-hi oportunitat i espai per a fer-ho de manera independent, comportaments sexuals inadequats), però **sense intenció de caràcter sexual** i sense que el xiquet, xiqueta o adolescent les perceba com a amenaçadores o inadequades.

## 5. No present

- Les persones progenitores, tutores o guardadores mostren un reconeixement i acceptació positiva de la sexualitat del xiquet, xiqueta i adolescent, i li proporcionen una adequada educació i protecció de riscos. Mai es realitzen manifestacions ni s'exhibeixen actituds negatives cap a una altra persona a raó de la seua orientació sexual, identitat de gènere o les seues característiques sexuals.

## 7. MALTRACTAMENT PRENATAL

Comportament de la mare o del pare de tipus intencionat o negligent que es produeix durant la gestació i provoca que el nounat patisca malalties o anomalies físiques, mentals o sensorials greus

- ▶ El maltractament prenatal tindrà sempre la qualificació de gravetat elevada o molt elevada.
- ▶ L'existència de "Maltractament prenatal" es determinarà una vegada que el bebé haja nascut, havent d'existir una valoració mèdica que associe el comportament parental durant la gestació i les malalties o anomalies físiques, mentals o sensorials del bebé.
- ▶ S'exclouen bebés nascuts amb síndrome d'abstinència les mares dels quals es troben en tractament amb metadona sota seguiment mèdic i sense consum de drogues.
- ▶ La interrupció voluntària de l'embaràs fora dels terminis legalment establits per a això té la seua corresponent consideració penal. Seran considerats "maltractament prenatal" i es determinarà el seu nivell de gravetat d'acord amb els criteris que es presenten a continuació.
- ▶ Ha de diferenciar-se el "Maltractament prenatal" del "Risc prenatal". Mentre que el primer constitueix una situació de desprotecció i la seua presència ha de determinar-se una vegada que el bebé ha nascut, el "Risc prenatal" s'aplica al període de la gestació. En el "risc prenatal", els Equips d'Atenció Primària hauran d'actuar de manera preventiva i, en qualsevol cas, procediran a realitzar una avaluació completa de la situació del bebé una vegada haja nascut. L'article 17.9 de la LO 1/1996 (en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència) presta una atenció especial al «Risc prenatal»<sup>52</sup>.

### 1. Gravetat molt elevada

- **Bebé nascut amb síndrome alcohòlica-fetal, d'abstinència, danys neurològics o resultats positius en presència de drogues** a conseqüència del consum abusiu de drogues, alcohol o altres substàncies de la mare durant l'embaràs<sup>53</sup>.
- **Bebé nascut amb malalties o anomalies físiques, mentals o sensorials greus** que suposen una amenaça per a la seua vida, impliquen una incapacitat o deterioració permanent de caràcter greu, o li col·loquen en risc de patir tal incapacitat o deterioració. **Hi ha una valoració mèdica que relaciona aquestes malalties o anomalies amb el comportament de la mare o pare durant la gestació.**

### 2. Gravetat elevada

- Hi ha una **valoració mèdica o notificació** que indica que la **negligència en algunes cures mèdiques o sanitàries** durant l'embaràs (p. ex., exposició a ambients nocius, consum d'alcohol, marihuana o altres substàncies) **ha provocat** que el bebé nasca de manera **prematura** o amb **baix pes, trobant-se en risc de trastorns en el neurodesenvolupament**. L'embarassada **no va modificar el seu comportament** malgrat les indicacions professionals realitzades en aquest sentit.
- **Intent d'interrupció voluntària de l'embaràs** dut a terme **fora dels terminis** legalment establits.

<sup>52</sup> "S'entendrà per situació de risc prenatal la falta de cura física de la dona gestant o el consum abusiu de substàncies amb potencial addictiu, així com qualsevol altra acció pròpia de la dona o de tercers tolerada per aquesta, que perjudique el normal desenvolupament o pugui provocar malalties o anomalies físiques, mentals o sensorials al nounat" (art. 17.9, de la LO 1/1996 –en la redacció donada per la Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència),

<sup>53</sup> A vegades, la síndrome o danys tarden diversos dies a manifestar-se.





## 8.1. MENDICITAT

Pràctica que consisteix a obtenir diners o recursos materials en llocs públics<sup>54</sup>

- ▶ Es qualificarà el nivell de gravetat que més s'assembla a la situació actual del xiquet, xiqueta o adolescent.
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix fonamentalment sobre la base de (1) la freqüència i condicions en què el xiquet, xiqueta o adolescent exerceix la mendicitat, (2) l'existència d'amenaques o coaccions per part de les persones progenitores, tutores o guardadores perquè el xiquet, xiqueta o adolescent exercisca la mendicitat, i (3) l'impacte que aquesta situació té o pot tindre en la seua salut física i en la seua assistència al centre escolar.

### 1. Gravetat molt elevada

- Les persones progenitores, tutores o guardadores **obliguen** al **XXA** a exercir la mendicitat. Pot ser que li hagen agredit o l'amenaquen de fer-ho si no aconsegueix portar a casa una determinada quantitat de diners. El **XXA és deixat sol per a mendicar o en grup** amb uns altres **XXA**. Pot ser que arribe a robar per a aconseguir la quantitat que les persones progenitores, tutores o guardadores li reclamen. No assisteix a l'escola o falta habitualment per a exercir la mendicitat, o l'exerceix habitualment fora de l'horari escolar o en períodes festius.

### 2. Gravetat elevada

- Les persones progenitores, tutores o guardadores **exerceixen amb freqüència la mendicitat amb el XXA**, bé per a obtenir majors beneficis econòmics o perquè no tenen amb qui deixar-lo. Les condicions climàtiques o sanitàries del lloc en què s'exerceix la mendicitat són en ocasions precàries, posant en risc al **XXA** de patir una malaltia. Aquesta situació s'ha pogut produir fins i tot estant el **XXA** malalt. El **XXA** no assisteix a l'escola o falta habitualment per aquest motiu, o pot ser que la mendicitat s'exercisca únicament en horari no escolar o períodes festius. Les persones progenitores, tutores o guardadores **reben ajudes econòmiques o un altre tipus d'ajudes materials per part dels Serveis Socials, però això no ha eliminat l'exercici de la mendicitat**; continuen mantenint aquest tipus de comportament **intentant que els Serveis Socials no siguen coneixedors d'això** (p. ex., desplaçant-se a un altre municipi).

### 3. Gravetat moderada

- Les persones progenitores, tutores o guardadores **exerceixen amb freqüència la mendicitat amb el XXA**, bé per a obtenir majors beneficis econòmics o perquè no tenen amb qui deixar-lo. Les condicions climàtiques o sanitàries del lloc en què s'exerceix la mendicitat són en ocasions precàries, posant en risc al **XXA** de patir una malaltia. Pot ser que el **XXA** no assistisca a l'escola o falte habitualment per aquest motiu, o pot ser que la mendicitat s'exercisca amb el **XXA** únicament en horari no escolar o períodes festius. **Els beneficis econòmics obtinguts amb la mendicitat constitueixen un ingrés fonamental per al manteniment de la família.**

### 4. Lleu

- **Ocasionalment**, les persones progenitores, tutores o guardadores han exercit la mendicitat i han portat al **XXA** amb elles perquè no tenien amb qui deixar-lo, però mai estant el **XXA** malalt o en precàries condicions de salut. O han exercit amb ell la mendicitat de manera ocasional, en moments de greus dificultats familiars, però no es tracta d'un patró freqüent.

### 5. No present

- Les persones progenitores, tutores o guardadores no han exercit mai la mendicitat amb el **XXA**.

<sup>54</sup> La mendicitat pot exercir-se demanant diners al carrer, establiments públics o domicilis privats. Inclou també situacions de "mendicitat encoberta" en què les persones progenitores, tutores o guardadores envien al xiquet, xiqueta o adolescent a comprar aliments o objectes o a obtenir determinats serveis proporcionant-li una quantitat econòmica que saben insuficient per a això, o proporcionant-li objectes d'escàs valor (p. ex., mocadors de paper, branques d'arbre, postals) per a la seua venda sol·licitant la voluntat de la persona que els adquireix.

## 8.2. EXPLOTACIÓ DOMÈSTICA I LABORAL

Les persones progenitores, tutores o guardadores del xiquet, xiqueta o adolescent li assignen amb caràcter obligatori la realització continuada de tasques (domèstiques o no) que: (a) excedeixen els límits de l'habitual, (b) haurien de ser realitzades per persones adultes, (c) interfereixen de manera clara en les activitats i necessitats socials i/o escolars del xiquet, xiqueta o adolescent, i (d) li són assignades amb l'objectiu fonamental d'obtindre un benefici econòmic o equivalent per a les persones progenitores, tutores o guardadores o per a l'estructura familiar.

- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix fonamentalment sobre la base de (1) l'existència d'amenaques o coaccions per part de les persones progenitores, tutores o guardadores perquè el xiquet, xiqueta o adolescent realitze una activitat que els proporcione un benefici econòmic o equivalent, (2) la freqüència i duració de les ocasions en què el xiquet, xiqueta o adolescent ha de fer-ho, i (3) l'impacte d'aquesta situació en les activitats formatives, lúdiques i socials del xiquet, xiqueta o adolescent o en les seues necessitats de descans.

### 1. Gravetat molt elevada

- Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** l'obliguen a fer **treballs extremadament durs i/o durant jornades excessivament prolongades per a la seua edat i/o situació que haurien de ser realitzats per persones adultes**. Pot ser que s'haja obligat al **XXA** a treballar fins i tot estant malalt i que se li castigue si no rendeix l'esperat. **No assisteix a l'escola** per aquest motiu ni disposa a penes de **temps per a activitats lúdiques i descans**.

### 2. Gravetat elevada

- Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** li assignen habitualment la realització de tasques domèstiques o treballs d'economia submergida. **No assisteix a l'escola** per aquest motiu ni disposa a penes de temps per a **activitats lúdiques i descans**. Pot ser que aquestes tasques li siguen assignades fora de l'horari escolar o en períodes festius, implicant una **limitació i restricció total del seu temps lliure i de les seues oportunitats de relacionar-se amb iguals**.
- Les persones progenitores, tutores o guardadores d'un o **una adolescent entre 16 i 18 anys** fan que **abandone la seua formació acadèmica** per a posar-se a treballar, a pesar que l'adolescent té un **bon rendiment i desitja continuar estudiant**. S'apropien de part o de tots els diners que obté del seu treball, **no sent aquest imprescindible per al sosteniment de la família** o podent ser **substituït pel treball de les persones adultes**.

### 3. Gravetat moderada

- **De forma repetida**, les persones progenitores, tutores o guardadores s'emporten amb ells a un **XXA** escolaritzat en **períodes concrets** (p. ex., recollida de productes naturals) perquè **els ajude en una activitat laboral**. Això es produeix en períodes escolars, la qual cosa implica que el **XXA deixe d'assistir al centre** i ha provocat **dificultats significatives en l'àmbit d'adaptació i/o rendiment escolar**.
- Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** li assignen de manera habitual tasques domèstiques o treballs d'economia submergida fora de l'horari escolar o durant períodes festius que **limiten de manera excessiva –encara que no total– que dispose de temps lliure i puga relacionar-se amb els seus iguals**.

### 4. Lleu

- **Una vegada a l'any**, les persones progenitores, tutores o guardadores s'emporten amb ells a un **XXA** escolaritzat en un **període concret** (p. ex., recollida de productes naturals) perquè **els ajude en una activitat laboral** durant un temps que **mai és superior a tres setmanes**. Això es produeix en període escolar, la qual cosa implica que el **XXA deixe d'assistir al centre**. Pot ser que haja requerit suports especials per a recuperar el retard acadèmic.

### 5. No present

- Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** promouen i faciliten que complete la seua activitat acadèmica o formativa. Li assignen responsabilitats domèstiques o li demanen que col·labore en la família d'una forma concorde al seu estatus evolutiu, assegurant-se que aquestes no interfereixen amb les seues activitats escolars i que disposa de temps lliure i d'oportunitats per a relacionar-se amb iguals.



### 8.3. CORRUPCIÓ

- ▶ Per a qualificar un determinat nivell de gravetat bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix fonamentalment sobre la base de (1) la severitat de les conductes antisocials de les persones progenitores, tutors o guardadores, (2) el grau en què permeten o promouen l'exposició o participació del xiquet, xiqueta o adolescent en tals conductes, i (3) l'impacte que la situació ha tingut o pot tindre en l'adaptació social del xiquet, xiqueta o adolescent.

#### 1. Gravetat molt elevada

- **Inducció a la delinqüència:** Les persones progenitores, tutors o guardadores **promouen, reforcen o permeten pautes de conducta antisocial o desviades** (especialment en l'àrea de l'agressivitat, conductes delictives, sexualitat i drogues) que impedeixen el normal desenvolupament i integració social del **XXA**. **A conseqüència** d'això, el **XXA** presenta **seriosos problemes d'adaptació social** o es troba en una clara situació d'**alt risc per a desenvolupar problemes** d'aquesta índole. També inclou situacions en les quals el **XXA** és **utilitzat per a la comissió d'actes delictius** (per exemple, transport de drogues, furts) independentment de la seua edat i de les conseqüències observables en el seu comportament.
  - **Models parentals greument asocials:**
    - » La llar en la qual viu el **XXA** constitueix un **model de vida inadequat** per al seu normal desenvolupament per contindre pautes antisocials relacionades amb **conductes delictives greus** (particularment les que causen dany a altres persones), tràfic de drogues i consum de drogues d'alt poder destructiu. **Per a poder definir l'existència d'una situació d'aquesta índole:**
      - a) ha de presentar-se almenys una de les situacions anteriors de manera reiterada i/o contínua, afectant el conjunt de figures adultes que assumeixen responsabilitats en la cura del **XXA**,
      - b) la seua presència ha de ser clarament perceptible,
      - c) el model inadequat ha de ser clarament perceptible pel **XXA** en la seua interacció quotidiana, i
      - d) el **XXA** ha de reunir condicions suficients de vulnerabilitat al model: capacitat cognitiva suficient i raonament moral en desenvolupament.
    - » Les persones progenitores, tutors o guardadores consenten o toleren, promouen activament i faciliten al **XXA** el consum reiterat d'alcohol en quantitats abusives per a la seua edat, drogues o altres substàncies tòxiques tant en el domicili familiar com fora d'ell. S'entén que existeix tal consentiment o tolerància quan no s'hagen fet els esforços necessaris per a pal·liar aquestes conductes, com la sol·licitud d'assessorament o el no haver col·laborat prou amb el tractament, una vegada conegudes les mateixes.
  - **A conseqüència** d'això, el **XXA** presenta **seriosos problemes d'adaptació social** o es troba en una **clara situació d'alt risc** per a desenvolupar problemes d'aquesta índole.
  - **Altres situacions que impliquen inducció a la violència o sotmetiment cap a altres persones:** A través del seu comportament i/o actituds, les persones progenitores, tutors o guardadores promouen en el **XXA** sentiments d'odi i menyspreu i actituds i conductes violentes o sotmetiment cap a altres persones per raó del seu sexe, religió, origen, orientació sexual, condicions físiques o similar. **Per a poder definir l'existència d'una situació d'aquesta índole:**
    - a) la situació ha de presentar-se de manera repetida,
    - b) la seua presència ha de ser clarament perceptible pel **XXA**, i
    - c) el **XXA** ha de reunir condicions suficients de vulnerabilitat al model: capacitat cognitiva suficient i raonament moral en desenvolupament.
- A conseqüència** d'això, el **XXA** presenta **comportaments seriosament problemàtics i inadaptats de violència, odi o sotmetiment** cap a altres persones, bé dins o fora del domicili familiar. No hi ha possibilitat de desenvolupar una intervenció correctora en la família donada l'oposició o falta de col·laboració del **XXA** i/o de les persones progenitores, tutors o guardadores.

#### 2. Gravetat elevada

- **Models parentals asocials:** La llar en la qual viu el **XXA** constitueix un **model de vida inadequat** per al seu normal desenvolupament per contindre pautes antisocials relacionades amb **conductes delictives de caràcter menor** (p. ex., furts sense violència). **Per a poder definir l'existència d'una situació d'aquesta índole:**
  - a) ha de presentar-se almenys una de les situacions anteriors de manera reiterada i/o contínua, afectant el conjunt de figures adultes que assumeixen responsabilitats en la cura del **XXA**,
  - b) la seua presència ha de ser clarament perceptible,
  - c) el model inadequat ha de ser clarament perceptible pel **XXA** en la seua interacció quotidiana, i
  - d) el **XXA** ha de reunir condicions suficients de vulnerabilitat al model: capacitat cognitiva suficient i raonament moral en desenvolupament.
- **A conseqüència** d'això, el **XXA** presenta **problemes d'adaptació social** o es troba en una **clara situació d'alt risc** per a desenvolupar problemes d'aquesta índole.
- **Altres situacions que impliquen inducció a la violència o sotmetiment cap a altres persones:** ÍDEM A L'EPÍGRAF DE GRAVETAT MOLT ELEVADA, però el xiquet, xiqueta o adolescent i les persones progenitores, tutors o guardadores accepten ajuda professional per a resoldre les seues dificultats.

### 3. Gravetat moderada

- **Models parentals inadequats:**

- » **Alguna o algunes de les persones adultes** que conviuen habitualment amb el xiquet, xiqueta o adolescent i exerceixen responsabilitats respecte a la seua guarda representen un model inadequat per al xiquet, xiqueta o adolescent per estar implicats en **conductes antisocials o desviades (de major o menor gravetat)** o promoure en el **XXA** sentiments d'odi i menyspreu i actituds i conductes violentes o sotmetiment cap a altres persones per raó del seu sexe, religió, origen, raça o ètnia, orientació sexual, condicions físiques o similar. No obstant això, aquesta situació **no és clarament perceptible pel XXA** en la seua interacció quotidiana **i/o** disposa de figures adultes de referència en el seu entorn familiar que exerceixen com a **models positius** que fins al moment semblen **contrarestar** el potencial efecte negatiu dels models adults inadequats. El **XXA** presenta **problemes incipients d'adaptació social o no presenta problemes d'aquesta índole**, encara que podria arribar a desenvolupar-los en el futur.
- » Les persones progenitores, tutores o guardadores es manifesten o es comporten davant el **XXA** amb una **actitud permissiva** cap al **consum regular o ocasionalment excessiu d'alcohol** o cap al consum de **drogues socialment considerades de "menor" poder destructiu**, encara que **no faciliten al XXA** l'accés a aquestes substàncies.

### 4. Lleu

- **Alguna de les persones adultes** que conviuen habitualment amb el **XXA** i exerceixen responsabilitats respecte a la seua guarda ha presentat **conductes delictives de caràcter menor** (p. ex., furts sense violència) o han protagonitzat **episodis ocasionals de consum abusiu d'alcohol i/o drogues o manifestacions d'odi, menyspreu, violència o sotmetiment cap a altres persones per raó del seu sexe, religió, origen, raça o ètnia, orientació sexual, condicions físiques o similar** que han pogut ser conegudes pel **XXA**, però disposa de figures adultes de referència en el seu entorn familiar que exerceixen com a **models positius**.

### 5. No present

- Les persones adultes que conviuen habitualment amb el **XXA** i exerceixen responsabilitats respecte a la seua guarda no presenten conductes delictives o desviades i exerceixen un control adequat sobre les conductes incipients d'aquesta índole que pugua presentar el **XXA**. Representen models adequats d'adaptació i comportament social.



## 8.4. EXPULSIÓ O NEGACIÓ DE L'ENTRADA AL DOMICILI

- ▶ Es qualificarà el nivell de gravetat que més s'assemble a la situació actual del xiquet, xiqueta o adolescent la situació del qual està sent avaluada.
- ▶ La qualificació del nivell de gravetat s'estableix fonamentalment sobre la base de (1) l'edat i capacitats del xiquet, xiqueta o adolescent, (2) el grau en què les persones progenitores, tutores o guardadores s'han assegurat que el xiquet, xiqueta o adolescent tenia algun lloc segur al qual anar, i (3) el perill que la situació ha suposat per a l'estat físic i/o emocional del xiquet, xiqueta o adolescent.

### 1. Gravetat molt elevada

- En **almenys una ocasió** s'ha impedit a un **xiquet o xiqueta de dotze anys o menys –o major, però amb una limitació física o intel·lectual significativa-** l'entrada en el domicili o és expulsat del domicili **sense que tinga cap lloc al qual anar**; el xiquet o xiqueta ha hagut de demanar ajuda a una persona estranya; pot ser que haja estat diverses hores al carrer amb mal temps. Com a resultat d'haver-se-li negat l'accés al seu domicili o d'haver-se-li expulsat d'ell, l'adolescent ha pogut patir un accident o malaltia, un contratemps greu (p. ex., ha sigut agredit físicament o sexualment, ha patit un robatori) o s'ha trobat en clar perill que això succeïra. La situació li ha provocat una **tensió o malestar emocional seriós**.

### 2. Gravetat elevada

- En **diverses ocasions** s'ha impedit a un o una **adolescent** (13 anys o més) l'entrada en el domicili o se l'ha expulsat del domicili **sense que tinga cap lloc al qual anar**. Pot ser que s'haja escapolit i les persones progenitores, tutores o guardadores es neguen a acollir-lo de nou. A conseqüència d'aquesta situació, l'adolescent ha pogut patir un accident o malaltia que ha requerit atenció mèdica, ha pogut ser víctima d'alguna agressió física o sexual o veure's implicat en accions delictives. Les persones progenitores, tutores o guardadores **no van saber valorar de forma apropiada el perill** en què li col·locaven.

### 3. Gravetat moderada

- En **una ocasió** s'ha impedit a un o una **adolescent** (13 anys o més) l'entrada en el domicili o se l'ha expulsat del domicili **sense que tinga cap lloc al qual anar**. Pot ser que s'haja escapolit i les persones progenitores, tutores o guardadores s'hagen negat a acollir-lo de nou. Pot ser que haja acudit a la policia o als serveis socials a demanar ajuda. A conseqüència d'aquesta situació, l'adolescent ha pogut patir un accident o malaltia que ha requerit atenció mèdica, ha pogut ser víctima d'alguna agressió física o sexual o veure's implicat en accions delictives. Les persones progenitores, tutores o guardadores **no van saber valorar de forma apropiada el perill** en què el col·locaven.

### 4. Risc lleu

- En **almenys una ocasió** s'ha negat a un o una **adolescent** (13 anys o més) l'accés al seu domicili o ha sigut expulsat d'ell. Pot ser que s'haja escapolit i les persones progenitores, tutores o guardadores s'hagen negat a acollir-lo de nou. Les persones progenitores, tutores o guardadores **sabien que tenia algun lloc al qual anar** (parent, amic o amiga, veí o veïna) i l'adolescent era capaç d'anar allí. En cas de passar la nit fora del domicili, **ha estat en lloc segur**.

### 5. No present

- Mai es nega al **XXA** l'entrada al domicili ni se l'ha expulsat. Això no s'utilitza mai com a estratègia disciplinària o de càstig.

## 5.2.2. Altres situacions que constitueixen gravetat molt elevada

- ▶ En les situacions descrites a continuació, les persones progenitores, tutores o guardadores presenten una sèrie de característiques o limitacions que fan pensar que **la vida o integritat bàsica del xiquet, xiqueta o adolescent es pot trobar de debò perill i no hi ha elements de control en l'entorn familiar que puguin suplir aquests dèficits i garantir una atenció mínimament adequada a les necessitats bàsiques del xiquet, xiqueta o adolescent.**
- ▶ Per a qualificar l'existència d'aquestes situacions bastarà que es presenten les circumstàncies descrites en un dels epígrafs (cada epígraf s'assenyala amb un punt).
- ▶ L'existència d'aquestes circumstàncies haurà de ser **explorada en tots els casos**, independentment que s'haja identificat una altra tipologia de desprotecció i del seu nivell de gravetat.
- ▶ Encara que no s'ha produït cap de les tipologies de desprotecció assenyalades anteriorment, la presència d'alguna de les circumstàncies assenyalades en aquest apartat **comportarà automàticament la qualificació del cas gravetat molt elevada.**

### A. RISC DE MALTRACTAMENT PRENATAL<sup>55</sup>

- Hi ha una valoració mèdica o notificació que indica que l'abús de drogues, alcohol o fàrmacs per part de la persona gestant o la falta greu de cures mèdiques o sanitàries durant l'embaràs **està provocant lesions greus en el fetus i no s'ha modificat aquest comportament malgrat les indicacions professionals** realitzades en aquest sentit.
- Hi ha una valoració mèdica o notificació que indica que l'abús de drogues, alcohol o fàrmacs per part de la persona gestant o la falta de cures mèdiques o sanitàries durant l'embaràs **col·loquen clarament al bebé en risc de malalties o anomalies físiques, mentals o sensorials severes i no s'ha modificat aquest comportament malgrat les indicacions professionals** realitzades en aquest sentit.
- **Absència de seguiment ginecològic** en embaràs mèdicament qualificat "de risc" per al bebé (\*)

(\*) L'absència de seguiment ginecològic en embaràs sense qualificació mèdica "de risc" per al bebé serà qualificada de **gravetat elevada**, independentment de si en la família existeix o no algun altre tipus de problemàtica.

### B. ANTECEDENTS DE DESPROTECCIÓ GREU PERPETRADA PER LES PERSONES PROGENITORES, TUTORES O GUARDADORES

- Les persones progenitores, tutores o guardadores del xiquet, xiqueta o adolescent han protagonitzat **episodis de violència sexual** cap a uns altres **XXA** i **sense tractament reeixit**.
- Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** han perpetrat **en el passat actes greus de maltractament, violència sexual o negligència** cap a aquest **XXA** o altres **XXA** i **les circumstàncies que van provocar o van envoltar aquesta situació no s'han modificat** (p. ex., no han rebut tractament, persistència de problemes greus d'alcoholisme, abús de drogues, trastorns mentals o personalitats altament disfuncionals).
- Les persones progenitores, tutores o guardadores del **XXA** s'han vist implicades anteriorment en **situacions de violència de parella o amb altres persones adultes en la família** que han provocat un **dany greu en el XXA**, i aquesta persona **ha tornat a establir una relació d'aquest tipus sense haver resolt els problemes** que la van provocar anteriorment (per exemple, parella amb problemes de violència domèstica que es reunifica sense haver resolt les seues dificultats, persistència de problemes greus d'alcoholisme).
- Altres circumstàncies d'anàloga naturalesa.



### C. GREUS DIFICULTATS PERSONALS EN LES PERSONES PROGENITORES, TUTORES O GUARDADORES

- Alguna de les persones progenitores, tutors o guardadores del **XXA** pateix un **trastorn psicopatològic que implica pèrdua de contacte amb la realitat, seriosa limitació de la seua capacitat de judici i presa de decisió, i incapacitació per al desenvolupament d'una vida autònoma**. El trastorn pot ser crònic o d'aparició recent; pot manifestar-se de forma continuada o en períodes concrets. Pot ser que la persona prenga medicació, però aquesta o les condicions en què es pren no asseguren que no hi haja **pèrdues serioses de control**. Pot haver-hi hagut manifestacions o intents de suïcidi, deliris, rebuig extrem al **XXA**, o manifestacions de temor a perdre el control i danyar-lo seriosament.
- Totes dues persones progenitores, tutors o guardadores del **XXA** -o l'única existent, en cas de família monoparental- tenen una **discapacitat intel·lectual de tal severitat que els incapacita per al desenvolupament d'una vida autònoma**. Cap d'elles té unes capacitats intel·lectuals que els permeten ser autònoms.
- Totes dues persones progenitores, tutors o guardadores del **XXA** -o l'única existent, en cas de família monoparental- tenen un **problema greu i crònic o prolongat de consum d'alcohol o altres drogues, o conductes addictives**. La major part del temps es troben sota els efectes de l'addicció. **No reben tractament**. Pot ser que estiguen en procés de tractament, però els i les professionals responsables del mateix no garanteixen que no es produïska una **recaiguda a curt termini** o que no existís consum. Pot haver-hi hagut tractaments anteriors, però han sigut fallits.
- Totes dues persones progenitores -o l'única existent, en cas de família monoparental- són **menors d'edat, i no disposen de suports** en el seu entorn, i presenten un alt grau d'immaduresa o **inestabilitat, i sense capacitat per a prioritzar** prou les necessitats del seu fill o filla enfront de les seues pròpies, i sense capacitat per a **planificar el futur** a mitjà o llarg termini.
- Altres circumstàncies d'anàloga naturalesa.

### D. IMPOSSIBILITAT TEMPORAL O DEFINITIVA DE LES PERSONES PROGENITORES, TUTORES O GUARDADORES

- **Impossibilitat temporal o definitiva de les persones progenitores, tutors o guardadores per a complir els deures de protecció establits per a la guarda de les persones menors d'edat, podent provocar la privació de la seua necessària assistència moral o material, a causa de** defunció, empresonament, malaltia física, mental o toxicomania incapacitant, o causa de naturalesa similar, i absència de familiars que es facen càrrec de la cura del **XXA**.

### E. XIQUETS, XIQUETES I ADOLESCENTS MIGRANTS SENSE REFERENT FAMILIAR

- **Xiquets, xiquetes i adolescents migrants sense referent familiar:** estrangers i estrangeres menors de díhuit anys que siguen nacionals d'un Estat al qual no li siga aplicable el règim de la Unió Europea que arriben a territori espanyol sense una persona adulta responsable, ja siga legalment o conformement al costum, apreciand-se risc de desprotecció, així com qualsevol **XXA** estranger que una vegada a Espanya es trobe en aquella situació, d'acord amb l'article 189 del Reglament d'Estrangeria aprovat pel Reial decret 557/2011, de 20 d'abril.



# 6

## **Annexos**

# 6.1

## Full-resum

<b>Nom i cognoms XXA:</b>								
<b>Data naixement:</b>								
<b>Núm. Exp.:</b>								
	<b>Sense informació</b>	<b>No existeix o No indicis</b>	<b>Sospita</b>	<b>Indicadors Lleus</b>	<b>Gravetat moderada</b>	<b>Gravetat elevada</b>	<b>Gravetat molt elevada</b>	
<b>1. NEGLIGÈNCIA</b>								
<b>Negligència física</b>								
o Alimentació	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
o Vestit	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
o Higiene personal	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
o Cura de la salut física	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
o Condicions higièniques habitatge	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
o Estabilitat de l'habitatge	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
o Condicions d'habitabilitat de l'habitatge	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Negligència emocional</b>								
o Interacció i afecte	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
o Atenció específica a problemes emocionals greus o necessitats especials	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
o Normes, límits, rutines i transmissió valors ètics	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Negligència cognitiva</b>								
o Estimulació	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
o Necessitats formatives i educatives	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Negligència de seguretat</b>								
o Seguretat física de l'habitatge i prevenció riscos	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
o Supervisió	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
o Protecció davant situacions de violència greu perpetrades per altres persones	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>2. ABANDÓ</b>								
<b>Abandó</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>3. INCAPACITAT PARENTAL DE REGULACIÓ I CONTROL DE LA CONDUCTA DEL XXA</b>								
<b>Incapacitat parental per a la regulació i control de la conducta del XXA</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>4. MALTRACTAMENT PSICOLÒGIC</b>								
<b>Maltractament emocional</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Exposició a violència de gènere</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Exposició a altres tipologies de violència en la família</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Implicació en conflictes entre figures parentals o altres familiars significatius</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Amenaces d'agressió física</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

<b>Servei:</b>								
<b>Nom professional:</b>								
<b>Data:</b>								
	<b>Sense informació</b>	<b>No existeix o No indicis</b>	<b>Sospita</b>	<b>Indicadors Lleus</b>	<b>Gravetat moderada</b>	<b>Gravetat elevada</b>	<b>Gravetat molt elevada</b>	
<b>5. MALTRACTAMENT FÍSIC</b>								
<b>Agressió física</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Administració de drogues, alcohol o fàrmacs</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Privació deliberada de menjar i aigua</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Confinament o restricció física</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Síndrome de Münchhausen per poders</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>6. VIOLÈNCIA SEXUAL</b>								
<b>Violència sexual</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>7. MALTRACTAMENT PRENATAL</b>								
<b>Maltractament prenatal</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>8. ALTRES TIPOLOGIES</b>								
<b>Mendicitat</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Explotació domèstica i laboral</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Corrupció</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>Expulsió o negació de l'entrada al domicili</b>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

<b>9. ALTRES SITUACIONS QUE CONSTITUEIXEN GRAVETAT ELEVADA O MOLT ELEVADA</b>				
	<b>Sense inf.</b>	<b>NO</b>	<b>SOSPITA</b>	<b>SI</b>
Risc de maltractament prenatal	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Antecedents de desprotecció greu perpetrada per les persones progenitores, tutores o guardadores	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Greus dificultats personals en les persones progenitores, tutores o guardadores	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
Impossibilitat temporal o definitiva de les persones progenitores, tutores o guardadores per a complir els deures de protecció	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
XXA migrants sense referent familiar	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

En cas d'haver utilitzat abreviatures, descriure



## FULL RESUM VALORA-CV

<b>UNA ALTRA INFORMACIÓ RELLEVANT</b>	<p><b>Marcar si correspon:</b></p> <input type="checkbox"/> XX de poca edat <input type="checkbox"/> XXA amb diversitat funcional o necessitats especials <input type="checkbox"/> XXA no visible en la comunitat <input type="checkbox"/> Limitada consciència de problema i col·laboració efectiva de les persones progenitores, tutors o guardadores. Grau col·laboració <input style="width: 50px;" type="text"/> <input type="checkbox"/> Manca de suports suficients en l'entorn <input type="checkbox"/> Risc de desprotecció de major gravetat <input type="checkbox"/> Gravetat moderada amb indicadors pròxims a gravetat elevada + impossibilitat dels EAP de corregir la situació + pronòstic de dany greu						
	<p><b>Descripció (pot afegir-se una altra informació que es considere rellevant per a determinar la gravetat de la desprotecció):</b></p> <input style="width: 100%;" type="text"/>						
<b>VALORACIÓ GLOBAL GRAVETAT</b>	<b>Sense informació</b>	<b>No desprotecció</b>	<b>Sospita</b>	<b>Vulnerabilitat</b>	<b>Gravetat moderada</b>	<b>Gravetat elevada</b>	<b>Gravetat molt elevada</b>
	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
<b>PROPOSTA D'ACTUACIÓ</b>	<input style="width: 100%;" type="text"/>						

### Instruccions per a emplenar el Full-Resum:

- S'emplenarà un Full-Resum per a cada xiquet, xiqueta o adolescent. S'emplenaran tants Fulls-Resum com XXA siguen valorats en una família.
- Sense informació** = No s'ha explorat ni recaptat informació sobre aquesta àrea. Però la informació disponible no permet descartar que poguera existir algun problema, per la qual cosa s'aconsella valoració específica posterior.  
**No existeix o no hi ha indicis** = S'ha constatat que no hi ha cap problema en aquesta àrea, o, no havent-se realitzat una valoració d'aquesta àrea concreta, la informació disponible permet descartar amb una certa seguretat que poguera existir algun problema, no considerant-se necessària valoració específica.  
**Sospita** = Hi ha indicis que fan sospitar que poguera haver-hi algun problema en aquesta àrea, però no s'ha pogut confirmar. S'aconsella valoració específica.
- A més que puga recollir-se en l'informe descriptiu, en el Full-Resum es podrà també identificar amb una abreviatura la persona progenitora, tutora o guardadora responsable de la desprotecció (P=pare, M=mare, etc.).
- En XXA que alternen convivència en diferents nuclis familiars (p. ex., XXA en custòdia compartida), podrà emplenar-se un Full-Resum per cada persona progenitora, encara que la valoració final haurà de recollir una valoració global de la situació del XXA.
- La valoració global de la gravetat de la desprotecció es realitzarà seguint els criteris definits en l'apartat corresponent de l'instrument (*Nivells de gravetat, qualificació i significat*), tenint en compte, a més de la gravetat de les diferents tipologies identificades en el cas, altres circumstàncies particulars que pogueren agreujar-lo o reduir-lo.



# 6.2

**Taxonomia de necessitats bàsiques  
en la infància i adolescència i  
indicadors per a la seua avaluació**

TAXONOMIA DE NECESSITATS BÀSIQUES EN LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA<sup>56</sup>

NECESSITATS FÍSQUES	SEGURETAT	NECESSITATS EMOCIONALS	NECESSITATS SOCIALS	NECESSITATS COGNITIVES
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Alimentació</li> <li>✓ Temperatura</li> <li>✓ Higiene</li> <li>✓ Salut</li> <li>✓ Somni</li> <li>✓ Activitat física: exercici i joc</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Protecció davant condicions de l'entorn que suposen un risc per a la integritat física del <b>XXA</b></li> <li>✓ Protecció davant altres persones adultes o menors d'edat que li fan o poden fer-li mal.</li> <li>✓ Protecció davant el dany que el <b>XXA</b> pot fer-se a si mateix.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Seguretat emocional:                             <ul style="list-style-type: none"> <li>• Disposició de relacions segures, estables i afectives amb persones adultes significatives</li> <li>• Sensibilitat i responsivitat a les necessitats del <b>XXA</b></li> <li>• Contacte físic apropiat</li> <li>• Recepció d'afecte i reforç positiu</li> <li>• Continuitat en les relacions amb familiars i altres persones adultes significatives</li> </ul> </li> <li>✓ Participació i autonomia progressives</li> <li>✓ Respecte al procés de desenvolupament psicosexual</li> <li>✓ Protecció de riscos imaginaris</li> <li>✓ Disposició d'ajuda per a la resolució de problemes o símptomes de malestar emocional</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Disposició d'orientació i límits a la conducta</li> <li>✓ Aprenentatge de control de les emocions i conductes apropiades per a la participació social i l'establiment de relacions adequades amb altres persones</li> <li>✓ Xarxa de relacions socials</li> <li>✓ Interacció lúdica</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Estimulació sensorial: Disposició d'experiències d'exploració i aprenentatge</li> <li>✓ Adquisició de coneixements i habilitats a través d'un procés formatiu organitzat (escola o un altre homologat)</li> <li>✓ Exploració física i social</li> <li>✓ Comprensió de la realitat física i social</li> </ul>

NECESSITATS BÀSIQUES EN LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA: INDICADORS D'AVALUACIÓ

NECESSITATS FÍSQUES		
NECESSITATS	INDICADORS DE SATISFACCIÓ	INDICADORS DE DEFICIÈNCIES
<b>Alimentació</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Adequada alimentació de la mare durant l'embaràs i lactància</li> <li>• Alimentació suficient, variada, seqüenciada en el temps, adaptada a l'edat</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ingestió de substàncies que danyen al fetus. Desnutrició o excés d'alimentació que provoca problemes significatius de salut.</li> <li>• Alimentació no apropiada a l'edat.</li> </ul>
<b>Temperatura</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Condicions d'habitatge i vestit adequades.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Fred en habitatge; humitat; falta de calçat; falta de vestit.</li> </ul>
<b>Higiene</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Higiene corporal, d'habitatge, d'alimentació, de vestit, d'entorn.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Brutícia; contaminació de l'entorn; gèrmens infecciosos; paràsits i rosegadors.</li> </ul>
<b>Salut</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Revisions adequades a edat i estat de salut; vacunacions.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Falta de control sanitari; provocació de símptomes; no vacunació.</li> </ul>
<b>Somni</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ambient espacial protegit i silenciós, suficient segons edat, amb migdiades si el xiquet o xiqueta és xicotet.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Inseguretat; contaminació de sorolls; interrupcions freqüents; insuficient temps; sense lloc i temps de descans diürns.</li> </ul>
<b>Activitat física: exercici i joc</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Llibertat de moviment en l'espai; espai amb joguets i altres xiquets, xiquetes i adolescents; contacte amb elements naturals (aigua, terra, plantes, animals, etc.); passejos, marxas, excursions, etc.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Immobilitat corporal; absència d'espai; absència d'objectes; absència de joguets; inactivitat; sedentarisme.</li> </ul>

<sup>56</sup> Basat en López, F. (1995). Necesidades de la infancia y protección infantil I. Fundamentación teórica, clasificación y criterios educativos de las necesidades infantiles. Madrid: Ministerio d'Assumptes Socials, y en las Guías de actuación en situaciones de desprotección infantil en la Comunidad de Cantabria y el Ayuntamiento de Madrid.



SEGURETAT		
NECESSITATS	INDICADORS DE SATISFACCIÓ	INDICADORS DE DEFICIÈNCIES
<p><b>Protecció davant condicions de l'entorn que suposen un risc per a la integritat física del XXA.</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Organització de la casa adequada a seguretat (endolls, detergents, instruments i eines, escales, etc.).</li> <li>Supervisió: Coneixement i control sobre les relacions del <b>XXA</b> i el lloc en què es troba.</li> <li>Orientació i guia: Ensenyament al <b>XXA</b> de normes bàsiques de seguretat.</li> <li>Disponibilitat: Intervenció directa d'ajuda i protecció quan el <b>XXA</b> es veu o puga veure's danyat per altres persones o pot danyar-se a si mateix.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Accidents domèstics. El xiquet o xiqueta pateix accidents o agressions a conseqüència de la falta de supervisió.</li> <li>El <b>XXA</b> es veu implicat de forma continuada en conductes o relacions de risc que les persones adultes minimitzen o desatenen.</li> <li>El <b>XXA</b> és objecte repetit d'agressions per part d'altres persones.</li> <li>Rebuig o retard en la provisió d'atenció especialitzada quan el <b>XXA</b> manifesta conductes autodestructives serioses o idees de suïcidi.</li> </ul>
<p><b>Protecció davant altres persones adultes o altres xiquets, xiquetes o adolescents que fan o poden fer-li mal.</b></p>		
<p><b>Protecció davant el dany que el XXA pot fer-se a si mateix.</b></p>		

NECESSITATS EMOCIONALS		
NECESSITATS	INDICADORS DE SATISFACCIÓ	INDICADORS DE DEFICIÈNCIES
<p><b>Seguretat emocional:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Disposició de relacions segures, estables i afectives amb persones adultes significatives</li> <li>Sensibilitat i responsivitat a les necessitats del XXA</li> <li>Contacte físic apropiat</li> <li>Recepció d'afecte i reforç positiu</li> <li>Continuïtat en les relacions amb familiars i altres persones adultes significatives</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Inclinació incondicional (acceptació, disponibilitat, accessibilitat, resposta adequada a les demandes, i competència); contacte íntim (tàctil, visual, lingüístic, etc.); demostracions físiques i verbals d'afecte; reforç i valoració dels assoliments i aspectes positius del <b>XXA</b>; capacitat de control; capacitat de protecció; resolució de conflictes amb moral inductiva: explicacions, exigències conforme a l'edat, coherència en exigències, possibilitat de revisió si el <b>XXA</b> protesta la decisió; interacció lúdica en la família amb les figures parentals i altres familiars.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Rebuig; absència; no disponibilitat de temps per part de les figures parentals; no accessibilitat; absència de demostracions físiques i verbals d'afecte; desvaloració del <b>XXA</b>, no es reforcen assoliments, agressions verbals, predomini de missatges negatius; no percebre; no interpretar; no respondre; no respondre contingentment; incoherència en la resposta; falta de capacitat de control del <b>XXA</b>; falta de capacitat de protecció de perills; autoritarisme; to vital trist o apagat de les figures parentals.</li> <li>Ruptures en les relacions significatives del <b>XXA</b>; amenaces de ruptura o retirada d'amor.</li> </ul>
<p><b>Participació i autonomia progressives</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Participació del <b>XXA</b> en decisions i en gestió del que l'afecta i puga fer a favor de si mateix i els altres en la família, escola i societat.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>No escoltar el <b>XXA</b>; no tindre'l en compte; dependència.</li> </ul>
<p><b>Respecte al procés de desenvolupament psicosexual</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Respondre a preguntes; permetre manifestacions sexuals normals a l'edat i condició; protegir de violència sexual; demostrar acceptació de l'orientació sexual, identitat de gènere o característiques sexuals del <b>XXA</b>; respectar la intimitat física del <b>XXA</b>.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>No escoltar; no respondre; enganyar; castigar manifestacions sexuals normals a l'edat i condició del <b>XXA</b>; violència sexual; demostrar no acceptació de l'orientació sexual, identitat de gènere o característiques sexuals del <b>XXA</b>.</li> </ul>
<p><b>Protecció de riscos imaginaris</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Escoltar, comprendre i respondre als temors del <b>XXA</b> (por a l'abandó, rivalitat fraterna, por a la mort); possibilitat d'expressar la por; evitar verbalitzacions i conductes que fomenten les pors (violència verbal o física, amenaces verbals, pèrdues de control, incoherència en la conducta).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>No escoltar; no respondre; no tranquil·litzar; inhibició emocional; violència verbal; violència física en l'entorn; amenaces; pèrdua de control; incoherència en la relació.</li> </ul>
<p><b>Disposició d'ajuda per a la resolució de problemes o símptomes de malestar emocional</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Reconèixer els problemes o símptomes de malestar emocional en el <b>XXA</b>; valorar adequadament la importància dels símptomes; proporcionar atenció específica per a la seua resolució; accedir a atenció especialitzada quan la intervenció en la família no és suficient.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>No reconèixer els problemes o símptomes de malestar emocional en el <b>XXA</b>; minimitzar la seua importància; rebutjar o retardar la provisió d'atenció especialitzada quan el <b>XXA</b> manifesta símptomes significatius de malestar psicològic.</li> </ul>



NECESSITATS SOCIALS		
NECESSITATS	INDICADORS DE SATISFACCIÓ	INDICADORS DE DEFICIÈNCIES
<b>Disposició d'orientació i límits a la conducta</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Establiment de límits a les conductes inadequades del <b>XXA</b>; disciplina consistent, entesa com a ensenyament, i transmesa amb empatia i afecte; utilització de la disciplina inductiva; supervisió de les activitats del <b>XXA</b>.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>No establiment de límits a la conducta del <b>XXA</b>; baixa implicació o supervisió; utilització d'estratègies disciplinàries basades en l'afirmació de poder o la retirada d'afecte; disciplina incoherent, colèrica o explosiva, rígida o inflexible.</li> </ul>
<b>Aprenentatge de control de les emocions i conductes apropiades per a la participació social i l'establiment de relacions adequades amb altres persones</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Inculcació de valors morals; ensenyament de control d'impulsos; ensenyament de respecte a les diferències individuals; desenvolupament de la capacitat empàtica.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Exposició a models comportamentals violents; exposició a models parentals o d'adults asocials, abusius o altament inadequats; reforç o permissivitat de conductes asocials; no control o potenciació dels impulsos i conductes agressives del <b>XXA</b>.</li> </ul>
<b>Xarxa de relacions socials</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Relacions d'amistat i companyonia amb iguals (fomentar contacte i interacció amb iguals en l'entorn familiar i l'escola; temps de contacte, etc.); continuïtat en les relacions; activitats conjuntes amb altres famílies amb fills i filles; incorporació a grups o col·lectius on participen altres xiquets, xiquetes o adolescents.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Aïllament social; separacions llargues dels amics i amigues; impossibilitat de contacte amb amics i amigues; prohibició d'amistats; companyies de risc.</li> </ul>
<b>Interacció lúdica</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Interacció lúdica amb iguals i persones alienes a la família.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Absència d'iguals; absència d'interacció amb persones alienes a la família; falta de joguets o objectes lúdics; joguets inadequats.</li> </ul>

NECESSITATS COGNITIVES		
NECESSITATS	INDICADORS DE SATISFACCIÓ	INDICADORS DE DEFICIÈNCIES
<b>Estimulació sensorial: Disposició d'experiències d'exploració i aprenentatge</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Estimular els sentits; entorn amb estímuls (visuals, tàctils, auditius, etc.); quantitat, varietat i contingència d'estímuls; interacció lúdica en la família; estimulació lingüística.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Privació sensorial; pobresa sensorial; monotonia d'estímuls; no contingència de la resposta; falta d'estimulació lingüística.</li> </ul>
<b>Adquisició de coneixements i habilitats a través d'un procés formatiu organitzat (escola o un altre homologat)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Proporcionar de manera estable una formació estructurada a través de l'escola o un altre model alternatiu adequadament homologat.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>No provisió de manera estable d'una formació estructurada a través de l'escola o un altre model alternatiu adequadament homologat.</li> </ul>
<b>Exploració física i social</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Contacte amb l'entorn físic i social ric en objectes, joguets, elements naturals i persones; exploració d'ambients físics i socials; oferir "base de seguretat als xiquets i xiquetes més xicotets", compartir experiències amb ells i elles.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Entorn pobre; no provisió de suport en l'exploració; no compartir experiències amb persones adultes i iguals.</li> </ul>
<b>Comprensió de la realitat física i social</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Escollar i respondre de forma contingent a les preguntes; dir la veritat; fer participar al <b>XXA</b> en el coneixement de la vida, el sofriment, el plaer i la mort; transmetre visió positiva de la vida, les relacions i els vincles; transmetre actituds, valors i normes prosocials i adaptatives; tolerància amb discrepàncies i diferències (sexe, raça, minusvalideses, etc.).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>No escoltar; no respondre; respondre en moment inadequat; mentir; ocultar la realitat; visió pessimista de la vida, les relacions i els vincles; transmissió de valors antisocials; dogmatisme, racisme.</li> </ul>



## **NECESSITATS BÀSIQUES EN LA INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA: INDICADORS D'AVAUACIÓ SEGONS GRUPS D'EDAT<sup>57</sup>**

**ZERO-2 ANYS**

**3-4 ANYS**

**5-9 ANYS**

**10-14 ANYS**

**15-18 ANYS**

<sup>57</sup> Pres de "Framework for the assessment of children in need and their families" (2000). Department of Health, UK Government.. En el text, es denominen "figures parentals" a les figures progenitores, tutores o guardadores del xiquet, xiqueta o adolescent

## INDICADORS D'AVALUACIÓ DE NECESSITATS - 0-2 ANYS

NECESSITATS FÍSQUES	SEGURETAT	NECESSITATS PSICOEMOCIONALS
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Bona salut general; malalties habituals</li> <li>✓ Pes i talla en el nivell esperable</li> <li>✓ Es proporciona una dieta adequada i nutritiva al xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Bany regular</li> <li>✓ Vestit concorde al temps atmosfèric</li> <li>✓ Roba habitualment neta (sense orina, restes d'excrements o menjar)</li> <li>✓ La casa està neta, inclòs el llit del xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Assistència als controls pediàtrics rutinaris</li> <li>✓ Administració de vacunes; en cas de no ser així, hi ha una explicació adequada</li> <li>✓ Horari regular de somni</li> <li>✓ Les figures parentals es preocupen que el xiquet o xiqueta dorma prou i que hi haja silenci</li> <li>✓ Horaris estables i adequats (menjar, somni, bany)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Atenció adequada a les lesions que s'ha produït el xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Les lesions o marques físiques que presenta tenen una explicació acceptable</li> <li>✓ Les figures parentals prenen mesures per a previndre accidents</li> <li>✓ Es protegeix el xiquet o xiqueta de les agressions o violència d'altres persones</li> <li>✓ Els joguets o objectes amb els quals juga són segurs</li> <li>✓ Les figures parentals asseguren que el xiquet o xiqueta juga en llocs segurs quan està fora de casa.</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta està sempre sota la supervisió d'una persona responsable i capacitada tant dins com fora de casa</li> <li>✓ Les figures parentals supervisen la relació entre el xiquet o xiqueta i els seus germans i germanes.</li> <li>✓ En general els germans i germanes tracten bé al xiquet o xiqueta.</li> <li>✓ Les persones adultes que cuiden al xiquet o xiqueta són sempre persones conegudes i limitades en número.</li> <li>✓ Les figures parentals es preocupen de, quan ho necessiten, deixar al xiquet o xiqueta a càrrec d'altres persones responsables i amb capacitat</li> <li>✓ Les figures parentals ensenyen al xiquet o xiqueta a distingir entre les persones conegudes i les estranyes</li> </ul> <p>.....</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Massa lesions accidentals</li> <li>✓ S'agredeix o castiga físicament el xiquet o xiqueta</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ El xiquet o xiqueta té una relació estable amb almenys una persona adulta</li> <li>✓ Hi ha continuïtat en les figures adultes que atenen el xiquet o xiqueta,</li> <li>✓ Quan està despert, el xiquet o xiqueta està generalment a càrrec d'una de les figures parentals</li> <li>✓ Les figures parentals consolen al xiquet o xiqueta quan està malalt, molest o s'ha fet mal</li> <li>✓ Responen als seus esforços per comunicar-se i parlar</li> <li>✓ Gaudeixen comunicant-se amb el xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Reforcen i manifesten aprovació als progressos i assoliments del xiquet o xiqueta</li> <li>✓ El dia a dia del xiquet o xiqueta manté unes rutines</li> <li>✓ Els desacords entre les figures parentals es resolen de forma no violenta</li> <li>✓ Hi ha un contacte físic positiu entre les figures parentals i el xiquet o xiqueta. Les persones adultes gaudeixen amb això.</li> <li>✓ La conducta i respostes de les figures parentals al xiquet o xiqueta són previsibles i coherents</li> <li>✓ Sovint tenen mostres espontànies d'afecte cap al xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Es valora al xiquet o xiqueta per si mateix</li> <li>✓ Les figures parentals es mostren orgulloses del xiquet o xiqueta</li> <li>✓ S'accepta al xiquet o xiqueta com a membre de la família</li> <li>✓ Se li fa partícip en les celebracions familiars</li> <li>✓ Les figures parentals passen suficient temps amb el xiquet o xiqueta per a permetre el desenvolupament d'un vincle positiu i fort</li> <li>✓ Responen de manera sensible al xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Reforcen l'establiment de relacions afectives en la família</li> </ul> <p>.....</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ El xiquet o xiqueta observa amb freqüència símptomes de malestar emocional en les figures parentals</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta és objecte de freqüents crítiques o manifestacions d'hostilitat</li> </ul>



NECESSITATS SOCIALS	NECESSITATS COGNITIVES
<ul style="list-style-type: none"><li>✓ El xiquet o xiqueta té freqüents oportunitats per a jugar i comunicar-se amb altres persones</li><li>✓ Es promou que mantinga relació amb altres persones adultes i altres xiquets i xiquetes</li><li>✓ Se li anima a jugar amb altres xiquets i xiquetes</li><li>✓ Visita amb freqüència als seus amics, amigues i familiars ✓ Les figures parentals han buscat ajuda o assessorament si estan tenint dificultats per a manejar la conducta del xiquet o xiqueta</li><li>✓ Les figures parentals utilitzen mètodes adequats per a manejar la conducta infantil (reforç positiu, negociació, modelatge, premis, distracció, persuasió, extinció, etc.)</li><li>✓ Hi ha límits i normes clares sobre el comportament en la família</li><li>✓ Aquests límits i normes són consistents i respectats per les figures parentals</li><li>✓ El xiquet o xiqueta rep ajuda per a aprendre a controlar els seus sentiments negatius i expressar-los de manera adequada</li><li>✓ S'ensenyà al xiquet o xiqueta a relacionar-se amb altres xiquets, xiquetes i persones adultes</li><li>✓ S'ensenyà al xiquet o xiqueta a respectar a altres persones i a les seues possessions</li><li>✓ Se li ensenyà a respectar els torns</li><li>✓ Se li anima a negociar</li><li>✓ La forma en què les figures parentals es relacionen amb altres persones constitueix un exemple adequat per al xiquet o xiqueta.</li><li>✓ S'ensenyà al xiquet o xiqueta que no ha de tindre un comportament violent o cruel</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>✓ S'estimula al xiquet o xiqueta a explorar l'ambient i ser actiu</li><li>✓ S'anima al xiquet o xiqueta a aprendre</li><li>✓ Se li anima a anar fent coses per si mateix</li><li>✓ Se li permet prendre decisions oferintli alternatives senzilles</li><li>✓ Es respecten els seus esforços per ser independent</li><li>✓ Se li anima a jugar</li><li>✓ Té una certa llibertat per a explorar el seu entorn</li><li>✓ Mostra curiositat pel seu entorn (persones, joguets, etc.)</li><li>✓ Té joguets apropiats per a la seua edat</li><li>✓ Juga d'acord amb el previsible per a la seua edat</li><li>✓ Els joguets/líbrs del xiquet o xiqueta són tractats amb cura</li><li>✓ Se li porta de passeig fora de casa de manera habitual</li><li>✓ El xiquet o xiqueta va aprenent a expressar-se i a parlar d'acord amb el que es preveu per a la seua edat.</li><li>✓ Respon apropiadament als sons i a les veus.</li><li>✓ A dos anys ja respon a les ordres</li><li>✓ Les figures parentals parlen, canten i juguen amb el xiquet o xiqueta</li><li>✓ Les figures parentals lligen/miren líbrs o veuen la televisió amb el xiquet o xiqueta.</li></ul>

## INDICADORS D'AVALUACIÓ DE NECESSITATS – 3-4 ANYS

NECESSITATS FÍSQUES	SEGURETAT	NECESSITATS PSICOEMOCIONALS
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Bona salut general; malalties habituals</li> <li>✓ Pes i talla en el nivell esperable</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta rep una dieta adequada i nutritiva</li> <li>✓ Bany regular</li> <li>✓ Vestit concorde al temps atmosfèric</li> <li>✓ Roba habitualment neta (sense orina, restes d'excrements o menjar)</li> <li>✓ La casa està neta, inclòs el llit del xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Assistència als controls pediàtrics rutinaris</li> <li>✓ Administració de vacunes; en cas de no ser així, hi ha una explicació adequada</li> <li>✓ Les malalties recurrents tenen una explicació mèdica</li> <li>✓ Horari regular de somni</li> <li>✓ Es renta regularment les dents</li> <li>✓ Les figures parentals es preocupen que el xiquet o xiqueta dorma prou i que hi haja silenci</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta manté uns horaris estables i adequats (menjars, somni, bany)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Atenció adequada a les lesions que s'ha produït el xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Les lesions o marques físiques que presenta tenen una explicació acceptable</li> <li>✓ Les figures parentals prenen mesures per a previndre accidents</li> <li>✓ Es protegeix el xiquet o xiqueta de les agressions o violència d'altres persones</li> <li>✓ Els joguets o objectes amb els quals juga són segurs</li> <li>✓ Hi ha algun lloc segur a la casa on el xiquet o xiqueta pot jugar</li> <li>✓ Les figures parentals asseguren que el xiquet o xiqueta juga en llocs segurs quan està fora de casa.</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta està sempre sota la supervisió d'una persona responsable i capacitada tant dins com fora de casa</li> <li>✓ Les figures parentals supervisen la relació entre el xiquet o xiqueta i els seus germans i germanes</li> <li>✓ En general els germans i germanes tracten bé al xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Les persones adultes que cuiden al xiquet o xiqueta són sempre persones conegudes i limitades en número</li> <li>✓ Les figures parentals es preocupen de, quan ho necessiten, deixar al xiquet o xiqueta a càrrec de persones responsables i amb capacitat</li> <li>✓ Les figures parentals ensenyen al xiquet o xiqueta a distingir entre les persones conegudes i les estranyes</li> <li>✓ Li ensenyen habilitats d'autoprotecció</li> <li>✓ Si el xiquet va a escola, sempre hi ha algú que el recull.</li> <li>✓ Les persones que porten i recullen al xiquet de l'escola són poques, conegudes i amb capacitat</li> </ul> <p>.....</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Massa lesions accidentals</li> <li>✓ S'agredeix o castiga físicament el xiquet o xiqueta</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ El xiquet o xiqueta té una relació estable amb almenys una persona adulta</li> <li>✓ Hi ha continuïtat en les figures adultes que atenen el xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Quan està despert, el xiquet o xiqueta està generalment a càrrec d'una de les figures parentals</li> <li>✓ Les figures parentals reconforten al xiquet o xiqueta quan està malalt, molest o s'ha fet mal</li> <li>✓ Reforcen i manifesten aprovació als progressos i assoliments del xiquet o xiqueta</li> <li>✓ En general, responen positivament a les seues converses</li> <li>✓ Li reforcen quan intenta fer coses noves</li> <li>✓ Li donen suport quan fracassa en intentar fer coses noves</li> <li>✓ El dia a dia del xiquet o xiqueta manté unes rutines</li> <li>✓ Els desacords entre les figures parentals es resolen de forma no violenta</li> <li>✓ Hi ha un contacte físic positiu entre les figures parentals i el xiquet o xiqueta. Les figures parentals gaudeixen amb això.</li> <li>✓ Sovint tenen mostres espontànies d'afecte cap al xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Es valora al xiquet o xiqueta per si mateix</li> <li>✓ Les figures parentals es mostren orgulloses del xiquet o xiqueta</li> <li>✓ S'accepta al xiquet o xiqueta com a membre de la família</li> <li>✓ Se li fa partícip en les celebracions familiars</li> <li>✓ Les figures parentals passen suficient temps amb el xiquet o xiqueta per a permetre el desenvolupament d'un vincle positiu i fort</li> <li>✓ Reforcen l'establiment de relacions afectives en la família</li> <li>✓ Animen al xiquet o xiqueta a parlar de les seues pors i preocupacions</li> <li>✓ Les respostes que el xiquet o xiqueta rep a casa són consistents i predictibles</li> </ul> <p>.....</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ El xiquet o xiqueta observa amb freqüència símptomes de malestar emocional en les figures parentals</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta és objecte de freqüents crítiques o manifestacions d'hostilitat</li> <li>✓ Les figures parentals busquen suport en el xiquet o xiqueta quan tenen problemes</li> </ul>



NECESSITATS SOCIALS	NECESSITATS COGNITIVES
<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Es promou que el xiquet o xiqueta mantinga relació amb altres persones adultes i menors d'edat</li><li>✓ Visita amb freqüència als seus amics, amigues i familiars</li><li>✓ Se li anima a compartir i jugar amb altres xiquets i xiquetes</li><li>✓ Les figures parentals han buscat ajuda o assessorament si estan tenint dificultats per a manejar la conducta del xiquet o xiqueta</li><li>✓ Les figures parentals utilitzen mètodes adequats per a ensenyar al xiquet o xiqueta a comportar-se adequadament (reforç positiu, negociació, modelatge, premis, distracció, persuasió, extinció, etc.)</li><li>✓ Hi ha límits i normes clares sobre el comportament en la família</li><li>✓ Aquests límits i normes són consistents i respectats per totes dues figures parentals</li><li>✓ S'ensenya al xiquet o xiqueta a respectar a les altres persones i a les seues possessions</li><li>✓ Se li ensenya a respectar els torns</li><li>✓ Se li anima a negociar</li><li>✓ Se l'ajuda a controlar les seues emocions</li><li>✓ La forma en què les figures parentals es relacionen amb altres persones constitueix un exemple adequat per al xiquet o xiqueta</li><li>✓ S'ensenya al xiquet o xiqueta que no ha de tindre un comportament violent o cruel</li><li>✓ Sol arribar puntual al col·legi</li><li>✓ S'intenta evitar que siga testimoni de conductes adultes estrafolàries o que poden provocar-li por</li><li>✓ Les figures parentals ensenyen al xiquet o xiqueta i promouen un comportament adequat en llocs públics</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>✓ S'estimula al xiquet o xiqueta a explorar l'ambient i ser actiu</li><li>✓ S'anima al xiquet o xiqueta a aprendre</li><li>✓ Se li anima que faça coses per si mateix</li><li>✓ Se li anima que parle i participe en les converses</li><li>✓ Se li permet prendre decisions oferint-li alternatives senzilles</li><li>✓ Té juguets variats i apropiats per a la seua edat.</li><li>✓ Els juguets /llibres del xiquet o xiqueta són tractats amb cura</li><li>✓ Se li porta de passeig fora de casa de manera habitual</li><li>✓ Les figures parentals solen llegir-li llibres, contar-li històries, jugar amb el xiquet o xiqueta, o veure la tele amb ell o ella</li><li>✓ El xiquet o xiqueta explora nous llocs fora de casa amb supervisió</li><li>✓ Si el xiquet o xiqueta està escolaritzat, acudeix regularment a classe</li><li>✓ Si està escolaritzat, les figures parentals acudeixen a les tutories i cites amb el professorat</li></ul>

## INDICADORS D'AVUACIÓ DE NECESSITATS – 5-9 ANYS

NECESSITATS FÍSQUES	SEGURETAT	NECESSITATS PSICOEMOCIONALS
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Bona salut general; malalties habituals</li> <li>✓ Pes i talla en el nivell esperable</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta rep una dieta adequada i nutritiva</li> <li>✓ Bany regular</li> <li>✓ Vestit concorde al temps atmosfèric</li> <li>✓ Roba habitualment neta (sense orina, restes d'excrements o menjar)</li> <li>✓ La casa està neta, inclosa el llit del xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Les figures parentals s'asseguren que el xiquet o xiqueta té una higiene personal adequada</li> <li>✓ Assistència als controls pediàtrics rutinaris</li> <li>✓ Administració de vacunes; en cas de no ser així, hi ha una explicació adequada</li> <li>✓ Les malalties recurrents tenen una explicació mèdica</li> <li>✓ Cura i atenció dental regular i adequada</li> <li>✓ Les figures parentals es preocupen que el xiquet o xiqueta dorma prou i que hi haja silenci</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta manté uns horaris estables i adequats (menjars, somni, bany)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Atenció adequada a les lesions que s'ha produït el xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Les lesions o marques físiques que presenta tenen una explicació acceptable</li> <li>✓ Es protegeix el xiquet o xiqueta de les agressions o violència d'altres persones</li> <li>✓ Les figures parentals han actuat per a protegir el xiquet o xiqueta de l'assetjament.</li> <li>✓ Hi ha llocs segurs a la casa on el xiquet o xiqueta pot jugar</li> <li>✓ Les figures parentals saben sempre on està el xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Rep una supervisió adequada tenint en compte la seua personalitat i nivell de desenvolupament</li> <li>✓ Les figures parentals supervisen la relació entre el xiquet o xiqueta i els seus germans i germanes</li> <li>✓ En general els germans i germanes tracten bé al xiquet o xiqueta</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta és supervisat per persones adultes responsables, o juga en llocs que les figures parentals han comprovat que són segurs</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta és acompanyat per una persona adulta al col·legi sempre que és necessari</li> <li>✓ Hi ha persones adultes responsables i conegudes per al xiquet o xiqueta que el porten i el recullen del col·legi</li> <li>✓ Hi ha un nombre limitat de familiars i persones adultes que el cuiden</li> <li>✓ Les figures parentals han ensenyat al xiquet o xiqueta com comportar-se amb persones desconegudes</li> <li>✓ Les figures parentals s'asseguren que el xiquet o xiqueta és supervisat/compta amb ajuda en llocs potencialment perillosos</li> <li>✓ Hi ha almenys una persona adulta que té clarament assignada la responsabilitat de cuidar la casa</li> <li>✓ S'han ensenyat al xiquet o xiqueta mesures de protecció i seguretat tant dins com fora de casa</li> <li>.....</li> <li>✓ És freqüent que es deixe sol al xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Se li ha deixat sol de nit</li> <li>✓ Se li agredeix o castiga físicament</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ El xiquet o xiqueta té una relació estable amb almenys una persona adulta</li> <li>✓ Hi ha continuïtat en les figures adultes que li atenen</li> <li>✓ Les figures parentals reconforten al xiquet o xiqueta quan està malalt, molestat, té por o s'ha fet mal</li> <li>✓ Reforcen que adquireisca confiança en si mateix</li> <li>✓ Sovint tenen mostres espontànies d'afecte cap al xiquet o xiqueta</li> <li>✓ L'estimen de manera incondicional</li> <li>✓ Se li valora per si mateix</li> <li>✓ Les figures parentals es mostren orgulloses del xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Se l'accepta com a membre de la família</li> <li>✓ Se li fa particip en les celebracions familiars</li> <li>✓ Les figures parentals passen suficient temps amb el xiquet o xiqueta per a permetre el desenvolupament d'un vincle positiu i fort</li> <li>✓ Reforcen l'establiment de relacions afectives en la família</li> <li>✓ Reforcen els esforços i assoliments del xiquet o xiqueta</li> <li>✓ Li donen suport quan és objecte de burles o agressions per part d'altres xiquets o xiquetes</li> <li>✓ L'animen a parlar de les seues pors i preocupacions</li> <li>✓ Les respostes que el xiquet o xiqueta rep a casa són consistents i predictibles</li> <li>✓ Les figures parentals mostren interès en les coses que fa el xiquet o xiqueta en el col·legi</li> <li>✓ Reforcen i mostren aprovació pels seus assoliments acadèmics</li> <li>✓ Els desacords en la família es resolen de forma no violenta</li> <li>✓ La vida diària del xiquet o xiqueta té rutines, és ordenada i estable</li> <li>✓ Es respecten els seus esforços per ser independent</li> <li>✓ Es promou que vaja adquirint majors cotes d'autonomia</li> <li>✓ Les figures parentals promouen que el xiquet o xiqueta assumisca responsabilitats d'autocura de manera apropiada a la seua edat o nivell de desenvolupament i el reforcen per això, encara que sempre supervisen o comproven que el xiquet o xiqueta estiga segur</li> <li>✓ Són les persones adultes els qui tenen la responsabilitat principal de cuidar a la família</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta no és testimoni ni es veu implicat en relacions sexuals entre persones adultes</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta no és testimoni ni es veu implicat en situacions violentes entre persones adultes</li> <li>✓ S'intenta evitar que siga testimoni de conductes adultes estrafolàries o que poden provocar-li por</li> <li>.....</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta observa amb freqüència símptomes de malestar emocional en les figures parentals</li> <li>✓ És objecte de freqüents crítiques o manifestacions d'hostilitat</li> <li>✓ Hi ha una pressió molt forta perquè obtinga bons resultats acadèmics</li> <li>✓ Les figures parentals es recolzen en el xiquet o xiqueta quan tenen problemes</li> <li>✓ És freqüent que el xiquet o xiqueta haja de cuidar a germans i germanes de menor edat</li> <li>✓ El xiquet o xiqueta ha de cuidar de les figures parentals</li> </ul>





NECESSITATS SOCIALS	NECESSITATS COGNITIVES
<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Es promou que el xiquet o xiqueta mantinga relació amb altres persones adultes i menors d'edat</li><li>✓ Se li anima a compartir i jugar amb altres xiquets i xiquetes</li><li>✓ Està amb els seus amics i amigues fora de l'horari escolar</li><li>✓ Convida als seus amics i amigues a casa</li><li>✓ Les figures parentals promouen que el xiquet o xiqueta convide als seus amics i amigues a casa</li><li>✓ Promouen que participe en activitats extraescolars organitzades</li><li>✓ Les figures parentals han buscat ajuda o assessorament si estan tenint dificultats per a manejar la conducta del xiquet o xiqueta</li><li>✓ Utilitzen mètodes adequats per a manejar el comportament del xiquet o xiqueta (reforç positiu, negociació, modelatge, premis, distracció, persuasió, extinció, etc.)</li><li>✓ Hi ha límits i normes clares sobre el comportament en la família</li><li>✓ Aquests límits i normes són consistents i respectats per totes dues figures parentals</li><li>✓ S'ajuda el xiquet o xiqueta a controlar les seues emocions</li><li>✓ Se li anima a negociar</li><li>✓ La forma en què les figures parentals es relacionen amb altres persones constitueix un exemple adequat per al xiquet o xiqueta</li><li>✓ S'ensenya al xiquet o xiqueta el i tolerància cap a altres persones i cap a la diferència</li><li>✓ Se li ensenyen bones manetes i a mostrar respecte cap a altres persones</li><li>✓ La relació de les figures parentals amb el veïnat i amb les figures d'autoritat és en general adequada</li><li>✓ S'ensenya al xiquet o xiqueta que no ha de tindre un comportament violent o cruel</li><li>✓ Les figures parentals donen suport a les normes de l'escola</li><li>✓ Ensenyen al xiquet o xiqueta i promouen un comportament adequat en llocs públics</li><li>✓ La família se sent acceptada en la comunitat</li></ul> <hr style="border-top: 1px dashed orange;"/> <ul style="list-style-type: none"><li>✓ Les persones que formen part de la família estan implicades en activitats antisocials</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Es promou que el xiquet o xiqueta siga actiu</li><li>✓ És habitual que el xiquet o xiqueta jugue fora de casa</li><li>✓ Té joguets i materials d'aprenentatge variats i apropiats per a la seua edat.</li><li>✓ Els seus joguets, llibres i material escolar són tractats amb cura</li><li>✓ Les figures parentals solen llegir-li llibres, contar-li històries, jugar amb el xiquet o xiqueta, o veure la tele amb ell o ella</li><li>✓ El xiquet o xiqueta acudeix regularment al col·legi</li><li>✓ Les figures parentals secunden i supervisen que faça els deures</li><li>✓ Acudeixen a les tutories i cites amb el professorat</li><li>✓ Reforcen de manera estable l'aprenentatge del xiquet o xiqueta</li><li>✓ Secunden que el xiquet o xiqueta acudisca regularment al col·legi</li><li>✓ Asseguren que arribe puntual al col·legi</li></ul>

## INDICADORS D'AVUACIÓ DE NECESSITATS – 10-14 ANYS

NECESSITATS FÍSQUES	SEGURETAT	NECESSITATS PSICOEMOCIONALS
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Bona salut general; malalties habituals</li> <li>✓ Les malalties del xiquet, xiqueta o adolescent reben una atenció mèdica adequada</li> <li>✓ El xiquet, xiqueta o adolescent rep una dieta sana</li> <li>✓ Roba habitualment neta</li> <li>✓ Higiene personal satisfactòria</li> <li>✓ Les malalties recurrents tenen una explicació mèdica</li> <li>✓ Les figures parentals asseguren que les condicions higièniques de la casa són adequades</li> <li>✓ Les figures parentals ensenyen al xiquet, xiqueta o adolescent hàbits adequats de salut (alimentació, exercici, consum de drogues o alcohol)</li> <li>✓ Les figures parentals promouen que el xiquet, xiqueta o adolescent faça exercici físic</li> <li>✓ Les figures parentals promouen que assumisca responsabilitats sobre la seua pròpia salut</li> <li>✓ Són sensibles als símptomes de malestar físic o lesions del xiquet, xiqueta o adolescent</li> <li>✓ Asseguren que el xiquet, xiqueta o adolescent rep una cura adequada a la seua salut bucodental</li> <li>✓ Hi ha almenys una persona adulta que assumeix la responsabilitat principal de la cura diària del xiquet, xiqueta o adolescent</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Atenció adequada a les lesions que s'ha produït el xiquet, xiqueta o adolescent</li> <li>✓ Les lesions o marques físiques que presenta tenen una explicació acceptable</li> <li>✓ Es protegeix el xiquet, xiqueta o adolescent de les agressions o violència d'altres persones</li> <li>✓ Si el xiquet, xiqueta o adolescent ha patit assetjament, les figures parentals han actuat per a protegir-lo</li> <li>✓ Les figures parentals saben sempre on està el xiquet, xiqueta o adolescent</li> <li>✓ El xiquet, xiqueta o adolescent rep una supervisió adequada tenint en compte la seua personalitat i nivell de desenvolupament</li> <li>✓ Les figures parentals vigilen la relació entre el xiquet, xiqueta o adolescent i els seus germans i germanes</li> <li>✓ Hi ha un nombre limitat de familiars i persones adultes que cuiden al xiquet, xiqueta o adolescent</li> <li>✓ Les figures parentals han ensenyat al xiquet, xiqueta o adolescent com comportar-se amb persones desconegudes</li> <li>✓ Les figures parentals s'asseguren que el xiquet, xiqueta o adolescent és supervisat i compta amb ajuda en llocs potencialment perillosos</li> <li>✓ S'han ensenyat al xiquet, xiqueta o adolescent mesures de protecció i seguretat tant dins com fora de casa</li> <li>✓ Les figures parentals intenten assegurar que el camí de casa al col·legi i del col·legi a casa sigui segur</li> </ul> <p>.....</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ És freqüent que es deixi sol al xiquet, xiqueta o adolescent de nit</li> <li>✓ S'agredeix o castiga físicament el xiquet, xiqueta o adolescent</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Hi ha continuïtat en les figures adultes que atenen el xiquet, xiqueta o adolescent</li> <li>✓ Les figures parentals reconforten al xiquet, xiqueta o adolescent quan està molestat o té por</li> <li>✓ Asseguren al xiquet, xiqueta o adolescent que sempre estaran donant-li suport</li> <li>✓ Reforcen que adquirisca confiança en si mateix</li> <li>✓ Sovint tenen mostres espontànies d'afecte cap a ell o ella</li> <li>✓ Es mostren orgullosos del xiquet, xiqueta o adolescent</li> <li>✓ S'accepta al xiquet, xiqueta o adolescent com a membre de la família</li> <li>✓ Se li fa participar en les celebracions familiars</li> <li>✓ Les figures parentals passen suficient temps amb el xiquet, xiqueta o adolescent per a permetre el desenvolupament d'un vincle positiu i fort</li> <li>✓ Reforcen l'establiment de relacions afectives en la família</li> <li>✓ Reforcen els esforços i assoliments del xiquet, xiqueta o adolescent</li> <li>✓ L'animen a parlar de les seues pors i preocupacions</li> <li>✓ Les respostes que el xiquet, xiqueta o adolescent rep a casa són consistents i predictibles</li> <li>✓ Mostren interès en les coses que fa el xiquet, xiqueta o adolescent en el col·legi</li> <li>✓ Reforcen i mostren aprovació pels seus assoliments educatius</li> <li>✓ Els desacords en la família es resolen de forma no violenta</li> <li>✓ La vida diària del xiquet, xiqueta o adolescent és ordenada i estable</li> <li>✓ Es respecten els seus esforços per ser independent</li> <li>✓ Es promou que vaja adquirint majors cotes d'autonomia</li> <li>✓ Les figures parentals promouen que el xiquet, xiqueta o adolescent assumisca responsabilitats d'autocura de manera apropiada a la seua edat &gt;&gt;&gt; o nivell de desenvolupament i el reforcen per això, encara que sempre supervisen que estiga segur</li> <li>✓ Es reforça al xiquet, xiqueta o adolescent per les habilitats d'autocura que va adquirint: cuinar, comprar, etc.</li> <li>✓ Són les persones adultes els qui tenen la responsabilitat principal de cuidar a la família</li> <li>✓ Hi ha almenys una persona adulta que té clarament assignada la responsabilitat de cuidar la casa</li> <li>✓ Les figures parentals secunden i ajuden al xiquet, xiqueta o adolescent quan té dificultats acadèmiques</li> <li>✓ La roba i aparença del xiquet, xiqueta o adolescent és conforme amb el que ell o ella vol</li> <li>✓ Se li permet prendre decisions i controlar alguns aspectes de la seua vida</li> <li>✓ El xiquet, xiqueta o adolescent no és testimoni ni es veu implicat en relacions sexuals entre persones adultes</li> <li>✓ El xiquet, xiqueta o adolescent no és testimoni ni es veu implicat en situacions violentes entre adults</li> <li>✓ S'intenta evitar que siga testimoni de conductes adultes estrafolàries o que poden provocar-li por</li> <li>✓ Les figures parentals busquen ajuda externa davant problemes relacionals o problemes amb el xiquet, xiqueta o adolescent que no poden resoldre</li> </ul> <p>.....</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ El xiquet, xiqueta o adolescent observa amb freqüència símptomes de malestar emocional en les figures parentals</li> <li>✓ És objecte de freqüents crítiques o manifestacions d'hostilitat</li> <li>✓ Hi ha una pressió molt forta perquè obtinga bons resultats acadèmics</li> <li>✓ Les figures parentals es recolzen en el xiquet, xiqueta o adolescent quan tenen problemes</li> </ul>



NECESSITATS SOCIALS	NECESSITATS COGNITIVES
<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Se li anima a compartir i jugar amb altres xiquets, xiquetes o adolescents</li><li>✓ El xiquet, xiqueta o adolescent està amb els seus amics i amigues fora de l'horari escolar</li><li>✓ Convida als seus amics i amigues a casa</li><li>✓ Les figures parentals promouen que el xiquet, xiqueta o adolescent convidi als seus amics i amigues a casa</li><li>✓ Reforcen les relacions d'amistat positives del xiquet, xiqueta o adolescent</li><li>✓ Intenten evitar que es relacione amb persones adultes o menors d'edat que poden tindre una influència negativa sobre ell o ella</li><li>✓ Les figures parentals utilitzen mètodes adequats per a aconseguir que el xiquet, xiqueta o adolescent coopere i tinga un comportament adequat</li><li>✓ Hi ha límits i normes clares sobre el comportament en la família</li><li>✓ Aquests límits i normes són consistents i respectats per totes dues figures parentals</li><li>✓ S'anima al xiquet, xiqueta o adolescent a negociar</li><li>✓ La forma en què les figures parentals es relacionen amb altres persones constitueix un exemple adequat per al xiquet, xiqueta o adolescent</li><li>✓ S'ensenya al xiquet, xiqueta o adolescent respecte i tolerància cap a les altres persones</li><li>✓ Se li ensenya a respectar la llei</li><li>✓ Se li ensenyen bones maneres i a mostrar respecte cap a les altres persones</li><li>✓ Es reforça que ajude en les tasques domèstiques</li><li>✓ La relació de les figures parentals amb el veïnat i amb les figures d'autoritat és en general adequada</li><li>✓ S'ensenya al xiquet, xiqueta o adolescent que no ha de tindre un comportament violent o cruel</li><li>✓ Donen suport a les normes de l'escola</li><li>✓ Ensenyen i promouen que el xiquet, xiqueta o adolescent tinga un comportament adequat en llocs públics</li><li>✓ La família se sent acceptada en la comunitat</li><li>✓ Les figures parentals secunden que el xiquet, xiqueta o adolescent reba educació sexual o li la proporcionen ells mateixos</li><li>✓ El xiquet, xiqueta o adolescent ha rebut missatges clars respecte al que és una conducta sexual apropiada</li><li>✓ Les figures parentals no consumeixen alcohol o ho fan de forma molt controlada, constituint un bon exemple per al xiquet, xiqueta o adolescent</li></ul> <p>.....</p> <ul style="list-style-type: none"><li>✓ Els membres de la família estan implicats en activitats antisocials</li><li>✓ Les figures parentals consumeixen drogues</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Les figures parentals solen llegir llibres al xiquet, xiqueta o adolescent, contar-li històries, jugar o veure la tele amb ell o ella</li><li>✓ Secunden que el xiquet, xiqueta o adolescent adquireixi noves habilitats</li><li>✓ Intenten apartar-lo de problemes familiars que puguen interferir en la seua evolució escolar</li><li>✓ El xiquet, xiqueta o adolescent té suficient temps per a dedicar-lo a les seues aficions o interessos</li><li>✓ Les figures parentals secunden que el xiquet, xiqueta o adolescent faça els deures</li><li>✓ Acudeixen a les tutories i cites amb el professorat</li><li>✓ Les figures parentals intenten assegurar que el xiquet, xiqueta o adolescent acudisca regularment al col·legi</li></ul>

## INDICADORS D'AVUACIÓ DE NECESSITATS – 15-18 ANYS

NECESSITATS FÍSQUES	SEGURETAT	NECESSITATS PSICOEMOCIONALS
<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Les malalties de l'adolescent reben una atenció mèdica adequada</li> <li>✓ Rep una dieta sana</li> <li>✓ Higiene personal satisfactòria</li> <li>✓ Les malalties recurrents tenen una explicació mèdica</li> <li>✓ Les figures parentals asseguruen que les condicions higièniques de la casa són adequades</li> <li>✓ Les figures parentals ensenyen a l'adolescent hàbits adequats de salut (alimentació, exercici, consum de drogues o alcohol)</li> <li>✓ Les figures parentals han informat l'adolescent dels riscos de tindre relacions sexuals sense protecció</li> <li>✓ Les figures parentals promouen que l'adolescent faci exercici físic</li> <li>✓ Promouen que assumisca responsabilitats sobre la seua pròpia salut</li> <li>✓ Les figures parentals són sensibles als símptomes de malestar físic o lesions de l'adolescent</li> <li>✓ Asseguren que l'adolescent rep una cura adequada a la seua salut bucodental</li> <li>✓ Hi ha almenys una persona adulta que assumeix la responsabilitat principal de la cura diària de l'adolescent</li> <li>✓ Les figures parentals s'asseguren que si l'adolescent es fa tatuatges o pircings, ho faci amb garanties de seguretat.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Les lesions o marques físiques que té l'adolescent tenen una explicació acceptable</li> <li>✓ Es protegeix a l'adolescent de les agressions o violència d'altres persones</li> <li>✓ Si l'adolescent ha patit assetjament, les figures parentals han actuat per a protegir-lo</li> <li>✓ Les figures parentals intenten saber sempre on està l'adolescent</li> <li>✓ L'adolescent rep una supervisió adequada tenint en compte la seua personalitat i nivell de desenvolupament</li> <li>✓ Quan ha estat fora de casa durant un temps, l'adolescent sempre ha estat sota la supervisió de persones adultes responsables</li> <li>✓ La relació de l'adolescent amb els altres xiquets, xiquetes o adolescents que viuen en la família és, en termes generals, bona</li> <li>✓ Les figures parentals vigilen la relació entre l'adolescent i els seus germans i germanes</li> <li>✓ S'asseguren que l'adolescent és supervisat/compta amb ajuda en llocs potencialment perillosos</li> <li>✓ S'han ensenyat a l'adolescent mesures de protecció i seguretat tant dins com fora de casa</li> <li>✓ Les figures parentals intenten assegurar que el camí de casa al col·legi/treball i del col·legi/treball a casa siga segur</li> <li>.....</li> <li>✓ S'agredeix o castiga físicament a l'adolescent</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>✓ Hi ha continuïtat en les figures adultes que atenen a l'adolescent</li> <li>✓ Les figures parentals reconforten a l'adolescent quan està molest o té por</li> <li>✓ Asseguren a l'adolescent que sempre estaran donant-li suport</li> <li>✓ Reforcen que adquirisca confiança en si mateix</li> <li>✓ Sovint tenen mostres espontànies d'afecte cap a ell o ella</li> <li>✓ Es mostren orgullosos de l'adolescent</li> <li>✓ S'accepta a l'adolescent com a membre de la família</li> <li>✓ Se li fa participar en les celebracions familiars</li> <li>✓ Les figures parentals passen suficient temps amb l'adolescent per a permetre el desenvolupament d'un vincle positiu i fort</li> <li>✓ Reforcen l'establiment de relacions afectives en la família</li> <li>✓ Reforcen els esforços i assoliments de l'adolescent</li> <li>✓ L'animen a parlar de les seues pors i preocupacions</li> <li>✓ Les respostes que l'adolescent rep a casa són consistents i predictibles</li> <li>✓ Les figures parentals mostren interès en les coses que fa l'adolescent en el col·legi/treball</li> <li>✓ Reforcen i mostren aprovació pels seus esforços i assoliments educatius</li> <li>✓ Els desacords en la família es resolen de forma no violenta</li> <li>✓ La vida diària de l'adolescent és ordenada i estable</li> <li>✓ Es promou que vaja adquirint majors cotes d'autonomia</li> <li>✓ Les figures parentals promouen que l'adolescent assumisca responsabilitats d'autocura de manera apropiada a la seua edat o nivell de desenvolupament i el reforcen per això, encara que sempre supervisen que l'adolescent estiga segur</li> <li>✓ Es reforça a l'adolescent per les habilitats d'autocura que va adquirint: cuinar, comprar, etc.</li> <li>✓ Són les persones adultes els qui tenen la responsabilitat principal de cuidar a la família</li> <li>✓ Les responsabilitats que té assignades a casa són raonables</li> <li>✓ Hi ha almenys una persona adulta que té clarament assignada la responsabilitat de cuidar la casa</li> <li>✓ Les figures parentals secunden i ajuden a l'adolescent quan té dificultats acadèmiques o en el treball</li> <li>✓ La seua roba i aparença és conforme amb el que ell o ella vol</li> <li>✓ Les figures parentals respecten la seua orientació sexual</li> <li>✓ L'adolescent no és testimoni ni es veu implicat o implicada en relacions sexuals entre persones adultes</li> <li>✓ No és testimoni ni es veu implicat o implicada en situacions violentes entre persones adultes</li> <li>✓ Les figures adultes busquen ajuda externa davant problemes relacionals o problemes amb l'adolescent que no poden resoldre</li> <li>.....</li> <li>✓ L'adolescent observa amb freqüència símptomes de malestar emocional en les figures parentals</li> <li>✓ És objecte de freqüents crítiques o manifestacions d'hostilitat</li> <li>✓ Hi ha una pressió molt forta perquè obtinga bons resultats acadèmics o siga sempre el primer o la primera</li> <li>✓ Les figures parentals es recolzen en l'adolescent quan tenen problemes</li> </ul>



NECESSITATS SOCIALS	NECESSITATS COGNITIVES
<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Se l'anima a compartir</li><li>✓ Les figures parentals promouen que l'adolescent convide als seus amics i amigues a casa</li><li>✓ L'animen que estiga amb els seus amics i amigues</li><li>✓ Promouen que participe en activitats socials anara de casa</li><li>✓ Les figures parentals reforcen les relacions d'amistat positives de l'adolescent</li><li>✓ Intenten evitar que l'adolescent es relacione amb persones adultes o menors d'edat que poden tindre una influència negativa sobre ell o ella</li><li>✓ Les figures parentals utilitzen mètodes adequats per a aconseguir que l'adolescent coopere i tinga un comportament adequat</li><li>✓ Hi ha límits i normes clares sobre el comportament en la família</li><li>✓ Aquests límits i normes són consistents i respectats per totes dues figures parentals</li><li>✓ Se l'anima a negociar</li><li>✓ La forma en què les figures parentals es relacionen amb altres persones constitueix un exemple adequat per a l'adolescent</li><li>✓ Se li ensenya respecte i tolerància cap a les altres persones</li><li>✓ Se li ensenya a respectar la llei</li><li>✓ Se li ensenyen bones maneres i a ser respectuós o respectuosa</li><li>✓ Es reforça que ajude en les tasques domèstiques</li><li>✓ La relació de les figures parentals amb el veïnat i amb les figures d'autoritat és en general adequada</li><li>✓ La conducta de les figures parentals constitueix un bon exemple per a l'adolescent</li><li>✓ S'ensenya a l'adolescent que no ha de tindre un comportament violent o cruel</li><li>✓ Les figures parentals intenten assegurar que l'adolescent acudeix regularment al treball</li><li>✓ Donen suport a les normes de l'escola</li><li>✓ Ensenyen i promouen que l'adolescent tinga un comportament adequat en llocs públics</li><li>✓ La família se sent acceptada en la comunitat</li><li>✓ Les figures parentals secunden que l'adolescent reba educació sexual o li la proporcionen a casa</li><li>✓ L'adolescent ha rebut missatges clars respecte al que és una conducta sexual apropiada</li><li>✓ Les figures parentals no consumeixen alcohol o ho fan de forma molt controlada, constituint un bon exemple per a l'adolescent</li><li>✓ Si l'adolescent ha deixat l'escola o el treball, promouen que busque una nova ocupació.</li><li>✓ Intenten assegurar que l'adolescent acudeix regularment al treball</li></ul> <p>.....</p> <ul style="list-style-type: none"><li>✓ Els membres de la família estan implicats en activitats anti-socials</li><li>✓ Les figures parentals consumeixen drogues</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Secunden que l'adolescent adquireisca noves habilitats</li><li>✓ Intenten apartar a l'adolescent de problemes familiars que puguen interferir en la seua evolució escolar</li><li>✓ L'adolescent té suficient temps per a dedicar-lo a les seues aficions o interessos</li><li>✓ Les figures parentals secunden que l'adolescent faça els deures</li><li>✓ Acudeixen a les tutories i cites amb el professorat</li><li>✓ Intenten assegurar que l'adolescent acudisca regularment al col·legi</li></ul>

# 6.3

## Fonts d'informació d'interés



## PÀGINES WEB

<b>Observatorio de la Infancia,</b> Gobierno de España (espanyol)	Plataforma en línia creada en 1999 pel Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social. Inclou estadístiques, publicacions, informes tècnics propis, protocols i manuals d'actuació de les Comunitats Autònomes, etc. relacionats amb la defensa i promoció dels drets de la infància i la protecció infantil. <a href="https://observatoriodelainfancia.mdsocialesa2030.gob.es/">https://observatoriodelainfancia.mdsocialesa2030.gob.es/</a>
<b>FAPMI</b> Federació d'Associacions per a la Prevenció del Maltractament Infantil (espanyol)	Plataforma en línia amb àmplia bibliografia, recursos específics, informació sobre activitats formatives, etc. relacionades amb la protecció infantil. Inclou informació, documentació i materials específics sobre explotació sexual infantil (FAPMI-ECPAT Espanya). <a href="https://fapmi.es/">https://fapmi.es/</a>
<b>Observatorio de la Infancia en Andalucía (OIA) y Red SABIA Salud y Buen Trato a la Infancia y la Adolescencia</b> (espanyol i anglés)	Plataformes en línia impulsades per la Conselleria de Salut i Famílies de la Junta d'Andalusia a Andalusia (OIA) per a la gestió del coneixement sobre la infància i adolescència i difondre documentació i materials sobre el bon tracte a la infància i l'atenció al maltractament. La documentació recopilada per l'OIA és molt completa i està permanentment actualitzada. <a href="https://www.observatoriodelainfancia.es/oia/esp/index.aspx">https://www.observatoriodelainfancia.es/oia/esp/index.aspx</a> <a href="https://www.redsabia.org/">https://www.redsabia.org/</a>
<b>Familias en positivo</b> (valencià i espanyol)	Plataforma en línia impulsada pel Ministeri de Sanitat, Consum i Benestar Social i la Federació Espanyola de Municipis i Províncies. Conté informació diversa, documents i recursos sobre criança positiva per a professionals i famílies. <a href="https://familiasenpositivo.org/">https://familiasenpositivo.org/</a> <a href="https://www.familiasenpositivo.org/va">https://www.familiasenpositivo.org/va</a>
<b>Familias. La fuerza de Andalucía.</b> (espanyol)	Plataforma en línia impulsada per la Conselleria de Salut i Famílies de la Junta d'Andalusia, on es recull bibliografia i materials preventius diversos dirigits a professionals i famílies sobre criança, desenvolupament infantil i adolescent, inclinació, separacions i divorcis, duel, etc. <a href="https://www.familiasandalucia.es/">https://www.familiasandalucia.es/</a>
<b>Enciclopedia sobre el Desarrollo de la Primera Infancia</b> (espanyol)	Plataforma en línia produïda pel Centre d'excel·lència per al desenvolupament de la Primera Infància – CEDPI i la Xarxa Estratègica de Coneixements sobre el Desenvolupament de la Primera Infància – REC-DPI, amb seu en la Universitat de Montreal i la Universitat de Laval (Quebec, el Canadà), respectivament, que recopila, sintetitza i comenta els coneixements científics més recents sobre el desenvolupament infantil fins als cinc anys d'edat. <a href="https://www.encyclopedia-infantes.com/">https://www.encyclopedia-infantes.com/</a>
<b>Pàgines web relacionades amb Atenció precoç</b> (espanyol i anglés)	GAT Federació Espanyola d'Associacions de Professionals d'Atenció precoç – <a href="https://gatatenciontemprana.org/">https://gatatenciontemprana.org/</a> Plena Inclusión: <a href="https://www.plenainclusion.org/">https://www.plenainclusion.org/</a> Centers for Disease control and Prevention <a href="https://www.cdc.gov/ncbddd/actearly/">https://www.cdc.gov/ncbddd/actearly/</a> Early Intervention Foundation - <a href="https://www.eif.org.uk/">https://www.eif.org.uk/</a>
<b>Pàgines web relacionades amb Inclinació</b> (espanyol i anglés)	John Bowlby.com: <a href="https://psychology.psy.sunysb.edu/attachment/">https://psychology.psy.sunysb.edu/attachment/</a> Petals internacional (Grup d'ajuda i de suport. Pares de xiquets que presenten trastorns del vincle afectiu o inclinació): <a href="https://xn--petalesespaa-khb.org/apegados-por-sorpresa/">https://xn--petalesespaa-khb.org/apegados-por-sorpresa/</a> Primera alianza <a href="https://blogs.comillas.edu/primeraalianza/home/">https://blogs.comillas.edu/primeraalianza/home/</a>
<b>Save the Children España</b> (espanyol)	Pàgina web de l'organització Save the Children, que inclou publicacions nacionals i internacionals sobre drets i protecció a la infància. <a href="https://www.savethechildren.es/">https://www.savethechildren.es/</a>



<p><b>Internet Segura for Kids (IS4k)</b></p>	<p>Pàgina web d'Internet Segura for Kids (IS4K), Centre de Seguretat en Internet per a menors d'edat a Espanya l'objectiu de la qual és la promoció de l'ús segur i responsable d'Internet i les noves tecnologies entre els xiquets, xiquetes i adolescents. Disposa de materials dirigits als mateixos xiquets, xiquetes i adolescents, pares i mares, professionals i ciutadania en general.</p> <p><a href="https://www.is4k.es/">https://www.is4k.es/</a></p>
<p><b>Child Welfare Information Gateway</b> (anglès)</p>	<p>Plataforma en línia impulsada pel Departament de Salut i Serveis Humans dels Estats Units que recopila i dissemina documentació per a professionals sobre protecció a la infància i prevenció del maltractament infantil. Inclou molta informació. Alguns documents estan traduïts a espanyol (utilitza girs llatinoamericans).</p> <p><a href="https://www.childwelfare.gov/">https://www.childwelfare.gov/</a></p>
<p><b>Center on the Developing Child, Harvard University</b> (anglès)</p>	<p>Plataforma en línia d'un grup d'investigació de la Universitat de Harvard especialitzat en desenvolupament infantil primerenc que treballa per a difondre en l'àmbit professional els avanços del coneixement científic i transformar-lo en propostes per a la intervenció primerenca. Disposa de documentació escrita i audiovisual de gran qualitat, que en alguns casos està traduïda a espanyol.</p> <p><a href="https://developingchild.harvard.edu/">https://developingchild.harvard.edu/</a></p>
<p><b>Australian Institute of Family Studies, Australian Government</b> (anglès)</p>	<p>Plataforma en línia del govern australià que realitza, recopila i dissemina investigació de qualitat sobre la família, incloent-hi qüestions relacionades amb la infància i adolescència i la seua protecció.</p> <p><a href="https://aifs.gov.au/">https://aifs.gov.au/</a></p>
<p><b>The National Child Traumatic Stress Network</b> (anglès, espanyol)</p>	<p>Plataforma en línia dependent del govern dels Estats Units i coordinada per la Universitat UCLA-Duke, que proporciona formació i recopila i dissemina documentació de qualitat sobre intervenció amb xiquets, xiquetes i adolescents víctimes de trauma.</p> <p><a href="https://www.nctsn.org/">https://www.nctsn.org/</a></p>
<p><b>Cibersam</b></p>	<p>Plataforma en línia del Centre d'Investigació Biomèdica en Xarxa de Salut Mental (CIBER-SAM), que compta amb una base de dades electrònica d'accés universal i gratuïta que recull dades bàsiques de tots els instruments en espanyol referits a la salut mental, incloent-hi instruments per al diagnòstic, avaluació de simptomatologia, discapacitat, qualitat de vida i impacte familiar.</p> <p><a href="https://bi.cibersam.es/">https://bi.cibersam.es/</a></p>



## UNA ALTRA DOCUMENTACIÓ TÈCNICA D'ACCÉS LLIURE

Infancia con Derechos. Plan de Acción Estatal para la Implementación de la Garantía Infantil Europea (2022-2030). Ministerio de Derechos Sociales y Agenda 2030.

[https://www.mdsocialesa2030.gob.es/derechos-sociales/infancia-yad F/Garantia\\_Infantil/Plan\\_Accion\\_MAQUETADO.pdf](https://www.mdsocialesa2030.gob.es/derechos-sociales/infancia-yad F/Garantia_Infantil/Plan_Accion_MAQUETADO.pdf)

“Escucha-Actúa-Cambia”. Manual del Consejo de Europa sobre participación infantil para profesionales que trabajan con y para niños. A. Crowley, L. Cath y L.M. Pinto (2020).

[https://www.observatoriodelainfancia.es/oia/esp/documentos\\_ficha.aspx?id=7417&vengoDe=bu\\_squeda\\_resultado](https://www.observatoriodelainfancia.es/oia/esp/documentos_ficha.aspx?id=7417&vengoDe=bu_squeda_resultado)

Programa domiciliario Crecer felices en familia. Programa de apoyo psicoeducativo para promover el desarrollo infantil. M.L. Máiquez, M.J. Rodrigo, S. Padilla, B. Rodríguez. S. Byrne y L. Pérez (2012). Junta de Castilla y León.

[https://serviciosociales.jcyl.es/web/jcyl/ServiciosSociales/es/Plantilla100Detalle/128437505312\\_9/21/1284280580959/Redaccion](https://serviciosociales.jcyl.es/web/jcyl/ServiciosSociales/es/Plantilla100Detalle/128437505312_9/21/1284280580959/Redaccion)

Programa-Guía para el Desarrollo de Competencias Emocionales, Educativas y Parentales. R.A. Martínez (2009). Ministerio de Sanidad y Política Social.

<https://www.observatoriodelainfancia.es/oia/esp/descargar.aspx?id=4631&tipo=documento>

Primera alianza. C. Pitillas y A. Berástegi (2018).

<https://blogs.comillas.edu/primeraalianza/>

Vivir la adolescencia en familia. Programa de apoyo psicoeducativo para promover la convivencia familiar. M.J. Rodrigo, J.C. Martín, M.L. Máiquez, M. Álvarez, S. Byrne, A. González, M. Guerra, M.A. Montesdeoca y B. Rodríguez (2010). Junta de Comunidades de Castilla-La Mancha.

<http://educarenpositivo.es/images/educarenpositivo/webpages/quienessomos- page/vivir-la-adolescencia.pdf>

Guía práctica para la intervención familiar (2ª edición ampliada). V. Escudero (2020). Junta de Castilla y León.

[https://uiicf.net/wp-content/uploads/2020/10/GUIA-INTERVENCION-FAMILIAR- 2020\\_V.-Escudero.pdf](https://uiicf.net/wp-content/uploads/2020/10/GUIA-INTERVENCION-FAMILIAR- 2020_V.-Escudero.pdf)

Evaluación psicológica forense de los abusos y maltratos a niños, niñas y adolescentes. Guía de buenas prácticas. J.R. Juárez y F. Álvarez (2018), Asociación de Psicólogos Forenses de la Administración de Justicia.

<https://www.psicologosforenses.org/guia-de-buenas-practicas-parala- evaluacion-psicologica-forense-de-los-abusos-y-mal-tratos-a-ninos-ninas-y-adolescentes-apf- 2018/>

Y tú, ¿sabes cómo preguntarme? Intervención en infancia y adolescencia frente a la violencia sexual. Recomendaciones para profesionales. M. Bravo y J.R. Juárez (2022). Generalitat de Catalunya.

<https://www.siiis.net/documentos/ficha/574666.pdf>

Indicadores de violencia sexual contra la infancia – Manual formativo para profesionales del sector educativo en detección y notificación de la violencia sexual contra la infancia. Save the Children (2020).

<https://www.savethechildren.es/manual-para-prevenir-violencia-sexual-infancia>

Valoración de sospechas de abuso sexual infantil. I. Intebi (2007). Instituto Cántabro de Servicios Sociales.

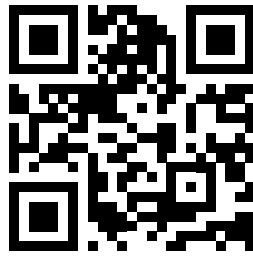
<https://www.serviciosocialescantabria.org/uploads/documentos%20e%20informes/sospechasA busoInfantil.pdf>

Manual de Atención a niños y niñas víctimas de violencia de género en el ámbito familiar. L. Orjuela, A. Perdices, M. Plaza y M. Tovar (2008). Save the Children.

[https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/manual\\_atencion\\_violencia\\_de\\_gen\\_ero.pdf](https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/manual_atencion_violencia_de_gen_ero.pdf)

Programa de intervención precoz en situaciones de violencia filio-parental: Descripción, protocolización y evaluación. I. Ibañe, A. Arnoso y E. Elgorriaga (2019). Ayuntamiento de Vitoria-Gasteiz.

<https://www.vitoriagasteiz. org/docs/wb021/contenidosEstaticos/adjuntos/es/46/12/84612.pdf>



DESCÀRREGA LA VERSIÓ PDF